חסידות · ברסלב · ספרי הרב מטשערין

ספר זמרת הארץ

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ספר זמרת הארץ

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ספר-זמרת-הארץ/
הקובץ נוצר ב־15 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה 7

ליקוטי קמא 8

סימן א'-אשרי תמימי 8

סימן ב'-אמור אל הכהנים 8

סימן ג'-אקרוקתא 9

סימן ד'-אנכי 9

סימן ה'-בחצוצרות 10

סימן ו'-קרא 12

סימן ז'-משפטים 13

סימן ח'-ראיתי מנורת זהב 14

סימן ט'-תהומות 14

סימן י'-משפטים 14

סימן י"א-אני ה' 15

סימן י"ב-תהלה לדוד 16

סימן י"ג-אשרי השגחה 16

סימן י"ד-להמשיך שלום 16

סימן ט"ו-אור הגנוז 17

סימן ט"ז-ר"י משתעי 17

סימן י"ז-מריקים שקיהם 18

סימן י"ח-קרטליתא 19

סימן י"ט-תפלה לחבקוק 19

סימן כ'-ט' תיקונים 24

סימן כ"א-עתיקא 25

סימן כ"ב-חוב"ח 25

סימן ק"ג-צוית צדק 26

סימן כ"ד-אמצעיתא 27

סימן כה-אחוי לן 28

סימן כ"ו-רציצא 28

סימן כ"ז-רציצא ב' 28

סימן כ"ח-בני לן 29

סימן כ"ט-האי גברא 30

סימן ל'-מישרא 31

סימן ל"א-אית לן בירא 32

סימן ל"ב-אדנ' שפתי תפתח 34

סימן ל"ג-מי האיש 35

סימן ל"ד-ואתם תהיו לי 36

סימן ל"ה-אשרי 37

סימן ל"ז-בקרוב 38

סימן ל"ז-דרשו 39

סימן ל"ח-מרכבות 40

סימן ל"ט-ונתתי עשב 42

סימן מ'-אלה מסעי 42

סימן מ"א-ריקודין 43

סימן מ"ב-וירא בצר להם 44

סימן מ"ג-להתרחק מדיבור של רשע . . . 44

סימן מ"ד-מחאת כפים 45

סימן מ"ה-מחאת כפים בתפלה 45

סימן מ"ו-נפשי בכפי תמיד 46

סימן מ"ז-ואכלתם 48

סימן מ"ח-על אשר מעלתם 48

סימן מ"ט-לשמש שם אהל 49

סימן נ'-הצילה 51

סימן נ"ה. אמר ר' עקיבא. 51

סימן נ"ב-הנעור בלילה 53

סימן נ"ג-ה' הדעת 54

סימן נ"ד-ויהי מקץ 55

סימן נ"ה-אבא שאול 58

סימן נ"ו-וביום הביכורים 58

סימן נ"ז-שאלו את ר"י בן קסמא 59

סימן נ"ח-תלת נפקין מחד 62

סימן נ"ט-היכל הקודש 63

סימן ס'-פתח ר' שמעון 64

סימן ס"א-חדי ר' שמעון 67
סימן ס"ב-ויסב 69
סימן ס"ג-סוד כונת המילה 73
סימן ס"ד-בא אל פרעה 75
סימן ס"ה-ויאמר בועז 79
סימן ס"ו-ויהי נא פי שנים 79
סימן ס"ז-ויבן 83
סימן ס"ח-איסור כעס 86
סימן ס"ט-איסור גזילה 86
סימן ע'-ויהי ביום השמיני 88
סימן ע"א 90
סימן ע"ב-להתחזק בכל פעם 90
סימן ע"ג-כי תעבור 93
סימן ע"ד-רומה 93
סימן ע"ה-יברכנו 94
סימן ע"ו-ויהי אחר 94
סימן ע"ח-ויתן עוז למלכו 96
סימן ע"ט-בטח בה' 96
סימן פ'-ה' עוז לעמו יתן 97
סימן פ"א. עלו זה בנגב. 98
סימן פ"ב-הנעלבים 98
סימן פ"ג. מתן בסתר. 99
סימן פ"ד-במה הארכת ימים 100
סימן פ"ה-פוסעים בו 100
סימן פ"ו-פוסעים בו פסיעה קטנה 100
סימן פ"ז-תתן אמת 101
סימן פ"ח-המכסה שמים 101
סימן פ"ט-וסי' צ' 101
סימן צ"א-ויהי ידיו אמונה 102
סימן צ"ב-ע"י נע ונד 102
סימן צ"ג-מו"מ באמונה 102
סימן צ"ד-זכר חסדו 102
סימן צ"ה-כשפרנסי הדור 103
סימן צ"ו-זומם 103
סימן צ"ז-אל דמי 103
סימן צ"ח-נתן עיניו בו 103
סימן צ"ט-ואתחנן 103
סימן ק'-ענין כעס 104
סימן ק"א-בקרוב 104
סימן ק"ט-יש הבל 105
סימן קי"ז-מוצאי שבת 105
סימן קכ"ט-ארץ אוכלת יושביה 106
סימן קל"ה-כי אקח מועד 106
סימן קמ"ב-מי שאי אפשר לו ללמוד . . 106
סימן קנ"ב-כשבא נשמה 107
סימן קנ"ה-אריכת אפים 108
סימן קנ"ו-לב טהור 108
סימן קנ"ט. דע שיש אמצעי. 108
סימן קע"ה-בכיה מתוך שמחה 108
סימן קע"ז-סלחתי כדבריך 109
סימן קע"ח-ווידוי דברים 109
סימן קע"ט-ענין תענית 109
סימן קפ"ז-ולך ד' החסד 109
סימן קפ"ח-לנסוע להצדיק 109
סימן קצ"ז 110
סימן רט"ו פדיון. 110
סימן רכ"ב-שמחה 110
סימן רכ"ה-כשהריאה בשלימות 111
סימן רל"ד-סיפורי מעשיות מהצדיקים . 111
סימן ר"מ-כל ההשפעות וכו' 111
סימן רמ"ב-אריך אנפין 112
סימן ר"נ-דע שכל מיני צער 112
סימן רנ"א-דע שע"י מלחמות וכו' 113
סימן רע"ז-צדיק כתמר יפרח 113

סימן ר"פ-מי שצריך לדון בד"ת וכו' . . . 113
סימן רפ"ב-אזמרה וכו' 114
לקוטי תנינא 115
סימן א'-תקעו ממשלה 115
סימן ב'-ימי חנוכה 117
סימן ג'-כשחלה ר"א 119
סימן ד'. ואת העורבים וכו'. 120
סימן ה'-תקעו אמונה 121
סימן ז'. כי מרחמם. 125
סימן ח-תקעו תוכחה 128
סימן י"ב-איה מקום כבודו 129
סימן ט"ו. אלו המתפארים. 131
סימן ט"ז. הקשו וכו'. 131
סימן י"ז-צריך ליזהר מאד 132
סימן י"א-עיקר התכלית וכו' 132
סימן ל"ב-יש צדיקים גנוזים 133
סימן ל"ג ל"ד 134
סימן ל"ח 135
סימן ל"ט-לכו חזו 135
סימן מ 136
סימן ס"ג 136
סימן ס"ו ס"ז-בראשית לעיני כל
ישראל 136
סימן ע"א-חבלים נפלו לי בנעימים 137
סימן ע"ב-חיים נצחיים 139
סימן ע"ג-תהלים תשובה 140
סימן ע"ז-רצועה היתה יוצאת 141
סימן ע"ח-(חסד חנם) ענין הפשיטות . 141
סימן ע"ט-הקול קול יעקב 143
סימן פ"א 144
סימן פ"ב-כי תצא 144
סימן פ"ג-ע"י תיקון הברית 145
סימן פ"ד 146
סימן פ"ה-אגוזים וכו' 147
סימן פ"ו-דע שע"י וכו' 147
סימן פ"ז-דע שכונת אלול 148
סימן פ"ח-צריך ליזהר וכו' 148
סימן פ"ט-הדעת משדך וכו' 149
סימן צ'-טעם על שבירת כלי חרס 150
סימן צ"א-וידבר וכו' 150
סימן צ"ב-תיקון למקרה לילה 151
סימן א'-מאבידת הבת מלך 152
סימן ב'-ממלך וקיסר 153
סימן ג'-מעשה מחכם וכו' 154
סימן ד'-מעשה נסים 155
סימן ה'-מעשה במלך שלא היה לו
בנים 155
סימן ו'-מעשה במלך וחכם 155
סימן ז'-מעשה במלך שכבש וכו' 156
סימן ח'-מעשה ברב וכו' 156
סימן ט'-מעשה מחכם ותם 156
סימן י'-מעשה מבערגיר 158
סימן י"א-מעשה מבן מלך ובן שפחה
שנחלפו 158
סימן י"ב-מעשה מהבעל תפלה 159
סימן י"ג-מעשה מהז' בעטלירס 164
סימן י"ד-מעשה מהמנורה 167
סימן ל"ב-צריך לחזק א"ע באמונה 168
סימן מ'-בענין ספרי המחקרים 168
סימן נ"ה-מענין טוב עוה"ב 172
סימן פ"ז-לפי בחי' הימים נוראים וכו' . 172
סימן פ"ה-הפיכת השולחן וכו' 175
סימן פ"ט-דע שיש כו' 175
סימן צ"א-סגולה להתמדה 176

סימן צ"ג-דע שיש אור 176
סימן צ"ז-ראוי לאדם כו' 178
סימן ק"ב-שמעתי בשמו וכו' 179
סימן ק"י-אמונה וכו' 179
סימן קי"ב-איתא וכו' 179
סימן ר"ס-וישב יעקב 179

הקדמה

הקדמה

אמר הכותב באשר הי' ד' עמדי וזיכני ברחמיו הגדולים בשנה הזאת להיות "בארץ ישראל" ולהסתפח קצת בנחלת ד.ך באדמת קודש. וידעתי עם לבבי כי הכל רק בכחו וזכותו של רבינו הק' אור האורות וכו' כמהור"ר נחמן זצוק"ל בעל המחבר ספרי לקוטי מוהר"ן וסיפורי מעשיות ושאר ספרים הק'. כי הוא גילה לנו במאמריו ז"ל גודל נפלאות מעלת קדושת "ארץ ישראל" גם עכשיו כשהוא בגלות וכו'. וגודל החיוב כמעט כל כל אחד מישראל להיות "בא"י" לפי שעה על כל פנים אם אי אפשר לו להשתקע שם ולדור שם בקביעות. וכמו שאמר בפירוש בהתחלת מאמר ט' תיקונין. שמי שרוצה להיות איש ישראל דהיינו שילך בכל פעם מדרגא לדרגא בעבודת ד' אי אפשר לו אלא ע"י "ארץ ישראל" וכו'. וכמבואר במקום אחר. גם גילה דעתו כמה פעמים על ענין השגתו הנפלאה והנוראה שיש אצלו הבדל והפרש גדול מאד בין ההשגה שקודם "א"י" ובין ההשגה שזכה אח"כ אחר היותו "בא"י". וכל דבריו הנדפסים בספריו הם מההשגות שהשיג אחר "א"י". (לבד מאיזו מאמרים קטנים ומועטים כמבואר במקום אחר). על כן נתתי אל לבי לרשום לי בראשי פרקים וברמיזה קצת איך שכל מאמריו ז"ל יש להם שייכות גדול לענין קדושת "א"י". ואיך שקדושת "ארץ ישראל" כלולה מכל הענינים הנפלאים המבוארים במאמריו ז"ל. כי "א"י" היא כלליות הקדושה שבכל הקדושות. כמבואר בליקוטי מוהר"ן (סי' רל"ד). והנה בקצת מקומות הבאתי סמך וראי' לכלל קדושת "א"י" מפסוק א' או ממאמר רז"ל שמבואר בו שמדבר רק "מציון וירושלים ובית המקדש". אך באמת הכל אחד. כי כל העשר קדושו"ת "שבארץ ישראל" מקבלין זה מזה וכלולין זה בזה. ומקדשי קדשים נמשך הארה לכל הבית המקדש ומשם לכל העיר "ציון וירושלים" ומשם לכל ערי יהודה וישראל "שבארץ ישראל". וסמכתי עצמי על מאמר הזוהר הקדוש (בראשית קי"ד). כל אינו דאשתארו בארעא קדישא דישראל דינא דלהון כירושלים וכציון לכל דבר וכו'. ואמרו רבותינו ז"ל עתידה ירושלים שתתפשט בכל א"י וכו':

ודברי אלו המועטין שבחיבור הקטן הזה הם תועלת גדול גם ליושבי חוץ לארץ להעלות על לבם תמיד זכרון קדושת "ארץ ישראל וירושלים". ולהיות להם כיסופים וגעגועים חזקים בכל פעם לבוא לשם לפי שעה על כל פנים. ואולי יזכו לקבוע דירתם שם בתמידות ולהשתוקק שם ג"כ לאיזו הארה והתנוצצות קודש מבחי' קדושת "ארץ ישראל" אשר אין ערוך לקדושתה כלל מארחר שהיא כלליות הכל כנ"ל. אך ליושבי "א"י" מסוגל ביותר לעיין בזה. כי כמעט שלא נמצא ענין אחד מהמצטרך שם שלא יהיה מבואר

בחיבור קטן זה. בפרט שכל הדברים שבחיבור זה יסודתם בהררי קודש. היינו. על דברי רבינו הק' זצוק"ל. אשר כל דיבור ודיבור מדבריו ז"ל הם מקצוע גדול בתורה. ויכולים להרחיב הדיבור בהם עד אין סוף ואין תכלית והם עיקר גדול לעבודת ד' וכמבואר במקום אחר מזה קצת:

והנה החיבור הזה מיוסד על מאמרים הק' שבספרי ליקוטי מוהר"ן הראשון הושני ועל המעשיות שנדפסו בספר סיפורי מעשיות וקצת מהשיחות שאחר הסיפורי מעשיות. ואם ירצה המעיין לעמוד על שרשי הדבירם ולהתבונן בהם כראוי. אזי יעיין בפנים הספרים הק' הנ"ל ואחר כך יעיין בחיבור זה בכל סימן וסי' כפי המצוין עליו. וקראתי שם זה החיבור הקטן זמרת הארץ "שתרגומו" דמשבח בארעא. כי מדובר בו אך ורק משבחי "ארץ ישראל". ואיך "שא"י" היא כלליות הקדושה ואין שום דבר קדוש בעולם הן בדעות הן במדות וכיוצא בזה שלא יהי' כלול בקדושת "ארץ ישראל" כנ"ל:

ליקוטי קמא

סימן א'-אשרי תמימי

ארץ ישראל שם עיקר הארת אור השכל בחי' אוירא דא"י מחכים. ועל כן נקראת ארץ ישראל בחינת נחלת יעקב שנקרא ישראל על שם השכל והמוחין שהם בחי' ישראל. אותיות לי-ראש כידוע. שזה בחי' ראשית המבואר בפנים. וארץ ישראל נקראת ארץ החיים. ע"ש החכמה שהיא בחי' חיות בחי' חית. והיא ג"כ בחי' מלכות כידוע. שמלכות נקראת ארץ. ומלכות בחי' לבנה. ועל כן עיקר קידוש החודש על פי' הראי' הוא ע"פ בי"ד שבארץ ישראל. והיא בחי' היצר טוב. כי שם עיקר כחו. כמובן במפרשים על מאמר רז"ל בנדרים מכדי ונתן לך שם לב רגז בבבל הוא דכתיב. ושם עיקר מקום התורה והתפלה. כמארז"ל אין תורה כתורת א"י. והמתפלל בחוץ לארץ יכוון לבו כנגד א"י. ושם עיקר החן. כי נקראת ארץ צבי מלשון צבי תפארתו שהיא בחי' חן. ועל כן היא ת' פרנסה כנגד בחי' הת' המבואר בפנים. ועיין מאורי אור אות ת'. וזה בחי' טוב מלא כף נחת שדרשו רז"ל על ארץ ישראל:

סימן ב'-אמור אל הכהנים

עיקר מקום התפלה שהיא בחי' חיותו של משיח הוא בא"י כנ"ל. ועל כן התחלת כבישת ארץ ישראל היתה מיריחו ע"ש הריח שהוא בחי' תפלה. וכן הנחלה הראשונה של יעקב אבינו בא"י היא שכם. שעל זה נאמר בחרבי ובקשתי. וארץ ישראל היא בחי' תיקון הברית כידוע (ע' זוהר ח"ב כ"ג כ"ו נ"ט). שזה בחי' יוסף שנקבר בשכם והיא נחלתו.

וארץ ישראל היא עיקר בחי' תיקון המשפט. כמאמר רז"ל אנן שליחותא דידהו קעבדינן. ושם לא הי' המבול שהוא בחי' מחשבות זרות שבתפלה. כמבואר בסי' מ"ד מחיאת כפים. ושם עיקר מקום התורה כנ"ל. וכן עיקר מקום התפלה שהוא בחי' ריח. ועל כן נקראת ארץ המוריה ושם עיקר מקום המקדש שנקרא גם כן משכן כמו שאמרו ז"ל:

סימן ג'-אקרוקתא

עיקר מקום הנבואה היא בארץ ישראל. כשארז"ל לענין יונה (ועי' זוהר ח"א פ"ה ובדף ר"מ:). וע"כ שם עיקר תיקון קול הנגינה שנמשכת מהציפרים שזה בחי' מכנף הארץ זמירות שמענו. וכתיב קחו מזמרת הארץ וכו'. וזה איך נשיר וכו' על אדמת נכר. וזה בחי' עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו דייקא. וא"י היא בעצמה בחי' מלכות שבנינה ע"י בחי' נבואה הנ"ל. ועל כן מצות העמדת מלך נצטוו בכניסתן לארץ דייקא. ומחמת שתיקון הנגינה ע"י תורה שבעל פה שלומדין בלילה דייקא. שזה בחי' במחשכים הושיבני. זה תלמוד בבלי. וכמבואר הענין במקום אחר. ע"כ אמרו ז"ל וחד מינן כי סליק להתם הוא כתרי מינייהו:

סימן ד'-אנכי

א"י היא בבחי' מעין עולם הבא שאז יהי' כולו טוב. בחינת כולו הטוב והמטיב. ועל כן נקראת ארץ טובה. בחי' טובה הארץ וכו' לא תחסר כל בה. כי היא בחי' חיים טובים שאין בהם שום חסרון שזה בחי' עולם הבא. בחי' שם מלא על עולם מלא שזה גם כן בחינת היחוד של הוי"ה אלקי"ם. כמובן בפירש"י ביום עשו"ת ד' אלקים וכו'. וע"כ אמר יעקב ושבתי בשלום וכו'. היינו שאחזור לא"י והי' ד' לי לאלקים. וכל הארצות נתנו תחת יד השבעים שרים שמשם השתלשלות יניקת מלכות דסט"א. בחי' אלקים אחרים. שזה בחי' כי גרשוני וכו'. אבל ארץ ישראל היא רק תחת ממשלתו ית'. בחי' אלקים קדושים מלכות דקדושה. ושם עיקר מקום הידיעה השלימה שלימות הדעת. בחי' אוירא דא"י מחכים. וזה בחי' הג' דברים שנתנו על ידי יסורין שהם תורה וארץ ישראל ועולם הבא. וכולם הם בחי' אחת. שזה בחיף ושמו אחד. בחי' יסורין של אהבה המבואר בפנים. כי שורש המלכות שהוא בחי' א"י הוא התורה שהוא בחינת אש. וזה ויתן להם ארצות גויים וכו'. וע"י החזרת המלכות לשרשה זוכין לבחי' מעין עולם הבא. וזה שמובא אחת שאלתי וכו'. אחת ר"ת ארץ ישראל ח'יים ת'ורה. בחי' הג' דברים הנ"ל כי הם בחי' אחת. אחת דייקא בחי' ד' אחד כולו הטוב והמטיב. והנה עיקר התיקון והחזרת המלכות לשרשה היא על ידי הת"ח שהוא בחי' התורה בחי' אש שדרכו להגביה עצמו למעלה והוא עניו מאד. בחי' "אין" שזה בחי' מים שמניחין הגבוה ויורדין אל הנמוך. שזה בחי'

התורה שנמשלה לאש ולמים. כי בקדושה שניהן נכללין כאחת. בחי' במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. שזה בעצמו גם כן בחי' האחדות של חסדים וגבורות בחי' הוי"ה ואלקים, ועל כן ארץ ישראל היא גבוה מ כל הארצות והיא בבחי' הכנעה ושפלות בחי' ארץ כנען וכמובא במקום אחר. שזה בחינת וענוים דייקא ירשו ארץ המבואר בפנים. ומחמת שא"י היא בחי' החכם הנ"ל בחי' אוירא דארץ ישראל מחכים. ע"כ היושב בא"י שרוי בלא עון. כמו שכתוב העם היושב בה נשופי עון. כמאמר רז"ל בכתובות. שזה בחינת ואיש חכם יכפרנה. והחכם הוא בבחי' מה. בחי' תלת מאה המבואר בפנים. שזה בחי' משה אותיון שי"ן מ"ה כמובא. וכ"ש ונתנו מה. וזה שכתוב גם בא"י וראיתם את הארץ מה היא. ושם זוכין לביטול כל המדות רעות הנמשכין מהרע שבד' יסודות. כי נתהפכין למהות קדושתה ממש. בחי' ארץ אוכלת יושביה. כמובא בסי' קכ"ט. ושם עיקר מקום התפלה כמו שארז"ל. כי שם זוכין להתפלל בהתפשטות הגשמיות ובביטול לאור אין סוף. כי שם עיקר הארת א"ס בחינת ארץ אשר ד' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ד' וכו'. בחי' גלגלא דעינא המבואר בפנים. ומחמת שא"י היא בבחי' מעין עולם הבא כנ"ל. על כן אמרו רז"ל המהלך ד' אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן עולם הבא:

סימן ה'-בחצוצרות

עיקר שלימות קומת המצוה שהיא החיות של כל הג' קומות היא בארץ ישראל. כמאמר רז"ל לא נתאוה משה ליכנוס לא"י אלא ל קיים המצות שבה. כי הרבה מצות תלויין בארץ. ועל כן שם עיקר המקום שיכולים לידע על איזה חלק מהקומה נגזר הדין. וגם שם עיקר מקום קיבול שכר המצות. כמו שכתוב למען ירבו ימיכם וכו' על האדמה וכו'. ועוד פסוקים רבים כאלה. ושילום שכר היא בחי' נבואה. ועיקר הנבואה הוא בארץ ישראל כמאמרם ז"ל וכנ"ל. ועל כן שם עיקר המקום שיכולים לזכות לעשו"ת המצות בשמחה כל כך עד שלא ירצה בשום שכר כי שכרו הוא המצוה בעצמה. בחי' שכר מצוה מצוה. שזה בחינת נבואת משה בבחינת זה הדבר. (ואגב יש לומר בדרך צחות שבזה מובן מה שהביא רש"י ז"ל ענין דרשת רז"ל מנבואת משה בזה הדבר גבי פרשת נדרים דייקא והלא כתיב זה הדבר גם גבי שחוטי חוץ ובנות צלפחד. ואם שיש דרשו"ת רז"ל על זה. הלא גם על זה הדבר דנדרים יש דרשות. עי' נדרים (ע"ז ע"ח.) בבא קמא (ק"כ קכ"א.) אך לפי הנ"ל מובן קצת. כי בשאר המצות מאחר שהם מצות ד' ויש עליהם שכר ממילא לא נדע אם שמחתו מהמצוה בעצמה או מקבול שכרה. אבל נדרים הוא שמוסיף על עצמו מדעתו ומרצונו איזה חיוב בשבילו ית' מה שאינו מחויב ע"פ התורה כלל מזה מובן שהוא חפץ בהמצוה בעצמה. בחי' במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו כמו

שאמרו ז"ל. וע"כ נאמר אצל זה זה הדבר. כי הוא בבחי' נבואת משה. ובזה מובן קצת גם מארז"ל סוטה (י"ד) שאמר משה הרבה מצות אינם מתקיימים אלא בארץ אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי. ויש לדקדק הלשון שיתקיימו כולם על ידי דייקא. א"ל הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר מעלה אני עליך כאילו עשיתם וכו'. ודקדק החידושי ארגדות הלא אמרו ז"ל אל תהיו כעבדים וכו' על מנת לקבל פרס. עיי"ש מה שתירץ על זה. כי מאחר שאינו מחויב בהם עדיין וכו'. [ועל דרך זה שמעתי לפרש דברי רבינו ז"ל ג"כ מה שאמר במאמר זה אילו לא היו נותנין לו עולם הבא לא הי' עושה וכו'. רצה לומר במצות שאינו מחויב בציצית וכיוצא בזה]. ולפי דברינו הנ"ל מובן ביותר קצת. כי משה רבינו זכה לנבואת זה הדבר כי נכנס בשמחת המצות עצמן עד שנעשה אחדות אחד עם המצוות. כי משה רבינו גימט' תרי"ג בחי' קומת כל המצות. ומחמת שקיום כל המצות בפועל ממש הוא בא"י דייקא. על כן אמר אכנס אני לארץ ישראל כדי שיתקיימו כל המצות על ידי דייקא. כי הוא זכה לשלימות קיום המצות בבחינת זה הדבר שקיבול שכרו בהמצוה בעצמה. ועל כן הוא חפץ מאד גם בהמצות שאינו מחויב בהם עדיין). (ועל כן אמר לו הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר. היינו שקיום המצות בעצמן יהי' קיבול שכרו. מעלה אני עליך כאילו עשיתם כו'. כי מאחר שאינו רוצה בשום שכר על המצות כי המצות בעצמן שזוכה לעשו"ת בהם רצונו ית' זה יקר וחביב אצלו מכל שכר. אם כן צריך לעשו"ת גם בזה רצונו ית' לבלי להפציר בו ליכנס לא"י בשביל טובת ישראל ותיקון מתי מדבר כמו שאמרו ז"ל. ובזה בעצמו שחפץ כל כך ליכנס לא"י בשביל לקיים המצות ואף ע"פ כן מבטל רצונו מפני רצונו ית'. בזה בעצמו כלול כל קומת המצות בחי' כל מצותיך אמונה. וזהו שאמרו שם לכן אחלק לו ברבים וכו'. כי יש לו חלק בקיום כל המצות של ישראל. וכל מי שזוכה לקיים המצות בשמחה בשלימות הכל על ידי שמאיר בו איזה הארה מבחי' נבואת משה רבינו ע"ה. ועיי"ש עוד ותבין ביותר. ולענין זה הדבר שנאמר רצל נדרים דייקא. י"ל כפי הנ"ל בדרך אחר מרווח קצת. כי אדרבה באלו המצות שכבר מחויב בהם לא שייך לומר שעושה המצות רק בשכר עולם הבא. כי על זה נאמר אל תהיו כעבדים כו'. אך נדרים שמחייב עצמו בדבר שאינו חייב בו בזה י"ל שראוי לבקש שכר.

וכסברת החי' אגדות הנ"ל. אעפ"כ עיקר השלימות שגם מצות כאלו בחינת מצות נדרים יהיו גם כן רק בבחי' זה הדבר שלא יהי' רוצה בשום שכר רק בהמצוה בעצמה כנ"ל). וע"כ שם בא"י זוכין ביותר לבחינת תיקון התפלה כי שם עיקר מקום התפלה כנ"ל. וכשהוא לאחר גזר דין מלבישין התפלה במאמר שזה בחי' ואתחנן אל ד' בעת ההוא

לאמר. היינו שהתפלל שיכנס לא"י ששם זוכין בשלימות לבחי' קיום המצות בשמחה כל כך עד שיודעין ע"י זה בין קודם גזר דין לאחר גזר דין. ואז מלבישין בתפלה במאמר כנ"ל. ואולי י"ל שמשה רבינו ע"ה בעצמו הלביש אז תפלתו במאמר. מחמת שכבר הי' אחר גזר דין. וזה ואתחנן אל ד' וכו' לאמר שהלביש תפלתו במאמר כנ"ל. וגם א"יש ם מקור השמחה בחי' שמחה לארצך בפרט בציון וירושלים שהיא בחי' הלב של העולם כידוע (זוהר ח"ב קצ"ג) ושם מקור השמחה. בחי' נתת שמחה בלבי. ועל כן נקראת משוש כל הארץ. וזה רני ושמחי בת ציון. וכן שמעה ותשמח ציון. ועוד רבים כאלה. ושם עיקר שלימות המוחין והחכמה. כמאמרם ז"ל אין חכמה כחכמת ארץ ישראל. וגם שם עיקר שלימות היראה. ועל כן נקראת ארץ המוריה שממנה יראה יוצאת לעולם כמאמרם ז"ל. וע' זוהר (ח"א קמ"א) ובלקו"מ תנינא סי' ע"ח. והיראה בעצמה היא בחי' ארץ יראה כמובא במקום אחר. והיא נקראת ארץ החיים היפוך בחי' חימוץ המוח שזה בחי' סטרא דמותא. וזהו שאמרו ז"ל גלתה יהודה מעוני שאכלו חמץ בפסח. וזה שכתוב בתיקונים ארעא דישראל הוא מתובא דאת ה"א בחי' ה' של מצה. גם א"י היא בח' אהבה בחינת ימין בחי' בנימין שנולד בא"י. כמובא במאמר משפטים לקו"מ א' סי' יוד. וזה בחי' ואוהבי שמו ישכנו בה. ועל כן שם עיקר תיקון המוח כנ"ל. וגן שם בחי' תיקון הקול. כמו שכתוב וקול התור נשמע בארצנו נשמע דייקא בחי' אשתמע קלא. ורבותינו ז"ל דרשו פסוק זה לענין גשמים. כי הקול הזה פוגע בעבי מטרא. וקול הזה הוא בחי' קול שופר. בחי' תקעו שופר בציון וכו'. וכיבוש יריחו הי' ע"י שופר וע"י זה זוכין לישרות לב שעי"ז זוכין בשלימות לירושת ארץ ישראל שזה בחי' מה שהוכיח אותם משה לא בצדקתך וביושר לבבך אתה בא לרשת את הארץ וכו'. כי זה עיקר השלימות לזכות לירושת הארץ שהיא בחי' מקור השמחה והקדושה כנ"ל ע"י ישרות לב דייקר. כמו שכתוב ולישרי לב שמחה כנ"ל. שזה כי ישרים (דייקא) ישכנו ארץ (משלי ב'). וזה שפירש"י ישכנו ארץ לעוה"ב. כי שם זוכין להרגיש שמחת ותענוג המצוה שהיא בחי' עולם הבא גם בעולם הזה. בחי' ביומו תתן שכרו וכו'. בחי' עולמך תראה בחייך. ועל כן גם כן נקראת ארץ החיים בחי' חיים אמתיים של עולם הבא. ועל כן אמרו ז"ל המהלך ד' אמות בא"י מובטח לו שהוא בן עולם הבא. וע' (זוהר ח"א קע"ז:) כל דזכי בהאי ארעא קדישא אית ליה חולקא לעלמא דאתי. ועי' (זוהר ח"ב קנ"ב):

סימן ו'-קרא

ארץ ישראל היא בחי' תשובה. כמו שכתוב ושבת עד ד' אלקיך וכו' והביאך אל הארץ וכו'. ועל ידי זה זוכין לכבוד שזה בחי' לשכון כבוד בארצנו. והיא בחי' עוה"ב בחי'

תשובה על תשובה. כי אוירה מחכים. וזוכין בכל פעם להשיג ביותר. ואז חוזרין ושבין על השגה הראשונה. והיא כלולה מכל הג' בחי' שבתמונת אלף. שזה בחי' הג' מצות שנצטוו בכניסתן לארץ. ונעשה על ידי זה אדם. שזה בחי' מה שאמרו ז"ל (יבמות ס"ג) כל מי שאין לו קרקע אינו אדם. שנאמר והארץ נתן לבני אדם. וע' (גיטין מ"ז) שדרשו שיש קנין לעכו"ם בא"י לחפור בה וכו' שנאמר והארץ נתן לבני אדם. וע' ספר שער החצר סי' קכ"ט דא"י יש לה דין קרקעות וחו"ל דין מטלטלין וכו'. ושם עיקר היחוד בין חמה ללבנה בחי' משה ויהושע. שזה בחי' מה שיהושע דייקא שהוא בחינת לבנה הכניס את ישראל והכל בכחו של משה שהאיר עליו גם אחר הסתלקותו. וכמובן בזוהר הק'. ועל כן עיקר מצות קידוש החודש ועיבור השנים הוא בארץ ישראל. וזה בחי' קוה אל ד' ושמור דרכו (בחי' דרך התשובה שכלול מבחי' עייל ונפיק) וע"י זה וירוממך לרשת ארץ בחי' ירושת א"י בהכרת רשעים תראה בחי' כריתת זרעו של עמלק שתלוי בזה. כמ"ש בארץ אשר ד' אלקיך וכו' תמחה את זכר עמלק וכמו שדרשו רז"ל. שזה ג"כ בחי' מה שאמר ליהושע דייקא להלחם בעמלק. ובזה רימז לו שהוא יכניס את ישראל לארץ ישראל כמאמר רז"ל. ועל ידי הדרך הנ"ל הימין פשוטה לקבל תשובתו. כי ימין במלואו עולה דרך וכו'. וזה בחינת א"י שהיא בחי' ימין כנ"ל. וע"כ בענין שאמר הקב"ה למשה קרא את יהושע וכו' (שזה יסוד המאמר הנ"ל) נאמר שם חזק ואמץ כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ וכו' (בחי' ירושת א"י). ואנכי אהי' עמך. היינו כי אני אמשיך עליך אור הנקודה העליונה שהיא בחי' כת"ר בחי' אהי' המבואר בפנים עי' (גיטין ז') שדורש בענין ערי ארץ ישראל מענין מי שיש לו קנאה על חבירו ודומם שוכן עד ישעשה לו דין. זה בחי' נקודה עליונה. שוכן סנה זה בחי' נקודה התחתונה:

סימן ז'-משפטים

עיקר אמנוה בחי' תפלה בחי' ניסים אינו אלא בא"י גם א"י היא בחי' אמת. כ"ש אמת מארץ תצמח מארץ דייקא וירושלים נקראת קרי' נאמנה. וכתיב (זכריה ח') ונקראה ירושלים עיר האמת. ושם עיקר שלימות תיקון העצה. כמו שכתוב ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך וכו'. ועיקר העצות דקדושה שהן התרי"ג מצות תרי"ג עיטין הרבה מהם אינם מתקיימים אלא בארץ ישראל. והיא בחי' בטוחות חכמה תודעני. כי אוירה מחכים. והיא בחי' ציצית בחי' לאחוז בכנפות הארץ. והיתה תחלה ביד כנען שהוא בחי' הנחש בחי' ניאוף. ועל ידי זה קאה אותם הארץ. ונכנסו ישראל בתוכה. וציצית הוא מלשון מציץ מן החרכים וזה בחי' עיני ד' אלקיך בה תמיד:

סימן ח'-ראיתי מנורת זהב

א"י נהקראת ארצות החיים כי שם עיקר הרוח חיים דקדושה. וע"כ נקראת ארץ כנען מלשון סוחר בחי' סובב הולך הרוח. כי א"י וירושלים הם בחי' לבא דכל עלמא ששם עיקר מקום הרוח חיים ומחמת שעיקר החסרון הוא בחי' הסתלקות הרוח חיים. על כן כתיב בא"י אשר לא תחסר כל בה. וכן חידוש העולם שיהי' ג"כ בבחי' הרוח חיים יהי' גם כי העיקר בארץ ישראל. כי אמרו רז"ל שמתי' חיין תחלה. ועיקר הרוח חיים הוא בהתורה ועיקר התורה היא בא"י. כי מציון תצא תורה. ואין תורה כתורת ארץ ישראל. וע"כ העם היושב בה נשוא עון בחי' ואיש חכם יכפרנה המבואר בפנים. וע"כ כשבא יעקב לא"י הלך לו עשו איש שעיר (בחי' הרוח סערה) אל ארצו ארץ שעיר וזה ונשא השעיר עליו את כל עונותיו כוו'. כי כשזוכין להמשיך הרוח חיים על ידי זה נתכפרין העונות מעל ישראל וחוזרין לשורשן שהוא בחי' עשו איש שעיר. בחי' הרוח סערה. ויש לבאר בזה עוד ועיקר הכנעת עשו איש שעיר הוא ע"י בירור הד' יסודות ולבא לזה הוא ע"י תורה ותפלה וזה זוכין בא"י ששם עיקר מקום תורה ותפלה כנ"ל. ומחמת שעיקר מעין הכחמה יוצא מבית התפלה ע"כ אוירא דא"י מחכים. ומחמת שעיקר הרוח חיים שבארץ ישראל מקבלין מהצדיק וכו' על כן כתיב צדיקים ירשו ארץ. וע' בפנים באות ה' מבואר מענין הצדיק גמור וכל הנלוים אליו וכו'. וזה בחינת ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ:

סימן ט'-תהומות

עיקר מקום התפלה הוא בארץ ישראל כנ"ל וע"כ נקראת ארצות החיים. כי עיקר החיות מקבלין מהתפלה ודרך שם עולין כל התפלות דרך הי"ב שערים בחי' וזה שער השמים. זה דייקא דימט' י"ב. ושם זוכין ביותר להנצל ממחשבות זרות שבתפלה שהם בחי' מי המבול. כי שם לא הי' המבול כמבואר במקום אחר. ועיקר התיקון על ידי אור האמת המאיר שם ביותר כנ"ל בסי' ז'. ועל כן התיקון על ידי אור האמת המאיר שם ביותר כנ"ל בסי' ז'. ועל כן עיני ד' אלקיך בה תמיד בבחי' עיני בנאמני ארץ דייקא. וזה ארץ אשר ד' אלקיך דורש אותה. כי עיקר השתוקקות של השי"ת אינו אלא אל האמת. ושם גם מקום התורה כנ"ל שבזה גם כן תלוי שלימות תיקון התפלה:

סימן י'-משפטים

עיקר קדושת א"י נמשך מהבית המקדש ועיקר התגלות קדושת הבית המקדש הוא ע"י יעקב שקראו בית. ומחמת שעי"ז יש גם לעכו"ם השגה באלקותו ית' ע"כ אמרו ז"ל במסכת גרים פרק ד' חביבה א"י שמכשרת גרים וכו'. וזה עיקר גדולתו ית'. וזה גדול ד'

ומהולל מאד בעיר אלקינו כפשוטו ג"כ. וכתיב ד' בציון גדול ורם הוא על כל העמים. ומחמת שעיקר עליית התפלה מהר ושדה לבחי' בית הוא רק על ידי צדיקי הדור. ע"כ כתיב צדיקים ירשו ארץ. והיא בחי' הגאוה דקדושה היפוך הבעלי גאוה דסט"א בחי' אבימלך. כי א"י גבוה מכל הארצות בחי' צדיק מושל וכו'. כי התפלה נקראת חרב כידוע. בחי' ואשר חרב גאותך בחי' חרב הגאוה דקדושה שהוא בחי' ימין היפוך הגאוה דסט"א שהיא בחי' שמאל בחי' לב כסיל לשמאלו. כי כל המתגאה חכמתו מסתלקת ממנו. אבל הגאוה דקדשוה כלולה עם ענוה בחי' במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. ועל ידי זה מוסיף חכמה בחי' והחכמה מאין תמצא כמבואר במ"א. ועל כן הגאוה דקדושה היא בחי' א"י שהיא בחי' ימין. כמו שפירש רש"י בנימין על שם א"י. בן ימין בחי' לב חכם לימינו. וע"כ אוריא דא"י מחכים. וא"י היא בחי' לבא דעלמא ששם משכן הרוח דקדושה. כמו שכתוב ורוח להולכים בה. ודרשו רז"ל (כתובות קי"א) על א"י. ועי"ז נתבטלה הגאוה שזה בחי' וענוים ירשו ארץ. וזוכין לאמונה שזה בחי' שכן ארץ ורעה אמונה. ושם עיקר בחי' הארת הידים והרגלים. כמו שכתוב והבאתי אותם אל הארץ אשר נשאתי את ידי וכו'. וכתיב אף ידי יסדה ארץ. וכתיב מקדש ד' כוננו ידיך. וכתיב ג"כ והארץ הדום רגלי. וכתיב נבואה למשכנותיו נשתחוה להדום רגליו. ושם עיקר הארת התורה כנ"ל. ומחמת שע"י ביטול הגאוה החכמה על תיקונה וזוכין לחיים ואריכת ימים. על כן ארץ ישראל נקראת ארצות החיים. וכתיב למען ירבו ימיכם וכו' על האדמה וכו'. וכתיב למען תחיו והארכתם ימים בארץ אשר תירשון.

סימן י"א-אני ה'

עיקר תבונת התורה לעומקה הוא בארץ ישראל. כי אין חכמה כחכמת א"י ואין תורה כתורה א"י. ושם עיקר מקום הארת כבודו ית'. בחי' והארץ האירה מכבודו. בחינת לשכון כבוד בארצנו ונאמר כן בקודש חזיתיך לראות עוזך וכבודך. וזה וענוים ירשו ארץ. כי עיקר שלימות כבודו ית' הוא ע"י ענוה וקטנות. ועל כן ירושת ארץ ישראל תלוי בשמירת הברית. כמו שכתוב ונתתי לך את הארץ כו' (על מנת) ואתה את בריתי תשמור. כמו שאמרו ז"ל כי שמירת הבירת הוא בחי' הוא"ו של כבוד. וזה וארא וכו' באל שדי שהוא בחי' ברית וענוה כמבואר בפנים וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ מגוריהם ותרגומו ארעא תותבותהון בחי' תשובה כמובא בלק"מ תנינא סי' ע"ט. כי על ידי כל הנ"ל זוכין לדיבור המאיר לו לתשובה:

סימן י"ב-תהלה לדוד

השכינה שהיא בחי' מלכות בחי' תורה שבעל פה נקראת א"י כידוע. שזה בחי' צדיקים ירשו ארץ המבואר בפנים. ואין תורה כתורת א"י העיקר הוא תורה שבעל פה. כי תורה ככתבה שוה בכל המקומות וההבדל הוא רק בפירוש התורה שזה בחי' תורה שבעל פה. ועל כן משה רבינו ע"ה שהכה בצור שהוא בחי' תורה שבעל פה על כן לא יכול לבא לא"י. ושם עיקר עליית השכינה כביכול בבחי' חיבוק ימין. כי א"י הוא בחי' ימין בחי' אהבה אהבת ציון והוא גם כן בחינת שמחה כי שם מקור השמחה כנ"ל. והוא בחי' לבא דעלמא בחי' בינה לבא. ועל כן תלמידי חכמים שבארץ ישראל הם בחי' נועם שהוא בחי' בינה כידוע. וגם אוירא דא"י מחכים. ועל ידי זה עליית השכינה בבחי' נישוק. ועי"ז נתעורר גם כן זווגא דגופא בגופא שזה בחי' צדיקים ירשו ארץ שכינתא בין תרין צדיקיא יתבא:

סימן י"ג-אשרי השגחה

עיקר אור ההשגחה שלימה מבחי' עיני ד' הוא בא"י כמ"ש עיני ד' אלקיך בה תמיד. כי שם עיקר שבירת תאות ממון כמובן בלקו"מ תנינא סי' מ'. וזה בחי' ארץ אשר לא במסכנות וכו'. כי שם בחי' עשירות איזהו עשיר השמח בחלקו. וזה אשר לא תחסר כל בה. כי שם עיקר הארץ הרוח נדיבה שהיא בחי' צדקה כמו שכתוב (ישעי' ל"ב) וצדקה בכרמל תשב ופירש רש"י בארץ ישראל. וכתיב (שם ל"ג) מילא ציון משפט וצדקה. וע"כ שם עיקר המשכת החסד שהיא בחינת ימין כי א"י היא בחי' ימין כנ"ל. ושם עיקר בנין בית המקדש. ושם עיקר התגלות התורה. כי אין תורה כתורת ארץ ישראל. וע"י המשכת התורה נמשך השגחה שזה בחי' בראשית תלת גוונין דעינא ובת עין. ועל כן פתחה התורה בזה משום כח מעשיו וכו' לתת להם נחלת גוים. בחי' ירושת א"י ששם מאיר בשלימות אור ההשגחה כנ"ל. גם תיקוני הנפש הוא בא"י בבחי' נפשו בטוב תלין וזרעו יירש ארץ. וזה נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד'. ונאמר צמאה לך נפשי וכו'. ושם נמשך בחי' תיקוני המרכבה. בחי' מכון לשבתך פעלת ד' וכמאמר רז"ל. וזה בחינת ירכיבהו על במתי ארץ. ונאמר והרכבתיך על במתי ארץ וכו':

סימן י"ד-להמשיך שלום

עיקר עליית הכבוד לשרשו הוא בא"י. כי שם מקור היראה כנ"ל. שזה בחי' ארץ י ראה. וכתיב מה נורא המקום הזה. וכתיב אשתחוה אל היכל קלשך ביראתך. ועל כן שם עיקר הארת הכבוד בחי' והארץ באירה מכבודו. והיא בחינת מקום משכן כבודך. בחי' וכבוד ה' מלא את הבית. ושם עיקר התקרבות הגרים. בחי' עמים הר יקראו. בחי' חביבה א"י

שמכשרת גרים כנ"ל. כי שם עיקר שלימות התורה כנ"ל. וזה שכתוב על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתי וכו' ולא הלכו בה. ודרשו רז"ל שלא ברכו בתורה תחלה. היינו שלא ברכו בלימוד תורתם את בחי' תחלת המחשבה שע"י זה נעשים גרים ובעלי תשובה. שעל ידי זה נתגדל כבודו ית' שזה עיקר שלימות קדושת א"י. בחי' לשכון כבוד בארצנו. ובחי' ובהיכלו כולו אומר כבוד. וגם א"י היא בחי' ענוה ושפלות כנ"ל. שעל ידי זה זוכין לתורה בחי' תורת חסד. בחי' חסדי ד' מלאה הארץ. וגם ארץ ישראל היא בחי' ימין וכנ"ל. ועל ידי החזרת הכבוד לשרשו נשלמו פגמי היראה. וזה בחי' ויראו גוים את שם ד' וכל מלכי הארץ את כבודך. כי בנה ד' ציון וכו'. ועל ידי זה זוכין לבחי' שלום בעצמיו. בחי' כי אין מחסור ליריאיו. וזה בחי' לא תחסר כל בה הנאמר בארץ ישראל ועי' (זוהר ח"א רל"ט) שלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא. וכן (שם ח"ג רצ"ט). ועל ידי זה זוכין לתפלה. ועל כן עיקר תיקון התפלה הוא בא"י כנ"ל. ועל ידי זה נמשך שלום בעולם. וזה בחי' ונתתי שלום בארץ. וירושלים נקראת ע"ש יראה ושלום. וזה וענוים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום. כי על ידי ענוה ושפלו הנ"ל זוכין לתורה. ועי"ז נעשין גרים ונתגדל כבודו ית' שכ"ז בחי' ירושת הארץ. ועל ידי זה נמשך שלום כנ"ל:

סימן ט"ו-אור הגנוז

עיקר תיקון המשפט הוא בא"י. כמו שכתוב ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים וכו' לעשו"ת כן בקרב הארץ וכו'. וכתיב כי יפלא ממך דבר למשפט וכו' וקמת ועלית וכו'. וירשלים נקראת מקום המשפט וכתיב מלאתי משפט. וע"כ שם עיקר היראה כנ"ל וכמ"ש (שמואל ב' ז') ונוראות לארצך. ונאמר (תהלים ס"א) נתת ירושת יראי שמך עי' רש"י. ושורש היראה היא הדעת שבלב שזה בחי' א"י וירושלים שהם בחי' לבא דעלמא כנ"ל. ועל ידי זה זוכה להשגת התורה. וע"כ עיקר השגת התורה בארץ ישראל כנ"ל. וגם היא בחי' ענוה ושפלות כנ"ל. ושם עיקר תיקון התפלה שעי"ז זוכין לתורה שבנסתר שהיא בחי' בית המקדש אשר הוא שם. והיא בחי' עולם הבא ששם אריכות ימים. בחי' כימי עץ ימי עמי. וזה בחי' היש בה עץ. היינו בחי' עץ הנ"ל בחי' אילנא רברבא כו'. וע"כ ארץ ישראל נקראת ארץ החיים. וכתיב למען ירבו ימיכם וכו' על האדמה וכו'. וזה בחי' א"י היינו היראה שהיא בחי' ארץ יראה שזוכין ע"י המשפט שהיא בחי' ישראל כמבואר בפנים:

סימן ט"ז-ר"י משתעי

עיקר הארת קדושת החכמה העליונה מאיר בא"י כנ"ל. אך אף על פי כן הארת החכמה הזאת היא בבחי' ועינינו מאירות כשמש וכירח. וזה בחי' קדושה ראשונה של א"י שלא

קדשה לעתיד לבא וקדושה שניה דייקא קדשה לעתיד לבא. כמבואר (בחגיגה ג':) עי' רש"י שם (יבמות פ"ב:). ועי' בהרמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ו' הלכה ט"ו שיטת הרמב"ם והראב"ד בענין זה. וזה מחמת שקדושה ראשונה הי' האר גדול מאד בבחי' אור השמש ממש. ונסתלק אחר כך ע"י התגברות האומות הכלולים בעשו וישמעאל שהם בחינת עננים מכסין דמכסיין על עייניו. אבל קדושה שניה שוב לא היה האור גדול כ"כ שזה בחי' חמשה דברים שחסרו בבית שני. ואז הי' האור רק בבחי' אור הירח. וקדושה זו נשארה קיימת לעולם. כי גם בעבדותינו לא עזבנו אלקינו וכו'. כי אפילו בשעה שהצדיק מוכרח לבטל קצת מדביקותו אעפ"כ אינו מבטל ונפסק לגמרי מזה ח"ו. רק שאז האור הוא בבחי' אור הירח כמובא בפנים. אבל כשנזכה לביאת המשיח אז יתבטלו העננין הנ"ל לגמרי ולא יצטרכו להבטל עוד מהדביקות. ואז יתעורר כח הקדושה הנעלם עתה בא"י שהוא בחי' אור הלבנה ותאיר אז כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתים וכו' כי אז יאיר אור החמה בהארה גדולה ויתרה מאד מ אד. ואולי יש לומר שזה בחי' עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל העולם. היינו קדושת ההארה של בחי' אור הלבנה של עתיד. ובארץ ישראל עצמה יהי' האור בבחינת אור החמה של עתיד:

סימן י"ז-מריקים שקיהם

ראשית נקודת הבריאה של הארץ שהיא האבן שתיה היא בארץ ישראל. והכל הי' בשביל ההתפארות שצפה הק' ברוך הוא שיקבל מהאדם. ואדם הראשון נברא ג"כ בארץ ישראל מעפר המזבח כמאמר רז"ל ושם עיקר התגלות התפארות של ישראל. בבחי' ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דייקא וכמובא בזוהר הק'. וזה בחי' ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר (וע' בלקו"מ תנינא סי' מ' מבואר גם כן שעיקר קדושת א"י נמשך מבחי' ההתפארות שהש"י מתפאר עם ישראל שזה בחי' התפילין של השי"ת). ועל כן שם עיקר התגלות היראה כנ"ל. ועל די זה נתגלה ג"כ האהבה והרצון שיש להשי"ת עם ישראל. שזה בחי' רצית ד' ארצך וכו'. ומחמת שעיקר התגלות ההתפארות של ישראל והתגלות היראה והאהבה היא על ידי הצדיק. ע"כ כתיב צדיקים ירשו ארץ וכו'. ושם עיקר מקום המזבח שעל ידו נכנעין הקליפות והכסילות. ושם עיקר תיקון האכילה בבחי' ואכלת ושבעת וברכת וכו' על הארץ הטובה וכו'. ושם עיקר התקרבות הגרים שעי"ז נשלם פגם המזבח. וזה בחי' עמים הר יקראו שם יזבחו זבחי צדק. ושם עיקר האויר הק' אויר הצח והזך בחי' אוירא דא"י. ושם עיקר מקום הצדקה בחי' וצדקה בכרמל תשב כנ"ל בסי' י"ג. וזה בחי' לאחד קראתי נועם אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שמנעימים זה לזה בהלכה. בחי' אהבה ושלום בחי' אויר הנח

והזך. וכן מה שהטוב נזכר את מעלתו ע"י בחי' הכתב העיקר הוא בארץ ישראל. שזה בחי' בכתב ישראל לא יכתבו ואל אדמת ישראל לא יבאו (המובא בפנים) כמשמעו ממש וכן התיקון של ד' יספור בכתוב עמים וכו' (תהלים פ"ז) נאמר ג"כ בשבחה של ציון וירושלים. וזה בחי' לא ישכב עד יאכל טרף (בראשית מ'). (בחי' תיקון האכילה ע"י) ודם חללים ישתה ותרגומו ונכסי עממיא יירת. היינו בחי' ירושת ארץ ישראל שנקראת נחלת גוים. כמו שכתוב כח מעשיו וכו'. ושם עיקר שלימות השכל בחינת אוירא דארץ ישראל מחכים:

סימן י"ח-קרטליתא

עיקר השגת התכלית של הבריאה שהוא שעשוע עולם הבא הוא בא"י. כמובא בזוהר הק' כל מאן דזכי בארעא קדישא אית ליה חולקא בעלמא דאתי וכנ"ל בסי' ה'. וכמאמרם ז"ל בגמרא המהלך ד' אמות בא"י מובטח לו שהוא בן עוה"ב. ושם עיקר כבישת הכעס בחי' אריכת אפים. כמבואר בסי' קנ"ה. ושם עיקר שלימות האמונה שעי"ז הצדיקים נתעטרים בעטרה של רחמנות ומקבלין המלכות והמנהיגות. ושם עיקר שלימות האותיות שהיא בחי' עולם הבא. וכמובן בזוהר (ח"ב קנ"ב) וארעא קדישא יהיב חיין וכפרה לישראל בההוא עלמא וכו' (היינו בעולם הבא) וסיים שם באתר דבי מקדשא תליין כל אתוון דאלפא ביתא ברזין גליפין וכו'. ושלימות האותיות הוא היו"ד שהיא בחי' עוה"ב. וזה שכתוב בתיקונים (תיקון כ"ב) אוירא דא"י דאיהו מחכים מ סטרא דחכמה דאיהו יו"ד וכו'. ואותיות הם במלכות ומנהיגות בחי' מלכות פה. שזה בעצמו גם כן בחי' א"י כידוע שהוא בחי' מלכות ושרשה בחכמה. בחי' ד' בחכמה יסד ארץ וכידוע. ונאמר א' אלקים ד' דיבר ויקרא ארץ וזה שאמרו רז"ל כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ. כי ירושת הארץ הוא בחי' השגת עוה"ב כנ"ל:

סימן י"ט-תפלה לחבקוק

עיקר קדושת א"י נמשך מבחי' הדיבור של לשון קודש שבו נברא העולם. בבחי' א' אלקים ד' דיבר ויקרא ארץ וכו' מציון מכלל יופי וכו'. וכן לענין ירושת הארץ לישראל נאמר פעמים הרבה לשון דיבור כמו אל הארץ אשר דבר ד' וכו' וכמוהו רבים. וזה בחי' דבר ד' מירושלים מירושלים דייקא. שהיא בחי' יראה. כמבואר בלקו"מ תנינא סי' א' שבזה תלוי' עיקר העשיה ותיקון של לשוה"ק. וזה אז נדברו יראי ד' איש אל רעהו ויקשב ד' וישמע. כי מאחר שהם יראי ד' הדיבור שלהם יש לו שלימות כי הוא בבחי' יראה דתמן תליא שמיעה. על כן הדיבור שלהם חביב כ"כ עד שכביכול הקב"ה בעצמו גם כן מטה אזנו אליהם ומקשיב ושומע דיבורם ויכתב בספר זכרון לפניו בחי'. כתוב זאת זכרון

בספר המובא בסוף המאמר. וזה ליראי ד' ולחושבי שמו. ודרשו רז"ל מחשבה טובה הק' ברוך הוא מצרפה למעשה. כי אף ע"פ שהעיקר הוא המעשה כי המחשבה היא רק בבחי' לשון הקודש הבא מלמעלה שצריכים לתקנו עדיין על ידי הבחירה במעשים טובים דייקא שעי"ז מעלה הטוב שבתרגום שהוא בחי' המתקלא והבחירה. אעפ"כ ישראל ששרשם מקדושת לשון הקודש וכולם בכלל יראי ד' כי הכל חפצים ליראה את שמך. ע"כ יש שלימות בלשון הקודש שלהם עד שגם המחשבה טובה מצטרפת למעשה. (ויש עוד לבאר בזה קצת על פי מ"ש לקמן שבירור הטוב שבתרגום הוא ע"י תיקון השגגות וכו'). והנה בא"י שם מקור היראה כנ"ל והוא בבחי' תיקון הברית כידוע שבכל זה תלוי בחי' שלימות לשון הק'. ולה"ק הוא בחי' רוח הק' כמב"פ והוא בחינת רוח נבואה כמאמר רז"ל דבר ד' זו נבואה. ועיקר הנבואה הוא בא"י. כנ"ל. ומחמת שארץ ישראל היא בחי' לשון הקודש ותיקון הברית שהיא בחינת כבוד. על כן נאמר בא"י נכבדות מדובר בך וכו' ונאמר לשכון כבוד בארצינו כנ"ל. והיא בבחי' אשה חכמה כי אוירא דא"י מחכים. ומחמת שעיקר שלימות לשון הקודש הוא ע"י שמבררין לשון תרגום שהוא מעורב טוב ברע והוא בבחי' אשה משכלת. כי לפעמים היא בבחי' משכיל ולפעמים בבחי' משכל. ע"כ נאמר לא תהי' משכלה ועקרה בארצך. ואצל יהושע נאמר כי אתה תנחיל את העם הזה את הארץ וכו'. רק חזק ואמץ מ אד לשמור ולעשו"ת וכו' למען תשכיל בכל אשר תלך. כי על ידי קיום התורה בבחירתו מבררין הטוב שבתרגום ומשלימים את לשון הק' שהיא בחי' קדושת ארץ ישראל. וע"כ קודם שנכנסו לא"י הוכרחו למול. כי זה בחי' מצות מילה כמבואר בפנים. וגם כי לשון הק' תלוי בתיקון הבירת. ע"כ נאמר וזה הדבר אשר מל יהושע וכו' עי' רש"י שם זה הדבר דייקא בחי' הדיבור של לשון הק'. ועל כן בוידוי בכורים שנותן שבח על ירושת הארץ מתחיל הסיפור ארמי אובד אבי. כי ההכרח לעבור דרך לשון ארם לשון תרגום ולברר הטוב שבו שזהו בחי' הבירורים הק' שבירר יעקב מבית לבן הארמי דייקא ואחר כך זוכין בשלימות לירושת הארץ. והעיקר ע"י קיום התורה כנ"ל. שזה בחי' עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי. ויעקכב אבינו שזכה לבחי' שלימות הדיבור של לשון הק' בחינת וזאת אשר דיבר להם. ע"כ לא ראה קרי מימיו כי על ידי זה ניצולין ממקרה לילה. וכן יוסף שזכה לשלימות הדיברו כנ"ל ע"כ נתנה לו הבכורה שהיא פי שנים בחי' לשון הק' שנים מקרא. וכשמעלין הטוב שבתרגום ומשלימין את הלשון הק'. על ידי זה נתעוררין ונתגדלין הכח של האותיות של לשון הק' שיש בכל דבר שבעולם וכו'. והכח הזה הוא בחי' כ"ח אתוון דמעשה בראשית. ועיקר הארתם הוא בארץ ישראל. כמאמרם ז"ל למה פתחה התורה בבראשית משום כח מעשיו

הגיד ל עמו לתת להם נחלת גוים. ועל כן התפלל משה רבינו ע"ה בחטא המרגלים ועתה יגדל נא כח ד' לענין ירושלת הארץ. וע"כ עיקר מצות ברכת המזון הוא על ירושלת הארץ. כמו שכתוב וברכת את ד' אלקיך על הארץ הטובה. כי משם עיקר ברכת המזון ומאירים האותיות שבו. ועל כן א"י ובפרט ציון וירושלים הם בחי' לב לבא דעלמא. כי שם מאירין ומתנוצצין האותיות של ל"ב אלקים דעובדא דבראשית. וזה בחי' ומציון יסעדך כפשוטו ממש. כי משם עיקר תיקון הסעודה שיהי' ניזון רק מציון האותיות שבכל דבר. ועי"ז זוכין לפנים מאירות וכו'. וזה בחי' קדושת ירושת הארץ שנאמר בה כי לא בחרבם ירשו וכו' ואור פניך כי רציתם. ונאמר אלקים צבאות השיבנו והאר פניך. וזה בחי' יאר פניו אתנו סלה אתנו דייקא. היינו שיהיו גם פנינו מאירות באור גדול ע"י הארת פניו ית'. וזה שמתפלל שם על פרנסת ושפע הארץ כמו שכתוב ארץ נתנה יבולה וכו'. כי כשנזונין בשלימות התיקון משפע ארץ ישראל בבחי' ומציון יסעדך כנ"ל. עי"ז זוכין לבחי' פנים מאירות הנ"ל וזה בחי' לחם הפנים. וזה בחי' שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני וכו'. ודרשו רז"ל כדרך שבא ליראות כך בא לראות היינו שיהי' בבחי' רואה ונראה שזה בחי' פנים בפנים המובא בפנים. ומחמת שהצדיקים הם גבורי כח עושי דברו שהם עושים ובונים הדיבור של לשון הק' שהיא בחי' א"י. על כן נאמר צדיקים ירשו ארץ. וכו'. ואגב אולי יש לפרש בזה מאמר תמוה מאד בשוחר טוב תהלים ז' שגיון לדוד אמר שלמה המע"ה שומר פיו ולשונו כו'. וכן הוא אומר אל תבהל על פיך אמרו הנביאים לפני הקדוש ב"ה למה אתה מטיב לאומות העולם בעולם הזה. אמר להם לפי שכתבתי ומשלם לשונאיו וכו'. בא חבקוק כו' כך עשה לו צורת עוגה בארץ ואמר איני זז מכאן שנאמר על משמרתי אעמודה ואתיצבה על מצור ואצפה לראות מה ידבר בי וכו'. אמר הקדוש ב"ה אני מחזיר על כל מי ששיבר קרדומו יבא אצלי. התחיל צוח עד אנה ד' שועתי ולא תשמע. ענה הקדוש ב"ה ואמר לו בן תורה אתה ולא עם הארץ כתוב לך בלוח אחד אלף בית ואחר כך תאמר הודיעני את הקץ. וכן הוא אומר ויעננני ד' ויאמר כתוב חזון ובאר על הלוחות. אמר לו הקדוש ב"ה וכו'. אף עכשיו כשיגיע הקץ אני גואלכם וכו'. כששמע חבקוק נפל על פניו וכו' ואמר אל תדין אותי מזיד אלא שוגג. שנאמר תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות עד כאן לשונו. וכן פירש רש"י שהתפלה היתה על זה שהטיח דברים וכו'. עי' ספר המדות החדש אות ממון ח' לכוין בבקיעת עצמם לסעודת מצוה שהוא בוקע ומפריד הרע מהטוב שבעץ הדעת וכו'. ועי' בשיחות הר"נ סי' נ"ט בענין מה שכשהאדם מתחיל ליכנס בעבודת ד' ומתקרב להתצדיק האמת אזי מתחיל להתברר הרע מהטוב שבו שמתחילה הי' מעורב עם הטוב ולא הי' ניכר כל כך. וצריך

שיעמוד א' שיסיר ממנו חלאתו ופסולתו בכל פעם עד שישאר זך וצלול לגמרי באמת כראוי. והי' אפשר להוציא ממנו הפסולת והרפש מיד. אך על ידי זה יוצא גם המוח עם הרפש מאחר שמעורב הכל ביחד. על כן ההכרח להיות מתון עד שיזדכך מעט מעט עד כאן לשונו. והנה ענין הצלחת העכו"ם בעוה"ז ואריכות הגלות כל כך הוא ג"כ על דרך זה. כי נתערב הטוב והרע מאד וצריך בירור גדול ורב מאד וסוף כל סוף יתברר ויזדכך הטוב מתוך הרע לגמרי שזה בחי' ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו. כי מאריך אף וממתין לו עד שתתמלא סאתו. שזה בחי' בפרוח רשעים וכו' להשמדם עדי עד. והנה בודאי היכולת ביד הקדוש ב"ה לאבד ולבטל את הרע של כל העכו"ם מיד. אך אם כן יוכל להיות נאבד גם הטוב שיש ביניהם עדיין. כי עיקר הבירור של בחי' עץ הדעת טוב ורע רצונו ית' שיהי' דייקא על ידי האדם שבשביל זה נברא העולם מחוסר תיקון. ועל כן ההכרוח להיות מתון בדבר עד שישלם הבירור על ידי התערותא דלתתא של האדם דייקא. ואז יהפוך אל כל העמים שפה ברורה וכו'. שפה ברורה דייקא. היינו הניצוצות הק' של בחי' לשון הק' שנפל ביניהם בבחי' טט בכתפי שתים וכו' כמבואר במקום אחר. אך באמת עיקר הכח של הבירור ע"י האדם באתערותא דלתתא הוא ג"כ רק בכחו ית' כי ממך הכל וכו'. וכן השי"ת עוסק בזה תמיד לעורר את האדם שיהי' לו איזה עתערותא דלתתא קצת. אך אף ע"פ כן ההכרח שיהי' איזה אתערותא דלתתא קצת בבחי' פתחו לי כחודה של מחט וכו'. שזה בחי' שובו אלי ואשובה אליכם. וכמובא הרבה מזה בספרי קודש. והנה עיקר התשובה שעל ידה הבירור הוא ע"י הדיבור של לשון הקודש בעצמו שהוא להרבות בתפלה ותחנונים וכו'. וכמו שכתוב קחו עמכם דברים ושובו אל ד' וכו' ועל ידי זה נתברר הטוב שבתרגום ונשלם הלשון הק' ביותר ע"י אתערותא דלתתא של האדם. ובזה יובן התחלת המדרש הנ"ל שומר פיו ולשונו וכו' שצריכים לשמור את הדיבור וכו'. ועניין מה ששאלו הנביאים על הצלחת העכו"ם והשיב להם ומשלם לשונאיו וכו' היינו כנ"ל. וכן חבקוק אמר על משמרתי אעמודה וכו' ואצפה לראות מה ידבר בי וכו'. היינו שהי' מצפה מתי יגמור הענין של שלימות הדיבור של לשון הק' שהיא בחי' נבואה לגמרי עד שיהי' מפלת העכו"ם והתקרבות הקץ. אמר לו הקב"ה אני מחזר על כל מי ששיבר קרדומו יבא אצלי. כי הדיבור של לשון הק' הוא בחי' חרב פיפיות והוא בחי' הקרדום שעל ידה מבקעין ומפרידין הרע מהטוב שבעץ הדעת. ובזה יובן גם המדרש שאמר שכשנברא הברזל נזדעזעו כל עצי היער. אמר להם אם לא יבא בי א' מכם (היינו היד של הקרדום שהוא מעץ) לא אוכל לעשו"ת כלם כלום. כי ברזל הוא בחי' מלכות כידוע שהוא בחי' הדיבור של לשון הק' ונזדעזעו כל עצי היער שהם שבעים לשון של

העכו"ם. כמו שכתוב ויחשוף יערות וכו' עי' רש"י שם וכמוהו רבים. אמר להם אם לא יבא בי א' מכם וכו'. היינו שעיקר הכנעתם על ידי שנתברר הטוב שבתרגום. (שהוא ג"כ בכלל הע' לשון ועולה ללשון הק' כנ"ל). היינו שהשיב לו הקב"ה שאפי' מי ששיבר קרדומו ופגם בלשון הק' אף ע"פ כן אני מחזר אחריו שיבא אצלי שהשי"ת בעצמו עוסק בזה ומעורר אותו ומחזר אחריו שישוב אליו. ואעפ"כ ההכרוח שיהי' איזה אתערותא דלתתא קצת ושהאדם יבא אצלו ית' בבחי' שובו אלי וכו' כנ"ל. ואז התחיל צוח עד אנה ד' שועתי ולא תשמע. כי רצה ששלימות הדיבור של לשון הק' שלו שזכה לזה בצדקתו כי הצדיקים הם עושי דברו וכו' כנ"ל. על כן רצה שזה לבד יהי' האתערותא דלתתא לכלל הגאולה. ואז ביאר לו השי"ת הענין ביותר ואמר לו בן תורה אתה ולא עם הארץ. כי ארז"ל (ברכחות מ"ז:) איזהו ע"ה כל שקרא ושנה ולא שימש תלמיד חכמים וכו' עיי"ש. ואף שהכונה כפשוטו כמו שפירש רש"י מכל מקום י"ל שמרמז גם למה שעוסק רבינו ז"ל במאמר זה לבאר מה שההכרח לנסוע להצדיק לשמוע מפיו ולא די בלימוד ועיון בספרים לבד. ומאחר שאין אתה ע"ה וידעת שההכרח לשמש ת"ח ולשמוע מפיהם דייקא ולא די בעיון בספרים לבד וכל זה בשביל שלימות לשון הק'. וזה בחי' מה שהתורה שבכתב עיקר שלימות' ע"י התורה שבעל פה דייקא. וכמבואר במקום אחר. שזה ג"כ בחינת דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרם בכתב וכו'. וכמובא בסוף מאמר זה. נמצא מזה בעצמו מובן ג"כ שצריכים בירור אחר בירור. ובתחילה הי' רק התורה שבכתב לבד ושאר התורה הכל בעל פה. ואח"כ נתמעטו הלבבות והוכרחו להתיר לכתוב גם תורה שבעל פה שהיא המשנה. ואעפ"כ אין זה מספיק עדיין והיו צריכים גם אחר כך לשמש ת"ח ולשמוע פירוש המשנה מפיהם דייקא כי מה שנכתב בספר הוא כבר בבחי' הלשון הק' הבא מלמעלה שאין לו שלימות עד שיעלו הטוב מן התרגום. ואי אפשר לבאר בזה כל כך וכן הוא בכל דור ודור. ע"כ כתוב לך אלף בית שהם בחי' האותיות של לשון הק' ואחר כך תאמר הודיעני את הקץ. כי אם תעסוק בענין זה תבין מעצמך שאי אפשר למהר הקץ כ"כ מחמת שלימות הבירור שצריכים עדיין על ידי אתערותא דלתתא של האדם דייקא. וזה כתוב חזון (נבואה היא בחינת לשה"ק) ובאר על הלוחות למען ירוץ הקוקרא בו כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב. כי אע"פ שתכתוב הנבואה בביאור היטב שהיא בחינת שלימות לשון הק'. אעפ"כ יצטרכו עוד לנבואה והמשכת התיקון של שלימות לה"ק ביותר עד שיוגמר הבירור אז יושלם הדיבור של לשון הקודש בשלימות. שזה בחינת ויפח לקץ ולא יכזב שיושלם הדיבור בבחינת קץ הגאולה בשלימות באמת. וזה אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר. כי ההכרח להיות מתון מתון כנ"ל.

(וזה בעצמו גם כן בחינת חשמל עתים חשו"ת עתים מ מללות). כי צריכים להיות מתון מאד בענין המשכת התיקון הנ"ל ואי אפשר לחטוף ולגמור התיקון בפעם אחת. כי עת לחשו"ת ועת לדבר. שגם מחמת זה בעצמו ג"כ צריכים לנסוע ולהתקרב להצדיק שבדור דייקא. וכמובן במאמר ויבן ד' אלקים את הצלע סי' ס"ז. ובמאמר ויהי אחר סי' ע"ו. כששמע חבקוק זאת נפל על פניו ואמר אל תדיני מזיד אלא שוגג. כי חשש אולי בזה שהפציר כ"כ פגם בהדיבור של לה"ק ח"ו. ועל כן שב ויתפלל על זה תפלה לחבקוק על שגיונות ד' שמעתי שמעך וכו' שזה מרמז על המשכת התיקונים הנ"ל. ובזה יובנו גם כן הפסוקים (במלאכי ג') שמדבר שם מענין הצלחת הרשעים וכו' אז נדברו יראי ד' איש אל רעהו וכו'. ופירש רש"י שהם נדברו שלא לידבק במעשיהם הרעים (שזה בחינת שלימות הדיבור של לשון הקודש שתלוי ביראה). ואע"פ שאינו ממהר להשיב גמול הקשבתי ושמעתי וצויתי לכתוב להם ספר זכרון והיו לי דבריהם מקוימים ליום אשר אני עושה סגולה ואוצר ושם אראה אתכם מה בין צדיק לרשע ושבתם וראיתם מה בין צדיק לרשע וכו' היינו כנ"ל. כי בכל דור עוסקים הצדיקים להמשיך בחינת שלימות לשון הק' על ידי יראה. ואע"פ שאי אפשר לגמור התיקון עדיין בשלימות. אעפ"כ דבריהם נכתבים בספר לזכרון. כי הם בבחי' כתוב זאת זכרון בספר וכו' וע"י כל זה נתברר הטוב שבתרגום בכל פעם עד שיוגמר הבירור בשלימות ע"י היראה שהיא בחי' אוצר. אז יהי' מפלת הרשעים ויתבטל ויפול הרע שבכל הע' עכו"ם לגמרי על ידי שלימות לשון הק'. בבחי' לשון נופל על לשון הוטוב יעלה לתכלית שלימותו כנ"ל:

סימן כ'-ט' תיקונים

עיקר המשכת ביאורי התורה בשלימותה הוא בארץ ישראל בחינת כי מציון תצא תורה ואין תורה כתורת א"י. כי כל ביאורי התורה כתובים בהלב העליון שהיא בחינת ירושלים ומשם נמשכה הקדושה לכל א"י. וגם בזכות התורה שממשיכים זוכים לארץ ישראל כמבואר בפנים. ומשה ר' ע"ה שפגם בהכאת הצור שהוא בחינת צור לבבי כביכול על כן נאמר לו שלא יבא לא"י. גם עיקר מקום התפלה שעי"ז ממשיכים ביאורי התורה הוא גם כן בא"י כנ"ל. גם התעוררות המטה עוז להכניע הרע שבעדה היע גם כן העיקר משם. כמו שכתוב מטה עוזך ישלח ד' מציון כפשוטו. כי עיקר שלימות העבודה היא שתהי' בכונהת הלב בשלימות בבחינת ולעבדו בכל לבבכם כי רחמנא לבא בעי. והלב הוא בחי' ציון וירושלים כנ"ל. וזה בחינת אוהב ד' שערי ציון כנ"ל:

סימן כ"א-עתיקא

עיקר המשכת השפע האלקי שהיא בחינת רוח הק' בחינת רוח חכמה הבא מקודש הוא בא"י כי שם עיקר החכמה ועיקר הנבואה ורוח הקודש. ודם עיקר הארת המקיפין שהם בחינת אור הפנים בחי' ואור פניך כי רציתם ושם עיקר שבעת הנרות. כי הוא בחינת אמת בחי' קדושת הפה. ושם עיקר מקום היראה והענוה שזה בחי' קדושת החוטם. ושם עיקר קדושת העינים בחינת עיני ד' אלקיך בה תמיד. וכתיב ג' פעמיים בשנה יראה ודרשו רז"ל כדרך שבא ליראות כך בא לראות. ושם עיקר קדושת האודנין ע"י אמונת חכמים. שזה בחי' לא תסור וכו' הנאמר אצל הסנהדרין היושבים שם. ומחמת ששם עיקר שלימות הדעת והכחמה ע"כ נאמר לא תחסר כל בה. שזה בחינת כולו הטוב והמטיב בלי שום חסרון כלל. וגם מחמת זה נקראת ארצות החיים כי עי"ז זוכים לחיים נצחיים. וגם על ידי הדעת נכללים באחדותו ית' שזה עיקר השלימות. וזה בחי' ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דייקא וכמובא בזוהר הק'. כי שם נכללים באחדותו ית' ושם עיקר השלימות כמו שכתב הזוה"ק לית שלימו אלא בערעא קדישא דישראל וכנ"ל בסי' י"ד. וע"כ שם עיקר ביטול הכעס ואכזריות כמאמר רז"ל ונתן לך שם לב רגז בבבל הוא דכתיב וכל זה ע"י הדעת ומחמת שזה הדעת הוא בחי' אולם הבא. על כן המהלך ד' אמות בא"י מובטח לו שהוא בן עולם הבא:

סימן כ"ב-חוב"ח

עיקר הארת השבעה רועים להשלים את אמונת ישראל הוא בארץ ישראל בבחי' שכן ארץ (דייקא) ורעה אמונה. והרועים הנ"ל הם כלליות הקדושה בחי' כל קדושיו בידיך. וע"כ א"י היא ג"כ בחינת כלליות הקדושה בחינת עשר קדושו"ת קדשה א"י. ואי אפשר לבא לאלו הרועים אלא על ידי עזות וכו'. וזה בחי' נהלת בעזך אל נוה קדשך כפשוטו ממש. היינו לא"י. ועל כן נקראת ירושלים עיר עז לנו (ישעי' כ"ו) ונאמר כן בקודש חזיתיך לראות עוזך וכו' (תלהים ס"ג). ושם נמשכין כל התיקונים של תקיעה שברים תרועה. תקיעה הי' בחי' תקעו שופר בציון. שברים היא בחינת שבר תשבר מצבותיהם לשבר העזות דסט"א ולבטל כל האמונות כוזביות. תרועה היא בחינת הרועים. זה בחי' והביאותים אל אדמתכם ורעיתים על הרי ישראל וכו' במרעה טוב ארעה אותם וכו' (יחזקאל ל"ד). וכל זה נמשך ע"י בחינת הקול דקדושה. וזה בחי' כי אם שמוע תשמעו בקולו וכו' כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמורי וכו' לא תשתחוה לאלהיהם שבר תשבר מצבותיהם (שמות כ"ב). וכתיב ונצעק אל ד' וכו' וישמע את קולנו וכו' ויוציאנו ד' ממצרים ביד חזקה וכו' (בחינת הכנעת המלכות דסטרא אחרא שהיא רק

ע"י עזות) ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת (דברים כ"ו). וזה בחינת כיבוש יריחו שהי' ע"י קול שופר כנ"ל. ולבא לעזות דקדושה הוא על ידי שמחה. וזה בחי' קדושת א"י ששם מקור השמחה כנ"ל. ועיקר השמחה הוא על ידי בחינת נעשה ונשמע שהם בחי' תורה והתפלה. ועיקר המקום של תורה ותפלה בשלימות הוא בא"י כנ"ל. וצריכים לילך מדרגא לדרגא וכו' כמבואר בפנים. וזה בחינת קדושת א"י שהוא מסוגלת ביותר לענין זה שיוכל לעלות מדרגא לדרגא בעבודת ד'.

וכמובן בזוהר (ח"א דף פ') לענין אברהם ושם (דף ק"נ:) לענין יעקב באתר דא אסלק מ דרגא דא ל דרגא אחרא וכו'. וזה בחי' כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים. דבר ד' הוא בחינת תפלה בחינת ואשים דברי פיך כמובא במאמר על אשר מעלתם סי' מ"ח ובלק"מ תנינא סי' א' תקעו ממשלה. ומחמת שנעשה ונשמע הוא בחי' חכמה עילאה וחכמה תתאה על כן אוירא דא"י מחכים. וזה בחינת ירושלים שהיא בחי' יראה שלם בחי' מאמר השלם שעל ידי זה נשלם האמונה. וע"כ נקראת קריה נאמנה כמבואר כל זה בפנים. ושם זוכים לזה שתהי' הירידה תכלית העליה על ידי תשובה עד שהעונות נתהפכין לזכיות. וזה בחינת העם היושב בה נשוא עון. וע"י כל הנ"ל נתתקן ונשמר החותם בתוך חותם שהיא בחי' חתום תורה בלימודי בחי' וכל בניך לימודי ד' וכו' כמבואר בפנים. וזה בחי' קדושת א"י כמפורש בזוהר חדש כל מגילת רות חתום תורה בלימודי בארץ ישראל שם נקראו לימודי ד' ולא בחוץ לארץ. ושם עיקר השלום בחי' שבחי ירושלים את ד' וכו' השם גבולך שלום וכו'. וכתיב ונתתי שלום בארץ כנ"ל. והנה במאמר זה מבואר שע"י היראה שהיא הבושה בחינת ירא בשת זוכים לשמחה. כי היראה היא בחי' מאמר השלם שבו נכלל גם החצי מאמר בחי' בן שזה בחי' אבן י שראל אב ובן כחדא. וכן מבואר שם מאמר רז"ל גדולה בושה שנכפלה שתי פעמים וכו'. וזה בחינת (ישעי' ס"א) תחת בשתכם משנה וכלימה ירונו חלקם לכן בארצכם משנה יירשו (כי כ"ז בחי' קדושת ארץ ישראל כנ"ל) שמחת עולם תהי' להם. כי זה בחי' העדיים של נעשה ונשמע שהם בחינת ושמחת עולם על ראשם כמבואר בפנים:

סימן ק"ג-צוית צדק

עיקר אנפין נהורין בחי' שמחה בחי' חיים הוא בא"י כנ"ל ועל כן נקראת ארץ החיים כי א"י נאמר בה ארץ אשר לא תחסר כל בה שזה ההיפוך מתאות ממון שכל מ ה שיש לו יותר חסר לו יותר בבחי' יש לו מנה רוצה מאתים (כמובן גם בלקו"מ תנינא סי' מ'). כי א"י היא בחי' אמת ואמונה כנ"ל. ומחמת שהעיקר לזכות להנצל מפנים דסטרא אחרא ולהאיר לעצמו אור פני מלך חיים (שזה בחי' קדושת א"י בחינת ואור פניך כי רציתם

וכנ"ל) הוא ע"י תיקון הברית בחי' צדיק. על כן נאמר בה צדיקים ירשו ארץ. וכל ישראל נקראים צדיקים על שם הברית. וזה בחי' ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ. וברית הוא בחי' שד"י בחינת מזוזה בחי' אריכות ימים על ידי מצות מזוזה כמבואר בפנים. וזה בחי' וארא אל אברהם וכו' באל שדי וכו' וגם הקימותי את בירתי אתם לתת להם את ארץ וכו'. וזה בחינת מה שמסיים בפרשת מזוזה למען ירבו ימיכם וכו' על האדמה וכו' בחינת א"י. ומחמת שעיקר השפע של עשירות ופרנסה נמשך מאמת בבחי' קושטא קאי בחינת ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. וזה בחינת עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים (ששם עיקר קדושת א"י). ועל כן אמרו ז"ל כל העולם ניזון מתמצית ארץ ישראל. כי משם כל הפרנסה והשפע:

סימן כ"ד-אמצעיתא

עשיית המצוה בשמחה זוכין בא"י שזה בחינת מה שנאמר בה כמה פעמים ושמחתם (או ושמחת) לפני ד' אלקיך ובפרשת תוכחה כתיב תחת אשר לא עבדת את ד' אלקיך בשמחה. כי בחו"ל שם שליטת הקליפות שהם בחינת עצבות שזה בחי' עפר חוץ לארץ שהוא טמא כי הוא מבחי' הסט"א בחינת עצבות ועצלות כידוע. אבל עפר א"ע הוא בחינת ענוה ושפלות שעל ידי זה זוכין לשמחה. כמו שכתוב ויספו ענוים בד' שמחה וכתיב ישמעו ענוים וישמחו. כי א"י היא בחי' לבא דעלמא ששם מקור השמחה. כמו שכתוב נתת שמחה בלבי. והיא בעצמה בחינת השכינה שהיא בחי' לב בחי' שמחתן של ישראל. וזה בחי' שתעלנו בשמחה לארצנו ושם עיקר מקום הקרבת הקטורת בחי' קטורת ישמח לב. והיא בחי' מלכות דעשי' כנודע. ומלכות מלביש נה"י שהם כלי ההליכה. וזה בחי' עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים. וזה בחי' מעלת המהלך ד' אמות בא"י המהלך דייקא. בחי' ורוח להולכים בה כמו שדרשו רז"ל. ושם עיקר מקור הברכה הנמשכת מהידים בחינת בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך. וכמבואר עוד לקמן בסי' ל"א. ועיקר הברכה הוא השכל שזה בחי' מקדש ד' כוננו ידיך. וע"כ אוירא דא"י מחכים. ושם ג"כ בחינת אמונה שצריכים להמשיך לתוך ברכת השכל שזה בחי' שכן ארץ ורעה אמונה. ובפנימיות הברכאן נתברך המסדר והמיישב וכו' שהיא בחי' כתר בחינת אהי' בחי' ואהי' אמך ואברכך. ומקרא זה נאמר לענין ירושת א"י כמו שנאמר ליצחק גור בארץ הזאת ואהי' אמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל. וכם שם צריך אמונה וכו'. וזה ג"כ בחי' שכן ארץ (בחינת שכון בארץ אשר אומר אליך הנאמר שם ביצחק) ורעה אמונה. וע"י כל זה זוכה להשיג האור אין סוף שהוא בחי' אמצעיתא דעלמא. על כן עיקר השגת אלקותו ית' הוא בארץ ישראל

כמובן בזוה"ק. וזה בחי' מה שאמרו רז"ל כל הדר בארץ י שראל דומה כמי שיש לו אלוק היינו כנ"ל. וע"כ דקדקו לומר דומה דייקא כמי שיש לו. כי באמת אעפ"כ לא ידיע ולא אתיידע. וזה בעצמו תכלית הידיעה כמבואר בפנים ועל כן א"י בפרט ירושלים היא באמצע העולם כמו שאמרו רז"ל כי שם עיקר הארת האור אין סוף ית' שהוא בחינת אמצעיתא דעלמא כנ"ל:

סימן כה-אחוי לן

עיקר הכנעת המדמה ועלית השכל הוא בארץ ישראל כי עיקר מעין החכמה מן המקדש יצא ושם היו מקריבין קרבנות בחינת שבירת המדמה כמבואר בפנים. וע"כ אוירא דא"י מחכים ושם מסוגל ביותר לעלות מדרגא לדרגא כנ"ל. ואז צריכים לשבר בכל מדריגה הקליפה הקודמת לפרי שהוא בחינת המדמה. שזה בחינת כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו כפשוטו ג"כ. כי שם עיקר המשכת התיקונים אלו. ולהכניע המדמה הוא ע"י התגלות גדולת הבורא. שזה בחינת גדול ד' ומהולל מאד בעיר אלקינו וכו' וכתיב ד' בציון גדול ורם הוא וכו'. כי שם עיקר התגלות גדולת הבורא ית'. ועל כן במזמור הודו לד' קראו בשמו מדבר ג"כ מענין ירושת ארץ ישראל לאמור לך אתן ארץ כנען וכו'. והתגלות גדולת הבורא הוא ע"י צדקה שזה ג"כ בחי' א"י. בחי' וצדקה בכרמל תשב וכנ"ל. ושם עיקר התגלות הגוונין עילאין. בחי' עיני ד'. בחינת עיני ד' אלקיך בה תמיד. כי שם עיקר ההתפארות של ישראל. בחינת לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. בחינת ומי כעמך ישראל גוי אחד בראץ דייקא וכנ"ל. ושם עיקר הריבוי כסף וזהב לישראל כמו שכתוב כי ד' אלקיך מביאך אל ארץ טובה וכו' וכסף וזהב ירבה לך וכו'. גם שם עיקר מקום השמחה של מצוה כנ"ל. שעל ידי זה גם כן משבר המדמה ועולה למדריגת השכל:

סימן כ"ו-רציצא

עיקר תיקון המחשבות זרות שבתפלה והעלאת ניצוצות הקדושים הוא על ידי קדושת א"י כנ"ל. ומחמת שצריכים ל מסור נפשו על זה כמבואר בפנים (וכמובן בכתבי האריז"ל ג"כ מענין עלית נצוצי הקדושה על ידי מסירת נפש) על כן ע"פ רוב אי אפשר לבא לא"י כי אם ע"י בחי' מסירת נפש:

סימן כ"ז-רציצא ב'

ארץ ישראל היא בחי' תיקון הברית כידוע והיא בחינת עוז וחדוה במקומו. כי נקראת עיר עז לנו כנ"ל והיא משוש לכל הארץ כנ"ל. ועל ידי זה זוכין להדרת פנים בחי' הזדככות חכמתו בדרושי התורה שזה ג"כ העיקר בא"י. כי אין חכמה כחכמת א"י ואין תורה כתורת א"י. ונקראת ארץ החיים בחי' דרשוני וחיו. ועל ידי זה זוכין להזדככות קול רנתו.

וזה בחי' אדדם עד בית אלקים בקול רנה ונאמר ובאו ציון ברנה וכמוהו רבים. ועי"ז זוכים ל שלום שזה בחי' ונתתי שלום בארץ. ושלום הוא בחי' שבת. וע"כ כיבוש הראשון של א"י שהוא כיבוש יריחו הי' בשבת. ומחמת שדרך השלום להתלבש במרירות. על כן ארץ ישראל היא אחת מג' דברים שנתנו ע"י יסורים. ועל ידי השלום זוכים להמשיך את כל העולם לעבודתו ית'. וזה בחינת עמים הר יקראו. וחביבה א"י שמכשרת את הגרים כנ"ל. ועל כן בתחלת חזרת יעקב אבינו ע"ה לא"י נאמר ויבא יעקב שלם עיר שכם שבזה כלול כל הנ"ל:

סימן כ"ח-בני לן

ארץ ישראל היא בחי' אמונה כנ"ל והיא בחינת אברהם שהי' ראש למאמינים וראשון לירושת א"י. והוא בחי' חסד בחי' בגבורות ישע ימינו כי ארץ ישראל היא בחי' ימין כנ"ל. ונאמר נחלה לישראל עבדו כי לעולם חסדו ונאמר חסדך ד' מלאה הארץ. ובזה החסד מתקנין האלפין. ואולי שזה סוד מה שהחלוץ העובר לפני ישראל לכבוש את הארץ היו כארבעים אלף (יהושע ה') נגד הד' אלפין וכל אחד כלול מעשרה כידוע. וגם כי האל"ף היא ג"כ בחי' יו"ד כמבואר בסוף המאמר. ועל כן היו ארבעים אלף. (וכן בשירת דבורה נאמר מגן אם יראה ורומח בארבעים אלף בישראל). ולפי פירוש רש"י רצה לומר כי זה לעומת זה. וגם האלפי"ן הנפולין הם בחינת ארבעים אלף כנ"ל. וכן (שמואל ד') נאמר ויכו (הפלשתים) כארבעת אלפים איש. כי התגברו הם כנ"ל. (ובשמואל ב' יו"ד נאמר שהרג דוד מארם ארבעים אלף פרשים כי התגבר ע"י האלפי"ן דקדושה הנ"ל). ושם בא"י מקריבים כבש התמיד שהוא תיקון האלפי"ן. ועי"ז כובשים את הארץ בבחי' ונכבשה הארץ מלפני ד'. וכן ונכבשה הארץ לפנינו. ואמרו רז"ל אין תמיד אלא ארץ ישראל שנאמר עיני ד' אלקיך בה תמיד. וזה שדרשו רז"ל (מגילה ב) ויהי בהיות יהושע ביריחו וירא והנה איש עומד לנגדו וכו'. אמר לו אמש בטלתם תמיד של בין הערביים ועכשיו בטלתם תלמוד תורה. אמר לו על איזה מהן באת א"ל עתה באתי. מיד וילן יהושע וכו' שלן בעומקא של הלכה. ואמר ר"ש בר אוניא גדולה ת"ת יותר מהקרבת תמידין שנאמר עתה באתי עכ"ל. היינו כנ"ל כי עיקר כבישת א"י הוא ע"י התורה כמו שכתוב ויתן להם ארצות גוים וכו' בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו. וכן הזהיר ליהושע לא ימוש ספר התורה הזה מפיך וכו' כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל. כי על ידי ההלכות שבתורה שהם בחי' חסד (כמאמרם ז"ל המונע הלכה מפי תלמיד כאילו מונע ממנו חסד) עי"ז מתקן האלפין הנפולין ונמשך אמונה ומשברין כל הכפירות ומתגברין על האויבים ו זוכין לכבישת א"י. וכן ע"י קרבן התמיד ממשיכין ג"כ בחי' זה התיקון. על כן שאל אותו

על שניהם. כי אז הי' בתחילת כבישת הארץ והיו צריכים לזה ביותר. וד' פעמים אל"ף עם הכולל גימטריא הת"ם כמבואר בפנים. ועל כן רגיל בדברי רז"ל לכנות לא"י בשם התם כמו וחד מינן כי סליק להתם וכיוצא בזה הרבה. כי שם ממשיכין בחינת תיקון האלפין ושם עיקר ביתא שהוא בין שמיא לארעא בחי' כי כל בשמים ובארץ. בחינת מכון לשבתך פעלת ד'. בית המקדש של מטה מכוון נגד ביהמ"ק של מעלה. בחי' ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו כמו שדרשו רז"ל. וגם כי עיקר ירושת הארץ הוא רק ליעקב ובניו ויעקב מכונה בשם כבש כמו שפירש רש"י בפרשת הנשיאים כבש אחד נגד יעקב וכו'. וזה שמבואר בדניאל הרבה מענין חורבן ביהמ"ק וביטול התמיד והתגברות הכפירות והע"ז כמו שכתוב מעת בוטל התמיד ולתת שיקוץ שומם ועוד כמוהו. כי עיקר ביטול הכפירות והע"ז בחינת תיקון האלפין הוא על ידי התמיד כנ"ל:

סימן כ"ט-האי גברא

ארץ ישראל היא בחי' תיקון הברית כידוע וכנ"ל ועל ידי זה נתרומם הדעת והמוחין וזה בחי' אוירא דא"י מחכים ואין חכמה כחכמת א"י. ומחמת שתיקון הברית הוא תיקון הכללי של כל הלאוין על כן העם היושב בה נשוא עון. וע"י תיקון הברית בא פרנסה בלי טירחה וכו'. וזה בחי' ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם. ושם עיקר בחי' שלימות תיקון הדיבור כנ"ל. היינו שיהי' הדיבור נשמע ונתקבל. ועל כן התפלה מקובלת שם ביותר כידוע. ושם מסוגל ביותר לדבר בסודות התורה כמובן בזוהר הק' שזה בחי' פתח פיך וכו'. כי א"י היא בעצמה בחי' מלכות פה שזהו בחי' למען יזמרך כבוד ולא ידום בחי' נכבדות מדובר בך הנאמר בארץ ישראל. ושם עיקר שבח הצדיקים. בחי' צדיקים ירשו ארץ וכו'. ונאמר ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ וכו' מעשי ידי להתפאר דייקא. וזה בחי' א"י בעצמה שנשתבחה בתורה בשבחים הרבה. וזה גם כן מצות הבאת ביכורים וגם וידוי ביכורים שנותן שבח והודאה להשי"ת על ירושת א"י. ועי' (זוהר חדש חוקת) ותא חזי האי מנחה ארעא קדישא אתקריא ומשתבחת בשבעה פירין עלאין דאית בה וקכו' דאפקד לון קודשא ב"ה כד ייעלון לארעא קדישא דיתחברון אתתא בבעלה הדא דכתיב ולקחת מראשית כל פרי האדמה וכו'. ומאן הוא פרי דאדם דלעילא דא יוסף דאיקרי צדיק וכו'. וההוא פרי תחבר בטנא דא מטרוניתא וכו' וכדין והלכת אל המקום וכו'. מכוון לענינינו. וזה שמובא בספרים טנ"א ר"ת ט'עמים נ'קודין א'ותיות. היינו בחי' שלימות הדיבור (שהיא בחינת מלכות בחי' המטרוניתא הנ"ל) על ידי שבח הצדיקים. ועל כן גם לענין סדר התפלה כפשוטה אמרו רז"ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך ישאל צרכיו. כי הקב"ה הוא צדיקו של עולם וע"י שבח הצדיקים נתתקן

הדיבור שיהי' נשמע ונתקבל כנ"ל. ועל כן אחר שבחו של מקום בג' ראשונות מתחילין אתה חונן לאדם דעת כי ע"י שבח הצדיקים נתרומם הדעת ואז יש טוב בהדיבור ועל ידי זה הוא נשמע ונתקבל. וזה בחינת תיקון היין המבואר בפנים כמובא בזוהר חדש (פ' לך) לית לך חמר דאתקרי חמר טב כחמרא דארעא דישראל וכו'. והנה עיקר תיקון היין להמתיק האדמימות שבו עד שיתהפך לבחי' לבנונית בבחי' אם יאדימו כתולע כצמר יהיו. וזה על ידי שהצדיק אמתי הסתכל בו בעיניו. וזה בחי' חכלילי עינים מיין ולבן שניים מחלב הנאמר בשבח ארץ ישראל וע' תרגום שם. וכן תיקון המו"מ באמונה שהוא ע"י צדקה הוא ג"כ בא"י כי שם נתתקן תאות ממון כנ"ל ושם עיקר שלימות הצדקה כנ"ל. וכמובן במאמר דרשו סי' ל"ז. ושם עיקר תיקון המוחין בחי' מסטרא דימינא מוחא חוורא ככספא וימין הוא בחי' א"י כנ"ל:

סימן ל'-מישרא

ארץ ישראל היא בחי' מלכות בחינת חכמה תתאה בחי' שיעורא דאתוון דאורייתא כמאמרם ז"ל. ארץ חאה ושעורה וכו' כולן לשיעורין נאמרו. ושם נוהגין כל מצות התורה שבכולם יש שיעורים וגבולים לפי חכמתו ית'. ועל כן אין תורה כתורת א"י ואין חכמה כחכמת א"י. ובהחכמה תתאה הזאת מתלבש בה השכל העליון של השגת אלקות שעיקר השגת אלקות הוא בארץ ישראל כנ"ל. וצריכין להמשיך חיות להחכמה תתאה מאור הפנים. ועל כן שם בא"י מאיר אור הפנים בחינת ואור פניך כי רציתם וכנ"ל. כי שם מקור השמחה שעל ידי זה בא אור הפנים. בפרט כי עיקר השמחה הוא מן המצות ובא"י נוהגין כל המצות ועל כן שם השמחה בשלימות. וזה ג"כ מצות הראי' ברגלים כמבואר בפנים. ושם בארץ ישראל עיקר התגלות החסד כנ"ל שעי"ז חותכין ומבדילין המלכות מהד' מלכיות דסט"א ומעלין אותה אל אור הפנים. ועל כן אברהם שהי' איש החסד ועסק בתיקון המלכות. על כן הי' הוא הראשון לירושת ארץ ישראל. ואברהם תיקן תפלת שחרית שהיא בחי' ארבעה בנים שהם בחינת ד' מלכיות דקדושה. ועל כן נסמכו שאלת הבנים לענין ירושת ארץ ישראל כמבואר בפ' בא ובפ' ואתחנן. וכלליות הד' מלכיות דסטרא אחרא הוא עמלק. וע"כ הוא המונע הראשון מלכנוס לקדושת א"י כמו שכתוב עמלק יושב בארץ הנגב. ועיקר התגלות החסד הוא ע"י תוכחה. ועל כן אמרו רז"ל לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הי' בה תוכחה. וע"כ ארץ ישראל היא אחת מג' דברים שנתנו ע"י יסורים ויליף לה מדכתיב וידעת וכו' כי כאשר ייסר איש את בנו וכו' וסמוך לו כי ד' אלקיך מביאך וכו'. כי היסורים באים מבחי' התוכחה הנ"ל. וכשמקבלין באהבה אזי זוכה על ידי זה להתגלות החסד בחי' יהלמני צדיק חסד ויוכיחני

וכו'. ושם עיקר תיקון התפלה והתורה והעזות דקדושה כנ"ל שעל כל זה סובב והולך ענין התוכחה של הצדיק כמבואר בפנים:

סימן ל"א-אית לן בירא

עיקר שלימות הצדקה היא בא"י כמו שכתוב וצדקה בכרמל תשב כנ"ל. כי עיקר חשיבות הצדקה הוא האמונה וא"י היא בחי' אמונה כנ"ל ואמונה היא מקור הברכה כמו שאמר לאברהם לך לך וכו' ואברכך וכו'. וליצחק גור בארץ הזאת ואהי' עמך ואברכך. וביעקב נאמר אל שדי נראה אלי בלוז בארץ כנען ויברך אותי וכו'. כי שם צוה ד' את הברכה. ונאמר יברכך ד' מציון וכו'. ומחמת שעיקר שלימות הגלגלים הוא ע"י אמונה שהיא בחי' א"י. ע"כ המקום הראשון שחנו ישראל בו בעברם את הירדן נקרא גלגל. (הגם כי שם מבואר שנקרא כן ע"ש היום גלותי וכו' ע"י דם מילה. זה כי הגלגלים תלוים ג"כ בשמירת הברית כמבואר במאמר זה בפנים). ושם עיקר אור הדעת בחי' לדעת בארץ דרכך ואור התורה כי אין חכמה כחכמת א"י ואין תורה כתורת א"י כנ"ל. וכן א"י היא בחי' ברית בחי' וכרות עמו הברית לתת את ארץ הכנעני וכו'. ונאמר וגם הקימות את בריתי אתם לתת להם את ארץ מגוריהם ונאמר ויעמידה ליעקב לחוק לישראל ברית עולם לאמור לך אתן את ארץ כנען וכיוצא בזה הרבה. וכן קדושת א"י שהיא בחי' אמונה כנ"ל תלוי בשמירת הברית כמאמרם ז"ל על מנת ואתה את בריתי תשמור וכנ"ל. ושם שני בחינות ברית. בחי' צדיק ולמדן כמו שכתוב צדיקים ירשו ארץ ונאמר וכל בניך לימודי ד' שהיא בא"י דייקא ולא בחוץ לארץ כנ"ל בסי' כ"ב בשם הזוהר. וגם אין תורה כתורת א"י. ולמדן הוא בחי' רקיע המבדיל בין מיין דכיין למיין מסאבין בין איסור והיתר כשר ופסול טמא וטהור. וע"כ הבדל זה נאמר אצל ירושת א"י כמו שכתוב בפ' קדושים ואומר לכם ואתם תירשו את אדמתם ו אני אתננה לכם וכו' והבדלתם בין הבהמה הטמאה וכו'. (ופירש רש"י בין נשחט רובו של סימן בין נשחט חציו וכו'). ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף וכו'. אשר הבדלתי לכם לטמא. וקוד' לפסוקים אלו הזהיר על עריות (שזה בחי' ברית עילאה בחי' צדיק) וסיים ושמרתם את כל חקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם ולא תקיא אתכם הארץ וכו' היינו כנ"ל. וכן בפ' אחרי הזהיר על עריות שזה עיקר קדושת ארץ ישראל וכו'. ואברהם שהי' ראש למאמינים וראש לנימולים על כן זכה לירושת א"י. ועל ידי ברית נתגלה חסד היינו אהבה והשתוקקות וזה בחי' ואוהבי שמו ישכנו בה. כי א"י היא בחי' ימין בחי' חסד ואהבה כנ"ל. וזה בחי' השתוקקות וכיסופין שעי"ז נעשין נשפות בחינת נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד' דייקא. ועל דיי זה נעשין נקודות לאותיות התורה וכו' ועל כן עיקר שלימות התורה הוא בארץ ישראל כנ"ל וכמו שכתוב

כי מציון תצא תורה. וצריכין להוציא הכיסופין בפה ועל זה נסדר סדר התפלה. וע"כ עיקר תיקון התפלה הוא בא"י. וע"י כל זה נתתקן אכילתו שתהי' בבחי' לחם הפנים בחי' זה השלחן אשר לפני ד'. וזה בחי' ואכלתם שם לפני ד"א ועוד כמה פסוקים כאלו. ואז כל העכו"ם וכל הכוכבים ומזלות וכו' כולם הם טורחים בשבילו בבחי' שב לימיני (ימין הוא בחי' א"י כנ"ל) עד אשית אויביך הדום לרגליך. בחי' לחמינו הם סר צלם מעליהם שנאמר ג"כ לענין ירושת א"י. וע"י כל זה ממשיכין השפע מחוץ לפנים שזה בחי' יהי' פיסת בר בארץ. וכל השפע היא רק בא"י וכל העולם ניזון מתמצית א"י כנ"ל. ובזה יש לפרש קצת מה שאמרו הגבעונים אל יהושע זה לחמנו חם הצטיידנו אותו מבתינו ביום צאתנו ללכת אליכם ועתה הנה יבש והי' נקודים. וקודם לזה כתיב וכל לחם צידם יבש הי' נקודים וכו'. כי במאמר זה מבואר שמי שהוא במדריגת אברהם בחי' בעל נפש אז כל אכילותיו וסעודותיו הם בבחי' לחם הפנים בחי' לחם חם דרגיה דאברהם כחום היום. בחי' וזרחה לכם וכו' שמש צדקה וכו'. וקודם לזה מבואר כי אברהם הוא ברית עלאה וכו' והוא עביד תולדין בבחי' ואת הנפש אשר עשו בחרן וכו'. ויש ל באר דרצה לומר כי ע"י הכיסופים טובים נעשים נפשו"ת והולכים ומתגלגלים בעולם עד שלפעמים באים אצל רשעים ו מעוררים אותם לתשובה. ואם אין הרשע מקלקל את הנפש הקדושה הזאת הבאה אליו אז נעשה בעל תשובה ממש עי"ז. ומזה בא גם בחי' גרים בחי' ואת הנפש אשר עשו בחרן. אך לפעמים מקלקל הרשע את הנפש הזאת וחוזר לרשעו. ועל כן גר שבא להתגייר אומרים לו וכו' כמאמרם ז"ל בכדי לידע אם נתעורר באמת ע"י הנפש הנ"ל עד שהוא מקבל על עצמו את הכל אז מקבלים אותו. והנה הלחם הוא משיב את הנפש כמו שכתוב צדיק אוכל לשובע נפשו בפרט כפי המבואר במקום אחר שבשעת אכילה זוכים להארת הרצו' שזה ג"כ בחי' לחם הפנים כמבואר בלקו"מ תנינא סי' ז'. נמצא שעי"ז מאיר הנפש ביותר על ידי הרצון והכיסופים שעי"ז בעצמו נעשין נפשו"ת כנ"ל. וע"כ אמרו ז"ל באמת שאברהם גייר גרים ע"י שהאכילן והשקן וכו'. כי פרנסת אברהם אבינו הי' בבחינת לחם הפנים ועי"ז נתגיירו גרים וקבלו נפשו"ת קדושות. והנה הגבעונים אמרו שהם מארץ רחוקה מאד ובאו לשם ד' להיות עבדים לישראל. ואם הי' אמת כדבריהם בודאי הי' זה נמשך ע"י הכיסופים טובים של ישראל שהיא בחי' לחם חם כנ"ל. אך הם ידעו האמת שהם מהז' עממין שנאמר בהם לא תחי' כל נשמה ובאו רק לרמות את ישראל מחמת יחראת המות וחששו שמא יהושע יבין זאת בחכמתו וברוח קדשו שאינם רוצים להתקרב לישראל ולהיות עבדים אצלם באמת מחמת התעוררות הקדושה שקבלו ע"י בחי' גלגולי הנפשו"ת הנ"ל רק מיראת המות כנ"ל. ע"כ באו במרמה

גם בענין זה ואמרו זה לחמנו חם ביום הצטיידנו אותו מבתינו ביום צאתנו ללכת אליכם. היינו שבעת התעוררות הראשון שבא אלינו ע"י הנפש דקדושה הנ"ל הי' ההתעוררות באמת בבחי' לחם חם דרגי' דאברהם שהוא בחי' בעל נפש (רק) ועתה הנה יבש הי' נקודים. היינו שברוב הדרך נתקרר קצת החמימות של ההשתוקקות ונעשה בחי' לחם יבש בחי' נקודות יבשו"ת בחינת יבש הי' נקודים. שזה בחי' ועתה נפשינו יבשה שאין החיות של הנפש שהוא הרצון והכיסופין מאיר בה כל כך. וכן יש לפרש בזה מה שבשעת מלחמת גבעון אמר י הושע שמש בגבעון דום וכו'. כי בזה הראה שישראל הם למעלה מן הכוכבים והמזלות למעלה משמש וירח עד שהם מושלים עליהם לעשו"ת רצונם. וכל זה מחמת שזכו להתגלות הוי' פני ד' בבחי' וזרחה לכם שמש וכו' המבואר בפנים וכ"ז שייך לירושת הארץ כנ"ל. וע"כ הפסוק תמים תהי' וכו' המובא במאמר זה כתוב ג"כ בפרשת ירושת א"י בפ' שופטים. וע"כ אמרו רז"ל חביבה א"י שמכשרת את הגרים. כי גרי צדק ואמת נעשים רק ע"י כל הבחי' הנ"ל:

סימן ל"ב-אדנ' שפתי תפתח

עיקר המתקת הדינים ע"י קדושת א"י בחי' והארץ אזכור וכמובן במאמר דרשו סי' ל"ז ובסי' קנ"ה מאמר אריכת אפים והמתקת הדינים הוא ע"י שממשיכים האלפין של אהי' שבבינה שזה בחי' גור בארץ הזאת ואהי' עמך וכו'. וא"י בעצמה בפרט ירושלים הוא בחי' לבא דעלמא כנ"ל ששם מקור השמחה. בחי' נתת שמחה בלבי וע"י השמחה הזאת נתנשאין הרגלים בחי' וישא יעקב רגליו שנסמך לבשורת ירושת הארץ כמו שכתוב הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה וכו'. והשיבותיך אל האדמה וכו'. ועי"ז נמשכין האלפין שבלב אל הכלה שהיא בחי' מלכות בחי' א"י כידוע. וזה שמחתי באומרים לי בית ד' נלך. כי משם מקור השמחה בחי' ושמחתים בבית תפלתי. וכן אמרו רז"ל וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש. עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו ודרשו רז"ל (תענית ה') שהיא מכוונת נגד ירושלים של מעלה. וידוע שירושלים שלמעלה מרמז לבינה לבא וירושלים שלמטה מרמז לבחי' מלכות פה. וכמובא גם במאמר לשמש סי' מ"ט. היינו שנמשך מבחי' בינה לבא אור שמחת הלב על ידי בחי' הרגלים שהם נצח והוד אל בחי' מלכות בחי' ירושלים של מטה. וע"כ שם עיקר מקום התפלה ששלימותה ע"י כונת הלב ושם מ איר אור הלב ביותר בבחי' והיו עיני ולבי שם. וזה בחי' יכוון את לבו כנגד א"י וכו'. יכוון את לבו נגד ירושלים וכו':

סימן ל"ג-מי האיש

עיקר בקשת השלום הוא ע"י בחי' קדושת א"י כי שם מ קום השלום כמו שכתוב ונתתי שלום בארץ וכתיב השם גבולך שלום וכמוהו רבים. כי שם מקור התורה כנ"ל ומקום הצדיקים כמו שכתוב צדיקים יירשו ארץ. גם א"י הוא בחי' לבא דעלמא כנ"ל. והלב שם מקור של כל השבעה מדות. וזה בחי' הז' מינים שנשתבחה בהן א"י. ומחמת שזה לעומת זה וכו'. וכנגד הז' מדות טובות שהם בחי' ימי טוב יש ג"כ ימי רע. על כן היתה תחלה א"י ביד שבעה עממין. וכשזכו ישראל להכניע הז' עממין וכבשו את הארץ מידם על ידי ששברו הימי רע. עי"ז אותיות התורה בולטות ומצטרפות ומקבלין אור רב מלמעלה. וע"כ אין תורה כתורת א"י. והנה בהתורה שהם הימי טוב שורה בהם אהבתו ית' וזה בחי' אהבת ציון וכו'. וכתיב את הר ציון אשר אהב. וכן אוהב ד' שערי ציון. והתורה יש בה נגלה ונסתר. וע"כ עיקר התגלות הסודות שהם התורה שבנסתר הוא בא"י כמובא בזוהר הק'. ולעתיד לבא שיתגלה הנסתר שבתורה בחי' אורייתא דעתיקא סתימאה אז יתגלה אור אהבה שבדעת. וזה בחי' ואם ירחיב ד' אלקיך את גבולך וכו' ונתן לך את כל הארץ וכו' ופירש רש"י ארץ קיני וקניזי וקדמוני. וידוע שהם לעומת הג' ראשונות כמבואר בלקוטי תורה פרשת לך לך. ושם שורש התורה שבנסתר בחי' אור אהבה שבדעת. וזה כי תשמור וכו'. לאהבה את ד' אלקיך כי עכשיו לא זכו עדיין לקבל בשלימות אור השלש ראשונות. ע"כ לא יכלו לכבוש את השלש עממין הנ"ל רק הז' עממין שהם כנגד הז' מדות כנ"ל. אבל לעתיד יתגלה אהבה שבדעת ויכבשו גם הג' אומות הנ"ל. ואז יתגלה התורה הצפונה והצדיקים הצפונים ואז תתגלה קדושת א"י בשלימות. ומחמת שגם במדות עצמן יש ג"כ בחינת אהבה שבמדות שהיא בחינת אהבה שבדעת נגד המדריגה שתחתיה שזה בחינת כי שפתי כהן ישמרו דעת.

על כן גם עכשיו יש בא"י עשר קדושות. ז' כנגד הז' מדות וג' כנגד בחינת הג' ראשונות בחינת אהבה שבדעת. שזה בחינת עזרת הכהנים וההיכל וקודש הקדשים. או בין האולם וההיכל וק"ק. (עי' פרק א' דכלים משנה ט' ברע"ב). ושם בא"י עיקר קדושת התקשרות הלב אל הדעת (שזה בחי' וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו וכו'. שזה בחינת הדעת המבואר בפנים שהוא בחינת שלום במדותיו שבין בטיבו בין בעאקו תמיד ימצא את השי"ת. שזה ג"כ בחינת וביום רעה ראה. שגם בתוך הימי רע ימצא ג"כ ימי טוב) וסמוך ליה כי ד' אלקיך מביאך אל ארץ טובה וכו' כמו שדרשו רז"ל בברכות. וזה שסיים ארץ חטה ושעורה וכו' בחינת השבעה מינים שהם כנגד הז' מדות שבלב כנ"ל. וזה ג"כ בחינת החפץ חיים המבואר בפנים. כי א"י הוא בחי' ארץ חפץ כמו שכתוב וינחם אל

מחוז חפצם וכתיב וכל גבולך לאבני חפץ. וכתיב כי לך יקרא חפצי בה וכו' ונקראת ג"כ ארץ החיים:

סימן ל"ד-ואתם תהיו לי

ארץ ישראל בפרט ירושלים היא בחינת לב כנ"ל שזה בחינת וא"ו כמבואר בפנים. ויש בה עשר קדושת (גם בירושלים עצמה עי' כלים (פרק א') שזה בחינת יו"ד. וע"כ היא בחינת מלאפום בחינת הרחב פיך ואמלאהו. כי שם התפלה מקובלת ביותר ובזמן שהיא בחורבנה שיד העכו"ם שולטים עליה זה בחינת חרפה שברה לבי. וע"כ בהרבה פסוקים שצועק על גלות ישראל וחורבן א"י וירושלים מכנה הדבר בשם חרפה. וכמו שכתוב הביטה וראה את חרפתינו נחלתינו נהפכה לזרים וכיוצא בזה רבים. וחרפה היא בחינת ערלה. ע"כ לא נכנסו לא"י עד שמלו ופרעו. כמו שכתוב וזה הדבר אשר מל יהושע עי' רש"י שם וכתיב שם היום גלותי את חרפת וכו'. בחינת ביטול החרפה ע"י אור הנקודה הקדושה שהיא בחינת צדיק בחינת ברית שלום. ועל כן כתיב צדיקים יירשו ארץ. ושם שורה אור האהבה הקדושה שזה בחינת אוהב ד' שערי ציון. וכתיב אהבתי מעון ביתך וכו'. וזה בחינת והביאך ד' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וכו'. ומל ד' אלקיך את לבבך (היינו בחינת ביטול החרפה בחינת ערלת לב בחינת אהבות רעות) לאהבה את ד' אלקיך וכו' בחינת אור אהבה דקדושה. ומחמת שבכל אחד מישראל יש נקודה שהוא בחינת צדיק על כן כתיב ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ וכו' מעשי ידי להתפאר. בחי' ביטול החרפות ובזיונות רק שיהי' בחינת כבוד ותפארת. ומחמת שארץ ישראל היא בחינת אור הנקודה הקדושה שלשם צריכין לקשר את הלב. ע"כ אמרו ז"ל יכוון את לבו כנגד א"י ונעשה עי"ז בחינת מלאפום והתפלה מקובלת. וכן הי' עומד בא"י יכוון לבו נגד ירושלים וכו' נגד בית קדשי קדשים וכו' נגד הכפורת. כי כל בחינה היא בחינת נקודה לגבי חברתה. כי יש נקודה למעלה מנקודה עד שנקודת האבן שתיה ששם עומד הארון עם הלוחות שם מאיר אור הנקודה הכללית ושם שורה אור אהבה דקדושה בשלימות בחי' תוכו רצוף אהבה וכו' עי' רש"י. ואולי יש לומר שזה בחינת מה שאמרו ז"ל (שבת קי"ט:) לא חרבה ירושלים אלא על שביזו תלמיד חכמים (כי בזה פגמו בנקודה הכללית עצמה שהוא הצדיק) לא חרבה וכו' על שלא הוכיחו זה את זה (היינו שלא האירו הנקודה של אחד בחבירו) ועל שפסקו הימנה אנשי אמנה. זה בחינת הנקודה שצריך כל אחד להאיר מפיו אל לבו שזה עיקר בחינת אמונה ואמת שיהי' כפיו כן לבו בבחינת כי פי המדבר אליכם המבואר בפנים. וזה בחינת ומצאת את לבבו נאמן לפניך (היינו כנ"ל) ועי"ז וכרות עמו הברית (דייקא בחי' מצות מילה ביטול הערלה וחרפת לב) לתת את

ארץ הכנעני וכו'. כי זה בחי' ירושת ארץ ישראל בחינת צדיקים יירשו ארץ כנ"ל. וכמו שהממשלה של הצדיק (היינו בחינת הארת נקודה הכללית שלו בלב כל ישראל) נמשך מחכמה ובינה בחינת אין נבון וחכם כמוך שזה בחי' מלאפום נקודה עם וא"ו. כמו כן הממשלה של כלל ישראל בחי' ישראל ממשלותיו בחינת מי מושל בי צדיק. בחינת ועמך כולם צדיקים נמשך העיקר ע"י שקבלו התורה כמבואר בפנים. והתורה היא בחי' חכמה ובינה. וכמ שכתוב אני חכמה וכתיב אני בינה. ועי"ז זכו לירושת הארץ בחינת לעולם ירשו ארץ כנ"ל. וזה בחינת (ואתחנן ד') ראה למדתי אתכם וכו' לעשו"ת כן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם וכו' ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה כי מי גוי גדול אשר וכו' כד' אלקינו בכל קראינו אליו. שזה גם כן בחי' מלא פום בחי' הרחב פיך ואמלאהו שהתפלה מקובלת כנ"ל. ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת וכו'. כי התורה בעצמה היא ג"כ בחינת חכמה ובינה שזה בחינת מעין ונחל בחינת נקודה עם וא"ו שזה בחינת חוקים ומשפטים. כי חוקים היא מה שאין השכל משיג בשלימות כי היא עדיין רק בבחינת נקודה בלי שום המשכה והתפשטות לאבנתא דלבא. ומשפט הוא בחינת מה שהלב מבין כבר ומשיג. שזה בחינת ונתת לעבדך לב שומע לעשו"ת משפט וכו'. ומחמת שבחינת הנקודה עם וא"ו הנ"ל היא בחי' מלאפום שהיא בחינת צדיק ע"כ כתיב חוקים ומשפטים צדיקים. כי בחינת המלאפום הנ"ל הוא בכלליות ובפרטיות בכמה בחינות כמבואר בפנים. וזה ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים לעשו"ת כן בקרב הארץ וכו' כנ"ל:

סימן ל"ה-אשרי

זרקא היא בחי' מלכות שהיא בחי' א"י כידוע. ושרשה הוא בחכמה כמו שכתוב ד' בחכמה יסד ארץ. וע"כ אוירא דא"י מחכים בפרט ירושלים מבואר במאמר זה שהיא בחי' מלכות. ונקראת עיר החכמה כמו שפירש רש"י בקהלת מלך בירושלים עיר החכמה. ומחמת שבת פרעה מרמז על החכמות חצוניות ובטלות. ע"כ כתיב (ירמיה ל"ב) כי על אפי וכו' היתה לי העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה וכו'. ופירש רש"י ביום שהוסד הבית נשא שלמה את בת פרעה. כי זה בחינת חורבן ירושלים ח"ו. ועל כן נבנה עי"ז כרך גדול של רומי שהחריבה את ירושלים. והנה צריכין ג"כ לחדש השכל דקדושה בכל עת שזה בחינת חידוש הנשמה. וזה ג"כ בחינת קדושת א"י כמו שכתוב נותן נשמה לעם עליה. וחידוש השכל הוא ע"י בחי' שינה כי אז המוחין שהם הנשמה באים בתוך האמונה ומתחדשין שם. וזה ג"כ בחינת קדושת א"י שהיא בחי' אמונה כנ"ל כמו שכתוב

שכן ארץ ורעה אמונה. וירושלים נקראת קריה נאמנה. וע"כ יעקב אבינו זכה לישן בהר המוריה כמו שכתוב ויפגע במקום ההוא. וישכב במקום ההוא. ושם דייקא נתבשר על ירושת א"י כמו שכתוב הארץ אשר אתה שוכב עליה וכו' ויקץ יעקב משנתו וכו'. גם ידוע בכתבים כי א"י היא בחינת יצירה שהיא בחי' פשטי אורייתא בחי' שינה כמבואר בפנים. ועיקר המוחין מקבלים מ אור הפנים שזה ג"כ בחי' קדושת א"י בחי' ואור פניך כי רציתם וכנ"ל. והמוחין הם נקראים חיים וע"כ נקראת א"י ארץ החיים. ומחמת שהשכל נקרא רחוק בחינת אמרתי אחכמה והיא רחוקה. על כן כתיב וירא את המקום מרחוק. וא"י נקראת ארץ מרחקים כמבואר בלקו"מ תנינא סי' מ'. ומחמת שעיקר שלימות השכל וחידושו שזה בחינת א"י וירושלים הוא ע"י אמונה בחינת מו"מ באמונה. על כן אמרו רז"ל לא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה אנשי אמנה כמובא בפנים ג"כ. וע"כ עיקר דיני ממונות שהם תיקון המו"מ באמונה הוא רק בסמוכים בא"י ואנן שליחותייהו דקמאי קעבדינן כי שם עיקר המשכת כל התיקונים הנ"ל. אך צריכים לשמור האמונה שהיא בחינת ירושלים ע"י שממשיכין לה חשמל מעולם הבינה. וזה ע"י שמקייסן ודובר אמת בלבבו. וזה ג"כ בחינת קדושת א"י וירושלים שאמרו ז"ל שהיא מכוונת נגד ירושלים של מעלה שהיא בחינת בינה וכתיב ונקראה ירושלים עיר האמת כנ"ל. וכתיב ויהי בשלם סוכו היינו בחינת אמא דמסככא על בני' המבואר בפנים. ומה שבחינות אלו הנ"ל הם בחינת ג' מצות שנצטוו בכניסתן לארץ מבואר בהמאמר בפנים:

סימן ל"ז-בקרוב

עיקר התגלות התורה ועבודה היא בארץ ישראל כי אין תורה כתורת א"י. ומחמת שקודם שבאים להתגלות צריכים להתנסות ולהצטרף בגלות של הע' לשון היינו בתאותיהם והעיקר בתאות ניאוף שהיא הרע הכללי של כל הע' לשון. על כן קודם שקבלו ישראל התורה ובאו לא"י נצטרפו תחלה בגלות מצרים שהיו מושלים אז על כל האומות. ומצרים היא ערות הארץ ושטופי זימה כי שם עיקר התגברות תאות ניאוף. ומחמת שתאוה זו היא בחינת מלכות הרשעה אלהים אחרים ע"ז. ע"כ היתה גם כן מצרים מלאה גילולים וע"ז כמאמרם ז"ל. ועל כן גם א"י בעצמה היתה תחלה בידי כנען ושאר עממין שהיו ג"כ שטופים בע"ז ועריות מאד. שזה בחינת מה שהזכיר הכתוב כמעשה ארץ מצרים וכמעשה ארץ כנען לא תעשו וכו' כי את כל התועבות האלה וכו' ואקוץ בם. וע"כ הוכרחו לצעוק הרבה קודם שיצאו ממצרים. כי זה בחינת הצעקות שקודם ההולדה שהיא בחינת התגלות התורה ועבודה גם עיקר אמונת היחוד וקבלת עול מלכות שמים שכלול בשמע וברוך שם וכו' הוא בא"י כי שם עיקר שלימות האמונה כנ"ל. ואמרו רז"ל כל

הדר בא"י דומר כמי שיש לו אלוקי. והיא בעצמה בחינת מלכות דקדושה בחינת ים של שלמה העומדת על שנים עשר שבטי י"ה. ועל כן נתחלקה א"י לשבטים. וקודם כניסתן לארץ שרצה להתגבר עליהם קליפת בלעם ימ"ש והי' אז מעשה זמרי. כתיב אחר כך ויהי אחרי המגפה וכו' ונמנו אז בני ישראל כל הי"ב שבטים וכל הראשי בתי אבות שהם הע' נפש. ודייקא אז במספר זה כתיב החנוכי הפלואי ודרשו ז"ל שמי מעיד עליהם לפי שהיו האומות מבזין אותם וכו'. היינו שלא האמינו שיכלו ישראל לעמוד בשלימות בנסיון תאוה זו בהיותם במצרים לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם וכו' זוה בחינת י"ה בארץ החיים דייקא. ואחר כל המנין הזה כתיב וידבר ד' וכו'. לאלה תחלק הארץ. כי כל זה הי' הכנה לחילוק ירושת א"י. וע"כ כתיב לשמות מטות אבותם ינחלו אלו יוצאי מצרים וכו'. וזה מחמת שעיקר הכניסה לא"י הי' ע"י הצירוף שנצטרפו תחלה במצרים כנ"ל. ומחמת שע"י התגלות התורה זוכים לנשמתין חדתין על כן בא"י ששם עיקר התגלות התורה כתיב בה נותן נשמה לעם עליה וכו'. ומחמת שעיקר תפיסת המוחין בהתגלות התורה תלוי בתיקון הבירת. על כן אמרו רז"ל ונתתי לך את הארץ וכו' עי' רש"י שם. וכתיב שם היום גלותי את חרפת מצרים וכו'. כי אז נזדככו מזוהמת חרפת מצרים וזכו לשבר הרע שעל הע' לשון שהיא בחינת ערלה בחינת קליפה הקודמת לפרי. ועי"ז זכו לירושת א"י שהיא הפרי. וזה בחינת צדיקים ירשו ארץ וכתיב עמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ. ועל כן בארץ ישראל שם עיקר התגלות סודות התורה בחי' דמטמרין מגליין ליה. וזה בחינת בסוד עמי לא יהיו וכו' ואל אדמת ישראל לא יבאו כמשמעו. כי עיקר התגלות סודות התורה היא בא"י כנ"ל:

סימן ל"ז-דרשו

עיקר החכמה הוא בא"י כנ"ל. וכן האור כמו שכתוב ואורו על כנפות הארץ וכתיב והארץ האירה מכבודו וכתיב נאום ד' אשר אור לו בציון וכו'. ושם עיקר החיים בחינת ארצות החיים ושם בחינת זכרון בחינת והארץ אזכור ושם עיקר חכמת התורה כנ"ל. ושם עיקר שלימות האדם כמו שכתוב והארץ נתן לבני אדם וכנ"ל. ושם עיקר שלימות הצדקה כמו שכתוב וצדקה בכרמל תשב וכמבואר גם בפנים. ושם עיקר החסד בחינת חסד ד' מלאה הארץ. ושם עיקר הכנעת תאוות הבהמיות והגופניות והתעלות הנפש. שזה בחי' רק בכל אות נפשך (דייקא) תזבח ואכלת בשר וכו'. בכל שעריך וכו' וכתיב ואכלת בשעריך בכל אות נפשך וכתיב ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר יבחר ד' וכתיב נפשו בטוב תלין וזרעו יירש ארץ וכתיב צמאה לך נפשי וכו' כן בקודש חזיתך וכו' וכתיב נכספה גם כלתה נפשי לחצרות ד'. ועי' בפנים במאמר זה מבואר מעלת הצדקה לא"י ומעלת

תורת ארץ ישראל ושאוירא דא"י היא בחינת הבל הקדוש שאין בו חטא. וזה בחינת התעלות הנפש שבדם (כי הדם הוא הנפש) ע"י השחיטה ההגונה שנסמך ג"כ לענין א"י כמו שכתבו כי ירחיב ד' אלקיך את וכו'. בכל אות נפשך תאכל בשר וכו' וזבחת מבקרך ומצאנך וכו' רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש וכו'. ומחמת שע"י הכבוד דקדושה מתגלה הנפש מתעלומתה על כן כתיב נכבדות מדובר בך וכן לשכון כבוד בארצינו וכנ"ל. ועיקר שורש הבריאה הוא כבודו ית' כמ"ש לכבודי בראתי וכו' היינו בגין דישתמודעין ליה. ולהכיר אותו ית' בשלימות הוא רק בא"י שזה בחינת כל הדר בא"י דומה כמו שיש לו אלוה כנ"ל. וזה בחינת והייתי לכם לאלקים וידעתם כי אני ד' אלקיכם המוצאי אתכם וכו' והבאתי אתכם אל הארץ וכו' ונתתי אותה לכם מורשה אני ד'. וכן (בפרשת ואתחנן) להביאך לתת לך את ארצם נחלה כהיום הזה וידעת היום והשבות אל לבבך כי ד' הוא האלקים בשמים ממעל וכו':

סימן ל"ח-מרכבות

עיקר הדביקות בהשי"ת הוא בא"י כמובא בזוהר הק' אברהם לא עאל בקיומא דקושא ב"ה עד דעאל לארעא וכו'. וכן עיקר ירושת א"י הוא ע"י מצות האהבה ודביקות להשי"ת כמ"ש בפרשת עקב כי אם שמור תשמרון וכו' לאהבה את ד' אלקיך ולדבקה בו והוריש ד' את כל הגוים האלה מלפניכם וירשתם וכו' וכן בסוף פרשת נצבים לאהבה את ד' אלקיכם וכו' ולדבקה בו כי הוא חייך ואורך ימיך לשבת על האדמה וכו'. וכן (יהושע כ"ג) כי אם בד' אלקיכם תדבקון כאשר עשיתם עד היום הזה ויורש ד' מפניכם גוים גדולים וכו'. והסימן של דביקות הוא תפילין. ועל כן בפרשיות של תפילין מוזכר כמה פעמים מענין ירושת א"י וכן תיקון הדיבור שהוא בחינת מלכות פה הוא בחינת קדושת א"י כי הוא בחי' מלכות ושם אין שליטה להרוח סערה. וכמובא בזוה"ק (ח"ב דף ר"ג) כמה סטרין אחרנין אתאחדן בהאי רוח סערה וכו' ובגין דידע למפתי שליט בגו נקודה דישובא וכו' בר ארעא דישראל כד שראן ישראל בגוה איהו לא שלטא עלייהו וכו'. ועל כן כשגלו ישראל מא"י נקראו עניה סוערה וכו' היינו שהתגבר הרוח סערה ח"ו. ובעת הישועה והגאולה אזי נמשך בחינת הכנעת הרוח סערה ונעשה בחי' תיקוני הדיבור בבחי' רוח סערה עושה דברו. אזי הרוח סערה בעצמו נוקם בהסט"א הנ"ל. כמ"ש וסערה כקש תשאם וכתיב וסערה תפיץ אותם. וע"כ היתה ארץ ישראל תחלה ביד כנען שהוא כנגד בחי' המלכות דקדושה שהוא בחינת קץ הימין. וכנען גימטריא קץ בחינת קץ דשמאלא (כמובא בלקוטי תורה להאריז"ל פ' לך) שזה בחי' הרוח סערה הנ"ל שהוא בחינת קץ כל בשר. ומחמת שגם סערה בזרועו של הקב"ה כמבואר בפנים. על כן עיקר הכנעתו

וכן תיקון עלית הדיבור שהוא בחינת ירושת ארץ ישראל כנ"ל הוא על ידי שמעלין אותו לשרשו שהוא הזרוע. וזה שאמר אליפז (איוב כ"ב) ואיש זרוע לו הארץ. ופירש רש"יח בתמיה וכו' כי זרוע אדם הוא זרוע בשר. וכן נאמר לענין ירושת ארץ ישראל כי אל בחרבם ירשו ארץ וזרועם לא הושיעה למו כי ימינך וזרועך וכו'. כי עיקר הישועה וקיבוץ ישראל לארץ ישראל הוא על ידי זרוע של הקב"ה. וזה בחינת חשף ד' את זרוע קדשו וכו' וכתיב היה זרועם לבקרים כי עיקר עלית הדיבור הוא בבוקר כמבואר בפנים. וכן ותושע לו זרועו (וכמוהם רבים). כי ע"י הזרוע הקדושה מכניעין הרוח סערה וזרוע דסט"א בבחינת ומתחת זרועות עולם (עי' רש"י) ויגרש מפניך אויב וכו' וישכון ישראל בטח וכו'. בחינת ירושת א"י כנ"ל. והתחלת עלית הדיבור הוא מראשו היניו ממובחר האמת שיש בהדיבור וזה ג"כ בחי' קדושת ארץ ישראל שהוא בחינת אמת בחינת אמת מארץ תצמח. וכתיב עיני ד' אלקיך בה תמיד בחינת עיני בנאמני ארץ כי שם מקור האמת. וכמו שכתוב ונקראה ירושלים עיר האמת כנ"ל. ותיקון הדיבור הוא ע"י לימוד התורה וכו' ועיקר שלימות לימוד התורה הוא בא"י כי אין תורה כתורת א"י כנ"ל. וזה בחינת עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים המבואר בפנים ירושלים דייקא. ומחמת שעיקר התיקון הוא ע"י התורה שלומדין בלילה דייקא בעניות ובדחקות שנמשך מהרוח סערה רח"ל. ועי"ז דייקא מכניעין אותו. ועל כן ע"י שישראל לומדין תורה עכשיו בזמן הגלות עי"ז דייקא יתגלה קדושת א"י לעתיד בתכלית השלימות ביותר. וכן הדיבור יושלם אז בתכלית השלימות בבחינת ונגלה כבוד ד' וכו' כי פי ד' דיבר. וכן פסוקים רבים המורים על שלימות הדיבור שיהי' אז. וזה קויתי ד' קותה נפשי ולדברי הוחלתי (לדברו דייקא) נפשי לד' משומרים לבוקר. כי עיקר עלית הדיבור הוא בבוקר שמרמז על זמן הגאולה בבחינת היה זרועם לבקרים כנ"ל. ומחמת שהתחלת עלית הדיבור הוא מראשו שהוא בחינת מובחר האמת ושורש האמת הוא בלב. וכן הדיבור עולה אל הזרוע שהיא בחינת הגבורות ששרשם ג"כ בלב ועי"ז זוכה לדבר בינו לבין קונו בחמימות שבלב דברי אמת שבלב בהתעוררות לתשובה כמבואר בפנים. וא"י בפרט ירושלים הם בחי' לבא דעלמא כנ"ל. על כן שם מסוגל ביותר לזכות לזה וע"י זה נכנס בו בושה גדולה ושם בתשובה וניתוסף בו ידיעה ושכל שכל זה היא בחינת קדושת א"י שאוירה מחכים והוא בחינת רבתי בדיעות כמאמרם ז". ועי"ז נתגלה הבושה על פניו. שהיא בחי' למען תהי' יראתו על פניכם. וזה בחינת א"י ששם מקור היראה כמו שכתוב וזאת המצוה וכו' בארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה למען תירא את ד' אלקיך וכו' וכתיב ושמרת את מצות ד' אלקיך ללכת בדרכיו ליראה אותו כי ד' אלקיך מביאך אל ארץ טובה וכו'. וכתיב בפ' וילך

הקהל וכו' ובניהם וכו' ולמדו ליראה את ד' אלקיך כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אשר אתם עוברים את הירדן שמה לרשתה. וכתיב וממקדשי תיראו וכן נורא אלקים ממקדשיך וכו' והיראה והבושה הזאת היא בחינת תפילין שנקראים פאר. וזה בחי' בית קדשינו ותפארתנו וכתיב לעולם ירשו ארץ וכו' מעשי ידי להתפאר. והתפילין הנ"ל הם בחינת עץ החיים וע"כ נקראת ארץ ישראל ארץ החיים. גם בא"י נמשך שם אור הבינה שנקרא ארץ החיים כמבואר בפנים. ושם עיקר תיקון התפלה שהיא בחי' עמודים והיא בחינת לב העולם כנ"ל. ושם עיקר מקום התורה שעי"ז נתעורר חסד לאברהם בחינת חסד ד' מלאה הארץ. ועי"ז נכנע הרוח סערה ונתתקן הדיבור ועולה לשרשו שכ"ז כלול בקדושת א"י כנ"ל:

סימן ל"ט-ונתתי עשב

עיקר השלום והשובע הוא בארץ ישראל וירושלים בבחינת השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך וכמו שכתוב ואכלתם לחכמכם לשובע וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ וכו'. כי עיקר ירושת א"י היא בבחינת ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ. וצדיק הוא בחינת יוסף ברית שלום שעל ידו נתבטלין הערלה והחרפה בחינת אסף אלקים את חרפתי בחי' אשר לא תקחו עוד חרפת רבינו עובדיה מברטנורא ומתבטלין כל החרפות והבזיונות של המחלוקת ונמשך השלום. ועל כן כשחלקו השבטים על יוסף ונאמר שם אחר מכירת יוסף וישבו לאכל לחם כי גבר הרעבון. וע"י כל זה נתגלגל יוסף וירד למצרים והי' שובע גדול בכל ארץ מצרים ובכל הארצות הי' רבינו עובדיה מברטנורא וכן בארץ כנען. וזהו שאמר יוסף לאחיו אם כנים אתם וכו' ואתם לכו הביאו שבר רבינו עובדיה מברטנוראון בתיכם שבר רבינו עובדיה מברטנוראון דייקא. יכ ידע שכבר התחילה הישועה לצמוח עי"ז שיתוודע אל אחיו גדולת מעלת קדושת יוסף הצדיק שעל ידי זה נשבר הרעבון והם לא ידעו עדיין מזה. כמו שכתוב ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו. וע"כ כשהם סיפרו הדבר ליעקב אמרו רק ואת רבינו עובדיה מברטנוראון בתיכם קחו וכו'. גם בארץ ישראל גוברת הצורה שהיא השכל כל כך עד שנתקדש גם נפש הבהמיות ונכללת בקדושה. וע"כ שם זוכין לבנים כמאמרם ז"ל וכמו שכתוב הנה נחלת ד' בנים. וזה לא יהי' בך עקר ועקרה ובבהמתך:

סימן מ'-אלה מסעי

כל הנסיעות שהאדם נוסע בשביל משא ומתן וחיוצא הם בעצמם ע"פ רוב בחינת פגם אמונה כמובן בפנים ואעפ"כ הם תיקון וכפרה על פגם אמונה. בחי' ע"ז. וכמבואר בלק"מ תנינא סי' ס"ב וכמבון גם במאמר זה. אך עיקר התיקון הוא ע"י הנסיעה שנוסעין

להתקרב להצדיק או לארץ ישראל ששם עיקר תיקון האמונה כמ"ש שכן ארץ ורעה אמונה. ועל כן ע"י נסיעות כאלו נתתקן פגם האמונה בשלימות. ועי' בלקוח"נ הנ"ל מבואר שכשנתכפר פגם האמונה על ידי זה מנתק החרון אף ונמשך רחמנות ועיקר הרחמנות הוא ואל שדי יתן לכם רחמים וכו'. ומקרא מלא דבר הכתוב בפ' ראה ולא ידבק בידך מאומה מן החרם וכו' למען ישוב ד' מחרון אפו (ופרש"י שכל זמן שע"ז בעולם חרון אף בעולם) ונתן לך רחמים ורחמך היינו שימסור בידך הרחמנות. וכבר נתבאר שעיקר ביטול ע"ז ושלימות תיקון האמונה הוא בארץ ישראל. וזה שאמר להם ירמיהו (ירמי' מ"ב) אם שוב תשבו בארץ הזאת וכו' ואתן לכם רחמים ורחם אתכם והשיב אתכם על אדמתכם. ועל כן נקראת ארץ ישראל שהיא ר"ת "א'ל ש'די י' תן ל'כם ר'חמים". וזה בחינת (ישעי' מ"ד) כי ירחם ד' את יעקב ובחר עוד בישראל והניחם על אדמתם. וכן (שם ל') ולכן יחכה ד' לחננכם ולכן ירום לרחמכם וכו' כי עם בציון ישב בירושלים וכו'. וזה בחינת (שם נ"ז) וברחמים גדולים אקבצך. כי בחינת יתן לכם רחמים הוא בחינת רחמים גדולים כמבואר בליקוטי הלכות הל' תחומין:

סימן מ"א-ריקודין

ארץ ישראל היא בחינת מלכות שהיא בחינת רגלין בחינת והארץ הדום רגלי כידוע וזה בחינת השתחוו להדום רגליו וכו'. השתחוו להר קדשו וכו'. ומחמת שהחיצונים רוצים לינק משם ע"כ צריכים להמשיך לשם הארה מעולם הבינה שזה בחינת מכון לשבתך פעלת ד' בחינת ירושלים הבנוי' כעיר שחוברה לה יחדיו שהיא בחי' ירושלים של מעלה עולם הבינה כנ"ל בסי' ל"ב. והארה הזאת היא בחינת יין המשמח ועל כן לית חמר טב כחמרא דארעא דישראל וכנ"ל ושם מקור השמחה וכנ"ל ואזי הוא לוקח הבכורה והברכה שזה בחינת כי שם צוה ד' את הברכה וכתיב יברכך ד' מציון וכו' וכנ"ל. וכן עיקר קדושת א"י נמשך משם מ"ב שהוא בבינה והוא בחי' שלש ידות שזה בחינת אל הארץ אשר נשאתי את ידי וכו' וכתיב מקדש ד' כוננו ידיך. כי ג' ידות אלו נאמרו ביציאת מצרים ועיקר יציאת מצרים היתה בשביל ירושת הארץ כמקו שכתוב ואותנו הוצאי משם למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ וכו'. ומבואר בזוהר חדש שיציאת מצרים הי' ע"י שם מ"ב שזה בחינת המ"ב מסעות שנסעו ביציאתן ממצרים קודם שנכנסו לארץ ישראל. וכן מבואר בזוהר שיציאת מצרים הי' מסטרא דיובלא בחינת עולם הבינה. ואלו המ"ב הם ש"ע נהורין (שהם בחי' אור הפנים כמבואר במקום אחר וזה בחינת ואור פניך כי רציתם) והם בחינת שלום וזה ונתתי שלום בארץ:

סימן מ"ב-וירא בצר להם

ארץ ישראל היא בחינת השכינה שהיא בחינת קשת והאבות הם תלת גוונין דקשת. וזה בחינת וזכרתי את בריתי יעקב וכו' והארץ אזכור. ועל כן שם עיקר המתקת הדינים ותיקון התפלה גם שם עיקר התגלות רזי תורה שהם בחינת לבושים נהירין דשכינתא. ושם עיקר תיקון אמונת חכמים כמו שכתוב בפ' שופטים וקמת ועלית וכו' לא תסור וכו'. ושם נמשך גם בחינת התיקון של לבוש נאה להצדיק בחינת זאת מנוחתי עדי עד וכו' וכהניה אלביש ישע. וזה בחינת מה שתחלת כיבוש ארץ ישראל שהיא כיבוש יריחו הי' ע"י תקיעת שופר שבזה ממשיכים אור האבות. ועל כן ירושת א"י על ידי שם שדי כמו שכתוב וארא אל האבות באל שדי וכו' וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ מגוריהם. כי שם זה הוא בחינת אור האבות ומרמז לשלשה שמות היחוד. וע"כ בארץ ישראל שם עיקר שלימות אמונת היחוד כנ"ל. וזה בחי' אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך י שראל גוי אחד בארץ דייקא וכנ"ל בשם הזוהר הקדוש:

סימן מ"ג-להתרחק מדיבור של רשע

ארץ ישראל שם מאיר הדעת דקדושה שמשם נמשך זווגים דקדושה היינו ההתקשרות לצדיקים ואל התורה ואל השי"ת והדיבור הוא התגלות הדעת. ושם גם כן שלימות הדיבור דקדושה כנ"ל. ואוירה מלבד מה שיש בו קודושה גדולה מצד עצמו מצד קודשת אר"י אף גם נזדכך ונתקדש מ אד ע"י הדיבורים קדושים של כלל ישראל הק' בפרט של הצדיקים והנביאים ותנאים ואמוראים וגאונים וצדיקים ראשונים ואחרונים שהיו בה מדורות עולם מימות אדם הראשון בפרט מימות אברהם אבינו ע"ה שהי' הראשון לירושת ארץ ישראל. וכל הצדיקים הקדושים האלו כולם היו בעלי דעת גדול ונורא מאד וגילו דעתם הקדוש הי' ע"י הדיבורים הק' שהרבו לדבר שם. ועל כן נתקדש האויר מאד עד שגם עכשיו ע"י הנשימה שמקבלין שם בכל פעם מהאורי הק' שלה זוכים להתקשר להשי"ת ולהתורה ולהצדיקים הקדושים וזוכים לקבל הארת הדעת הק' ולדבר בעצמו גם כן דיבורים קדושים ולהנצל מהדעת דסט"א ודיבורים רעים ומבחי' זווגים דסט"א. ומחמת ששם זוכים ל דעה מיושבת. ע"כ זוכים עי"ז לבחינת אריכת אפים וכבישת כעס כנ"ל ומסוגל ג"כ לשמירת הברית ולתיקון הבירת על ידי שזוכין שם למחשבות קדושו"ת וזווגים דקדושה כנ"ל. ועל כן כשאמר אליעזר לאברהם אולי לא תאבה האשה וכו' ההשב אשיב את בנך כו'. ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה ד' תאלקי וכו' רק את בני לא תשיב שמה ופירש רש"י בני אינו חוזר אבל בן בני סופו לחזור. כי אחר שנתגלה לאברהם קדושת ארץ ישראל השיג שעיקר הזווג דקדושה הוא

בא"י על כן הזהיר שלא ישוב יצחק לחוץ לארץ בשביל זווגו וטוב בעיניו יותר ליקח מבנות ענר אשכול וממרא ובלבד שישב עם זווגו בארץ ישראל. רק יעקב הותר לו לצאת לחו"ל בשביל זווגיו. כי יעקב זכה לנחלה בלי מצרים שזה בחי' עתידה א"י שתתפשט בכל העולם כולו. ע"כ זכה להמשיך קדושת ארץ ישראל כ"כ עד שזווגו בחוץ לארץ הוא גם כן זווג דקדושה בשלימות ואעפ"כ לא רצה שתושלם מטתו בחו"ל. וע"כ אמרו ז"ל שהבעל יכול לכוף את אשתו שתעלה עמו לא"י. כי אע"פ שזכו ישראל להמשיך על עצמם קדושת א"י גם בחו"ל עד שזווגם גם שם בקדושה גדולה אעפ"כ בארץ ישראל היא גדולה במעלה ביותר כנ"ל:

סימן מ"ד-מחאת כפים

מבואר בפנים כמה עצמה מעלת קדושת א"י ושאוירה ק' וטהור כי הוציאה הקב"ה מתחת יד העכו"ם ונתנה לנו. ושעיקר תיקון התפלה גם בחו"ל הוא ע"י שממשיכים קדושת אוירא דא"י גם לשם ע"י מחאת כפים. ושעל ידי זה ניצולים ממחשבות זרות שבתפלה. גם מבואר שם שע"י תפלה נתגלו סודות התורה. ומזה מובן מה שעיקר התגלות סודות התורה הוא בא"י מחמת ששם עיקר שלימות התפלה. גם שם מבואר שע"י קדושת א"י נתבטלו מחשבות ע"ז רח"ל. וזוכים לתפלה בחי' אמונה בחי' כל הדר בא"י דומה כמי שיש לו אליק וכו'. גם מבואר שם שעל ידי הצדקה לא"י נכללין באוירא דא"י וניצולים ממימי המבול שהם בחי' המ"ז שבתפלה. גם אוירא דא"י מחכים ועי"ז נזדכך מוחו שהוא מחשבתו. וזה בחי' וראיתיה לזכור ברית. ע"י בחי' א"י נתעורר ונתתקן ברית עולם בחי' תפלה בחי' ברכאן דצלותא צדיק חי עלמין:

סימן מ"ה-מחאת כפים בתפלה

חמשה כנפי ריאה הם כנגד ה' חומשי תורה כמבואר בסי' ח' ובסי' צ"ב ומשם נתהוה הדיבור כמאמרם ז"ל על פסוק אלה הדברים שבתחלה הי' משה רבינו ע"ה כבד פה וע"י התורה נשלם הדיבור שלו. וכמבואר גם בסי' רכ"ה שעיקר חיתוך הדיבור שהוא גדר האדם הוא ע"י השכל. ועיקר קיום השכל על ידי הריאה וזה בחי' קדושת א"י ששם עיקר התורה ועיקר שלימות השכל כנ"ל. ובתחלה הי' הדיבור בגלות מצרים והי' משה רבינו ע"ה שהוא הדעת של ישראל כבד פה. כי עיקר התגלות הדעת הוא בהדיבור וכמבואר בסי' נ"ו. וכן כלל ישראל היו בגלות מצרים והיתה אז קדושת א"י נעלמת ביד כנען ושאר עממין. ואחר כך יצאו ישראל ממצרים מסטרא דיובלא חמשים שערי בינה שהם בחי' "מ"י" ואז זכו לקבלת התורה ונשלם הדיבור בחי' מי שם פה לאדם. כי נתהוה עי"ז בחי' פה בחי' מלכות פה שהיא בחי' קדושת א"י ששם שלימות הדיבור כנ"ל בבח' נכבדות

מדובר בך. וע"כ צדיקים ירשו ארץ כי א"י היא בחי' פה ופה אתקריא מסטרא דצדיקי כי זה ג"כ בחי' מי שם פה כי הצדיק נקרא "מי" כמבואר במגלה עמוקות אופן ג'. וזה שכתוב בתחלת כיבוש א"י (יהושע ט') ויהי' כשמוע וכו' ויתקבצו יחדיו להלחם עם יהושע ועם ישראל פה א'. כי רצו להתגבר להעלים קדושת א"י שהיא בחי' פה ע"י בחי' הפה דסט"א ח"ו. וזה בחינת ויאכלו את ישראל בכל פה (ישעי' ט') וע"כ נקראת א"י ארץ החיים בבחינת פי צדיק מקור חיים. וכן אוירה מחכים בבחי' פי צדק ינוב חכמה ומקור קדושת א"י הוא מבחי' מי בחינת בינה לבא. וע"כ היא בחי' לבא דעלמא. וכנ"ל. וזה בחי' לב חכם ישכיל פיהו וזה בחינת פיה פתחה בחכמה. ועל כן אוירה מחכים. וזה בחי' תורת אמת היתה בפיהו כי התעוררות הדיבור הוא מבחי' הכנפים שהם בחינת התורה כנ"ל. וע"כ הזהיר ליהושע לא ימוש ספר התורה הזה מפיך וכו'. והתעוררות הכנפים ע"י הידים. וזה בחי' יציאת מצרים שהיתה ע"י בחי' הידים יד הגדולה ויד החזקה וכו' וכן בירושת א"י נאמר אל הארץ אשר נשאתי את ידי וכו'. וזה בחי' למען תהי' תורת ד' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ד' ממצרים. וכלל בכאן כל הבחינות תורה ופה ויד ויציאת מצרים וזה אנכי ד' אלקיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו כי עי"ז נשלם הפה וזה גם כן ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל ולך אתן פתחון פה בתוכם (יחזקאל כ"ט) עי' רש"י וזה בחי' ויד ד' היתה אלי וכו' ויפתח את פי וכו' (שם ל"ג). וע"כ מדבר שם מענין ירושת ארץ ישראל וזה ג"כ בחי' ידי שמתי למו פי (איוב מ') וכן ושימו יד על פה (שם כ"א) וכמוהו רבים. כי מחמת ששורש התעוררות הדיבור הוא מבחי' הכנפים שנתעוררין ע"י היד. ע"כ כשרוצים לשתוק משימים יד על הפה היינו שמשתיקים הדיבור עם שרשו. וזה שנאמר בגאולה העתידה כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות יראו גוים ויבושו וכו' ישימו יד על פה. כי אז יתבטל הדיבור דסט"א בשרשו בבחי' פה לה ולא ידברו ויקוים כי אז אהפוך אל כל העמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ד':

סימן מ"ו-נפשי בכפי תמיד

עיין רש"י בפ' ויצא הסולם הזה עומד בבאר שבע וכו' נמצא שרגליו בבאר שבע (שהיא בדרומה של יהודה) וראשו בבית אל (שהיא בצפונה של בנימין) ואמצע שיפועו נגד ירושלים וכו' וזה שער השמים מקום התפלה וכו' ושם נתבשר על ירושת א"י וקיפל כל א"י תחתיו. כי באמת שם מקור קדושת ארץ ישראל נמצא שמקום תפלה שהוא כלל קדושת א"י הוא באמצע שיפועו של הסולם שהוא בין צפון לדרום ונאמר שם ויפגע במקום מלשון תפלה. וכן וישכב במקום ההוא בחי' המטה ששוכבין עליה שזה בחי'

שתהא תפלתי סמוכה למטתי גם נתינת המטה בין צפון לדרום הוא בחי' שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. שזה בחי' לעולם יכנס אדם לבית הכנסת שיעור שני פתחים (שהם אהבה ויראה ימין ושמאל צפון ודרום כמבואר בזוה"ק) ואח"כ יתפלל. ושלימות האהבה ויראה הוא רק בא"י כנ"ל כמה פעמים ע"כ שם שלימות התפלה. ועי' (זוהר ויצא ע"ח) ומחמת שעל ידי נתינת המטה בין צפון לדרים זוכים לבנים ע"כ אמרו ז"ל שארץ ישראל היא מסוגל לבנים וכמו שכתוב הנה נחלת ד' בנים. וגם ענין המתקת הדינים ע"י ג' ידים נתבאר לעיל בסי' מ"א שהוא בחי' קדושת א"י וכאן מבואר שג' ידים אלו הם בחי' ג' הויות ועל ידם נמתקין ג' אלקים שבגרון וג' הויות וג' אלקים גימטריא "שלו" וזה גם כן בחי' קדושת א"י כמו שכתוב (זכרי' ז') בהיות ירושלים יושבת ושלוה בחי' שלו הנ"ל וכתיב (ד"ה א' י"ד) והארץ רחבת ידים (בחי' הידים הנ"ל) ושוקטת ושלוה (בחי' שלו הנ"ל). כי הג' אלקים שבגרון הם בחי' פה בחי' הדיבור (כמובן בפרי ע"ח שם) ששלימות קדושתו הוא ג"כ בא"י כנ"ל כמ"פ. אך מחמת שאלקים הוא בחי' דינים ע"כ צריכים להמתיק ע"י הג' הויות שהם בחי' המחשבה (וכמובן בפע"ח שם) ועיקר זכות וקדושת המחשבה הוא בא"י כנ"ל בסי' מ"ד. ומחמת שקדושת א"י הוא בבחינת מחאת כפים על כן כתיב (ישעי' מ"ט) על כפים חקותיך וכו' וכן (שם ס"ב) והיית עטרת תפארת ביד ד' וצניף מלוכה בכף אלקיך כמובא לעיל בסי' מ"ד. גם א"י הוא בחי' מוחין דגדלות כי אין חכמה כחכמת א"י. גם היא ההיפוך מבחי' שכחה בבחי' אם אשכחך ירושלים וכו' וכתיב ואנכי לא אשכחך כי היא מבחי' זכרון בחי' והארץ אזכור. גם שם הוא בחי' ביטול המחלוקת ושלימות השלום כמו שכתוב יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך בחי' שלו הנ"ל. וזה בחינת האירו ברקיו תבל המבואר בפנים כי עיקר שם תבל הוא על א"י כידוע. וזה ג"כ בחי' ע"ב רי"ו המבואר בפנים בחינת ויעבור אברם בארץ "ויעבר" אותיות "ע"ב רי"ו" ועי' בזוהר ח"א ע"ח). וע"ב רי"ו הם בחי' ידים כמבואר בפנים וזה ויעבור אברהם בארץ עד מקום שכם כי בשכם נאמר והארץ הנה רחבת ידים לפניהם. וע"כ מכירת יוסף למצרים ע"י המחלוקת שזה בחינת וישטמוהו בעלי חצים הי' ג"כ משכם. כי כשגוברין הדינים והקטרוגים ח"ו אזי נאמר (יחזקאל כ"א) וגם אני אכה כפי אל כפי והניחותי חמתי רח"ל. אך אעפ"כ באמת הירידה הזאת נתהפכה לעליה גדול בבחי' כי למחיה שלחני אלקים לפניכם. וע"י גלות מצרים זכו אחר כך למתן תורה וירושת ארץ ישראל בשלימות (וע' בלקוטי תורה להאריז"ל פ' וישב) וע"כ נקראת א"י ארץ החיים כי שם מאירין הג' הויות הנ"ל שהם עיקר החיים כמו שכתוב ד' עליהם יחיו וכתיב

אהללה ד' בחיי וכמוהו רבים. וזה בחינת ותחלימני והחיינו כי ג' הויות הנ"ל גימטריא "חלם" (כמובא בפע"ח) וכן בלקו' תנינא סי' ג':

סימן מ"ז-ואכלתם

ארץ ישראל היא בחי' אמת כמבואר בפנים וגם לעיל וכן היא בחינת ביטול תאות אכילה בחי' ואכלתם לחמכם לשובע וכו' וכתיב ואכלת ושבעת וכו' על הארץ הטובה וכו'. והיא בחי' תפארת בחי' לעולם ירשו ארץ וכו' מעשי ידי להתפאר היפוך הבושה. וזהו שאמר ז"ל (ב"מ נ"ח:) במערבא במה זהירי באחווריי אפי. וזה בחי' יבושו ויסוגו אחור כל שונאי ציון דייקא. וזה שכתוב (ישעי' ס"א) תחת בשתכם משנה וכלימה וכו' לכן בארצחם משנה יירשו. וגם ירושת א"י היא ע"י בחינת הארת פנים בחי' ואור פניך כי רציתם כנ"ל. וכן היא בחינת מוקפתים ונפלאות למעלה מהטבע בחי' נסים כמבואר בסי' ז' ובסי' ט'. ועל כן קודם שעברו את הירדן לבא לרשת את הארץ אמר להם יהושע התקדשו כי מחר יעשה ד' בקרבכם נפלאות וזה ולאמר לציון דייקא עמי אתה אל תקרי עמי אלא עמי וכו' כי ציון היא נקודת קדוש' א"י וכל ערי א"י נקראות בנות ציון. וע' עוד בפנים ואולי י"ל שזה בחי' מה שאמרו ז"ל כל הדר בא"י דומה כמו שיש לו קליק וכו' כי מאחר שהוא דומה אליו ית' כביכול ויכול לעשו"ת נפלאות בבחינת עמי בשותפי מה אנא עבדי וכו' נמצא שדומה כאלו אלקותו של הש"י הוא שלו ומסור בידו כביכול על דרך שאמרו ז"ל ויתן לך האלקים יתן לך אלקותו וכו' וגם סוף מאמז"ל מבואר על דרך זה רק שאין להאריך:

סימן מ"ח-על אשר מעלתם

ארץ ישראל היא בחי' בינה ששם נוצר הולד ועל כן ישיבת א"י מסוגל לבנים כמו שאמרו ז"ל וכמבואר בפנים. וזה בחינת ולציון יאמר איש ואיש יולד בה וכו' כי א"י היא בחינת נועם כידוע והוא בחינת בינה כידוע ומשם שורש ההולדה כמבואר במאמר חבלים וכו' לקו"ת סי' ע"א. וגם נקראת ארץ החיים שהיא בינה כמבואר במאמר מרכבות פרעה סי' ל"ח והוא בחי' צִיִּרֵי (כי שם הויה שלה הוא בנקודת צירי). וזה בחי' קחו מזמר' הארץ מעט צרי וכו' כי אין הדינים נמתקין אלא בשרשם שבבינה ששם שורש דין וחסד. וע"כ ארץ ישראל כלול ג"כ מדין וחסד כמבואר לעיל. וזה בחינת כי יפלא ממך וכו' בין דין לדין וכו' וקמת ועלית וכו' ואמרו רז"ל לא חרבה ירושלים אלא שהעמידו דבריהם על דין תורה כי צריכים לכלול הדין ברחמים בחינת משפט וצדקה וכו'. כי א"י ראשית נקודת הבריאה שהיתה בבחינת שיתוף מדת הרחמים למדה"ד וכתיב כי אמרתי עולם חסד יבנה ושם עיקר מקום התפלה בכח ובכונה. כי שם עיקר הארת כ"ח אתוון

דמעשה בראשית בחינת כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים שזה בחינת העשרה מאמרות שמקבלין מכ"ח אתוון אלו שהם בחינת חסד בחינת סוכה בחינת חיבוק שזה בחינת ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך וכו' כמבואר בפנים. וזה שסיים ולאמור לציון עמי אתה לציון דייקא שהיא נקודת ארץ ישראל וזה שדרשו רז"ל אל תקרי עַמי אלא עִמִי מה אנה עבדי וכו'. כי התפלה בכח ובכונה בפר' בא"י היא בחינ' בריאת העולם ממש ע"י כ"ח אתוון ועשרה מאמרות כמבואר בפנים. ומחמת שקדושת א"י היא בחינת סוכה בחינת סוכת שלום בחי' ויהי בשלם סוכו וכו' ע"כ נאמר ביעקב אבינו קודם שבא לא"י לשכם ויעקב נסע סכותה וכו' ואחר כך ויבא יעקב שלם וכו'. ועיין זוהר שם כי הסוכה הזאת היא בחי' שלום היפוך מרוב לשונות. וכן בצאת ישראל ממצרים לבא לארץ ישראל היתה הנסיעה הראשונה לסוכות כי סוכות היא בחינת וימינו תחבקנו שזה בחינת ארץ ישראל שהיא בחינת ימין כנ"ל ועיין עוד בפנים מבואר הרבה מענין א"י:

סימן מ"ט-לשמש שם אהל

ירושלים וכלל א"י הם בחינת לב העולם כנ"ל ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. וע"כ ירושלים עיר החכמה בחינת רבתי בדעות וכן כלל ארץ ישראל אוירה מחכים ושם עיקר זיכוך וטהרת המחשבה כמבוקאר בסי' מ"ד. ושם עיקר כח היצר טוב כנ"ל בסי' א' ושם עיקר התגלות כל הפעולות ומדות טובות שהם בחי' כלל קומות המצות ששלימותן הוא בא"י ושם עיקר התגלות המלכות בחינת ימלוך ד' לעולם אלקיך ציון וכו'. וזה בחינת טובה הארץ מאד מאד היינו שקדושת הארץ כלולה מכל המדות טובות על דרך שאמרו רז"ל בכל מדה שהוא מודד לך הוי מודה לו וכו'. ושם עיקר התגלות המלכות שהיא בעצמה בחינת א"י כנ"ל כמה פעמים. וע"כ כשמספר הכתוב בשבח ציון וירולים סיים ושרים כחוללים המובא במאמר הנ"ל. ושם עיקר תיקון התפלה שהיא עבודה שבלב. ושם עיקר תיקון הה' כמבואר בתיקון ה' מתיקונים אחרונים ארעא דישראל היא מותבא דאת ה'. ועיקר התיקון ע"י היו"ד שנמשך לתוכה כמובן בתיקון כ"ב אוירא דא"י דאיהו מחכים מסטרא דחכמה דאיהו יו"ד וכו'. וזה בחינת עשר קדושו"ת קדשה ארץ ישראל בחינת לית קדושה פחות מעשרה בחינת יו"ד הנ"ל. וזה בחינת ארץ אשר לא במסכנות וכו' כי מדל"ת נעשה ה' שהוא בחינת עשירות כמבואר בפנים. וזה שנאמר (מלכים ב' כ"ד) איך שבעוה"ר בא נבוכדנאצר אל ירושלים ויוצא משם את כל אוצרות וכו' (היינו שנטל משם כל בחינת העושר הנ"ל) והגלה משם וכו' עשרת אלפים גולה (היינו כנגד בחינת היו"ד הנ"ל) לא נשאר זולת דלת עם הארץ (כי כשנוטל היו"ד מן הה' אזי נעשית דל"ת ח"ו). וכן (שם כ"ה) בשעת חורבן בית המקדש נאמר ג"כ ומדלת הארץ השאיר וכו'

כי לא נשאר רק בחינת הדל"ת הנ"ל. וזה שאמר דוד שהוא בחינת כלל מלכות ישראל דלותי ולי יהושיע בה' יתירה.

כי זה עיקר ישועת בחי' במלכות כשנעשה מדל"ת ה' כנ"ל. וזה שאמרו ז"ל (פסחים קי"ח:) דלותי וכו' אע"פ שדלה אני מן המצות לך אני ולי נאה להושיע וכו' היינו כי עיקר התגלות המלכות הוא ע"י פעולות ומדות טובות שהם בחי' המצות ואני דלה מן המצות נמצא שאני בחי' דל"ת אעפ"כ לך אני היינו שאני מקשר את עצמי בכל מחשבותי רק אליך ומקבל עלי עול מלכותך (עי' רשב"ם שם) ועל כן ולי נאה להושיע. כי לפעמים מתחיל התיקון ממטה למעלה שע"י שמקשר את עצמו להשי"ת באמת ומקבל על עצמו עול מלכות שמים עי"ז זוכה אח"כ למחשבות קדושו"ת שהם בסי' היו"ד שנמשך לתוך הדל"ת ונעשה מדל"ת ה' שזה עיקר הישועה. וזה בחי' לא אבוא בעיר וכו' אין הקב"ה נכנס בירושלים שלמעלה עד שיבא בירושלים של מטה כפשוטו ממש. כי ירושלים הי בחי' מלכות כנ"ל וכמבואר בפנים. וע' ג"כ (ר"ה י"ז) מה שאמרו ז"ל על פסוק זה. וע' לקוטי הלכות הלכות תפלת המנחה הל' ו' אות ע"ה. ע"ח. ע"ט. פ"א. גם עיקר השיר והניגון הוא בארץ ישראל כמו שכתוב איך נשיר את שיר ד' על אדמת נכר וכתיב שירו לנו משיר ציון בחינת השיר שהיו הלוים אומרים בבית המקדש וכל עשרה מיני נגינה שנאמר בהם ספר תהלים הכל ניתן ללוים המנצחים בשיר בבית ד' כמבואר בפסוקים הרבה. גם ע"י תשובה התלוי' בלב זוכים גם לא"י וירושלים כמ"ש (דברים ל') והי' כי יבואו עליך וכו' והשבות אל לבבך וכו' ושבת עד ד' אלקיך (בחי' גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד כמו שדרשו רז"ל) וכו' ושב ד' אלקיך וכו' והביאך אל הארץ וכו' ונאמר ובא לציון גואל וכו' ולשבי פשע וכו' ונאמר (מלכים א' ח') ושבו אליך וכו' והשבותם אל האדמה אשר נתת לאבותם. ונאמר (ד"ה ב' ל') כי בשובכם על ד' וכו' ולשוב לארץ הזאת וכו' ונאמר (ירמי' כ"ד) והשיבותים אל הארץ הזאת וכו' כי ישובו אלי בכל לבבם וכמוהו רבים. וירושלים בעצמה היא בחינת כסא כבוד כמו שכתוב בעת ההוא יקראו לירושלים כסא ד' וכתיב ולכבוד אהי' בתורה. ועל כן בארץ ישראל ובירושלים עיקר השגת סתרי תורה שהם בחי' קבלה. וזה בחי' והיא נקראת קבלה עד איהי בין חרין דרועין דמלכא זה בחי' א"י שנקראת במותי ארץ (כמו שפירש רש"י בפ' האזינו) בחי' זרועות עולם כמובא בסי' נ"ז במאמר שאלו את ר' יוסי ב"ק. וזה אז תתענג על ד' בחי' עונג שבת המבואר בפנים והרכבתיך על במתי ארץ. ומחמת שא"י היא בחי' מלכות בחי' תכלת דאכלא כולא וכו' על כן כתיב בה ארץ אוכלת יושביה אבל ישראל הדבקים בד' חיים וקיימים. כי באמת היא נקראת ארץ החיים כנ"ל. ומחמת שבא"י וירושלים זוכים לענג שבת הנ"ל

ע"כ נאמר (תהלים ל"ז) שכן ארץ ורעה אמונה והתענג על ד' וכו' ושם נאמר וענוים ירשו ארץ והתענגו וכתיב שמחו את ירושלים וכו' למען תנקו והתענגתם מזיו כבודה. ובחי' אמא אוזפת מאנהא לברתא המובא בפנים זה בחי' ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו שהיא מכוונת נגד ירושלים של מעלה כמו שדרשו ז"ל ומשם מקבלת כחה. גם א"י היא בחי' ימין כנ"ל כמה פעמים שזה בחי' אורייתא דעתיקא ששם כולו ימין. ועל כן שם עיקר ביטול תאות ממון שהוא מבחי' שמאל כנ"ל כמה פעמים. ומחמת שע"י כל התיקונים הנ"ל זוכים לנסים כמבואר בפנים על כן אתי היא עיקר מקום הנסים כמבואר בסי' ז' ובסי' ט':

סימן נ'-הצילה

ארץ ישראל היא בחי' תיקון הברית כידוע. וע"כ שם עיקר תיקון התפלה. וכן עיקר קדושת א"י תלוי בשמירת הברית בבחי' מה שאמרו ז"ל על מנת ואתה את בריתי תשמור. וע"כ כשפגמו ישראל והפרו ברית ח"ו אזי נפגמה התפלה בבחי' שתם תפלתי וכתיב השביעני במרורים בחי' מיין מרורין וכתיב שיבר עצמותי בחי' שבירת עצמות וכתיב (ירמי' נ') שה פזורה ישראל אריות הדיחו וכו' וזה האחרון עצמו פירש רש"י גירם עצמיו כי ירושלים היא בחי' ארי' ע"ש המזבח שיורד עליו ארי כמו שכתוב (ישעי' כ"ט) הוי אריאל וכו' וכמו שפירש רש"י שם. וכן כלל קדושת א"י הוא בחי' ימין כנ"ל כמ"פ שזה בחי' ארי' כמו שכתוב (יחזקאל א') ופני ארי' אל הימין. וזה בחינת ומהעז יצא מתוק וכו' מה עז מארי וכו' כן ארי דקדושה הוא בחינת מיין מתיקין שזה בחינת זבת חלב ודבש שנשתבחה א"י. וזה בחינת (משלי י"ז) צוף דבש אמרי נעם (היינו בחינת המוחין של ארץ ישראל שנקראו נעם כמאמר רז"ל) מתיק לנפש ומרפא לעצם. היינו בחי' שמועה טובה תדשן עצם המבואר בפנים. וזה גם כן בחי' ושמועה טובה מארץ מרחק היינו בחי' א"י שנקראת כן ע"ש שאוירה מחכים. וכתיב אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני כמבואר בלקו"ת סי' מ'. ומחמת שעיקר תיקון האכילה בבחי' צדיק אוכל לשובע נפשו תלוי ג"כ בקדושת תיקון הברית כמובן בפנים שבזה תלוי ג"כ קדושת א"י כנ"ל. וזה ואכלתם לחמכם לשובע וישבתם לבטח בארצכם. וכן ואכלת ושבעת וברכת וכו' על הארץ הטובה וכו' היינו כנ"ל:

סימן נ"ה. אמר ר' עקיבא.

בארץ ישראל נאמר עיני ד' אלקיך בה תמיד בחי' עיני בנאמני ארץ כי הוא בחי' אמת כנ"ל כמה פעמים. ועיקר הגלות והחורבן היה ע"י הגברות השקר כמאמרם ז"ל על שפסקו ממנה אנשי אמנה וכתיב (ירמי' ט') ואמת לא ידברו למדו לשונם לדבר שקר וכמוהו

רבים. ומחמת ששקר הוא בחי' עכירת הדמים ע"כ כתיב (יחזקאל כ"ב) התשפוט את עיר הדמים בחי' עיר הדמים מלאה כחש (נחום ג') וזה ותחנף הארץ בדמים. ועי"ז בא מרה שחורה עד אשר העינים כהות ע"י הדמעות וזה כלו בדמעות עיני ואז גבר הרע והטומאה כמבואר בפסוקים רבים. וכן הנגדיות (ישעי' א') ארצכם שממה אדמתכם לנגדכם וכו' כי קדושת א"י היא בחי' אמת כנ"ל. וזה בחינת מי יגור באהלך וכו' הולך תמים וכו' ודובר אמת וכו' וכן אצל אברהם נאמר ומצאת את לבבו נאמן לפניך וכרות עמו הברית וכו' והוא בחי' אחדות בחי' אחד הי' אברהם ויירש את הארץ (יחזקאל ל"ג) ובחינת ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דיקא כנ"ל כמה פעמים. וזה שאמרו השבטים בני איש אחד נתנו בארץ כנען ופנימיות קדושת א"י הוא הבית המקדש דאיקרי ג"כ משכן וזה בחינת והי' המשכן אחד. וזה אחת שאלתי וכו' שבתי בבית ד' וכו' אחת דייקא והוא בבחינת כולו טוב בחינת טובה הארץ מאד מאד כנ"ל כמ"פ ובפרט בסימן ד' בחי' ביטול הרע והנגדיות רק כולו אחדות ושלום בבחינת השם גבולך שלום בחי' ביטול הטומאה כמו שכתוב ולא תטמאו את הארץ וכו' וכן לא תטמא את אדמתך וכו' וכתיב (ישעי' נ"ב) ולא יוסיף לבא בך עוד ערל וטמא וכתיב (יחזקאל ל"ו) והבאתי אתכם אל אדמתכם וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וכו'. כי חו"ל היא בחינת עפר טמא כמו שכתוב (עמוס ז) ואתה על אדמה טמאה וכו'. אבל א"י היא אדמת קודש (זכרי' ב) בבחינת עשר קדושו"ת קדשה א"י וירושלים נקראת עיר הקודש כמ"ש (בנחמי' י"א) וכתיב (ישעי' מ"ח) על ציון הר קדשי וכמוהו רבים. ועל כלל ארץ ישראל נאמר (תהלים ע"ח) ויביאם אל גבול קדשו עי' מצו"ד. והרי א"י נקראו הררי קודש ועריה נקראו ערי קדשיך. ועל כן נקראת ארץ ישראל ארץ לא מטוהרה (יחזקאל כ"ב) וע' (זבחים קי"ג) כי שורש קדושתה היא למעלה מבחינת הטהרה שהיא בחינת שמאל וא"י היא בחינת ימין כנ"ל כמ"פ. כי היא בחינת קודש ממש כנ"ל בחינת נהלת בעזך אל נוה קדשך. כי על ידי שמאיר בה אור האמת עי"ז מאירה שם ביותר השגחת השי"ת ועי"ז נכללת ביותר בבחינת קודם הבריאה ששם כולו אחד כולו טוב כולו קודש וכו' כמבואר בפנים. וזה שאמרו ז"ל (תענית יו"ד) ארץ ישראל נבראת תחלה וכל העולם לבסוף ע"ש ובחידושי אגדות ומחמת שנבראת תחלה ע"כ היא סמוכה ביותר לבחינת קודם הבריאה. ופנימיות קדושת א"י היא מקום המקדש שאמרו רז"ל עליו ביחוד שנברא קודם בריאת העולם שנאמר כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו. כי שם מאיר אור ההשגחה ביותר בבחינת והיו עיני ולבי שם וכו' על כן נכלל ביותר בבחינת קודם הבריאה כנ"ל. וזה בחינת האבן שתיה בחינת אבן ישראל אב וכן כחדא:

סימן נ"ב-הנעור בלילה

ידוע ומובן שכל מה שקרוב יותר לתחלת הבריאה הוא ברור וודאי ביותר כי הוא בבחינת אפשרי המציאות מאחר שלא נתרחק עדיין מתחלת מציאותו. וכן מובן בפשטיות סיפורי התורה ג"כ כי כל מה שהי' העולם קרוב לתחלת זמן הבריאה ביותר היו חזקים באמונה חידוש העולם. וכן בשאר פרטי עניני האמונה הק' ביותר עד אשר עברו כמה דורות ונתרחק קצת העולם מתחלת זמן מציאותו אז התחילו הדעות להשתבש בכפירות וע"ז וכיוצא עד שבריבוי הדורות ביות נפלו קצת גם לזה השיבוש של חיוב מציאות העולם. וכבר אמרו רז"ל שא"י נבראת תחלה וכל העולם לבסוף. נמצא שא"י קרובה יותר לבחינת אמונת אפשרי המציאות כנ"ל. וע"כ שם נשלמת האמונה ביותר בבחינת שכן ארץ ורעה אמונה. וגם כי עיקר ירושת ארץ ישראל היא ע"י בחינת כח מעשיו הגיד לעמו וכו' שזה כל ענין סדר בראשית שמודיע ומבאר איך שנתחדשה כל הבריאה כולה בבחינת אפשרי המציאות ולא על ידי שום חיוב ח"ו. וגם כי זה ידוע כי העיקר הוא התכלית. והתכלית הוא קרוב לתחלת המחשבה ביותר כמבואר במאמר קרטליתא בסי' י"ח והנה תכלית בריאת העולם הוא רק בשביל נשמות ישראל. וע"כ באמת ישראל עליו במחשבה תחלה. וכן תכלית נקודת קדושת בחינת המקום של כלל העולם הוא הבית המקדש וירשלים וכלל א"י. וע.ק הוא קרוב יותר לתחלת מחשבת הבריאה שהי' בבחינת אפשרי המציאות. והנה תכלית בריאת נשמות ישראל הוא בשביל לעשו"ת רצונו ית' וכלל רצונו ית' כלול בתרי"ג מצות התורה ששלימותן הוא רק בארץ ישראל. כי הרבה מצות אינן נוהגות אלא בא"י. ועל ידי קיום מצותיו ועשיית רצונו ית' זוכים לחזור לשרשו ולהכלל ולהדבק בו ית' בשלימות. ובפשטיות ג"כ תכלית נקודת קיום המצות הוא הדביקות בו ית' כמובא. ועיקר מקום הדביקות בו ית' הוא בארץ ישראל כנ"ל בסי' ל"ח. וכשנכללין בו ית' בבחינת אחדות ממש אזי נעשין גם כן בבחינת חיוב המציאות כמוהו ית' מאחר שנעשים עמו בבחינת אחדות ממש. ואז נללין עמהם כל העולמות בבחינת חיוב המציאות כמבואר בפנים. ועל כן באמת אמרו ז"ל עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל העולם כולו. ועיקר הביטול והכלליות בו ית' הוא ע"י התבודדות כמבואר בפנים. כי באמת זה עיקר שלימות ההתבודדות כשזוכין לדבק את עצמו בהשי"ת אז כל כך עד שנכללין בו ממש באחדותו ית' כביכול. כי התבודדות הוא מלשון בדד ובד בבד שהוא מל' יחידות. היינו שצריכים אז להתאחד ממש עמו ית' בביטול כל ההרגשו"ת עד שלא ירגיש אלא אותו ית' לבד בבחינת אין עוד מלבדו וכמו שכתוב אתה הוא האלקים לבדך. ולביטול ולדביקות כזה זוכים רק ישראל. והעיקר הוא בארץ ישראל. כי העכו"ם

וכל מקומות שבחו"ל מקבלים שפעם ע"י שליח כמאמרם ז"ל (תענית יו"ד) היינו ע"י השרים העליונים ע"כ קשה להם להכלל באמת בבחינת אחדות האמתי עד שנשתלשל מזה בחינת עבודות זרות ואלקים אחרים ממש ח"ו. וכבר ידוע כי אחר ואחד הם שני הפכיים ממש. אבל ישראל מקבלים שפעם ממנו י' בעצמו ובלי שום אמצעי ח"ו והעיקר בא"י ע"כ הם זוכים להכלל באחדותו ית' ממש בבחי' אתה אחד וכו' ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דייקא כנ"ל. וע"כ ארז"ל באמת כל הדר בא"י דומה כמו שיש לו אלוקי וכו' כמו שפירשו המפרשים ז"ל. ובזה מדוקדק לשון דומה כי הוא רק בבחי' דמיון ומדמה אבל בפנימיות השכל הוא נכלל באחדותו ית' ממש. וכן דומה השני יתפרש ג"כ על דרך זה. כי הלא גם יושבי חו"ל מאמינים באלקותו ית' רק מאחר שאינם זוכים לדביקות וביטול אמתי כזה מחמת הנ"ל על כן דומר כמו שאין לו אלוקי. וזה שכתוב הן עם לבדד ישכון וכו' לבדד ממש. כנ"ל. וזה זוכים ע"י התבודדות כנ"ל. וכן כתיב ד' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר היינו כנ"ל. וזה וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ וכו' היינו ירושת ארץ ישראל. וזה עין יעקב כי גם אצל יעקב נאמר ויותר יעקב לבדו היינו בחי' ביטול והתבודדות הנ"ל. וזה שאמרו ז"ל במדרש פ' וישלח אין כאל ומי כאל ישורון ישראל סבא. מה הקב"ה כתיב בי' ונשגב ד' לבדו אף ביעקב ויותר יעקב לבדו היינו כנ"ל. שנכלל אז באחדותו ית' ממש שזה עיקר שלימות ההתבודדות. וע"כ עיקר שלימות התפלה וההתבודדות הוא רק בארץ ישראל. וע"כ א"י היא בחי' עולם הבא כנ"ל כמה פעמים. כי עיקר זה הביטול והדביקות בשלימות יזכו לעולם הבא שהוא בחי' עין לא ראת וכו' כי יהי' כולו אחד כמבואר בסי' נ"א הנ"ל:

סימן נ"ג-ה' הדעת

אמרו רז"ל שארץ ישראל מסוגל לבנים. כי ההולדה הוא ע"י בחי' ה' וארעא דישראל היא מותבא דאת ה' כנ"ל בשם התיקונים. ושם עיקר שלימות הדעת בחי' רבתי בדעות כי אוירה מחכים כנ"ל והחומר שבה ממוזג לקבל חכמה. וכן שם עיקר היראה כנ"ל כמ"פ ושם עיקר מקום התלמידים הגונים בבחי' וכל בניך למודי ד' בא"י דייקא וכנ"ל בפסוק כי מציון תצא תורה והכל באין לשאול שאלותיהם לשם כמו שכתוב כי יפלא ממך וכו' וקמת ועלית וכו' כי אין תורה כתורת ארץ ישראל. וע"י כל זה נדלם הדעת ביותר ומזה באה ההולדה כי קטן אינו מוליד מחמת שאין דעתו בשלימות. אבל א"י היא בחי' מוחין דגדלות כמובא במקום אחר. וזה וד' אמר המכסה אני וכו' ואברהם היו יהי' וכו' ונברכו בו כל גויי הארץ (ודרשו רז"ל על הגרים וכו') כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וכו' למען הביא ד' על אברהם וכו' היינו ירושת הארץ עי' רשב"ם. כי ע"י גרים נדלם דעתו עד

שזוכה עי"ז לבנים ואז מקיים ושננתם לבניך כפשוטו ממש. כי בניו בעצמם הם תלמידיו והם בודאי תלמידים הגונים מ אחר שהם בניו ממש ועי"ז נתרחב דעתו ביותר ועל ידי זה זוכה לירושת הארץ ששם עיקר שלימות הדעת. ועל כן היא מסוגל לבנים כנ"ל כי הא בהא תליא וכולם עולם בקנה אחד כנ"ל. וזה שפירש רש"י בפ' בא ויקד העם על בשורת הגאולה וביאת הארץ ובשורת הבנים שיהיו להם. כי הכל אחד כי עיקר הגאולה היתה שיצא בחי' הדעת מהגלות כידוע וכמבואר בסי' נ"ו וביום הביכורים. וכן עיקר הגאולה היתה ע"י הדעת כמבואר בסי' כ"א עתיקא. וביאת הארץ היא בחי' שלימות הדעת כי אוירא דארץ ישראל מחכים כנ"ל. ובשורת הבנים וכו' כי ע"י זוכים לבנים כנ"ל. ובזה מובן מה שלכאורה קשה מה הי' זה לבשורה להם הלא גם במצרים הי' להם בנים. אך י"ל שהבנים שנולדו במצרים ששם הי' הדעת בגלות. על כן גם הבנים שנולדו היו בבחינת קטנות אבל אלו הבנים יהיו בבחי' מוחין דגדלות. וע"כ יפלפלו עם אביהם וישאלו מהם על כל ענין ו ענין ועל ידי זה יושלם גם דעת אביהם ביותר שזה בעצמו עיקר תכלית הגאולה וביאתם לארץ כנ"ל:

סימן נ"ד-ויהי מקץ

מבואר לעיל כמה פעמים שארץ ישראל הוא בחי' עולם הבא. וע"כ שם מסוגל ביותר לשמור את הזכרון לאדבקא מחשבתא בעלמא דאתי כי ארץ ישראל היא בחי' זכרון ג"כ כנ"ל. וזה שכתוב בענין ירושת הארץ וזכרת את ד' אלקיך (בחי' ד' אלקים הנ"ל שמרמז על עלמא דאתי) כי הוא הנותן וכו'. וכן עיקר בחינת והארץ הדום רגלי שמרמז על הזכרון הנ"ל בפרטיות הוא ג"כ בארץ ישראל והעיקר בירושלים ובית המקדש שנקרא הדום רגלי כמו שכתוב ולא זכר הדום רגליו וכו'. וכתיב השתחוו להדום רגליו קדוש הוא וכו' השתחוו להר קדשו וכו'. וכן עיקר הגדלת השכל הוא בא"י ששם עיקר החכמה והשכל דקדושה בחי' מוחין דגדלות כנ"ל. וכן עיקר תיקון הצמצום שהיא בחי' מאד סטרא דשמאלא הוא בא"י בחי' טובה הארץ מאד מאד. כי ירושלים דינא היא ועל דינא קיימא וכו' (זוהר בראשית קנ") ודין הוא בחי' הצמצום הנ"ל. ואפשר שזהו בחי' הקטנות שצריך לעבור על האדם קודם שבא לא"י שהיא בחי' מוחין דגדלות כמבואר מזה במקום אחר. כי זה בחי' שמאלו תחת לראשי והדר וימינו תחבקני כי ארץ ישראל היא בחי' ימין כנ"ל כמ"פ. וכן ההסתפקות שהוא ההיפוך מבחי' ובטן רשעים תחסר רק בבחינת צדיק אוכל לשובע וכתיב ואכלת ושבעת וכמוהו רבים (ועיין שער החצר סי' ר"ו בשם בעל עקידה). וכן עיקר תיקון הצדקה הוא בארץ ישראל בחי' וצדקה בכרמל תשב כנ"ל. ומבואר בזוהר (שמות נ"ט) כי המקדש שלעתיד יהי' נקרא צדקה וכו'. ושם עיקר יחוד

צדיק וכנסת ישראל שבחי' צדיק משפיע לכנס"י שזה בחי' צדיקים יירשו ארץ שכינתא בין תרין צדיקיא יתבא כידוע. וזה בעצמו סוד ציון וירושלים. היינו בחי' צדיק וכנסת ישראל כמבואר (זוהר בראשית קפ"ו). וכן ענין תיקון השינה שתעלה אז נשמתו לבחי' עלמא דאתי הוא בשלימות בא"י בבחי' וישכב במקום ההוא וכו'. כי שם האויר קדוש ומכוונת נגד ארץ החיים שלמעלה. וע"כ הנשמה תוכל לעלות שם בשעת שינה כסדר בלי עיכוב כל כך כמו שיש לה בחו"ל ח"ו. וכמובן ג"כ בספר חסד לאברהם. כי אמרו ז"ל שינה אחד מס' במיתה. ולענין עליית הנשמה אחר המיתה מבואר בזוה"ק ובשאר ספרים החילוק שבין מתי א"י למתי חו"ל ומזה מובן גם לענין השינה. וזה בשלום יחדיו אשכבה ואישן כי אתה לבדד לבטח תושיבני. היינו ירושת הארץ שנאמר בה וישכון ישראל בטח בדד וכו'. ציצית הם בחי' ארץ ישראל כנ"ל בסי' ז' (ועי' זוהר שלח קע"ה) תפילין מוחין הם בודא בחי' א"י כנ"ל. ועל כן הפרשיות של תפילין מדברים מענין ירושת הארץ. וכן בהנסיעה של רז"ל לא"י מבאר שד' רוחות של ארץ ישראל הם בחי' סוד התפילין. תורה היא בחי' א"י כי אין תורה כתורת א"י. וכן בחי' ההסתפקות שיש בהתורה העיקר הוא בארץ ישראל שאין מאריכים בפלפולים כ"כ ומסתפקין במיעוטו רק ליישב ההלכה על מכונה כמובן בדברי רז"ל (סנהדרין כ"ד) שדרשו במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי ע"ש. וכן (ב"מ פ"ה) לענין ר' זירא שהי' מתענה דלישתכח מיניה תלמודא דבבלאה. קריאת שמע שהיא אמונת היחוד וקבלת עול מ"ש ועול תורה ומצות עיקר שלימות ענין זה הוא בא"י כנ"ל כמה פעמים. תפלה עיקר שלימותה הוא בארץ ישראל כנ"ל שיש בה קדושה כ"כ עד שהיא עצמה בבחי' עולם הבא. וע"כ אפי' חיי שעה שבה כגון אכילה ושתי' וכיוצא בהם ג"כ בבחי' קדושת הזכרון של עוה"ב רק שהם בבחי' והארץ הדום רגלי בחי' רגלי הקדושה. ועל כן גם התפלה שמתפללין שם על חיי שעה יש לה שלימות גדול ביותר כי הם ג"כ בחי' חיי עולם כנ"ל. וע"כ נקראת ארץ החיים. יחוד צדיק וכנסת ישראל שזה בחי' מו"מ הוא ג"כ העיקר בארץ ישראל כנ"ל. וזה שנאמר אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה וכו' בחינת מו"מ. וכתיב וישאו אותו בניו ארצה כנען היינו בחי' משא שנושאין ומעלין נצוצי הקדושה שהם בחי' נשמות ישראל בחי' יעקב לשרשן שהיא בחינת השכינה בחי' א"י וע"כ נקראים ישראל הנשואים מני רחם. וכן עיקר הברכות של הצדיק שנאמר על זה ישא ברכה מאת ד' הוא בארץ ישראל כי שם צוה ד' את הברכה. ושם נאמר ישאו הרים שלום לעם בחי' משא. ונאמר ארץ נתנה יבולה בחי' מתן. וע"פ פשוטו היתה א"י ובפרט ירושלים מקום מסחר ומו"מ גדול כמובן בדברי רז"ל וכמו שכתוב (מלכים א' יו"ד) לבד מאנשי התרים ומסחר הרוכלים וכו'. וכן (ד"ה ב' ט')

לבד מאנשי התרים והסוחרי' וכו'. וגם נקראת ארץ כנען מלשון סוחר כמו שכתוב (ישעי' כ"ג) אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ וכתיב (יחזקאל י"ז) ויביאהו אל ארץ כנען בעיר רוכלים שמו עי"ש בתרגם ובמפרשים. ואצל אנשי שכם נאמר והארץ תה' לפניכם שבו ו סחרוה וכו'. ועי' (מ"ר וירא פ' י"ז) ארץ כנען וכו' שהיו כולם תגרין וכו' ועיין (מ"ר מסעי פ' כ"ג). גם קדושת א"י היא בחי' טוב עין הוא יבורך כי שם צוה ד' את הברכה בחי' בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך שנאמר על הבית המקדש שהוא בחי' עינים כמבואר בלקות"נ סי' ס"ז בראשית. ועל כן בשעת החורבן כתיב על אלה חשכו עיניו על הר ציון ששמם וכו'. ובשעת הגאולה כתיב עי עין בעין יראו וכו'. ובתחלת הבטחת ירושת ארץ ישראל לאברהם אבינו עע"ש נאמר שא נא עיניך וראה וכו' כי את כל הארץ וכו'. וכן אצל משה נאמר ושא עיניך ימה וכו' וראה בעיניך וכו'. ונאמר תמיד עיני ד' אלקיך בה בחינת עיני בנאמני ארץ וכו'. וכתיב עיניך הלא לאמונה. כי א"י היא בחינת אמת ואמונה כנ"ל רמ"פ. והיא ההיפוך ממיתת הלב כי היא בחינת לבא דעלמא. ונקראת ארץ החיים והיא בחינת זכרון כנ"ל ושם עיקר הדבירות ועיקר הברכות שהם בחינת אמת כמו שכתוב המתברך בארץ (דייקא) וכו' כמבואר בפנים. וזה בחי' אמת מארץ תצמח. גם שם עיקר תיקון המדמה כמו שכתוב דמינו אלקים חסדך בקרב היכלך חסדך דייקא בחינת חסד ואהבה דקדושה (היפוך המדמה דסט"א שהיא בחינת אהבת הבהמיות) וזה בקרב היכלך דייקא. כי שם בא"י זוכים לאהבה דקדושה בחינת ואוהבי שמו ישכנו בה. וכתיב אהבתי מעון ביתך. ועיקר שלימות אור האהבה הקדושה הוא בההיכל הק' כמו שכתוב תוכו רצוף אהבה וכו'. כי שם בא"י מאיר הדעת דקדושה שעי"ז זוכים לאהבה דקדושה. וע"כ אין תורה כתורת ארץ ישראל כי שם עיקר בירור ההלכה ע"י תיקון ובירור המדמה. וזה בחינת וביד הנביאים אדמה ועיקר הנבואה היא בא"י כנ"ל כמה פעמים. גם שם עיקר מקור השמחה שהיא בחינת ושמחתם בכל משלח ידכם הנאמר בא"י. ושם עיקר בירור הרוח טובה מן הרוח רעה רוח שטות כי אוירא דארץ ישראל מחכים בחינת ורוחך הטובה נתת להשכילם (נחמי' ט') וזה רוחך טובה תנחני בארץ מישור היינו א"י כמו שכתוב (ירמי' כ"א) ציר המישור פירש רש"י ירושלים ששם אור האהבה דקדושה שהיא בחינת מישור בחינת משרים אהבוך. ושם עיקר הארת בחינת יד ד' כנ"ל. וזה אתה ידך גוים הורשת. ושם עיקר בנין הניגון דקדושה כנ"ל בסי' מ"ט. וזה בחי' מכנף הארץ זמירות שמענו ונאמר עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. גם נקראת ארץ ישראל ארץ מישור ע"ש ועשית הישר והטוב (עיין רש"י)

בעיני ד' למען ייטב לך ובאת וירשת את הארץ וכו' (ואתחנן ו'). ושם אהבה דקדושה כמו שכתוב ותחת כי אהב וכו' להביאך לתת לך את ארצם וכו':

סימן נ"ה-אבא שאול

מבואר בפנים היטב ענין התגלות קדושת א"י ע"י התנוצצות אור זכות אבות שזוכים לזה ע"י תפלה כתיקונו. ועי"ז ניצול מרע עין של רשעים אף גם זוכה לראות במפלתן ועי"ז נתגלין אליו פני ד' שזה בחינת בקשו פניו תמיד וכו'. והנה בא"י שם עיקר תיקון האמונה בחינת שכן ארץ ורעה אמונה וכן עיקר תיקון השכל כי אוירה מחכים. וכן תיקון הכבוד בחינת ובהיכלו כלו אומר כבוד. כי שם עיקר היכל המלך נמצא שעי"ז שם עיקר תיקון התפלה לתקן על ידה בחינת הג' קולות. כי ע"י שלימות האמונה דקדושה נתבטלין כל האמונות כוזביות שהם בחינת קול כסיל וכו'. וכן ע"י השכל דקדושה נתבטל בחינת קול ענות שהיא בחינת הקול של המחקרים והפילוסיפים וכן נתבטל שם הקול של בזיונות וכו' כי שם עיקר הכבוד דקדושה בחינת לשכון כבוד בארצנו. בחינת נכבדות מדובר בך וכו' כנ"ל. בפרט כי שם זוכים ביותר להתפלל בביטול כזה עד שלא ירגיש רק את המלך בעצמו כמבואר לעיל בסי' נ"ב:

סימן נ"ו-וביום הביכורים

ארץ ישראל בעצמה היא בחינת המלכות דקדושה כידוע. וצריך כל אחד ליזהר לבלי להשתמש עמה להנאתו ולצרכו רק בבחי' והיתה לד' המלוכה שכל ההנאות שמקבל ממנה הכל יהי' רק לשם שמים לבד. בבחינת המבואר במאמר ט' תיקונין סי' ט'. לא נלך בשדה ובכרם וכו' היינו שאין רצוננו בתענוגי עולם הזה אלא רצוננו דרך המלך נלך לילך בדרך מלכו של עולם. וזה אשריך ארץ שמלכך בן חורין ארץ דייקא. וצריכים לראות להמשיך אריכות ימים לתוך המלכות שלא תהי' בבחינת הרבנות מקברת בעליה שזה בחינת ארץ אוכלת יושביה רח"ל. ומחמת שאריכת ימים של המלכות תלוי בתוכחה ע"כ נקראת א"י ארץ נכוחות ואמרו רז"ל לא חרבה וכו' אלא על שלא הוכיחו זה את זה. ולבא לאריכת ימים הוא ע"י עסק התורה וכו'. כי א"י נקראת ארץ החיים כי שם עיקר החיים ואריכת ימים כמו שכתוב למען תאריכון ימים על האדמה וכו' וכמוהו רבים. והעיקר תלוי בעסק התורה כמו שכתוב בפ' האזינו שימו לבבכם וכו' עיין רש"י שם כי לא דבר ריק הוא מכם כי היא כייכם ובדבר הזה תאריכון ימים על האדמה וכו'. וע"כ גם פרשת המלך ומצות והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו נסמך גם כן לירושת הארץ כמ"ש כי תבא אל הארץ וכו'. ועיקר החיים ואריכת ימים הוא הדעת והשכל שעיקר שלימותן הוא בא"י כי אין חכמה כחכמת ארץ ישראל כנ"ל. וכן שם עיקר שלימות לימוד

התורה כי אין תורה כתורת א"י וע"כ שם עיקר התגלות בחינת ההסתרות ע"י שנשמע קול הכרוזים של התורה הק' שמכרזת ומוכיחה וצועקת עד מתי פתיים תאהבו פתי. כי מחמת שאוירה זך וקדוש ע"כ נשמע קול הכרושים הקדושים ביותר כמובא. בפרט כי עיקר הקולות דקדושה יוצאין משם כמו שכתוב (יואל ד') ד' מציון ישאג ומירושלים יתן קולו וכו'. וע"כ העם היושב בה נשפוא עון כי כל העונות הם מבחינת ההסתרות אבל שם שנתגלין ההסתרות עי"ז הם בבחינת נשוא עון. ושם עיקר התגלות סתרי תורה כנ"ל כמ"פ. וכן עיקר הכנעת מלכות עמלק כמ"ש בארץ וכו' תמחה את זכר עמלק כמו שאמרו ז"ל. ושם עיקר ביטול תאות ממון ועשירות כנ"ל. ושם עיקר הגדלת הדעת ועי"ז הפרנסה בנקל שזה בחינת לא כארץ מצרים וכו' והשקית ברגליך וכו' (היינו שהוא ע"י טורח) למטר השמים תשתה מים וכו' שזה בלי טורח. וגם כי שם עיקר ביטול הכעס והאכזריות כמו שכתוב לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וכו'. ושם גודל ריבוי השלום כמו שכתוב השם גבולך שלום. ושם התגלות החסד עליון ורחמים גדולים כנ"ל כמ"פ. כי קדושת א"י בבחי' מקוה ישראל ד' כמ"ש וקווי ה' המה יירשו ארץ וכתיב קוה אל ד' וכו' וירוממך לרשת ארץ. וזה שנסמך פסוק וזרקתי עליכם מים טהורים וכו' (המובא בפנים) תיכף אחר פסוק והבאתי אתכם אל אדמתכם. ושם האכילה בבחינת מן כמו שכתוב וישבות המן ממחרת הפסח באכלם מעבור הארץ (וכמובא בשער החצר) ושם עיקר בחי' מאמר פתוח כמו שכתוב בפרשת שמות ואומר אעלה אתכם וכו' אל ארץ הכנעני וכו'. וכן שם בחינת נאמן פשוט כמו שכתוב עדותיך נאמנו מאד לביתך נאוה קודש וכו' שזה פנימיות קדושת א"י. ושם עיקר שלימות המחלוקת לשם שמים שזה בחי' מה שת"ח שבא"י נקראים נועם כי גם המחלוקת שהם והקשיות שבהם מקשין זה על זה הוא באהבה ובנעימים כמו שפירש רש"י שם כי זה בחינת ומה שמץ דבר נשמע בו וכו' שאין לגנות את המקבל אף שאין הלכה כמותו כי אלו ואלו דברי אלקים חיים וכו':

סימן נ"ז-שאלו את ר"י בן קסמא

עיקר אמונת חכמים בבחינת לא תסור מן הדבר וכו' נאמר על הסנהדרין היושבים בארץ ישראל בבית המקדש כמ"ש וקמת ועלית וכו'. וכן עיקר הסמיכה של החכמים היא רק בא"י כמבואר (סנהדרין י"ד. וברמב"ם פרק ד' מסנהדרין). ושם עיקר שלימות התורה שבע"פ בבחינת ועשית ע"פ הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא וכו'. ושם עיקר שלימות התורה כמ"ש כי מציון תצא תורה. ומשם נמשך כח הרפואה כמו שכתוב ולכל בשרו מרפא. וע"כ נאמר על הדרים בא"י ובל יאמר שכן חליתי. ואפילו אם יש ח"ו שם

להאדם יסורים וחולאת רח"ל הוא רק בבחינת יסורים של אהבה בבחי' וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ד'אלקיך מייסרך וכו' יסמוך יה כי ד' אלקיך מביאך אל ארץ טובה וכו' וכמו שדרשו רז"ל. וזה שכתוב (ד"ה ב' ז') וארפא את ארצם. כי שם עיקר כח הרפואה. וכן אצל הגלות נאמר (שם ל"ו) ויהיו מלעיבים במלאכי אלקים וכו' (היינו שלא שמעו אל החכמים ופדמו באמונתם ועי"ז נחלש כח המלאכים) עד עלות חמת ד' בעמו עד לאין מרפא (כי עי"ז לא הי' להם רפואה) ויעל עליהם מלך כשדים וכו' היינו שחרבה א"י וגלו משם וכמו שאמרו רז"ל לא חרבה וכו' אלא על שביזו בה תלמיד חכמים. וע"כ נאמר בשעת החורבן כי גדול כים שברך מי ירפא לך. כי בטל כח הרפואה. ובשעת הגאולה נאמר וביום חבוש ד' את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא (ישעי' ל'). וזה שכתוב מדוע הכיתנו ואין ל נו מרפא וכו' (ירמי' ד') ושם (ל') רפואת תעלה אין לך וכו' כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך וכו' ונבנית עיר על תלה וארמון על משפטו ישב. (ושם ל"ג) הנני מעלה לה ארוכה ומרפא ורפאתים והשיבותי את שבות יהודה וכו' ובניתים כבראשונה. ושם עיקר המשכת תיקון הנדר (שעי"ז מתקנים האמונת חכמים) כמו שכתוב ונדריך תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ד' וכמוהו רבים. וזה שאמר דוד (תהלים ס"א) כי אתה אלקים שמעת לנדרי נתת ירושת יראי שמך היינו ירושת ערי א"י שכבש דוד עי' רש"י וזה אבא ביתך בעולות אשלך לך נדרי (שם ס"ו). נדרי לד' אשלם וכו' בחצרות בית ד' בתוככי ירושלים (שם קט"ז). ועל כן כשרצה דוד הע"ה למצוא מקום הבית המקדש ששם עיקר תיקון אמונת חכמים בבחינת כי יפלא ממך דבר למשפט וכו' היינו כשיהי' בחי' סילוקן של חכמים בחינת ואבדה חכמת חכמיו שזה בחינת פלא שעי"ז לא ידעו להכריע את הדין עד שיהיו דברי ריבות בשעריך פירוש רש"י שיהיו חכמי העיר חולקין בדבר זה מטמא וזה מטהר וכו' וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ד' היינו לבית המקדש וכו' ועשית ע"פ הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא שזה עיקר בחי' תיקון אמונת חכמים ע"כ הוכרוח לנדור נדר כמו שכתוב אשר נדר לד' וכו' עד אמצא מקום לד' משכנות לאביר יעקב אביר יעקב דייקא בחינת מידי אביר יעקב המבואר בפנים. וזה הנה שמענוה באפרתה וכו' עי' רש"י מבואר שמפסוק זה עצמו שנאמר כאן וקמת ועלית למד דוד שמקום הביהמ"ק צריך להיות גבוה מהכל ועי"ז מצא מקומו היינו כנ"ל. וע"כ הבית המקדש עצמו נקרא ג"כ פלא כמו שכתוב (ד"ה ב' ב') והבית אשר אני בונה גדול והפלא. כי שם מאיר בחינת פלא המבואר בפנים כי עיקר תיקון אמונת חכמים על ידי נדר הוא כי עי"ז עולין לשורש שהחכמים מושרשים שם היינו בחינת פליאות חכמה וכו' כמב"פ. ועיקר תיקון זה הוא בא"י כי אוירא דא"י מחכים ע"י

שמאירים שם ל"ב נתיבות פליאות חכמה כמבואר בספרים. שבשביל זה ארץ ישראל גימט' ל"ב פעמים הוי"ה. נמצא ששם עיקר שורש הכמים וע"כ שם זוכים ביותר לתיקון אמונת חכמים שע"י נדר שהוא בחינת יעקב וע"כ א"י היא נחלת י עקב דייקא. ושם עיקר התנוצצות אור האבות בבחינת וזכרתי את בריתי יעקב וכו' והארץ אזכור. ושם עיקר בחינת ענג שבת בחי' אז תתענג על ד' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב כפשוטו שפירשו המפרשים על ירושת א"י שהיא גבוה מכל הארצות והיא נחלת יעקב כמו שכתוב ויעמידה ליעקב לחוק וכו' לך אתן את ארץ כען חבל נחלתכם וכתיב שכן ארץ וכעה אמונה ו התענג על ד' וכו' ודרשו רז"ל ג"כ על ענג שבת. ומובא בספרים ג"כ שא"י היא בבחינת קדושת שבת וע"כ שם האכילה בקדושה בבחינת ואכלתם שם לפני ד' אלקיכם. וזה ואכלתם לחמכם לשובע וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ וכו' והשבתי חי' רעה מן הארץ וכו' ורדפתם את אויביכם וכו'. כי שם האכילה בבחינת ענג שבת שבסגולתו להשבית אויב ומתנקם ולהמשיך שלום. ושם ביטול הכעס שאחיזתו בכבד בבחינת ונתן לך שם לב רגז בבבל הוא דכתיב. וכמובן גם בסי' קנ"ה במאמר אריכת אפים. ושם עיקר הגדולה והממשלה להמוח כי אין חכמה כחכמת א"י. ושם אהבה ושלום כמו שכתוב השם גבולך שלום וכתיב ישאו הרים שלום לעם וגבעות בצדקה דייקא כי עיקר ריבוי השלום הוא ע"י צדקה בפרט ע"י צדקה של א"י שהיא בחינת צדקה של שבת כפי הנ"ל וכמבואר לעיל כמ"פ ששם עיקר שלימות הצדקה כמ"ש וצדקה בכרמל תשב. וזה ובאת וירשת את הארץ הטובה וכו' להדוף את כל אויביך מפניך וכתיב יתן ד' את אויביך וכו' נגפים לפניך וכתיב ויגרש מ פניך אויב מפניך דייקא בחינת פנים דקדושה בחינת חכמה שזוכים שם שע"ז נכנעים האויבים. ושם נשלם הדיבור לשלום בחי' למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך שנאמר בירושלים. וזה בחינת למען תמוצו והתענגתם מזיו כבודה הנאמר בירושלים שהיא בחי' מצה בחינת ענג שבת כמבואר בפנים. וזה וצדקה בכרמל תשב פירש רש"י בא"י והי' מעשה הצדקה שלום וכו' וישב עמי בנוה שלום (ישעי' ל"ב) היינו שע"י צדקה של א"י נתרבה שלום ביותר כנ"ל והוא בבחי' מצה בה' בחינת ה"א לכם זרע המבואר בפנים כי ארעא דישראל מותבא דאת ה"א כנ"ל כמ"פ. וזה בחינת מדנים ישבית הגורל המבואר בפנים כי א"י נתחלקה בגורל וזה שכתוב שם ע"פ הגורל ופירש רש"י הגורל הי' מדבר שהיא בחינת שלום שיש לו פה בחינת ובין עצומים יפריד המבואר בפנים וזה בחינת בנין השערים דקדושה ונפילת השערים דסט"א בחינת ויירש זרעך את שער אויביו וכתיב מרוממי משערי מות וכתיב בשערי בת ציון אגילה בישועתך (תהלים ט') וכתיב שאו שערים ראשיכם וכו'

לענין השערים של הבית המקדש וכתיב וזה שער השמים וכתיב פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים ג"כ לענין בנין ירושלים וכתיב שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך כי החכמים יושבין בשערי המשפט. וצריכים לשמוע אליהם ולהאמין בהם וזה כי יפלא ממך דבר למשפט וכו' דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית כנ"ל. תיקון האכילה הוא בחינת ואכלת בשר כברכת ד' אלקיך אשר נתן לך בכל שעריך וכו' ושם ואכלת בשעריך בכל אות נפשך וכו'. צדקה הוא בחינת ונתת ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו וכתיב אוהב ד' שערי ציון וכו' עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים כי חיזק בריתי שעריך וכמוהם רבים. והנה במאמר זה מבואר שהמקטרג הגדול אחיזתו בכבד שהוא מלא דם וממנו נשתלשלים מקטריגים וצדים למטה על האדם הכועס. ותיקון ענין זה הוא ע"י הצום שעי"ז נכנע הכבד לפני המוח ועי"ז אויביו נופלים לפניו וכו'. ובזה מובן מה שכתוב בשעת חורבן י רושלים כי עמד מלך בבל וכו' שאל בתרפים ראה בכבד (יחזקאל כ"א) עי' רש"י היינו שראה שגבר אז כח המקטריגים שהם בחינת אדום שאחיזתו בחבד כי גם אז נשתתף עמו גם אדום כמ"ש במזמור על נהרות בבל זכור ד' לבני אדום וכו'. וכן בקינות שישי ושמחי בת אדום וכו'. וזה שכתוב (עזרא ח') ואקרא שם צום על הנהר וכו' כי בושתי לשאול מן המלך חיל ופרשים לעזרנו ואויב וכו' ונצומה ונבקשה מאלקינו על זאת. כי סגולת הצום להשבית אויב כנ"ל. וזה שאמרו ז"ל שבכל עת מלחמה היו ישראל מתענים וכל זה להכניע האויבים ע"י הצום:

סימן נ"ח-תלת נפקין מחד

עיקר שלימות הדעת שהוא בחינת משה הוא בא"י ומשם נמשכים כל הג' השפעות שהם אכילה ושתי' ומלבושים שזה בחי' לא תחסר כל בה הנאמר בא"י. ועיקר קיומו של הדעת ע"י האבות. וזה בחי' וזכרתי את בריתי יעקב וכו' והארץ אזכור. והאבות הם חג"ת היינו לקרב בני אדם להשי"ת בבחנת ואת הנפש אשר עשו בחרן. וזה בחינת חביבה א"י שמכשרת את הגרים ושתהי' יראת חטאו קודמת לחכמתו ועיקר היראה הוא בא"י כנ"ל ושיהיו דבריו דברי חן ותפארת שזה בחינת א"י שנקראת ארץ חמדה וצבי תפארתו. גם א"י היא בחי' הכנעת קליפת עמלק כנ"ל והיא בבחינת שמירת הברית כנ"ל כמ"פ וע"י ברית זוכה לשפע כפולה בחינת לחם משנה שזה בחי' לכן בארצם משנה יירשו כי שם נמשך שפע כפולה כמובן בלקוטי מוהר"ן תנינא סי' מ' והעיקר שזוכים לחדש חידושי תורה על חד תרין שזה בחינת מה שאמרו ז"ל וחד מנייהו כתרי מינן והיא בבחינת שבת כנ"ל. וממנה נשפע שפע לכל העולם ורפואת הנפש ורפאות הגוף שזה בחי' ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון. כי היא מכוונת נגד ירושלים של מעלה שהיא בחי'

בינה בחי' תשובה בבחינת ולבבו יבין ושב ורפא לו. והתשובה היא בבחינת תשובה מאהבה בחינת אהבה בתענוגים שזה ג"כ בחינת קדושת א"י כמו שכתוב שכן ארץ ורעה אמונה והתענג על ד'. וגם שם מאיר אור האהבה דקדושה כנ"ל כ"פ. ושם עיקר הכבוד והיופי וההידור של הכשרי הדור בבחי' לשכון כבוד בארצנו וכתיב נכבדות מדובר בך בבחינת ויצא לך שם בגוים ביפיך בהדרי אשר שמתי עליך וכו' (יחזקאל ט"ז) וכתיב יפה נוף משוש כל הארץ. והכבוד וההידור הזה הוא כלי וציון אל התחדשו"ת התורה שזה בחינת הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב המבואר בפנים שפשוטו מדבר בשבחי ירושלים. ושם עיקר ביטול הגאוה בחינת וענוים יירשו ארץ. וכן עיקר שמירת הדיבור משקרים ולשון הרע שזה בחינת מי יגור באהלך ומי ישכון בהר קדשך וכו' ודובר אמת בלבבו לא רגל על לשונו וכו'. וכתיב (צפני' ג') שארית ישראל וכו' ולא ידברו כזב וכו' כי המה ירעו ורבצו ואין מחריד. ומחמת שארץ ישראל היא בחינת שבת בחי' בשובה בחי' רפואה שכ"ז היא בחי' חיים כמבואר בפנים ע"כ נקראת ארץ החיים:

סימן נ"ט-היכל הקודש

עיקר הבנין של ההיכל הקודש הוא בא"י וירושלים ששם כלליות הקדושה. וכמובן גם מרוב הפסוקים המבוארים בפנים שהם בחינת והנותר בירושלים קדוש יאמר לו וכן ובהיכלו כולו אומר כבוד וכן להלן. כי שם עיקר התקרבות בני אדם להשי"ת שזה בחינת גרים בחינת עמים הר יקראו וכו'. ואמרו ז"ל חביבה א"י שמכשרת את הגרים. והיא ג"כ בחינת לב כנ"ל כמ"פ ששם שורה הרוח החיוני שזה בחינת ורוח להולכים בה שפירושו ג"כ להולכים בא"י כמו שדרשו רז"ל ושם עיקר בחינת משפט בחינת קריה נאמנה מלאתי משפט המבואר בפנים. והמשפט הזה הוא בחי' אש ואז גם ההיכל הק' מקבל כח האש שזה בחינת ואני אהי' לה נאום ד' חומת אש סביב ולכבוד אהי' בתוכה. וזה בחי' שמירת שבת בחי' את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו וכתיב ושבתה הארץ שבת לד' אז תרצה הארץ את שבתותיה וכו'. כי א"י הוא בחינת שבת כנ"ל וזה בחינת לא תבערו אש וכו' ביום השבת כי אז נתבטל הרע ממילא וזה שהזהירם על שמירת שבת (ירמי' י"ז) ושבזה תלוי קיום בנין ירושלים ובאם להיפך ח"ו והצתי אש בשעריה וכו' נגד בחינת האש הנ"ל. ועי' גם (יחזקאל כ' כ"ב). וזה בחינת מס וסמך שבלוחות בנס היו עומדין המבואר בפנים כי א"י גבוה מכל הארצות שזה בחינת נס כמו שכתוב הרימו נס כמובא בסי' ט' במאמר תהומות. וע"כ כשפגמו בבחינה הנ"ל נאמר שרתי במדינות היתה למס וע"כ בישועות ישראל וירושלים ומפלת אשור נאמר (ישעי' ל"א) ונפל אשור וכו' ובחוריו למס יהיו וכו' וחתו מנס שריו (ופירש רש"י מפני הנסים שיראו שהקב"ה

עושה בישראל) נאום ד' אשר אור לו בציון וכו' פירש"י שם יהי' האש מוכן לשורפם היינו בחינת האש הנ"ל. וזה ונתתי להם בביתי ובחומותי וכו' המבואר בפנים בביתי ובחומותי דייקא כפשוטו ג"כ. יד היינו להעמיד תלמידים הגונים ולהמשיך בהם רוח חכמה שזה בחי' יד בחינת מלא רוח חכמה שסמך משה ידיו עליו וכו' כמבואר בפנים שזה בחינת א"י ששם מקור החכמה בחנת ומעין מבית ד' יצא ו אוירא מחכים ושם עיקר הסמיכה שמסמיכים את החכמים כנ"ל בסי' נ"ז. וכן שם עיקר בחינת שֵׁם המבואר בפנים בחינת ואברכך ואגדלה שמך שנאמר לאברהם בעת שנצטוה לצאת לא"י. וע"כ נקראת א"י ארץ חמדה נחלת צבי צבאות גוים שכל הגוים היו תאבים וחומדין אליה וכל מלך שלא הי' לו פלטרין בא"י לא נתקררה דעתו במלכותו. כמו שאמרו רז"ל על הפסוק וארא בשלל אדרת שנער וכתיב (חגי ב') הרעשתי את כל הגוים ובאו חמדת כל הגוים ומלאתי את הבית הזה כבוד וכו' עי' רש"י. וזה בחינת בית והון נחלת אבות דייקא בחינת ירושת א"י שהיא נחלת אבות. ושם עיקר בחינת כבישת הכעס כנ"ל. וכן שם עיקר רוב העשירות כידוע ומפורש בדברי רז"ל העשירות הגדול שהי' להם לישראל בשעת ישוב א"י וכמו שכתוב ובקרך וצאנך ירביון וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה וכתיב ותמלא ארצו כסף וזהב ואין קצה לאוצרותיו:

סימן ס'-פתח ר' שמעון

עיקר התבוננות התורה הוא בארץ ישראל כי אין תורה כתורת א"י. ומחמת שלהתבוננות הזה צריך עשירות גדול מאד ולא תחסר כל בה ע"כ הי' בארץ ישראל עשירות גדול ולא תחסר כל בה. וזה שדרשו ז"ל (ב"ר פ' ט"ז) וזהב הארץ ההיא טוב שאין תורה כתורת א"י ולא חכמה כחכמת א"י. כי לזה צריכים עשירות גדול של כסף וזהב כמו שכתוב וכסף וזהב ירבה לך כנ"ל. ושם עיקר בחינת אריכת ימים כנ"ל כמ"פ וזה בחי' עתיק בחינת זקן שזה בחי' הזקנים שהיו בא"י ובשעת חורבנה כתיב זקנים משער שבחו. ולעתיד כתיב עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים וכמו שמבואר בפנים לענין עבודת ד' שצריכים להתחיל מעט מעט ולהגדיל ולהתרחב בעבודתו בכל פעם ביותר. כמו כן מצינו לענין ירושת א"י כתיב בפ' משפטים מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ ושתי את גבולך וגו'. וכן בפ' עקב ונשל ד' אלקיך את הגוים האל מפניך מעט מעט לא תוכל כלותם מהר וגו'. ובפ' כי תשא כתיב כי אוריש גוים מפניך והרחבתי את גבולך וגו'. ושם עיקר היראה כנ"ל כמה פעמים. וא"י נקראת אשה יראת ד' כמובא. וע"כ שם עיקר קדושת הזווג כנ"ל. ושם עיקר ברכת הגשמים ובחינת אריכת הנשימה המבואר בפנים שזה בחינת ונשמת שדי תבינם. ובחינת נר ד' נשמת

אדם שזה בחינת נותן נשמה לעם עליה הנאמר בא"י. ושם עיקר פקידת עקרות כמ"ש לא תהי' משכלה ועקרה בארצך כי קדושת א"י מסוגל לזה ביותר כמו שאמרו רז"ל. ועי"ז נתגלה יראה בבחינת רעדה אחזתם שם חיל כיולדה שנאמר בשבחי ירושלים. ושם עיקר התיקון של התעוררות השינה בבחינת אני ישנה ולבי ער. כי א"י וירושלים וכו' הם בבחינת לב ששם עיקר החיות והחכמה כמו שכתוב ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. וע"כ אין חכמה כחכמת א"י ונקראת ארץ החיים. ושם עיקר עליית כל התפלות וכל העבודות הקדושו"ת של ישראל שאי אפשר להם לעלות למעלה כ"א כשיש בהם חיות בחינת חכמה ואינם בבחינת שינה שהיא מוחין דקטנות אבל שם בא"י הם בבחי' מוחין דגדלות כנ"ל כמה פעמים וע"כ עולין שם בשלימות כל הקדושות. ושם האכילה בקדושה כמ"ש ואכלתם שם לפני ד' אלקיך וכמוהו רבים. גם שם נתבררים המאכלים בשלימות כי עיקר בירורם ע"י אמונה שזה בחי' ורעה אמונה ועיקר תיקון זה הוא בארץ ישראל כמו שכתוב שכן ארץ ורעה אמונה ועיקר תיקון זה הוא בארץ ישראל כמו שכתוב שכן ארץ ורעה אמונה (ע' בסי' ס"ב ויסב). וזה בחינת נכספה גם כלתה נפשי לחצרות ד' לבי ובשרי ירננו אל אל חי. כי שם העבודה בשלימות עם חיות דקדושה בחי' והחכמה תחי'. ושם עיקר אור הפנים דקדושה בבחינת יאר פניו אתנו סלה וכתיב ואור פניך כי רציתם כי שם מאירים כל הע' פנים לתורה כי אין תורה כתורת א"י. ושם מאירים גם בחי' השנים קדמוניות שזה בחינת (מלאכי ג') וערבה לד' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם (שהם בחינת בקרב שנים בחינת הע' פנים כמובן בזוה"ק ובמקובלים) וכשנים קדמוניות (שהם למעלה מבחי' הנ"ל). וזה יש לרמז במסורה ב' ושכבת וערבה שנתיך כי ע"י זה נתתקן השינה שלא תהי' בבחי' מיתה ח"ו רק שיתעורר אח"כ. וזה כי אם מאוס מאסתנו וגו' (הייונ מחמת שנפלנו מכל הע' פנים ח"ו) השיבנו ד' וגו' חדש ימינו כקדם היינו בחינת השנים קדמוניות שנקראים ג"כ ימי קדם כידוע. וזה בחי' לא הי' צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה ולמה פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים. כי ע"י בחינת סיפורי מעשיות של התורה הק' בפרט של מעשה בראשית שזה בחינת סיפורי מעשיות של השנים קדמוניות ע"י זה דייקא זוכים לבחי' התעוררות השינה בחינת מוחין בחינת קדושת א"י שהיתה הקדושה נעלמת תחלה בבחינת שינה עד שהיתה נחלת גוים ועכשיו נתעוררה משינתה ונתגלה קדושתה ונתנה לישראל לנחלה ע"י בחינת כח מעשיו הנ"ל. וזה שכתוב (עמוס ט') ביום ההוא אקום את סוכת דוד וגו' ובניתיה כימי עולם (היינו בחינת בקרב שנים הנ"ל) וכתיב לענין נחמת ציון ע"י מלך המשיח (מיכה ה') ומוצאותיו מקדם מימי עולם

(היינו שני הבחינות הנ"ל כי הימי עולם מקבלין חיות מבחינת ימי קדם) לכן יתנם עד עת יולדה ילדה (כי עי"ז נעשה בחינת לידה כנ"ל. וע' רש"י). וזה שכתוב (תהלים מ"ד) אבותינו סיפרו לנו פועל פעלת בימיהם בימי קדם אתה ידך גוים הורשת ותטעם וגו' כי לא בחרבם ירשו ארץ וגו' ואור פניך כי רציתם וגו'. וצועק ומתפל על הגלות וסיים עורה למה תישן ד' הקיצה וגו' למה פניך תסתיר וגו' ופדנו למען חסדך. כי כ"ז היא בחינת חסד כמבואר בפינם. וכן במזמור ע"ד זכור עדתך קנית קדם גאלת שבט נחלתך הר ציון וגו' ואלקים מלכי מקדם פועל ישועות בקרב הארץ וגו'. וכן במזמור ע"ז אחזת שמורות עיני ופירש רש"י תמיד עיני נדבקות כאדם נרדם מאוטם לב וכו' נפעמתי ולא אדבר (כי אז בשעת בחי' שינה האדם הוא כאלם שאינו מדבר) והתיקון לזה חשבתי ימים מקדם שנות עולמים. היינו שני בחינות הנ"ל שעל ידיהם נתעוררים מהשינה. וכן אחר כך כי אזכרת מקדם פלאך והגיתי בכל פעלך וגו' בחינת סיפורי מעשיות הנ"ל. וכן במזמור קמ"ג ותתעטף עלי רוחי בתוכי ישתומם לבי (ובתחלה כתיב כי רדף אויב נפשי דכא לארץ חייתי הושיבני במחשכים כמתי עולם. היינו שנסתלק ונקטן אצלו מאד החיות דקדושה) והתיקון לזה זכרתי ימים מקדם הגיתי בכל פעלך במעשה ידיך אשוחח וכו' וצועק אל תסתיר פניך ממני ונמשלתי עם יורדי בור השמיעני בבוקר חסדך (היינו בחינת החסד הנ"ל) רוחך טובה תנחני בארץ מישור וכו'. וזה שכתוב (משלי ח') לענין שבח התוה"ק ד' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ וכו'. כי התורה הק' כלולה מכל הבחינות מבחי' בקרב שנים ומבחינת שנים קדמוניות וסיים עד לא עשה ארץ וחוצות וראש עפרות תבל שזה קאי על א"י וכל הארצות כי משם נמשך קדושת א"י שהיא הנקודה הקדושה של כל הארצות. וזה שכתוב לענין נחמות ציון (ישעי' נ"א) עורי עורי ציון עורי לבשי עז וכו' עורי "כימי קדם דורות עולמים". וזה שכתוב (יחזקאל ל"ו) ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו וכו' (בחי' ישוב ארץ ישראל) והרבתי עליכם אדם ובהמה ורבו ופרו (בחינת הולדה להתיר פה עקרות) והושבתי אתכם כקדמותיכם וכו' והולכתי עליכם אדם את עמי ישראל וירשוך והיית להם לנחלה. וזה שכתוב (מיכה ז') רעה עמך בשבטך וכו' (לענין ישוב א"י עי' רש"י שם) ירעו בשן וגלעד כימי עולם וסיים תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם היינו כנ"ל. וזה שכתוב אצל יעקב כשהתחיל לצאת מא"י לחו"ל נפל עליו שינה וזה וילן שם כי בא השמש ושם דייקא נתבשר על ירושת א"י והולדת הבנים וכו' ע"י החלום שהיא בחינת סיפורי מעשיות ויקץ יעקב משנתו כי נמשך עליו בחינת התעוררות השינה ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה וכו'. כי עי"ז נתגלה יראה

בחי' ד' שמעתי שמעך יראתי וכו' וזה שכתוב בברכת הארץ ואכלתם ישן נושן ותרגומו ותיכלון עתיקא דעתיק. כי שפע א"י נמשכת מבחי' שנים קדמוניות בחי' עתיק. גם שם עיקר תלמידים הגונים כמ"ש וכל בניך למודי ד' וכו'. ומבואר בפנים מענין כח הדיבור שבא לכלי ההולדה שהם בטחני הדור ושצריך שיהיו כלי הדיבור סמוכין וקרובים לכלי ההולדה וכו'. וזהו שהוכיחם הנביא (ישעי' נ"ט) בטוח על תהו ודבר שוא הרו עמל והוליד און. כי ע"י פגם הדיבור והבטחון נפגם ג"כ ההריון והלידה. וזה שנאמר ג"כ (שם כ"ט) ושפלת מארץ תדברי ומעפר תשח אמרתך ונאמר (שם נ"ג) נגש והוא נענה וכו' וכרחל לפני גוזזיה נאלמה לא יפתח פיו. כי היו אז כחרשים ואלמים אבל בשעת הגאולה נאמר אז תפקחנה עיני עורים ואזני חרשים תפתחנה וכו' יתרון לשון אלם וכתיב (שם מ') הרימו בכח קולך מבשרת ירושלים בחי' כח הנ"ל והכח הזה בא לכלי ההולדה שהם בטחני הדור המצפים לישועה. ועי"ז זוכים לירושת הארץ בחי' וקווי ד' המה ירשו ארץ וכתיב (ישעי' ס"ו) בטח בד' וכו' שכן ארץ (ועי' שער החצר סי' רי"א) ואז נעשה לידה בחינת כי חלה גם ילדה ציון את בניה האני אשביר ולא אוליד וכו'. ומחמת שכל הבחי' הנ"ל כלולים בשופר כמבואר בפנים ע"כ הי' כיבוש יריחו (שהוא הכיבוש הראשון של ארץ ישראל) ע"י שופר. ועתה ראה מה שאמרו ז"ל (ויקרא רבה פ' ל"ד) א"ר זעירא אפי' שיחתן של בני א"י תורה היא וכו' מכוון ממש אל המבואר בפנים לענין שיחתן של ת"ח שהם בחינת סיפורי מעשיות שעל ידם מעוררין מהשינה וממשיכים כל התיקונים הנ"ל שהם בחינת קדושת א"י כנ"ל:

סימן ס"א-חדי ר' שמעון

עיקר תיקון המשפט ותיקון העצה הוא בארץ ישראל וירושלים כמו שכתוב (ישעי' א') ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך כבתחילה. כי שם עיקר שלימות החכמה כנ"ל. וגם הם בחינת לב ששם תיקון העצה בחי' מים עמוקים עצה בלב איש. ושם עיקר שלימות אמונת חכמים בחי' לא תסור וכו' כנ"ל בסי' נ"ז. ושם עיקר הסמיכה שמסמיכים את החכמים כנ"ל. וכן עיקר שלימות הכתב שזה בחי' מה שהאריך הכתוב לספר (יהושע י"ח) איך שנחלת הז' שבטים שלא נכבשה בימי יהושע שלח אנשים לכתוב את כל הערים אשר בהם כמ"ש לכו ו התהלכו בארץ וכתבו אותה וכו'. וילכו האנשים ויעברו בארץ ויכתבוה לערים לשבעה חלקים על ספר וכו'. ויחלק שם יהושע את הארץ לבני ישראל וכו'. כי כתב ישראל הוא בבחינת כיבוש א"י וזה שכתוב (שמואל א' י"ד) כשמסר המלוכה והמנהיגות לשאול שזה בחינת סמיכה ויכתוב בספר וינח לפני ד' כי הוא בבחינת אחת עם הכתב כנ"ל. וזה שכתוב (ישעי' ד') והי' הנשאר בציון והנותר

בירושלים וכו' כל הכתוב לחיים בירושלים. וזה שכתוב (ירמי' ל') כתוב לך את כל הדברים האלה וכו' על ספר וכו' ושבתי את שבות עמי ישראל וכו' והשיבותים אל הארץ וירשוה. וזה שכתוב ג"כ (שם ל"ב) ואכתוב בספר ואחתום וכו' ואתן את ספר המקנה וכו' ולעיני העדים הכותבים בספר וכו' לקוח את הספרים האלה וכו' כי כה אמר ד' עוד יקנו בתים ושדות וכרמים בארץ הזאת וכו' ושם שדות בכסף יקנו וכתיב בספר וחתום וכו' כי אשיב את שבותם נאום ד'. וכל זה כי כתב ישראל הוא בבחי' כיבוש א"י כנ"ל. ושם עיקר סוד העיבר כמו שאמרו רז"ל וכמבואר בפנים. כי הגופים נתרקמים שם בקדושת א"י ויכולים לקבל נשמות גבוהות וקדושו"ת ועי"ז נמסר להם סוד העיבור. ושם עיקר המים טהורים המבואר בפנים כמו שכתוב והבאתי אתכם אל אדמתכם וזרקתי עליכם מים טהורים וכו' ונתתי לכם לב חדש וכו'. והמים הנ"ל הם בחינת פלג אלקים מלא מים שנאמר ג"כ על א"י כמו שכתוב פקדת הארץ ותשוקקיה וכו'. ונאמר (תהלים מ"ו) נהר פלגיו ישמחו עיר אלקים וכו' ונאמר (ישעי' ל') על כל הר גבוה וכו' פלגים יבלי מים. ושם עיקר המתקת כל הצמצומים כי כולהו במחשבה איתברירו. ושם עיקר זיכוך וקדושת המחשבה כנ"ל. ושם האבן שתיה. ושם עיקר אור החכמה עילאה כנ"ל. ושם עיקר שלימות התורה כי אין תורה כתורת א"י וכתיב כי מציון תצא תורה. וזה ישלח עזרך מקודש ומציון יסעדך כפשוטו. ושם עיקר כלליות י"ב אבני יעקב בתוך האבן שתי' כמו שכתוב ויפגע במקום וכו' ויקח מאבני המקום וכו' וכמו שדרשו רז"ל. ושם נאמר לו הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה וכו'. ושם עיקר שלימות השמחה בחי' אור צדיקים ישמח וכתיב צדיקים ירשו ארץ. וזה ישמח הר ציון וכו' וכמוהו רבים. כי שם עיקר כלליות נשמות ישראל כמו שכתוב נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה בחינת רוח חכמה רוחא דקיומא המבואר בפנים. ושם עיקר האהבה וכלליות שבין ישראל כמ"ש השם גבולך שלום וכנ"ל. וזה שאמרו ז"ל (הוריות ג':) לענין ונעלם דבר מעיני הקהל יושבי ארץ ישראל איקרי קהל ולא יושבי חו"ל ופסק כן הרמב"ם (פ' י"ג משגגות). כי שם עיקר כלליות נפשו"ת ישראל כאחד בבחי' קהל אחד בבחי' ויקהל משה את כל עדת ישראל ואמרו ז"ל (סנהדרין כ"ד) כמה מחבבין זה את זה בחינת אנן בחביבותא תליין ואמרו רז"ל כעיר שחוברה לה יחדיו עיר שמחברת את ישראל זה לזה (ועי' שער החצר סי' מ"ג). ושם עיקר שלימות הספרים הק' המבואר בפנים. וע"כ אמרו רז"ל (הואבא בשער החצר סי' שפ"א) אין מוציאין ספרים מא"י לחוץ לארץ בפרט אם נכתבו שם על דעת שלא להוציאם כי כתב ישראל בפרט כתיבת ספרים הק' הוא בחי' כיבוש א"י כנ"ל. ואפשר שזה ג"כ הענין שנצטוו בפ' כי תבא והקמות לך אבנים גדולות

וכו' וכתבת עליהם את כל דברי התורה הזאת בעברך למען אשר תבא אל הארץ וכו' היינו כנ"ל. וזה שכתוב (יהושע ד') וישאו שתים עשרה אבנים וכו' למספר שבטי בני ישראל וכו' והן אותם האבנים שנכתבה עליהם התורה ונעשה מהם המזבח. כמ"ש בפ' כי תבא ובנית שם מזבח וכו' ושמחת לפני ד' אלקיך. כי כל זה הוא בחינת י"ב אבני יעקב שנכללו כאחד ועי"ז נעשה שמחה בחינת אור צדיקים ישמח כנ"ל. וזה דברי קהלת בן דוד מלך בירושלים פירש"י שאמר דבריו בהקהל מלך בירושלים עיר החכמה. כי א"י היא בחינת חכמה וירושלים היא עיר החכמה ושם היו נקהלין כל נפשו"ת ישראל להכלל בתוך השכל הכולל שהוא בחקי' שלמה שנאמר בו ויחכם מכל האדם ונקרא קהלת כי בו נכללין כל הקהל. וע"כ סיים קהלת בענין עשו"ת ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגיעת בשר. היינו ליזהר שלא להלעיג על דברי חכמים וריבוי הספרים שלהם רק אדרבא להאמין בהם וכו' כי עי"ז נשלמה התורה ויכולים השכליים פרטים לקבל כח מן החכמה עילאה עד שעי"ז נמתקין כל הצמצומים והדינים ויצא משפטינו לאור כנ"ל וכמבואר בפנים. וזה סוף דבר הכל נשמע וכו' כי זה כל האדם פירש רש"י כי לדבר הזה נברא כל האדם. היינו שכל אדם מחויב בזה להמתיק ע"י השכל הפרטי שלו כל בחי' הצמצומים העוברים עליו וליראה את ד' ולשמור מצותיו. אך מחמת שאלו השכליים פרטים צריכים לקבל כח ההמתקה מבחי' חכמה עילאה שכל הכולל שהוא בחינת הצדיק האמת שבדור. ע"כ באמת דרשו רז"ל כי זה כל האדם כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה היינו להיות דבורים אליו ולהכלל בו. וזה שסיים כי את כל מעשה האלקים יבא במשפט וכו'. ע"כ צריכים ליזהר מאד באמונת חכמים ובספריהם הק'. כי עי"ז נמתקין כל בחי' הצמצומים והדינים ויצא משפטינו לאור כנ"ל:

סימן ס"ב-ויסב

עיקר שלימות השכל והדעת דקדושה הוא בא"י כנ"ל כמה פעמים. וכן שם עיקר שלימות האמונה כמ"ש שכן ארץ ורעה אמונה. גם שם עיקר שלימות המשפטי אמת בחי' הלכות פסוקות שהם בחי' השלום וההכרעה של מחלוקת התנאים ואמוראים. כמו שכתוב כי יפלא ממך דבר למשפט וכו' דברי ריבות בשעריך ופירש"י שם שיהיו חכמי העיר חולקין בדבר זה מטמא וזה מטהר וכו' וקמת ועלית וכו' ועשית ע"פ הדבר אשר יורוך וכו' וכתיב שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וכו'. וע"כ שם עיקר השלום בחינת השם גבולך שלום. ושם עיקר בחי' ודע מה שתשוב לאפיקור כמו שאמרו ז"ל (ב"ר פ' נח ומ"ר פ' עקב) לא יהי' בך עקר ועקרה ובבהמתך אפי' בהמיין שבך יודעין להשיב תשובות וכו' עיי"ש בעובדא דר' יונתן וכו' ושם עיקר שלימות התפלה בבחי' אודך ביושר לבב וכו' המבואר

בפנים. כי שם שלימות ב' הבחינות הנ"ל. שעל דבר שיכולים להשיב בשכל מיישבין הדבר כי אין שם הסתרת הידיעה שהיא בחי' חלק לבם רק בחי' ישרות לב כנ"ל. ועל דבר שצריכים להתחזק רק באמונה ובתמימות בלי שום חקירה וידיעה זוכים שם בא"י לזה ג"כ בשלימות. שזה בחי' (משלי ב') כי ישרים ישכנו ארץ ותמימים יותרו בה היינו שני בחי' הנ"ל. שעי"ז האמונה שם בשלימות. וזה שנסמך בפ' שופטים כי אתה בא אל הארץ וכו' תמים תהי' עם ד' אלקיך. וכן (יהושע כ"ד) ואתן לכם ארץ אשר לא יגעת בה וכו' ועתה יראו את ד' ועבדו אותו בתמים ובאמת וכו' היינו כנ"ל. גם שם עיקר התקרבות הגרים בבחי' עמים הר יקראו וכתיב ונקרא אליה כל הגוים לשם ד' וכיוצא בזה רבים ואמרו רז"ל חביבה א"י שמכשרת את הגרים. וזה שכ' (ישעי' ב') והי' באחרית הימים נכון יהי' הר בית ד' וכו' ונהרו אליו כל הגוים וכו' וסיים ביום ההוא ישליך האדם את אלילי כספו וכו'. היינו שישליכו אמונתם ויתקרבו לאמונת ישראל כמבואר בפנים. וע"י כ"ז זוכים לבירור המאכלים ותיקון האכילה בקדושה גדולה עד שע"י אכילתם נעשה יחוד קוב"ה ושכינתיה שהם בחי' הוי' אלקים פנים בפנים שזה בחינת ואכלתם שם לפני ד' אלקיכם וכן ואכלת שם לפני ד' אלקיך. היינו שתהי' האכילה בבחי' יחוד הוי' אלקים פנים בפנים וזה לפני ד' אלקיך לפני דייקא. כי שם זוכים לבחי' שבירות תאות אכילה בחינת אשר לא במסכנות תאכל בה לחם כמבואר בסי' מ"ז במאמר ואכלתם. והנה מבואר בפנים שאי אפשר לזכות לאכילה דקדושה כזו כ"א על ידי תענית שע"י זה מכניעים הקליפות שהם בחינת ג' שרי פרעה הרוצים לינק מהדיבור. וגם כי עי"ז מדבקין אחורי הקדושה בבחי' ויהי רבינו עובדיה מברטנורא בארץ. רבינו עובדיה מברטנורא הוא בחי' הוי' אלקים בבחי' אחורים. ושם מבואר מה שבתענית צריכים לחזור בכל פעם לקבל כח מההתחלה וכו'. וזה בחינת מה שהזהירה התורה כמה פעמים לזכור ביציאת מצרים והליכתם במדבר ותחלת כניסתן לא"י בנסים ובנפלאות גדולות. וכ"ז כי צריכים לחזור בכ"פ ולקבל כח מההתחלה שבשביל זה צריכי' להתחיל בכל פעם מחדש בעבוד' ד' כמבוא' בפני'. וזה כי תוליד בנים וכו' ונושנת' בארץ וכו' העידותי בכם וכו' כי ע"י שנתיישן אצלם ענין ירושת א"י ושכחו בההתחלה ראשונה עי"ז נפלו למה שנפלו עד שגלו משם. ואח"כ באמת קבעו. הביאי' תעני' על הגלות וא"כ כשחזרו לא"י נתבטלו הצומות כי שם אין צריכים לצום כי שם גם האכילה בקדושה כנ"ל. וזהו שאמר להם משה בפ' כי תבא ואולך אתכם וכו' לחם לא אכלתם ויין ושכר לא שתיתם וכו'. כי אז לא נתבררה האכילה עדיין בשלימות מחמת שלא נכנסו עדיין לארץ. ע"כ היו צריכים לאכול מן שהוא מאכל רוחני לחם מן השמים. ותיכף כשנכנסו לא"י וישבות המן ממחרת

באכלם מעבור הארץ. כי שם בירור המאכלים והאכילה היא בקדושה גדולה עד שאין צריכין למן. וזהו שאמר להם משה בפ' עקב כל המצוה וכו' ובאתם וירשתם את הארץ וכו' וזכרת את כל הדרך וכו' למען ענותך וכו' ויענך וירעיבך ויאכילך את המן וכו' למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ד' יחי' האדם וכו' כי ד' אלקיך מביאך אל ארץ טובה וכו' ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם ואכלת ושבעת וברכת את ד' אלקיך וכו' השמר לך פן תשכח וכו' פן תאכל ושבעת וכו' ורם לבבך ושכחת את ד' אלקיך המוציאך מארץ מצרים וכו' המוליכך במדבר וכו' המאכילך מן וכו' למען ענותך ולמען נסותך להטיבך באחריתך וכו' היינו שהזהירם כנ"ל. שיזכרו בכל פעם בכח ההתחלה ראשונה שזה בחינת תענית שעי"ז מדבקין אחורי הק' שזה בחינת רבינו עובדיה מברטנורא כנ"ל. שזה הי' בחי' אכילת המן במדבר מחמת שלא נתבררה האכילה עדיין בשלימות עד שיהי' נעשה על ידה יחוד קוב"ה ושכינתיה פנים בפנים. רק שיהי' בבחינת תענית עדיין שזה בחינת ויענך וירעיבך ויאכילך את המן וכן למען ענותך וכו' להטיבך באחריתך. (ואולי רומז לבחינת היחוד הק' של בחינת אחורי הקדושה כנ"ל) וזה כי לא על הלחם לבדו וכו' כי על כל מוצא פי ד' יחי' האדם. היינו בחי' אותיות הדיבור דקדושה המלובשין בכל דבר וע"י תאות אכילה ח"ו רוצים החיצונים לינק משם. ע"כ צריכים להמשיך בחינת התיקון שע"י התענית שע"ז נתדבקין כביכול בחי' אחורי הק' ואי אפשר להם לינק משם. וע"י התגלות בחינת הפנים דקדושה עי"ז נכנעים הקליפות לגמרי ויוצאין מהם הנצוצות דק' שביניהם. ואז נמשך בחינת כי אז אהפוך אל כל העמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ד'. שזה עיקר שלימות קישוטי האמונה הק'. ואז נשלם האכילה בקדושה כל כך עד שנעשה על ידה יחוד קוב"ה בחינת הוי' אלקים פנים בפנים שיחוד זה גימטריא שב"ע היפוך בחינת רבינו עובדיה מברטנורא כמבואר בכתבי האריז"ל. וזה שסיים ואכלת ושבעת. היינו שתהי' האכילה בקדושה כל כך עד שיהי' נעשה על ידה היחוד הק' שגימט' שב"ע. וברכת את ד' אלקיך היינו הוי' אלקים הנ"ל על הארץ הטובה וכו'. כי עיקר תיקון זה הוא בארץ ישראל כנ"ל. וזה שהזהירם שלא ישכחו ח"ו בההתחלה ראשונה. רק שגם בא"י שהותרה להם האכילה אעפ"כ ימשיכו בכל פעם גם בחינת סגולת התענית ע"י שיזכרו בכל פעם בכח ההתחלה עד שעי"ז לא יהי' להחיצונים שום אחיזה ח"ו באכילתן. וזה שהזהיר שם ג"כ פן תאכל וכו' ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה וכו'. היינו שיעשה ח"ו עיקר מהסיבות האמצעיות שזה עיקר פגם האמונה כמבואר בפנים. וזה וזכרת את ד' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשו"ת חיל. היינו שהכל הוא רק מאתו יתברך. וע"כ העם היושב

בה נשוא עון. כי האכילה שם בבחינת קרבנות בחינת שלחן דומה למזבח שמכפר. וזה זה השלחן אשר לפני ד' לפני דייקא בחינת היחוד פנים בפנים. ומבואר בפנים שאז השכינה ממלצת לפני השי"ת על הרחוקים שיקרבם. ושיעשה השי"ת נפלאות בכדי שידעו מהגלוי על הסתום שהכל מתנהג רק ברצון והשגחת השי"ת. וזה כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מ צרים וכו' והשקית ברגליך וכו'. היינו שצריך לסיבות אמצעיות הרבה ע"י אדם. אבל בארץ ישראל למטר השמים תשתה מים היינו ע"י השי"ת בעצמו. וזה ג"כ בחינת נסים ונפלאות שבא"י שהם בחינת גשמים כמבואר במאמר משפטים אמונה סי' ז'. וזה שסיים תמיד עיני ד' אלקיך בה כי מאיר שם אור השגחתו ית' שהוא בחינת נפלאות. וזה שכתוב (יואל ב') תקעו שופר בציון קדשו צום וכו' (היינו להמשיך לחלה בחי' תיקון התענית הנ"ל ואחר כך) ויקנא ד' לארצו וכו' לארצו דייקא כנ"ל וסיים ואכלתם אכול ושבוע וכו'. היינו שתהי' האכילה בבחי' היחוד הק' שגימט' שלו שב"ע. וזה והללתם את שם ד' אלקיכם אשר עשה עמכם להפליא. היינו בחי' נפלאות הנ"ל. וזה וידעתם כי בקרב ישראל אני. היינו על דרך שאמרו ז"ל (תענית יא.) לעולם ימוד אדם עצמו כאלו קדוש שרו' בתוך מעיו פירש"י שאסור להתענות וכו' שנאמר בקרבך קדוש. וזה כי בקרב ישראל אני שאני בקרבכם ממש ואכילתם יקרה כל כך עד שנעשה על ידה יחוד קדוש כזה. וזה ואני ד' אלקיכם ואין עוד. כי השכינה ממלצת אז בתפלתה עד שפועלת שיתבטלו כל האמצעים ויראו הכל שרק השי"ת משגיח על ישראל ומנהיג אותם ברחמיו ונפלאותיו העצומים. וזה ולא יבושו עמי לעולם. כי מבואר בספרים על פסוק ישבע חרפה. כי גם החרפה והבושה שמתבייש האדם לפעמים יש לה סגולת התענית. וזה בחינת חרפת רבינו עובדיה מברטנורא כי שניהם בחינת אחת. וזה שנאמר שם בפסוקים הנ"ל בתחלה קדשו צום וכו' חוסה ד' על עמך ואל תתן נחלתך לחרפה וכו'. אבל אחר כך נתבשרו שלא יהיו צריכים להתענות וגם לא יבושו עמי לעולם. ולבאר קצת כי הבושה היא ג"כ בחי' הסתרת פנים ובחינת אחורים כלשון רז"ל (פסחים פרק ז') והכלה הופכת פניה ופירושו מחמת בושה. וכן נאמר (ישעי' מ"ב) יסוגו אחור יבושו בושת. וכן (עזרא ט') בושתי ונכלמתי להרים פני אליך וכו'. וע"כ לפעמים גם ע"י הבושה נמשך התיקון שע"י התענית אבל הם נתבשרו שלא יצטרכו לבושה ולא לתענית כנ"ל. לענין מה שעל ידי תענית נשלם הדיבור ונתתקן האמונה יש לומר שזהו שאמר דוד האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד היינו ג' בחינת הנ"ל. ונאמר ואמונה עניתי. וזה זכור ד' לדוד את כל ענותו וכו' כי כשרצה לעמוד על מקום המקדש ששם עיקר היחוד הק' בבחינת פנים בפנים הי' צריך להמשיך תחלה בחי' התיקון שע"י התענית.

וזה שאמר ואני בעניי הכינותי ודרשו ז"ל מלשון תענית היינו כנ"ל. ועי' בעץ חיים שער מיעוט הירח איך שבדור המדבר הי' היחוד בחול בבחי' אחור באחור שזה בחי' המדבר הייתי לישראל וכו'. ובבנין בית ראשון הי' היחוד בבחי' פנים בפנים. וזה מכוון קצת לדברינו הנ"ל:

סימן ס"ג-סוד כונת המילה

ענין זה מקושר עם קדושת א"י כמ"ש וזה הדבר אשר מל יהושע וכמו שפירש"י שם כי קדושת א"י הוא בחינת ברית כמ"ש ונתתי לך את הארץ וכו' ואתה את בריתי תשמור וכתיב וכרות עמו הברית לתת את ארץ כנען וכתיב לישראל ברית עולם לאמור לך אתן את ארץ כנען. וברית הוא בחינת יום השביעי שהוא שבת שהוא כלול מכל הששה ימים שהם בחינת ששה טפחים. וזה מה שכיבוש יריחו הי' ע"י שהקיפו תחלה את העיר ששה ימים בכל יום רק פעם אחת וביום השביעי שהי' בשבת הקיפו ז' פעמים ונפלה החומה והתחילו לכבוש הארץ. והצדיקים שהם בחינת ברית כתיב בהם צדיקים יירשו ארץ. וכמו שבבחינת ברית יש בחינת מגלה טפח ומכסה טפח כמו כן לענין קדושת הארץ כי יש ארץ ישראל גם למעלה באתכסיא וכמובן בזוה"ק בפרט לענין ירושלים מפורש להדיא הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו ולענין ביהמ"ק כתיב מכון לשבתך פעלת ד'. ומבואר בזוהר (ויקרא כ"א) מענין הבי' האחרון שיהי' כלול משני הבתי' בית ראשון ובית שני ב"ר באתכסיא ובית שני באתגליא. גם לפעמים קדושתה באתגליא ועכשיו באתכסיא וכן כל הבחינות מגלה ומכסה שיש אצל הצדיק יש כמו כן גם בא"י. היינו כי לפעמים הוא מגלה עצמו ומקרב אצמו אל בני העולם ולפעמים מתרחק ומכסה עצמו מבני העולם עד שנופל עליו קושיות וכו'. וזה רואין בחוש גם בארץ ישראל כי לפעמים היא מגלית לאדם איזה התנוצצות מנועם קדושתה עד אשר אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו. ולפעמים בשביל נסיון האדם ובחירתו מעלמת קצת נועם קדושתה עד שנופלין עליה קושיות וספיקות גדולות כידוע לבקי בזה. וע"פ רוב הכיסוי וההעלם עצמו הוא ג"כ בשביל גילוי והתקרבות. כי אם היתה מגלית עוצם קדושתה אז לאו כל אדם הי' זוכה לישב בה. וזה כעין שאמר רז"ל לענין ארץ אוכלת יושביה אמר הקב"ה אניח חשבתיה לטובה והם חשבו לרעה וכו' (סוטה ל"ה). כי מי שאינו זוכה ח"ו נתרחק ע"י קצת ההעלמה והכיסוי שהוא באמת לטובתו בשביל התקרבות כנ"ל. וכן מה שיש אצל הצדיק בחינת מגלה ומכסה נגד השי"ת שכל מה שנתקרב אליו ית' הוא יודע ביותר שעדיין הוא רחוק ממנו ית' ובאמת היא עיקר שלימות העבודה וכמבואר במקום אחר. שזה בחי' אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני ולזה זוכים בא"י שנקראת ארץ מרחקים

כנ"ל כמה פעמים. וכתיב ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק וכתיב אשא דעי למרחוק שהיא בחינת הבית המקדש כמובא בס' המדות אות דעת וכתיב לענין נחמת ירושלים (ישעי' כ"ה) עצות מרחוק אמונה אומן. ונאמר (ירמי' ל') כי הנני מושיעך מרחוק וכתיב (שם ל"א) מרחוק ד' נראה לי וכו' וכתיב (שם נ"א) זכרו מרחוק את ד' וירושלים תעלה על לבבכם וכמבואר בכמה פסוקים בפי' שדייקא מחמת רוב ההתקרבות ושנדמה להם שהם כבר קרובים אליו ית' ומבני ביתו זה דייקא גרם להם ההתרחקות והגלות. וכמו שפירש"י על פסוק הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני. כי באמת כל מה שמקורבין להיכל המלך ביותר צריכים להתייראו ביותר ולידע שהוא רחוק עדיין. וכן להיפוך אפי' בתוקף ההתרחקות והתגברות הגלות צריכים ג"כ לזכור בו ית' ולצפות ולקוות לבנין ירושלים ולהתגלות קדושת א"י בבחינת זכרו מרחוק את ד' וכנ"ל. וכן מה שיש אצל הצדיק בחינת מגלה ומכסה נגד עצמו שלפעמים מגלה פנים של רצון והשגחה וכו' ולפעמים מכסה ומקבל עליו יסורים וכו' זה נוהג ג"כ בארץ ישראל כי שם עיקר התגלות אור הרצון וההשגחה ואעפ"כ היא מג' דברים שנתנו ע"י יסורים כמו שאמר רז"ל. ויש סובלי יסורים בא"י והיא רק בשביל טובת העולם בבחינת אכן חליינו הוא נשא. וכמובא בספרים (ועי' בשער החצר סי' ט"ו). גם א"י מקבלת על עצמה הכל בשביל טובת ישראל על דרך שפך חמתו על עצמם ואבנים. ומחמת שא"י היא בחינת ברית שכלול מבחינת הכנפים המבואר בפנים ע"כ מצינו בה ג"כ לשון כנפים כמו לאחוז בכנפות הארץ וכו' וכמו מכנף הארץ זמירות שמענו. שכל זה דרשו רז"ל על ארץ ישראל. והנה עיקר התיקון של הכנפים דקדושה בחינת כנפי הכרובים היא בא"י. כי שם היו הכרובים הק' בבית המקדש בבחי' והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה וכו' וע"י דיבורים קדושים נותנים ח יזוק להכנפים הנ"ל. ואז אין להמחקרים כח כל כך להתפשט בחכמתם הרעה ח"ו. אבל ע"י דיבורים רעים בפרט אם מדברים ח"ו בגנות הצדיק או בגנותה של א"י ח"ו בבחינת מוציאי דבת הארץ רעה עי"ז עושים כנפים להנחש עד שמעופפים בחכמתם רח"ל. והנה א"י בעצמה היא בחינת החכמה דקדושה כי שם מקור החכמה כנ"ל והיא מלמדת דעת וחכמה לכל ישראל שזוכין לישב בה בבחינת וכל בניך למודי ד'. אך מחמת שאלו החכמים הנ"ל מתגברים בחכמתם הרעה ע"כ יש לקדושת א"י צער גדול מזה כי נופלין עי"ז גם לשם איזו בלבולים שהיא בחינת מבטח בוגד ומזה נעשה בא"י מה שנעשה לפעמים קנאה ושנאה בין אדם לחבירו רח"ל. והכל מחמת התגברות המבטח בוגד היינו בטחון שאינו שלם ואמת כראוי. ע"כ צריכים ל התחזק ולהתגבר שם ביותר בבטחון חזק ושלם כראוי. כי עיקר שלימות הבטחון הוא

כפי שלימות השכל כמבואר במקום אחר. ועיקר שלימות השכל הוא בא"י. וכשזוכה להתחזק שם בבטחון שלם ואמת עי"ז נמשך עליו ביותר קדושת א"י כמ"ש (ישעי' נ"ז) והחוסה בו ינחל ארץ ויירש הר קדשי. ועי"ז בעצמו מכניע את החכמות רעות הנ"ל וממשיך אמונה ובטחון שלם בעולם:

סימן ס"ד-בא אל פרעה

בארץ ישראל שם עיקר שלימות החכמה והשכל. ועי"ז יכולים ליישב הקשיות הבאים מבחינת שבירת כלים. וכן בא"י שם עיקר שלימות האמונה שעי"ז עוברין גם על כל הקשיות הנמשכים מבחי' חלל הפנוי. וע"כ נקראת א"י ארץ העבריים. כי שם זוכים לאמונה שלימה כל כך עד שעוברים עמה על הכל. וכמבואר גם בפנים לענין שנקראים ישראל עבריים וכו'. וזה שכתוב זמרו לד' יושב ציון הגידו בעמים עלילותיו שזה בחינת דיבור שהוא בחי' שכל וחכמה כמבואר בפנים. וכתיב לך דומי' תהלה אלקים בציון. היינו בחי' שתיקה שעי"ז עוברים על הקשיות הבאים מחלל הפנוי בחי' שתוק כך עלה במחשבה כמבואר בפנים. והנה מבואר בפ' שופטים שמשאר עיירות שאינם מא"י כשלוחמים עמהם אזי מותר להחיות מהם הנשים והטף וכו. וזה כי הם מבחי' הקליפות הבאין מבחי' שבירת כלים שיש בהם איזו נצוצות הק'. וע"כ יכולים ליישב אלו הקשיות הבאים משם. וע"כ עם עיירות הנ"ל מותר לעשו"ת שלום ג"כ ויהיו לך למס ועבדוך אבל מהעמים אשר בא"י כתיב בהם לא תחי' כל נשמה. כי הם מבחי' האפיקורסות והקשיות הבאים מבחי' חלל הפנוי שע"ז נאמר כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים. ויש לומר שזה הי' פגם המרגלים שאמרו באנו אל הארץ וגם זבת חלב ודבש היא וכו' אפס כי עז העם וכו'. וכן אחר כך כתיב כי חזק הוא ממנו ודרשו רז"ל כביכול אין בעל ההבית יכול ל הוציא כליו משם. היינו כי מאחר שיונקים מבחי' חלל הפנוי שכביכול השי"ת בעצמו צמצם ופינה אלקותו משם ע"כ הם חזקים מ אד וא"א לנצחם בשום שכל ואותיות. וזה ויהס כלב את העם אל משה ופירש רש"י לשון שתיקה. היינו שרימז להם שהגם שבאמת אי אפשר ליישב אלו הקשיות בשום שכל. אבל משה רבינו זכה לבחי' שתיקה כזו עד שעי"ז יוכל להעלות גם אלו הנפשו"ת שנפלו לאלו המבוכות והקשיות ולהכניס בהם אמונה שלימה כל כך עד שעי"ז יעברו על כל הנ"ל כנ"ל. וזה ויהס כלב את העם אל משה היינו שהאיר להם בחי' השתיקה של משה. וזה ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה. כי עי"ז נוכל להתגבר גם על הז' עממין אלו ולבער ואתם לגמרי והכל בכחו וזכותו של משה. ומחמת שעיקר בריאת העולם הי' ע"י חלל הפנוי שלשם א"א ליכנס בשום שכל רק באמונה שזה בחי' וכל מעשהו באמונה. וארץ ישראל

היא ראשית נקודת הבריאה כמו שכתוב מציון מכלל יופי וכו' בחי' האבן שתי' שממנו הושתת הכל. כי היא עלתה במחשבה תחלה כי היא תכלית נקודת הרצון שעלה ברצונו הפשוט ית' לכלל הבריאה בבחי' רצית ד' ארצך וכו'. ע"כ היא סמוכה ביותר לבחי' חלל הפנוי שהי' בשביל הבריאה. וזה שכתוב (תהלים צ') ותחולל ארץ ותבל בחי' חלל הנ"ל. ומבואר בפנים שזה בחי' מחלוקת שכל אחד נחלק מחבירו ומושך עצמו לצד אחר. וזה בחי' חלוקת הארץ כמ"ש לאלה תחלק הארץ וכתיב (יהושע כ"ג) ויתנה יהושע לנחלה לישראל כמחלקותם לשבטיהם. ושם (י"ב) ירושה כמחלקותם ושם (י"ח) ויחלק שם יהושע את הארץ לבני ישראל כמחלקותם. ומחמת שלחלוקה ומחלוקת כזה שהוא בחי' חלל הפנוי אי אפשר ליכנס בשום שכל ע"כ כתיב אך בגורל יחלק את הארץ. וזה (משלי י"ח) מדנים ישבית הגורל וכו'. כי הגורל שהוא רק בחי' אמונה זה מבטל כל הקשיות הבאין מבחי' חלל הפנוי שהוא בחי' מחלוקת. וזה שבפ' מסעי נסמך לענין נחלת הארץ בגורל ענין האזהרה להורישׁ את כל יושבי הארץ וכו' כי הוא ענין אחד כנ"ל. וע"כ קיבול שכר הצדיקים לעתיד לבא שהוא מה שישיגו את סוד חלל הפנוי כמבואר בפנים נקרא ג"כ בשם גורל כמ"ש ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין. וע"כ א"י היא בחי' עוה"ב וחלק בא"י היא כמו חלק בעולם הבא כמובא היינו כנ"ל. והנה שם בא"י שורש כל הזמירות והניגונים דקדושה שזה בחי' השיר שהיו הלוים אומרים בבית המקדש. וזה בחי' זמרו לד' יושב ציון וכמוהו הרבה וזה מכנף הארץ זמירות שמענו. ושם עיקר הארת הניגון הק' בחי' ראש אמנה כמו שכתוב אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה וכמו שפירש רש"י שם כשהגליות נקבצין לשם להר הזה ששמו אמנה והוא בגבול צפונה של א"י הם צופים משם ורואים גבולה של ארץ ישראל ואוירה של א"י ושמחים ואומרים הודי' וכו'. היינו כי שם מאיר השיר הזה ביותר. והנה אם הי' משה מכניס את ישראל לארץ אזי היו נתבטלין כל הקשיות הנמשכים מחלל הפנוי ג"כ. והיו ישראל נשארים שם בקביעות רק מחמת חטא המרגלים שפגמו בזה כנ"ל שעי"ז נשארו כולם במדבר והוכרח משה ג"כ לישאר שם עמהם כמו שדרשו ז"ל. וזה שכתוב בפ' וילך הנך שוכב עם אבותיך וכו' כי ע"י הקליפות והקשיות הנמשכים משם עי"ז באו ישראל אח"כ לע"ז עד שבאו עליהם צרות רבות רח"ל. וזה על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה ואנכי הסתר אסתיר פני וכו'. כי באמת גם אז הי' עמהם השי"ת רק שהי' בבחי' הסתרת פנים רח"ל. ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וכו'. וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו וכו'. כי השירה הזאת היא מבחי' הניגון והשיר שלעתיד שעי"ז מעלין הנפשו"ת גם מבחי' הקשיות של חלל הפנוי כנ"ל. וזה שכתוב (תהלים פ"ז)

אזכיר רהב ובבל וגו' זה יולד שם וכו' ופירש"י שם שכל המזמור סובב על זה שלעתיד יביאו כל האומות את כל נפשו"ת ישראל שנטמעו ונאבדו ביניהם. וזה שסיים ד' יספור בכתוב עמים היינו לעתיד כשיכתבו כל העמים לדראון אז יספור ד' את כל נפשו"ת ישראל שנבלעו בתוכם ויוציאם מביניהם. נמצא שמדבר ממה שנפשו"ת ישראל עתידין לעלות מכל הנפילות שנפלו לשם. אע"פ שיש אומות כאלו שיניקתם מבחי' ההסתרות והקשיות של הכלל הפנוי יעלו גם משם. וזה שסיים ושרים כחוללים כל מעייני בך. היינו שישוררו אז זה השיר שעל ידו נתבטלים גם כל המבוכות של החלל הפנוי שזה בחינת ושרים כחוללים כל מעייני בך היינו כל מחשבותי ועיוני דבוקים בך. בחי' אז ישיר יוד ע"ש המחשבה נאמרה. כי לזה השיר זוכים אלו הצדיקים שהם בחינת שתיקה בחי' מחשבה. שעי"ז יכולים ליכנס גם לתוך אלו המבוכות ולהעלות הנפשו"ת שנפלו לשם עד שגם הם יזכו לבחי' קדושת המחשבה שידבקו את עצמם במחשבתם אל אור הא"ס בעצמו ית' שהוא בחינת סובב כל עלמין כי סובב גם על החלל הפנוי וכו' כמבואר בפנים. ועי' במדרש (שוחר טוב תהלים פ"ז) שהביאו רז"ל ג"כ זה הפסוק תשורי מראש אמנה לענין שעתידין האמות להביא את נפשו"ת ישראל תשורה ודוון למלך המשיח מכוון לענינינו. כי מחמת שיש מבוכות של בחי' חלל הפנוי שאסור ליכנס בהם כנ"ל רק ע"י בחי' הניגון והשיר הנ"ל יעלו מאליהם הנפשו"ת שנפלו לשם כי הם בעצמם יביאו אותם ויחזירום אל הקדושה בבחי' והביאו את כל אחיכם מנחה לד' וכמבואר ג"כ במאמר אמצעיתא סי' כ"ד.

וכפי הנ"ל מבואר מה שאמרו רז"ל (מגילה י"ד) משנכנסו ישראל לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה. כי עיקר הזמירות והשירות הם בא"י כנ"ל. וזה איך נשיר וגו' על אדמת נכר. וע"כ הי' גמר כיבוש א"י בשלימות ע"י דוד המלך ע"ה שזכה להיות נעים שמירות ישראל. וזה נאום הגבר הוקם על שהקים עולה של תשובה ונעים זמירות ישראל. כי ע"י זמירות ושירות אלו שהם מבחינת הניגון והשיר שלעתיד שעי"ז מעלין גם כל נפשו"ת ישראל שנפלו להמבוכות של בחי' חלל הפנוי. עי"ז יוכל להחזיר את כל נפשו"ת ישראל בתשובה שלימה. וע"כ באמת מבואר בדברי רז"ל שתהלים מסוגל לתשובה. וע"כ באמת אמרו רז"ל (שוחר טוב תהלים י"ח) שכשאמר ישראל שירה נמחלו עונותיהם. וע"כ בארץ ישראל ששם יקר הזמירות והשירות הקדושו"ת בחי' עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו ונאמר קחו מזמרת הארץ וכו'. ע"כ העם היושב בה נשוא עון. וע"כ כשבנה שלמה את הבית המקדש שהיא פנימיות קדושת א"י יסד אז שיר השירים. וזה שנאמר גם על לעתיד "השיר יהי' לכם כלול התקדש חג" (היינו הלילה

של פסח שיצאו מגלות פרעה ומצרים שמרמז על שני בחינות המבוכות הנ"ל כמובן הפנים במאמר זה) ושמחת לבב כהולך בחליל לבא בהר ד' וכו'. כהולך בחליל דייקא כי ע"י השיר הזה זוכין להשיג סוד הכלל הפנוי כנ"ל שזה בחי' קדושת א"י הר ד' וכו'. ועי' (משלי כ"ז) רב מחולל כל ושוכר כסיל ושוכר עובירם עי' רש"י שם הקב"ה ברא הכל וכו' אין אנו צריכים לשום חכמה וכו'. ולפי הנ"ל מבואר הענין בדרך זה הקב"ה ברא את כל הבריאה ע"י סוד חלל הפנוי וזה בחי' רב מחולל כל מחולל דייקא. ואע"פ שכל הבריאה היתה ע"י חכמה מכל מקום החכמה שיש בבחי' חלל הפנוי אי אפשר לשום אדם להשיג. וע"כ הכל שם ככסילים והקב"ה נותן שכר להאדם ע"ז שיודע האמת שהוא כסיל כי א"א להשיג החכמה שיש שם. וזה ושוכר כסיל. אך ישראל באמונתם הק' עוברים גם על בחי' חלל הפנוי וזוכים לדבק עצמם באור א"ס בעצמו שהוא בחי' סובב כל עלמין כי הוא סובב ומקיף גם על החלל הפנוי. ועל כן נקראים ישראל עבריים על שעובירם באמונתם על הכל וכמבואר בפנים. וזה ושוכר עוברים. כי הוא ית' נותן שכר לישראל שעוברים שאמונתם גם על בחי' חלל הפנוי כנ"ל. ובאמת אין לך שכר גדול מזה בעצמו כשזוכין לעלות ולעבור כל מדריגות בחי' החכמה שיש בכלל הבריאה עד תחלת האצילות שהוא ראשית נקודת הבריאה. ואח"כ עולה ועובר עוד להלן עד שעובר גם על בחי' חלל הפנוי ומדבק א"ע באור א"ס בעצמו. אך אפי' מי שאינו זוכה לזה בשלימות רק כשבא לבחי' הסתרות וקשיות שא"א לו ליישבם עושה עצמו ככסיל ומחזק א"ע באמונה שלימה. גם לזה יש תקוה גדולה ושכר גדול כנ"ל. וע' רש"י שם שפירש ושוכר עובירם עוברי דרכים בטלנים מכל מלאכה. כי באמת עיקר מלאכת האדם בזה העולם הוא להוציא חכמתו הק' מכח אל הפועל. שזה בחי' ואמלא אותו וכו' בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה ועל זה יקבל שכר גדול כ"א לפי בחינתו. אך אעפ"כ יקבל שכר גם ע"ז שכשמגיע לבחי' כאלו הבאים מבחי' חלל הפנוי ששם כביכול בחינת ביטול שהוא בטל ופנוי מכל כמבואר בפנים וא"א להשיג החכמה שיש שם. ע"כ גם הם מבטלים א"ע לגמרי ומתדבקים אליו ית' בביטול גמור ועי"ז עובירם על הכל. וזה בכלל דבריו ז"ל שאמר "אז ס'איז גאר שלעכט איז מען זיך גאר מבטל". היינו כנ"ל כשגוברין עליו מבוכות ובלבולים כאלו שא"א לו להתגבר עליהם ולנצחם בשום אופן. ידע כי אולי הבלבולים האלו (הם) נמשכים מבחי' חלל הפנוי כפי בחינתו. ע"כ אין חכמה ואין עצה וכו' כ"א לבטל עצמו לגמרי אליו ית' בביטול גמור כנ"ל. ויש עוד כמה בחינות בזה ולזה נוגע גם מה שאמרו ז"ל פעמים ביטולה של תורה זו היא קיומה ואז יקבל שכר בודאי גם על בחי' הביטול. ויתד שהכל תלוי בו הוא להתחזק את עצמו בכל עת לדבר בו ית'

באמונה שלימה. ואז יזכה לעבור בשלום על הכל כי כתיב (תהלים נ"א) אמונים נוצר ד'. וע"כ גם בכלל קדושת ארץ ישראל נאמר שכן ארץ ורעה אמונה וכן לעתיד בעת קיבוץ גליות לא"י שאז ושר השיר הק' כנ"ל שזה בחי' (ישעי' כ"ו) ביום ההוא יושר השיר הזה בארץ יהודה וגו' כתיב שם ג"כ פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים וכו'. כי העיקר הוא האמונה כנ"ל:

סימן ס"ה-ויאמר בועז

ארץ ישראל וירושלים הם בחינת השדה העליונה ששם שורש גידול כל נשמות ישראל. וזה שמצינו בכלל א"י שנקרא שדה כמ"ש (שופטים כ') ואשלחה בכל שדי נחלת ישראל וכן (יחזקאל י"ז) ויתנהו בשדה זרע פירש"י בירושלים וכן שדי חמד וכיוצא בזה עוד. ובשעת ישוב ארץ ישראל וברכתה כתיב ועץ השדה יתן פריו. ושם עיקר שלימות התפלה כמו שכתוב והתפללו אליך דרך ארצם. כי שם עיקר ההתקרבות אל התכלית שהוא בחי' כולו טוב כולו אחד כנ"ל בסי' ד' ובסי' נ"א. וגם כי א"י היא בחינת עוה"ב שהוא עיקר התכלית. וזה בחי' הג' דברים שנתנו ע"י יסורים והם: תורה. עוה"ב. וארץ ישראל. כמו שאמרו ז"ל כי ע"י יסורים מבטלין עצמן אל התכלית שהוא בחי' א"י ועולם הבא ועי"ז זוכים לחידושי תורה כמבואר בפנים וע"כ אין תורה כתורת א"י. ושם בא"י עיקר השמחה כנ"ל כמה פעמים.ושם עיקר שלימות השכל כידוע שעי"ז עיקר גידול הנפש וכו'. והשכל הוא בחי' בועז כמו שכתוב החכמה תעוז לחכם. וע"כ נקראת ירושלים עיר עז לנו (ישעי' כ"ו). ומחמת שעיקר התיקון לבא אל התכלית הטוב הוא ע"י הצופים בחי' מנצפ"ך צופים אמרום. ע"כ נאמר על לעתיד (שם נ"ב) קול צופיך נשאו קול יחדיו כי עין בעין יראו בשוב ד' ציון וכו'. כי אז יזכו ישראל לזה בשלימות לסתום עיניהם מחיזו דהאי עלמא לגמרי ולהסתכל רק אל התכלית הטוב שהוא בחי' ציון וירושלים עין בעין. גם ארץ ישראל היא בחי' הגן עדן כמובא. שזה ג"כ בחי' כלליות תיגונים הנ"ל כמב"פ:

סימן ס"ו-ויהי נא פי שנים

העבודה שעובדין את השי"ת בארץ ישראל היא בבחי' פי שנים כמאמרם ז"ל וחד מנייהו כתרי מינן וכתיב לכן בארצם משנה יירשו. וזה מחמת שא"י של מטה מכוונת נגד א"י של מעלה ובפרט ירושלים ובית המקדש. וגם עכשיו שכביכול הקדושה של א"י נתעלמה ועלתה למעלה אעפ"כ כבר ידוע כי דרך הק' לפקוד את מקומה תמיד. וע"כ גם קדושת א"י יורדת בכל פעם למטה לפקוד את מקומה. וכמובן גם בזוה"ק וכמובא בתיקון שלשה משמורות. ומחמת שלמעלה מתאחדים הרוח דלתתא היינו בח' קדושת א"י וירושלים של מטה עם קדושת ירושלים של מעלה. ע"כ גם כשיורדת למטה לפקוד

את מקומה ממשכת עמה הארה גדולה מבחי' הרוח דלעילא שהוא בחי' א"י וירושלים שלמעלה. ועי"ז זוכים היושבים בא"י לבחי' פי שנים כנ"ל. ושם עיקר שלימות הדיבור שעי"ז מוחציאים כל הדברים שבקדושה מכח אל הפועל. כי שם מאיר אור האמת שמ"ש אמת מארץ תצמח וכתיב ונקראה ירושלים עיר האמת וכנ"ל כמה פעמים. ועל כן שם עיקר מפלת הרשעים גם בעולם הזה כמו שכתוב וירוממך לרשת הארץ כאשר קאה את הגוי וכו' וכמובא בספרים ג"כ. כי אור האמת של א"י שהוא בחי' פנים בחי' יעקב (כי א"י נקראת נחלת יעקב) אינו יכול לסבול את הרשעים וע"י כ"ז נמשך הארת עולם הבא כמב"פ. וע"כ ארץ ישראל היא בחי' עוה"ב ובחינת שבת כנ"ל כמ"פ ומשם עיקר שלימות הדיבור בחי' ודבר דבר. וזה בחינת אל הוי' ביצירה כמבואר בפנים. כי א"י היא בחי' יצירה כידוע. ועי"ז נשלם הדיבור שהוא בחי' מלכות פה בחי' א"י שהיא בחינת מלכות כידוע. ושם עיקר שלימות החשק דקדושה לפי גודל מעלת הנחשק שהיא קדושת ארץ ישראל שנקראת ארץ חמדה וכתיב ההר חמד אלקים לשבתו. וע"כ באמת מתגברין המניעות ע"ז מאד כמאמרם ז"ל שהיא אחת מג' דברים שנתנו על ידי יסורים. וזה בעצמו היתה טענת המרגלים אפם כי עז העם וכו' וכמבואר בליקוטי הלכות. אבל באמת הבל יפצה פיהם. כי אדרבא מזה ניכר גודל מעלת הנחשק וצריכים להתגבר בכיסופין כאלו עד שזוכין מלשבר כל המניעות שזה בחי' מה שאמר דוד נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד' וכו'. ועי"ז זוכין לבא לארץ ישראל ולהוציא את אור קדושתה כביכול מהעלם אל הגלוי מכח אל הפועל. ואז זוכין לקבל מקדושתה בחי' פי שנים. כי ממשיכין גם הארת בחי' הכח שהוא חי' רוח דלעילא אל הפועל שהוא בחי' הרוח דלתתא שזה בחי' פי שנים כנ"ל. וע"כ באמת אמרו ז"ל וחד מינן כי סליק להתם הוא כתרי מנייהו. כי מסתמא הי' לו מניעות רבות לעלות מחוץ לארץ לא"י רק שזכה להתגבר בחשק גדול וכיסופים גדולים כל כך ודייקא ע"י ריבוי המניעות עד שזכה לשבר את כל המניעות ולעלות ולבא לשם. וע"כ הוא זוכה לקבל הארת פי שנים ביותר עד שהוא כתרי מנייהו. וזה שאמר שם מקודם (כתובות ד' ע"הפ) ולציון יאמר איש ואיש יולד בה א"ר מיישא וכו'. אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה עי' רש"י. אמר אביי וחד מנייהו עדיף כתרי מינן. אמר רבא וחד מינן כי סליק להתם עדיף כתיר מנייהו. וכו' (עי' חידושי אגדות שם). היינו שמתחלה דרש כפל לשון איש ואיש שגם היושב בחו"ל ונכסף ומתגעגע ומצפה לראותה חשוב ג"כ כאילו נולד בה. ועל דרך שאמרו ז"ל חשב לעשו"ת מצוה ונאנס ולא עשאה וכו' כאילו עשאה. אמר אביי וחד מנייהו עדיף כתרי מ ינן נמצא שאנו רואים בחוש שאינו דומה הנולד בה ממש להמצפה לראותה כי חד מנייהו כתרי מינן מחמת

שאוירה מחכים ע"י בחי' הנ"ל שמאיר בה מבחי' ירושלים שלמעלה. נמצא שאי אפשר לצאת ב"הכאלו" שכיון שרואין שאינו דומה לו ממש. וממילא כפי זה יתפרש איש ואיש יולד בה שהנולד בה נחשב איש אחד מהם כשני אנשים שלנו שזה בחי' פי שנים. וזה שסיים והוא יכוננה עליון בחי' מ כון לשבתך פעלת ד'. כי היא מכוונת נגד ירושלים שלמעלה וע"כ יש להנולד בה פי שנים. וזה שסיים רבא וחד מינן כי סליק להתם. היינו שאינו רוצה לצאת עם ה"כאלו" מחמת שמצפה לראותה רק מתגבר בכיסופין גדולים כל כך עד שמשבר כל המניעות ועולה לשם. עי"ז מקבל הארת פי שנים ביותר עד שהוא עדיף כתרי מנייהו כנ"ל. וזה שסיים דהא ר' ירמי' לא הוה ידע מה קאמרו רבנן וכי סליק להתם קרי לן בבלאי טפשאי. יש לפרש על דרך שאמרו ז"ל (ברכות ס"ג. מכות י') חרב על הבדים על שונאיהם של ת"ח שלומדים בד בבד ולא עוד אלא שמטפשין וכו'. והענין כי כשלומדים שני ת"ח אזי מפלפלין בההלכה עד שמוצאים פירוש ההלכה לאמתתה מכח אל הפועל מה שאין כן כשלומדין ביחידות. אבל בא"י מחמת שאוירה מחכים אפי' כשלומד ביחידי מוציא מכח אל הפועל אמתת ההלכה כמו שאם הי' לומד בבבל בשנים. וזה מחמת ששם מאיר ביותר בחי' הכח בחי' רוח דלעילא אל הפועל (אבל מ"מ גם שם אם לומד בשנים בודאי יוכל להוציא מכח אל הפסועל אמתת ההלכה ביותר כי טובים השנים מן האחד) וזה וחד מנייהו כתרי מינן. נמצא כשר' ירמי' דלא הוה ידע מה דקאמרי רבנן היינו שאפי' מה שכבר הוציאו החכמים אל הפועל לא הי' מבין ג"כ. ולבסוף כי סליק להתם קרי לן בבלאי טפשאי. היינו שאפי' אם לומדין בשנים אינם יכולין להוציא אמתת פירוש ההלכות מכח אל הפועל המותו שזה בחי' טפשאי ע"ד ולא עוד אשלא שמטפשין. מזה מובן שנתחדד שם כ"כ עד שהוא כתרי מינייהו. כי הלא הוא מבין ומשיג מה שאחד מהם שהוא כתרי מינן לא יוכל להשיג (ועי' בחידושי אגדות סנהדרין ד' כ"ד מעין זה. ועי' כאן במהר"ם שיף). וזה דסיים ר' ירמי' בכמה מקומות בש"ס בבלאי טפשאי משום דיתבי באתרא חשוכא אמרין שמעתא דחשוכא ופירש רש"י כי בבל היא במצולה. ולפי פשוטו יתכן בזה מה שסיים הכתוב והוא יכוננה עליון ופירש"י שאן שהוא למעלה מכל העולם. כי מחמת שא"י וירושלים גבוה מכל העולם ע"כ אוירה מחכים היפוך מבבל שיושבת במצולה. אך לפי הנ"ל וכפי המבואר בפנים כי חושך הוא לשון מניעה. יש לפרש משום דיתבי בארעא דחשוכא היינו במקום שמתגברין המניעות והעיקר הוא מניעות המוח המונעין מלהוציא כל הדברים שבקדושה מכח אל הפועל. ע"כ אמרו שמעתא דחשוכי. כי אינם זוכים להוציא ההלכה ברורה מכח אל הפועל כי החושך והמניעות מתגברין ע"ז ומחמת זה בעצמו כשנתעוררין ע"י המניעות

לכסוף בכיסופין גדולים ביותר עד שמשברין החושך והמניעות וזוכין לעלות לשם בודאי זוכין לקבל עי"ז הארה גדולה ביותר עד שהוא כתרי מנייהו. וזה שדרש ר' ירמי' בעצמו (סנהדין כ"ד) במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי. כי שם מתגברין המניעות והחושך מאד. כי בבל היא בחי' פגם הדיבור שאינו בשלימות בחי' כי שם בלל ד' שפת כל הארץ וכמובא בסי' נ"ח. ועי"ז מתגברין שם המניעות ביותר בבחי' אנוס ע"פ הדיבור כמב"פ. נמצא שלשיטת רבא יתפרש הכתוב ולציון יאמר איש ואיש יולד בה בשני אופנים. היינו שמי שנולד בציון הוא כתרי מינן וכן מי שהוא מרהב ובבל וכו' הנזכרים שם מקודם ובא לציון אזי הוא כשני אנשים שנולדו בציון מחמת גודל המניעות והכיסופין שהיו לו עד שזכה לשם כנ"ת. וע"כ משה רע"ה כשרצה ליכנס לא"י והתגבר בתפלות וכסופין עד שרצה לשבר מניעות נוראות כאלו שהיו לו מהשי"ת בעצמו על זה. ואם הי' משבר המניעות שלו ע"י בחי' שלימות הדיבור והי' מוציא מכח אל הפועל כרצונו ומאוייו לכנוס לא"י. אזי הי' זוכה עי"ז למדריגה גבוה כזאת עד שהי' ממשיך ממש בחי' הכח שהיא בחי' ירושלים שלמעלה למטה ממש עד שאפשר שלא היו יכולין ישראל לקבל כלל ההארה הגדולה הזאת עד שהיו מתבטלין ממציאות ח"ו בחי' תוסף רוחם יגועון. וזה ויתעבר ד' בי למענכם (דייקא) וכו' ויאמר ד' אלי רב לך (ופירש"י הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון לך) אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה וכו'. היינו על דרך שאמר הכתוב מה רב טובך אשר צפנת ליריאיך (הינו הרב טוב הצפון וגנוז עדיין שהוא עדיין רק בבחי' כח) פעלת לחוסים בך נגד בני אדם. הינו ע"י שיש להיראים מונעים ונגדיין והם מתגברים על הכל וחוסים בבך ומשברים כל המניעות עי"ז זוכין להוציא הרב טוב הנ"ל מכח אל הפועל. וזה שהודיע למשה הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון לך. רצה לומר אתה כוסף ומתגעגע כ"כ לבא לא"י זו שלמטה שהוא בחי' רוח דלתתא בחי' פועל. אבל יש עדיין ארץ ישראל וירושלים שלמעלה שהיא בחי' רב טוב הצפון בחי' כח. ואם תכנס לא"י זו אזי תמשיך גם בחי' הרוח דלעילא עד שלא יוכלו ישראל לסבול כלל כפי מדריגתם שהם עכשיו לכן אל תוסף דבר וכו'. כי ע"י הדיבור מוציאין מכח אל הפועל כנ"ל. עלה ראש הפסגה כו' וראה בעיניך וכו' וצו את יהושע וכו' והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה. כי בכח הראי'ה שלך בלבד תמשיך ג"כ הארת הרוח דלעילא עד שבכח הזה יכבוש יהושע את הארץ. ויש עוד ל באר בזה וזה תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ד'. כי היא בבחי' פועל ומכוון נגד בית המקדש שלמעלה שהיא בחי' כח כנ"ל. וזה מקדש ד' כוננו ידיך היינו בחי' התפתחות הידים הנ"ל שהם בחי' כח ופועל. וזה כעת יאמר ליעקב וכו' מה פעל אל. כי המלאכים אין משיגים רק בבחי' כח ודייקא

ישראל ע"י שהם בעולם הזה שהוא מלא מניעות רבות זוכין להוציא מכח אל הפועל שזה בחי' מה פעל אל. וזה שנאמר לענין ירושת א"י (תהלים מ"ד) אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיהם וכו'. היינו מה שהוצאת ענין ירושת ארץ ישראל מכח אל הפועל. וזה אתה ידך גוים הורשת כי הכל נעשה ע"י התפתחות הידים כנ"ל. וזה כי ימינך וזרועך (בחי' שתי הידים שהם בחי' כח ופועל) ואור פניך הוא בחי' אמת שהוא בחי' פנים בחי' עוה"ב. וזה כירציתם לשון רצון וכיסופין שע"י כל זה מוציאין מכח אל הפועל (וזה בחי' ופעול ידיו תרצה) ואחר כך מתפלל שגם עכשיו אחר שבעוה"ר נסתלק קדושת א"י וחזר ועלה למעלה כביכול אעפ"כ ע"י שעוברין עלינו צרות ומניעות רבות כ"כ ואעפ"כ אנחנו דבוקים בו ית' בבחי' כי עליך הורגנו כל היום וכו'. ע"כ קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך. וזה שמתפלל ג"כ (תהלים ע"ד) זכור עדתך וכו' הר ציון זה שכנת בו וכו' למה תשיב ידך וימינך וכו'. בחי' הידים הנ"ל ואלקים מלכי מקדם פועל ישועות בקרב הארץ ונאמר עוזה אלקים זו פעלת לנו וכו':

סימן ס"ז-ויבן

קדושת ארץ ישראל היא בחי' מלכות בחינת כבוד כנ"ל כמה פעמים בחי' אם כל חי. כי שם שורש כל נפשו"ת ישראל בחינת תוצא הארץ נפש חי' וכמובא. וזה כי חלה גם ילדה ציון את בניה וכן בשיר השירים נקראים ישראל בנות ירושלים בנות ציון. וזה בחי' אנהגך אביאך אל בית אמי כי היא בחינת אם לנפשו"ת ישראל. וזה שובי נפשי למנוחייכי וכו'. אתהלך לפני ד' בארצות החיים פירש"י בא"י. וכשהנפש מסתלקת היא מסתלקת אל הכבוד וכו' וזה בחינת גודל מעלת הנפטר בארץ ישראל. וזה שנאמר אצל המרגלים כי כל האנשים הרואים את כבודי וכו' וינסו אותי וכו' אם יראו את הארץ וכו' ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה וכו'. וזה שנאמר שם תחלה וכבוד ד' נראה וכו' אכנו בדבר וכו'. וזה שנאמר שם תחלה וכבוד ד' נראה וכו' אכנו בדבר וכו'. כי לפעמים בא הכבוד בשביל הסתלקות הנפשות. וכן אצל עדת קרח נאמר וירא כבוד ד' כמבואר בפנים. והנה בא"י שם הוא בחינת שבירת תאות האכילה כנ"ל כמ"פ ועי"ז זוכין להארת פנים שזה בחי' ואור פניך כי רציתם הנאמר בירושת א"י. ושם עיקר המלכות והכבוד לצדיקים שיש להם עזות דקדושה בחי' ויתן עוז למלכו. וזה נהלת בעזך מאל נוה קדשך ונאמר כן בקדש חזיתיך וראות עוזך וכבודך ונאמר עוז ותפארת במקדשו ונאמר מטה עוזך ישלח ד' מציון ונאמר הבו לד' כבוד ועוז ונאמר עיר עז לנו ונאמר לבשי עוזך ציון ועוד כיוצא בזה. וזה שכתוב על לעתיד (ישעי' כ"ה) על כן יכבדוך עם עז וכו' כי אפילו הגוים שהם עזי פנים יזהרו ג"כ בכבוד השי"ת. וזה כי היית מעוז לדל בחינת המלכות

דקדושה שנקראת דל כידוע. וע"כ עיקר תיקונה הוא ע"י צדקה שנותנים לעניים כמבואר בפנים. וכבר נתבאר שעיקר שלימות הצדקה היא ג"כ בארץ ישראל כמו שכתוב וצדקה בכרמל תשב והבית המקדש שלעתיד יהי' נבנה ע"י צדקה ויהי' נקרא שמו צדקה כמובא בזוה"ק (שמות נ"ט) וע"י צדקה מעלין הכבוד והמלכות מבין הסט"א וחוזר אל המביני מדע. וזה עיקר שלימות קדושת א"י וירושלים שלמטה שהיא בחי' כבוד שהוא מכוון נגד ירושלים שלמעלה שהיא בחינת בינה כידוע. וזה שכ' עד אבא אל מקדשי אל אבינה וכו' וזה שכתוב (משלי כ"ג) כי תשב ללחום את מושל (היינו לאכול לחם על השלחן שהוא בחינת מלכות וממשלה בחינת כבוד כמבואר בפנים) בין תבין את אשר לפניך (היינו שתראה שיהיה להכבוד פנים ויהי' מחובר אל בחינת בינה כנ"ל) שזה בחי' מה שחזרה ארץ ישראל לישראל שנקראים עם חכם ונבון. ואך מחמת שיש בחי' מותרות המוח בחינת בינה יתירה שמשם יניקת האויבים. והתיקון לזה ע"י שמתחברים כל האויבים ביחד עי"ז יונקים במהרה כל המותרות ונופלים. וזש"כ אצל כיבוש א"י (יהושע ט') ויתקבצו יחדיו להלחם עם יהושע וכו' פה אחד. וכן (שם י' י"א) וכל זה בכדי שיינקו במהרה כל המותרות ויפלו באין תקומה כנ"ל. ושם עיקר שלימות היראה והאהבה כנ"ל כמה פעמים. וזה אהבתי מעון ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך. והם בחינת יד החזקה ויד הגדולה שעל ידם הולדת הנפשו"ת וגידולן וזה שנאמר כמ"פ יד אצל ירושת ארץ ישראל וכן משה אמר בתפלתו אתה החילות וכו' את גדלך ואת ידך החזקה וכו'. והנה מבואר בפשים שלפעמים יש עייפות אל הנפש ע"י שנתרחקה מאמה דהיינו הכבוד היינו שכמתפללין בלא כוונת הלב וכו'. ובזה מבואר מה שאמרו ז"ל יכוון את לבו כנגד א"י וכנגד ירושלים ובית קדשי קדשים. כי כונת הלב הוא בחינת הנפש ששרשה בכבוד שהם בחי' דיבורי התפלה שהם בחי' מלכות בחי' כבוד בחינת למען יזמרך כבוד וכתיב שימו כבוד תהלתו. ע"כ צריך לכוון לבו נגד ארץ ישראל שם משכן כבודו ית' ונאמר לשכון כבוד בארצנו. וכנגד ירושלים שנא' בה נכבדות מדובר בך. וכנגד בית קדשי קדשים בחינת ובהיכלו כולו אומר כבוד ונאמר מעון ביתך ומקום משכן כבודך. וזה שכתוב (תהלים ס"ג) צמאה לך נפשי וכו' בארץ ציה ועיף בלי מים כן בקודש חזיתיך לראות עוזך וכבודך בחינת כבוד ועוז הנ"ל כי טוב חסדך מחיים וכו' כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי וכו'. כי עיקר חיות הנפש הוא מהתפלה שהיא בחי' כבוד. וזש"כ גם כן (תהלים קמ"ג) פרשתי ידי אליך (היינו לעורר עי"ז הבחי' ידים שעל ידם הולדת הנפש וגידולה כנ"ל) נפשי כארץ עייפה לך סלה פירש"י כארץ עייפה בגולה כי בגולה היא בחי' התרחקות הנפש מן הכבוד שעי"ז בא עייפות

להנפש. וע"כ בעת הגאולה נאמר (ירמי' ל"א) וישבו בה יהודה וכל עריו יחדיו וכו' כי הרויתי נפש עיפה וכל נפש דאבה מלאתי. והנה מבואר בפנים כי התיקון לעייפות הנפש הוא ע"י שנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו וכו'. ולענינינו יש לומר כי התיקון הוא ע"י שנזהרין גם עכשיו בכבוד א"י וירשלים ומחבבין אותה ומשתוקקין אליה. כי עכשיו כשנתעלם קדושתה היא בבחי' זקן ששכח תלמודו מחמת אונסו. והשכחה היא מחמת העננין דמכסיין על עייניו שהם רומי רבתי ורומי זעירתא כמבואר במקום אחר שהם החריבו את ירושלים וא"י עד שנתעלם קדושתן. וע"י שנזהרים גם עתה בכבודן והכבוד הוא בחי' אש ובא בתוך העננים ואזי נקרעים העננים ונתגלה דעת הזקן וכו' כמבואר בפנים. וכמו כן לענייניו שע"י הכבוד שמכבדין אותם גם עכשיו ובאין אליהם ושואלים בשלומם ונשתתפין בצערים עי"ז נקראים העננים שגברו אז בשעת החורבן כמו שכתב (ירמי' ד') הנה כעננים יעלה וכתיב (יחזקאל ל"ב) והצלתי אתכם מכל המקומות אשר נפוצו שם ביום ענן וערפל וכתיב סכות בענן לך וכו'. ונתגלה הדעת שהוא בחי' קדושת א"י. וזה שהתפלל דוד (תהלים ק"ב) אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה וכו' כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו היינו שגם עכשיו שנתעלם קדושתה אעפ"כ מכבדין אותה ומחבבין אותה כ"כ עד שמנשקים אבניה ומחבקין את עפרה כמו שאמרו ז"ל (כתובות קי"ב.) ר' אבא מנשק כיפי דעכו ר' חנינא מתקל מתקלא וכו' ערש"י ר"ח ב"ר אבא מיגנדר בעפרה שנאמר כי רצוף עבדיך את אבניה וכו' היינו כנ"ל שזה בחי' שנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו. ע"י זה בעצמו ראוי ונכון שתחזיר בשלימות לכבודה ויתגלה קדושתה. וזה ויראו גוים את שם ד' וכל מלכי הארץ את כבודך כי בנה ד' ציון נראה בכבודו וכל הענין כמבואר שם. וע"כ באמת לעתיד כתיב ואני אהי' לה חומת אש ולכבוד אהי' בתורה בחי' האש והכבוד הנ"ל. ועי"ז נעשה רעמים. וזה שנאמר (ישעי' כ"ט) מעם ד' צבאות תפקד ברעמים וברעש וכו' ולהב אש אוכלה ופירש רש"י ואחר שתשפלו וכו' תפקד אריאל מאתי להושיעם ברעם וכו'. ועי"ז יוצאין מים רבים שהם בחי' מימי הדעת ובמקום שהי' תחלה בבחי' ארץ ציה ועיף בלי מים נעשה עכשיו ארץ נחלי מים וכתיב ישם מדבר לאגם מים וארץ ציה למוצאי מים (תהלים ק"ז) עי' תרגום וכן בישעי' מ"א ע"י רש"י שם וכיוצא פסוקים רבים המבשרים על מים רבים וקדושים שיתגלו אז וכתיב (זכרי' י"ד) והי' ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים וכו' ועל ידי כ"ז יתתקן בחינת עייפות הנפש כנ"ל וגם העצמות יתתקנו בבחי' (ישעי' נ"ח) והשביע בצחצחות נפשיך ועצמותיך יחליץ והיית כגן רוה וכמוצא מים וכו' וכתיב (ירמי' ל"א) אולכים אל נחלי מים וכו' והיתה נפשם כגן רוה וכו':

סימן ס"ח-איסור כעס

בארץ ישראל שם בחי' ביטול הכעס כמאמרים ז"ל ונתן לך שם לב רגז בבבל הוא דכתיב וכמובן ג"כ בסי' קנ"ה. ושם עיקר העשירות בחינת רבת תעשרנה וכתיב וכסף וזהב ירבה לך ועוד כיוצא בזה ובפרט מה שהפליגו רז"ל בגודל העשירות שהי' שם בפרט העשירות שהי' בימי שלמה המלך עד אשר אין כסף נחשב וכו'

סימן ס"ט-איסור גזילה

ארץ ישראל היא בחינת אשה יראת ד' כידוע וממנה מתפשטין ענפים שהם בחינת ממון ועשירות וזה בחי' העשירות הגדול שהיא בא"י בפרט בירושלים ובית המקדש ועל ענפים אלו גדלים הפירות היינו הבנים שזה בחי' בני ציון היקרים שמסולאים בפז כי גדלים על ענפים יקראים שכל ענף יקר מכל הון ופז רב. וזה שאמר הכתוב (יואל ד') אשר כספי וזהבי לקחתם וגו' ובני יהודה ובני ירושלים מכרתם וכו'. וזש"כ ג"כ בנחמת ציון (ישעי' ס') כי לי איים יקוו וכו' להביא בניך מרחוק כספם וזהבם אתם וכו'. וזה שאמר הכ' (חגי ב') והרעשתי את כל הגוים וקבאו חמדת כל הגוים ומלאתי את הבית הזה כבוד וכו' לי הכסף ולי הזהב וכו' עי' רש"י. הינו כי באמת הכסף והזהב הוא רק שלו ית' וראוי רק לישראל אך העכו"ם מלבד שגזלו וחמסו הרבה את ישראל ונטלו מהם כספם וזהבם אף גם יש אצלם הרבה כסף וזהב שבא להם ע"י החמדה שהי' להם על העשירות של ישראל. וע"כ לעתיד יתעוררו כולם להשיב הכסף והזהב אל שרשם שהוא הבית המקדש פנימיית נקודת קדושת ארץ ישראל שמשם שפע כל העשירות כנ"ל. וזה בחי' האילן של זהב שעשה שלמה עם ענפים ופירות של זהב רומז להנ"ל.וזה ולא יחמוד איש את ארצך בעלותך ליראות. וזה שנצטוו ולא ייראו פני ריקם וכו' כברכת ד' אלקיך אשר נתן לך. כי משם שורש כל השפע של כל אחר כנ"ל. וזה שכתוב על ירושלים (יחזקאל י"ז) אל שדה טוב אל מים רבים היא שתולה לעשו"ת ענף ולשאת פרי וכו'. ושם בהר מרום ישראל אשתלנו ונשא ענף ועשה פרי וכו'. וזה שכתוב (שם י"ט) אמך כגפן בדמך על מים שתולה פוריה וענפה היתה ממים רבים וכו' ותותש בחמה לארץ הושלכה ורוח הקדים הוביש פריה וכו'. היינו שנתקלקל החומה של בחינת העשירות ונעשה חימה רח"ל כנ"ל בפנים סי' ס"ח ועי"ז הוביש פריה. אבל בנחמות ציון כתיב (שם ל"ו) ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו וכו' כי הנני עליכם וכו' והרביתי עליכם אדם וכו' ורבו ופרו וכו'. וזש"כ (שיר השירים ח') כרם הי' לשלמה בבעל המון (פירש"י בירושלים) נתן את הכרם לנוטרים איש יביא בפריו אלף כסף (עי' רש"י). כי הם פירות יקרים מאד בחי' בני ציון היקרים המסולאים בפז וכו' כנ"ל. כרמי שלי לפני

האלף לך שלמה וכו' (עי' רש"י) כי הוכרחו להחזיר הענפים עם הפירות וכל העשירות כנ"ל. ושם בא"י עיקר החכמה בחי' לב חכם לימינו שהיא התורה כי אין תורה כתורת א"י ושם בחי' ביטול תאות ממון כנ"ל כמה פעמים. וע"כ שם עיקר האהבה והשלום כמו שכתוב השם גבולך שלום וארז"ל (סנהדרין כ"ד) בא וראה כמה מחבבין זה את זה. ושם עיקר ביטול והכנעת האויבים והשונאים היונקים מהשערות שהם בחי' מותרות המוחין שהם בחי' שערות הם בחי' שערים בימין שזה ג"כ בחי' לב חכם לימינו כמבואר בפנים. וזה בחי' ויירש זרעך את שער אויביו וכן את שער שונאיו. כי כשנעשה מבחי' שער בשמאל (שמשם יניקת האויבים) שער בימין עי"ז נכנעים האויבים והשונאים ויורשין אנחנו שעריהם. וזה שכתוב לא האמינו וכו' כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים כי ע"י שערי ירושלים נכנעין האויבים. וזש"כ (תהלים ט') ראה עניי משונאי מ רוממי משערי מות (היינו בחי' שנאה ומחלוקת שהם מסטרא דמותא כמובא וכמאמרם ז"ל או חברותא או מיתותא) למען אספרה כל תהלתך בשערי בת ציון וכו' וזה אוהב ד' שערי ציון וכו'. כי לא מיבעיא ציון בעצמה שהיא עיר החכמה בעצמה אלא אפי' שערי ציון שהם בחי' ההקדמות להחכמה בחי' מותרי מוחין בחי' שערית כנ"ל כמבואר בסי' ל' מישרא דסכינא הם גם כן טובים מאד כי הם בחי' שערים בימין בחי מוחין זכים בחינת מסטרא דימינא מוחא חוורא ככספא. כי על ידם יכולים ליכנוס אל המוחין והחכמה אמתיית. ואפי' המחלוקת שיש שם לפעמים על דברי תורה בחי' דברי ריבות בשעריך. והמחלוקת נראה לכאורה כשנאה שנמשכת מבחי' שערות בשמאל. אבל באמת דייקא עי"ז נתברר ההלכה לאמתתה ונעשים אוהבים זה לזה בחי' את והב בסופה כמו שדרז"ל. נמצא שגם זה היא בחי' שער בימין בחינת שערי ציון הנ"ל וכשדרז"ל שערים המצויינים בהלכה. וזה שכ' (תהלים קכ"ז) הנה נחלת ד' בנים היינו שבשכר ישיבת ארץ ישראל שהיא נחלת ד' זוכים לבנים הגונים (בבחינת וכל בניך לימודי ד' כפשוטו שהיא בא"י דייקא כנ"ל כמ"פ. וזה רב שלום בניך כי הם בבחי' שלום ואהבה היפוך השנאה והמחלוקת) וזה שכר פרי הבטן. כי הוא בחי' הנושא אשה הגונה שלא לשם ממון רק בשביל ללמוד תורה בטהרה ולהוליד ממנה בנים הגונים שהם בבינת הפרי בעצמה שלא בשביל ממון שהיא רק בבחי' הענפים הנ"ל. וזה שסיים לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. כי עי"ז מכניעין את האויבים כפשוטו ונעשה מבחי' שער בשמאל שער בימין בחינת שרי ציון שערים המצויינים בהלכה ששם אע"פ שנראים בתחלה כאויבים מחמת המחלוקת שבהלכה אעפ"כ זה ג"כ טוב. והיא בחי' שער בימין כי עי"ז יתברר ההלכה. וזה לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער הם הת"ח שמנצחין זה את זה בהלכה ונראין כאויבים.

כמו שפירש רש"י היינו כנ"ל. וזה שבחי ירושלים את ד' וכו' כי חיזק בריחי שעריך היינו שערי ציון הנ"ל שלא יכנוס האויב בהשער כנ"ל ברך בניך בקרבך בחינת הבנים הגונים הנ"ל. השם גבולך שלום בחי' שלום ואהבה הנ"ל. וע"כ לעתיד לבא שיחזרו לנו העכו"ם הבנים עם הכסף וזהב שהם הענפים וכמו שכתוב (ישעי' ס') כי לי איים יקוו וכו' להביא בניך מרחוק כספם וזהבם אתם וכו' וכנ"ל. וזה שסיים ובנו בני נכר חומותיך (בסי' תיקון החומה הנ"ל) וכו'. וזה ופתחו שעריך תמיד יום ולילה לא יסגרו וכו' כי אז יהי' הכנעת האויבים כ"כ עד שלא יצטרכו לסגור את השער בפניהם אדרבה השער יהי' פתוח בכדי שיבואו גם הם לשם בהכנעה גדולה וזה שסיים להביא אליך חיל גוים ומלכיהם נהוגים כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו וכו'. נמצא שיהיו השערים צ ריכים להיות פתוחים תמיד בכדי שיוכלו לבא לשם בהכנעה כנ"ל שזה ממש בחינת שחו רעים לפני טובים ורשעים על שערי צדיק המבואר בפנים:

סימן ע'-ויהי ביום השמיני

ציון וירושלים הם בחי' צדיק יסוד עולם כידוע וכמו שכתוב מציון מכלל יופי אלקים הופיע כי משם משתיתו של עולם ובפרט מהאבן שתי' שממנו יצאי גידין ומתפשטין בכל העולם כמו שארז"ל ומשם נמשך הקדושה לכל ארץ ישראל. וע"כ כתיב צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עליה כי הם מבחי' אחת. וכמו שהצדיק יסוד עולם הוא עניו ושפל ומשים עצמו כעפר וממנו נמשכין כל ההשפעות להעולם ואם נותנין לו צדקה היא כמו זריעה ממש ומתברך מיד וגם יש לו כח המושך להמשיך כל העול' אליו (רק שיש כח המכריח המעכב) והוא בבחי' המשכן כי יש לו כח המושך להמשיך שכינת אלקותו ית' למקום שהוא עומד שם ואצלו כל הכבוד והגדולה של כל העולם בחי' במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כמבואר כ"ז בפנים כל זה הנ"ל כלול ג"כ בקדושת א"י וירושלים כי עפר חו"ל הוא עפר טמא ויש בו אחיזת הגסות ביותר וע"כ הוא מיוחד לישיבת העכו"ם שמתגאין ביותר. וע"כ באמת אמרו רז"ל הדר בחו"ל דומה וכו' שנאמר כי גרשוני וכו' לך עבוד אלקים אחרים כי כל המתגאה כאילו עובד ע"ז והקב"ה אומר אין אני והוא יכולים לדור וכו' כמו שארז"ל אבל א"י עפר שלה היא אדמת קודש כי היא בבחי' ענוה ושפלות וע"כ נקראת גם עכשיו ארץ כנען מלשון הכנעה ושפלות כמובא וע"י מיוחדת לישוב ישראל עם קדוש שהם ענוים ושפלים כמ"ש כי אתם המעט מכל העמים שממעטין עצמן כמו שדרשו רז"ל. וזה בחי' וענוים (דייקא יירשו ארץ ואמר ז"ל) מגילה כ"ח תענית כ"ג חולין קכ"ב) תא חזי מה בין תקיפי דארעא לחסידי דבבל וכו' היינו שאפי' התקיפים שבארץ ישראל הם ג"כ צנועים וענותנין ביותר. וע"כ א"י דיקא

גבוה מכל הארצות כי מאן דזעיר הוא רב והפלתי הגבהתי כמו שארז"ל. וע"כ נקראים א"י וביהמ"ק גאון יעקב כמ"ש יבחר לנו את נחלתנו וכו' וכמוהו רבים והבית המקדש נקרא גאון עוזכם כי במקום הענוה והשפלות שם עיקר הגאוה והגדולה. וע"כ שם עיקר שכינת אלקות ו ית' בחי' אשכון את דכא ומשם נמשכים כל ההשפעות לכל העולם כמו שארז"ל. ושם עיקשר שלימות הצדקה בחי' וצדקה בכרמל תשב כנ"ל והצדקה עושה פירות בחי' עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר וכו' ובחנוני נא בזאת וכו'. וזה שכתוב ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ד' ואמרו ז"ל בפרקי דר"א וכי זרע יצחק דגן אלא שלקח ממונו ונתן צדקה לעניים הה"ד זרעו לכם לצדקה וכו' (הובא בשער החצר סי' קי"ד) היינו כנ"ל. וארץ ישראל יש לה כח המושך להמשיך כל העולם אלי' כי היא יפה נוף משוש כל הארץ ונקראת ארץ צבי צבאות גוים שכל מלכי העכו"ם היו תאבים אליה להיות להם בית דירה בתוכה כשארז"ל ונקראת חמדת כל הגוים. ולא עוד אלא שיש לה כח המושך להמשיך שכינת אלקותו ית' לתוכה בבחי' ההר חמד אלקים לשבתו וכתיב כי בחר ד' בציון אוה למושב לו וכתיב פה אשב כי אויתיה וכתיב ארץ אשר ד' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ד' אלקיך בה וכו'. וכשם עיקר הכבוד והגדולה בחי' לשכון כבוד בארצנו וכתיב נכבדות מדובר בך וכו'. כי עיקר הגדולה היא במקום ענוה ושפלות. וזה שכתוב בשבח א"י ארץ הרים ובקעות כי שם נכלל הגדולה שהיא בחי' הר עם השפלות שהיא בחי' בקעה ביחד וזה שכתוב לענין ירושלים (זכרי' י"ד) וראמה וישבה תחתיה כי תהי' במדריגה רמה וגבוהה מאד ואעפ"כ וישבה תחתיה בחי' שפלות בחי' שבו איש תחתיו כמבואר במקום אחר כי במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. וע"כ עיקר תחיית המתים יהי' בארץ ישראל כמו שארז"ל כי שם עיקר הענוה והשפלות שעי"ז יהי' תחיית המתים כמ"ש הקיצו ורננו שוכני עפר ודרשו רז"ל מי שנעשה שכן לעפר בחייו. וזה בחי' הכבוד והגדולה שיהי' לעתיד לא"י וירושלים כמבואר בפסוקים רבים עד שכל מלכי עכו"ם יהיו כפופים אליהם כי אז יתוודע לכל ששם שורש כל הגדולה והכבוד עד שכל הראשים והממונים שבעולם צריכים לקבל כבודם משם. וזה שכתוב (ישעי' ס') קומי אורי כי בא אורך וכבוד ד' עליך זרח וכו' והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך וכו' ובנו בני נכר חומותיך ומלכיהם ישרתונך וכו' וכל הענין שם עד ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ וכו' הקטן יהי' לאלף, וכו'. וכן אח"כ (שם ס"א) יען משח ד' אותי לבשר ענוים וכו' וכל הענין שם. וכן (שם ס"ב) ויראו גוים צדקך וכל מלכים כבודך והיית עטרת תפארת ביד ד' וצניף מלוכה בכף אלקים וכו' ועוד פסוקים רבים כאלה. ולכל הכבוד והגדולה הזאת יזכו רק ע"י השפלות

והענוה בחי' ולפני כבוד ענוה עד שאפי' ההתגברות כח המכריח שהתגבר מאד בעוה"ר עד שגרם גלות ישראל וא"י וירושלים ובית המקדש לבחי' שפלו וענוה יתירה ביותר ועי"ז יתגבר כח המושך שלהם ביותר עד שכל בחי' הכחות המכריחות יפלו ויתבטלו ותחזור העטרה ליושנה ביתר שאת כמ"ש כי שחה לעפר וכו' קומה עזרתה לנו וכו'. וזה שמבואר בפסוקים רבים שדייקא ע"י החרפות והבזיונות והשפלות שסובלין בזמן הגלות על ידי זה דייקא יזכו לעתיד לכבוד גדול בבחי' תחת היותך עזובה ושנואה ואין עובר (שזה ע"י הכח המכריח שהוא היפוך מהכח המושך שגורם אהבה ושלום וכו') ושמתיך לגאון עולם משוש דור ודור (ישעי' ס') ועוד פסוקים רבים כאלה וזה זכור תזכור ותשוח עלי נפשי (היינו שנשפלת מאד עי"ז) זאת (דייקא) אשוב אל לבי על כן אוחיל וכו'. וע"כ העם היושב בה נשוא עון בבחי' נושא עון וכו' לשארית נחלתו ודרשו רז"ל למשים עצמו כשיריים היינו בחי' שפלות וענוה אמתית שזוכין לזה בא"י כנ"ל. וע"כ אמרו רז"ל בגמרא ובזוה"ק שע"י א"י זוכים לעולם הבא על דרך שאמרו ז"ל (סנהדרין פ"ח) שלחו מתם (היינו מא"י) איזהו בן עוה"ב ענותן ושפל ברך שייף עייל שייף ונפיק וכו' היינו כנ"ל. כי לכל זה זוכין בא"י:

סימן ע"א

אמרו רז"ל אין יסורין בלא עון וגם אמרו ז"ל הדר בא"י שרוי בלא עון שנאמר העם היושב בה נשוא עון. וא"כ הי' ראוי שלא יהיו שום יסורים להיושבים בא"י בבחי' ובל יאמר שכן חליתי וכו'. אך כמו שמצינו שהצדיקים גמורים יש להם יסורים בשביל לכפר על ישראל בבחי' (ישעי' נ"ג) אכן חליינו הוא נשא וכו' ובחבורתו נרפא לנו וכו' ועונותם הוא יסבול וכו'. ועי"ש ברש"י שכל האומות מתכפרין ביסורים של ישראל וכו'. כמו כן א"י מחמת שהיא יסוד הכל וכל היושבים בה הם בבחי' צדיקים כמובא ע"כ הם סובלם כולו כנ"ל. וע"כ באמת יהי' להם שכר גדול גם על זה כמו שכתוב (שם) לכן אחלק לו ברבים וכו'. וכן עיקר השפע מקבלת א"י כידוע. רק לפעמים היא בוחרת ביותר בפשע רוחנית והשפע גשמית הולכת ומתפזרת עי"ז בכל העולם ע"ד שאמרו רז"ל צדיקייא מהני זכותייהו אעלמא אדידהו לא. וכן אמרו רז"ל לא דיים לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא וכו':

סימן ע"ב-להתחזק בכל פעם

מבואר כבר כמה פעמים שארץ ישראל היא בבחי' הצדיק יסוד עולם. וכמו שבענין ההתקרבות להדיקים מצינו שלפעמים מתגבר עליו היצר הרע אז ביותר כי כל הגדול מחבירו וכו' כמבואר בפנים. כמו כן באמת ע"י קדושת א"י בודאי נכנע ונתבטל היצה"ר

כי אי אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. אבל אוירא דא"י מחכים וע"כ באמת אמרו רז"ל (נדרים כ"ב) ונתן לך שם לב רגז בבבל הוא דכתיב וכו' ועי"ש בחי' אגדות מבואר שבחו"ל היצר הרע מתגבר יותר מבארץ ישראל וכו' ובפרט כי כפי המבואר בפנים שעיקר היצה"ר שרשו מבחי' רוגז ודינים. ועל א"י כתיב (שמואל ב' ז') ושמתי מקום לעמי ישראל ולא ירגז עוד. כי שם נמתקין כל מיני רוגז ודין. אך אעפ"כ מגודל כח הבחירה יוכל היצה"ר להתגבר ח"ו גם בשם. ולפעמים נדמה להאדם כי שם מתגבר עליו ביותר. ובאמת הוא בטעות. רק או מחמת שהי' בתחלה בבחי' אין שוטה מרגיש. כי התגבר עליו הרוח שטות כ"כ עד שלא הי' מרגיש כלל גודל התגברות היצה"ר עליו (ואם בדבר פרטי באיזה תאוה או מדה נדמה לו שבחו"ל הי' נוח לו ביותר לשבר ולא הי' מתגבר עליו כל כך בענין זה. אבל מי יודע איך הי' שם בשאר מדות וענינים. וכבר מבואר מזה במקום אחר. ויוכל להיות שמחמת שטות דעתו לא התבונן כלל בזה ולא שם אל לבו ומי יודע מה הי' נעשה עמו אם לא הי' זוכה לבוא לארץ ישראל. ובפרט כי בענין התגברות היצר הרע אינו דומה כלל יום אחד לחבירו כמו שארז"ל יצרו של אדם מתגבר ומתחדש עליו בכל יום וכו' ומי יוכל לידע מה הי' נעשה עמו ביום זה אם הי' דר בחו"ל). ועכשיו מחמת שאוירא דא"י מחכים הוא מרגיש ומתבונן יותר וע"כ נדמה לו שכאן מתגבר עליו היצר הרע ביותר. ולפעמים הוא בבחי' כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו כנ"ל. ע"כ באמת צריך עכשיו התגברות חדש ביותר. ועיקר ההתגברות הוא בענין המתקת הדינים והרוגז היינו שלא יהי' לו עי"ז בחי' לב רגז ח"ו כמו שמצוי איזו חסרי הדעת שכשרואין שנתקרבו אל הצדיק או שבאים לא"י במניעות גדולות ואעפ"כ גם עכשיו מתגבר עליהם היצה"ר עי"ז מתרגזין ביותר על עצמן עד שמהרהרין אחר הצדיק אחר קדושת ארץ ישראל עד שכמעט שהם תוהים על הראשונות ח"ו וזה קשה מן הכל והוא בבחי' פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה ח"ו. וע"כ צריכין ליזהר בזה מאד להמתיק הרוגז אצל עצמו ולהתבונן בדעתו היטב מהות התגברות היצה"ר שמתגבר עליו כעת. כי יש כמה בחינת ביצה"ר כמבואר בפנים. וממה נפשך אם מתגבר עליו היצה"ר המגושם והנמוך והוא הרוח שטות ושגעון ממש אוכל פתי ומשוגע ובא רק מעכירת הדמים בודאי מי חייב לו בדבר זה שהוא חסר דעה כ"כ עד שלפעמים כמעט שהוא מגרה היצה"ר בנפשו בשטותים מזוהמים ומגושמים כאלה עד שמי שיש לו איזה דעת זך כל שהוא אין צריך שום התגברות כלל כנגד יצה"ר זה רק חסרון דעתו ועכירת דמיו גורמים לו כל זה ומי חייב בדבר. רק שאפי' איש כזה צריך ג"כ ליזהר לבלי להתרגז על עצמו ביותר עד שיתייאש עצמו לגמרי ח"ו רק ישבר את לבו וישפוך שיחו בכל פעם

לפני השי"ת ויראה להתגבר על יצרו בכל האפשר ועכ"פ שלא יבא לידי מעשה רע ח"ו ויראה לזכך את דמיו בכל מה דאפשר לו במיעוט תענוג וכו' ויחזק את עצמו מאד ויבטח בכחו של הצדיק ובזכותו וכן בכח וזכות קדושת המצוה של ישיבת ארץ ישראל שאמרו רז"ל ששקול כנגד כל המצות ובכח קדושת א"י בעצמה ויאמין בכל לבבו כי בודאי יתתקן הכל אי"ה ויתהפך הכל לטובה והירידה תהי' תכלית העלי' וכמבואר מזה במקום אחר. בפרט אם רואה שאדרבה היצה"ר המגושם נכנע אצלו בא"י ביותר רק שעכשיו מתגבר עליו איזה יצה"ר מבחי' אחרת דקה ורוחנית שזה בודאי רק מבחי' כל הגדול מחבירו וכו' כנ"ל. אזי הגם שגם מיצה"ר כזה צריכין לברוח מאד ואם לא יתגבר עליו ח"ו אזי מי יודע מה שישתלשל מזה כי היום אומר לו עשה כך וכו'. אבל עכ"פ צריך ליזהר שלא יהי' לו לב רג עי"ז. כי היצה"ר שרשו מבחינת רוגז ודין. רק אדרבא ישפוך שיחתו לפניו ית' ברחמים ותחנונים ויאמין בכח קדושת הצדיק וכן בכח קדושת א"י שבודאי יהי' נמתק הדין ברחמים בבחי' ברוגז רחם תזכור. וזה שכתוב (ישעי' מ"ד) כי ירחם ד' את יעקב וכו' והניחם על אדמתם וכו' והי' ביום הניח ד' לך מעצבך ומרגזך וכו'. כי ירושת ארץ ישראל הוא מבחי' חסד ורחמים וביטול העצב והרוגז כנ"ל. ואפשר שחטא המרגלים נמשך ג"כ מזה. כי הם היו תחלה צדיקים גדולים כמבואר בדברי רז"ל. רק כשבאו לא"י התגבר עליהם יצה"ר חדש מבחי' אחרת חדשה בבחי' כל הגדול מחבירו וכו' ולא זכו להמתיקו כראוי עד שנפלו מאד והוציאו דבה על א"י ג"כ בענין זה אפם כי עז העם וכו' עמלק יושב בארץ הנגב וכו' לא נוכל לעלות וכו' כי חזקה הוא ממנו כביכול כו' כמו שאמרו ז"ל היינו כי כבר ארז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו וכו' ואלמלא הקב"ה עוזרו וכו'. והם אמרו ששם מתגבר יצה"ר גדול כ"כ עד שא"א להתגבר עליו גם בכח ועזר מהשי"ת. ויהושע וכלב חזקו אותם שאי ל התיירא מזה כלל כי ד' אתנו ויעמוד בעזרתנו סלה ועי' בזוהר שלח שביאר ג"כ על דרך זה שנאמר בפ' וילך כי אביאנו אל האדמה וכו' והי' כי תמצאנה אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד וכו' כי ידעתי את יצרו אשר הוא עושה היום בטרם אביאנו אל הארץ וכו'. היינו התרה בהם תחלה שכשיבואו אל הארץ ויתגבר עליהם היצה"ר מחדש בבינת כל הגדול מחבירו וכו' והיצה"ר שרשו מחרון אף ודינים וכשלא ימתיקו אותו יבואו עי"ז למה שיבואו עד שיתגרה בהם החרון אף ממש ח"ו ומצאוהו רעות רבות וצרות וכו'. ובשעת התגברות הצרות והיסורין הנמשכין מבחי' חרון אף ודינים אז בודאי יש כח להיצה"ר להתגבר ביותר כמבואר בפנים רק וענתה השירה זאת לפניו לעד כי כשישימו על לבם שכבר התרה בהם והודיעו להם מתחלה את כל זאת עי"ז יהי' להם כח להתגבר על יצרם עד

שיומתק ויתתקן הכל. וזה כי ידעתי את יצרו אשר הוא עושה היום וכו'. כי כשבאין לשם והיצה"ר מתחיל להתגבר אזי יש ששוכח מה שעבר עליו קודם שבא לארץ ישראל ונדמה לו כאילו שם לא הי' לו יצה"ר גדול כ"כ רק שבכאן בא"י נתגדל והתגבר עליו כ"כ ועי"ז מלא לבו עצה ורוגז ומהרהר אחר קדושת א"י ח"ו עד שבא למה שבא עי"ז. ע"כ התרה בהם וביאר להם גם זאת שהוא יודע גם היצה"ר הגדול שיש להם עכשיו קודם ביאתם לא"י. כי אדרבא בחו"ל מתגבר היצה"ר ביותר רק שאעפ"כ גם שם בא"י בודאי יש בחירה להאדם. ולפעמים נכשל ח"ו ע"י היצה"ר המגושם שהוא רק מעכירת הדמים שנתעכרו ביותר ע"י תאות הגוף שזה בחי' ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלקים אחרים בחי' וישמן ישורון ויבעט שמנת עבית כשית וכו' ועי"ז נכשלין בשטותים ממש שהם בבחי' ע"ז שהכל יכולין לידע שהוא שטות גדול והם אלילים אלמים וכו' כמבואר בפנים. רק אעפ"כ גם זה היצה"ר יש לו שורש למעלה הימנו וכן עוד להלן עד ששורש יניקתם מבחי' גבורות ודינם שאינם ממותקים שזה בחי' היצה"ר של הגדולים בחי' כל הגדול מחבירו וכו'. ומזה נמשך מה שנדמה לפעמים להאדם ששם מתגבר היצה"ר ביותר. רק כשמשים אל לבו שכבר דברו מזה אז בנקל לו להתגבר על יצרו בכל פעם מחדש עד שיתתקן הכל כנ"ל:

סימן ע"ג-כי תעבור

עיקר שלימות התפלה הוא בארץ ישראל כידוע. ושם עיקר תיקון הכלי הנקרא אני. כי כל אחד מיושבי א"י נקרא צדיק כמובא. וכן שם עיקר שלימות הדיבור כנ"ל כמה פעמים וארץ ישראל בעצמה היא בחי' מלכות פה. וכן שם עיקר זיכוך המחשבה שתהא קשורה להדיבור בשעת תפלה. ושם עיקר ירידת השפע כמבואר בזוה"ק. וזה שכתוב רצית ד' ארצך. כי זה עיקר רצונו וחפצו ית'. ושם עיקר התגלות פנימיות התורה שהיא סתרי תורה כמובא:

סימן ע"ד-רומה

ארץ ישראל היא אחת מג' דברים שנתנו ע"י יסורים והיסורין הם בחי' יסורין של אהבה כמ"ש וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו וכו' שזה בחינת אברהם הוליד את יצחק (וע"כ יצחק הוא הראשון שבאו עליו היסורין שנאמר ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות כמו שארז"ל ב"ר פ' ס"ה). וע"כ הם היו הראשונים להבטחת ירושת א"י. ויצחק נולד משרה שהיא בחי' מלכות בחינת דינא דמלכותא בחי' צדק שהיא ירושלים כמ"ש ומלכי צדק מלך שלם. אך כל זה הוא בחינת מוחין דקטנות עדיין ואז הוא בחי' צמאון הנפש כמובן לקמן במאמר ויהי אחר סי' ע"ו. וזה בחי' צמאה לך נפשי וכו' וכן

נפשי כארץ עייפה לך סלה. וצריך לרפאותה. וזה ע"י החכמה והתורה שבא"י כי אין חכמה כחכמת א"י ואי תורה כתורת ארץ ישראל כמו שארז"ל. ושם זוכים להעלות את הנפש מקטנות לגדלות כי שם עיקר המוחין דגדלות כידוע. ועל כן נקראת א"י נחלת יעקה כי יעקב הוא בחינת הדיבור בדעה שזה עיקר השלימות כי הנפש והדיבור וא"י הם הכל בחי' אחת בחי' מלכות. וכשהם בבחי' קטנות אז הם בחי' צדק וכשבאין לבחי' חכמה שהוא בחינת יעקב אז הם בבחי' צדקה ואז עיקר שלימותן כי עולין לשרשן שהוא בחי' החכמה כמו שכתוב ד' בחכמה יסד ארץ. וע"כ שם בא"י עיקר שלימות עבודת ד' והתגלות כבודות ית' שהוא ע"י בחי' חכמה כמבואר בפנים.והנה בכאן מבואר שהדיברו בלא דעה הוא בחי' ערבה ויש בו אחיזת הסיגים עדיין שזה בחי' אלה תולדות וכו' יעקב ועשו. ושמחת תורה הוא בחי' דיבור בדעה וע"כ בשעת החורבן כתיב על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו כי שם וכו' ותוללינו שמחה איך נשיר וכו' על אדמת נכר כי שם אין להנפש שמחה. וע"כ על לעתיד כתיב (ישעי' ל"ה) ישושום מדבר ותגל הערבה וכו' כבוד הלבנון ניתן לה וכו' המה יראו כבוד ד'. כיא ז יתתקן בחי' הערבה ויומשך שמחה ויתגלה כבוד ד' וכתיב (שם נ"א) כי נחם ד' ציון וכו' וערבתה כגן ה' ששון ושמחה ימצא בה וכו' הקשיבו אלי עמי וכו' כי תורה מאתי תצא וכו' בחי' חכמת התורה הנ"ל:

סימן ע"ה-יברכנו

עיקר הדיבור של הבריאה הי' רק בשביל ארץ ישראל כמ"ש ד' אלקים ד' דבר ויקרא ארץ וכו' מציון מכלל יופי אלקים הופיע. ע"כ גם עיקר התיקון של השברי אותיות הוא ג"כ ע"י התורה ותפלה של א"י. כי שם עיקר שלימות התורה והתפלה כנ"ל. ותיקון השברי אותיות הוא בחי' שלום. וזה ונתתי שלום בארץ כפשוטו. וכן ולאמר לציון עמי אתה המבואר בפנים ג"כ כפשוטו לציון דייקא. וכן שעמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים כפשוטו על הר הזיתים הזה שבירושלים נגד הר הבית למזרחו. שם עיקר היראה כנ"ל כמה פעמים ועיקר הברכה כי שם צוה ד' את הברכה. וע"כ עיקר קיבוץ נדחים שהם בחי' הנצוצות שנתפזרו הכל יהי' לשם כמו שכתוב אם יהיו נדחך וכו' והביאך ד' אלקיך אל הארץ וכו':

סימן ע"ו-ויהי אחר

בארץ ישראל כתיב תמיד עיני ד' אלקיך בה וכו' ובהסתכלות יש בי' אור ישר ואור חוזר ומזה מובן גודל מעלת קדושת א"י שהשי"ת מסתכל בה תמיד בבחינת אור ישר והיא חוזרת ונצטיירת בעיניו ית' כביכול בבחי' אור חוזר בפרט במקום הבית המקדש. דכתיב והיו עיני ולבי שם וכו'. ושם צריכין ביותר להתחזק בבטחון שלם ואמת ולישא עיניו

רק להשי"ת לבדו בכל עת על כל מה שצריך. כי מאחר שהשי"ת מסתכל בה בכל עת לדעת מה שצריך לה. אם כן איך יתכן להאדם לסיח דעתו אפי' כרגע מבטחונו בהשי"ת ולחשוב מחשבות למלאות צרכיו ע"י איזו סיבה והשתדלות עם בני אדם וכיוצא בזה. וזה שהקפיד ע"ז מאד כמ"ש (ירמי' י"ז) הררי בשדב חליך וכו' והעבדתיך את אויביך בארץ אשר לא ידעת וכו' כה אמר ד' ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו ומן ד' יסור לבו וכו' ברוך הגבר אשר יבטח בד' והי' ד' מבטחו וכו'. גם כי מחמת שהשפע של כל העולם יורדת תחלה לא"י וצריכין לעשו"ת לה גבול וזמן שתרד השפע ותבא בעת וזמן שצריכין לה. ע"כ צריכין להתחזק בבטחון גדול בכל עת ולצפות אליו יתברך שעי"ז עושים כלי וגבול וזמן להשפע שתבא בעתה ובזמנה. וזה בחי' ונתתי גשמיכם בעתם וכן לתת מטר ארצך בעתו הנאמר בא"י כשישראל זכאין. וזה בחינת מה ששואלין את האדם "צפית לישועה". כי עי"ז הוא מקרב זמן הישועה שתבא בעתה. וזה ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ וכו' הקטן יהי' לאלף וכו' אני ד' בעתה אחישנה. כי העיקר תלוי בתיקון הכלי ויוכל השי"ת לעשו"ת כלי כזאת שימהר עי"ז עת וזמן הגאולה והישועה. וזה (ישעי' ל"ג) והי' אמונת עתיך וכו' ופירש רש"י שהאמנת בי וצפית לישועתי בעתים שעברו עליך יהי' לך זה לחוסן ישועות וכו'. וזה בחי' וקוי ה' המה ירשו ארץ וכן כתיב והחוסה בי ינחל ארץ. כי כביכול כמים הפנים אל הפנים. וע"י שמסתכלין שם באמת רק להשי"ת לבדו בבטחון חזק ושלם עי"ז ממשיכין ביותר בחי' הארת עיני ד' אלקיך בה תמיד שזה עיקר קדושת א"י. וע"כ גם עיקר שלימות עבודת ד' הוא רק שם בא"י כי בחו"ל העבודה ע"פ רוב היא בבחי' קטנות ובבחי' צמאון הנפש. וזה בחי' צמאה לך נפשי וכו' בארץ ציה ועיף בלי מים וכו' כן בקודש חזיתיך לראות עוזך וכבודך. כי שם בא"י העבודה בבחי' ראי' והסתכלות ובבחי' התחדשו"ת המוחין בכל פעם בבחי' מוחין דגדלות. ואפי' בחי' הסתלקות המוחין בבחי' שינה שיש שם שאז הראי' שהיא רק בבחי' מחזה בחי' חלום כידוע הוא ג"כ לטובה בשביל התחדשו"ת המוחין אחר כך בבחי' חדשים לבקרים וכו' שזה בחי' כן בקודש חזיתיך לראות עוזך וכבודך. וזה בעצמו ג"כ בבחי' ביטולה של תורה זוהי קיומה המבואר בפנים. ושם זוכין לתשובה מאהבה כנ"ל בסי' נ"ח. שעי"ז זוכין להזדככות המוחין בחי' מסטרא דימיהא מוחא חוורא וכו'. שזה בעצמו בחי' קדושת א"י שהיא בחי' ימין בחי' אהבה בחינת אברהם. וע"כ הי' אברהם אבינו ראשון לירושת א"י. וזה שאמרו רז"ל איש ואיש יולד בה אחד שנולד בה ואחד המצפה לראותה. כי עי"ז שמצפה לראותה שזה בחי' הסתכלות אל אור קדושתה עי"ז הוא עושה כלי להמשיך למקומו ג"כ איזה התנוצצות מקדושת א"י עד שנחשב כאילו

נולד בה. וזה שהתפלל משה ואראה את הארץ ואצל דניאל נאמר וכיון פתיחין ליה וכו'. וזה שאמרו חז"ל יכוון את לבו כנגד א"י כי שורינא דעינא בלבא תלייא וכשמכוון ומקשר לבו היטב לשם הוא ממש בחי' ראי' והסתכלות בחי' ולבי ראה וכו' ועי"ז נתתקן תפלתו: זי' ע"ז. והיה ד' למלך.

עיקר שלימות התגלות המלכותו יתברך הוא בציון וירושלים כמבואר בפסוקים רבים. וע"כ עיקר שלימות התורה ותפלה שעי"ז נתגלה מלכותו ית' הוא ג"כ רק בשם בארץ ישראל בחי' כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים. ושם נשלם השם הוי' ית' ע"י בתורה ותפלה. כי ההבל והקול שיוצא בחו"ל נתגשם תיכף ע"י האויר הטמא וצריך בירור וזיכוך. אבל שם אויר הקדוש וע"כ שם ההבל והקול דקדושה הם בחי' ו"ה של השם. וכן שם עיקר שלימות האהבה ויראה שהם בחינת אותיות י"ה של השם שזה בחינת י"ה בארץ החיים דייקא וכמובא. וע"כ שם נשלם שם ד' ע"י תורה ותפלה. וזה שכתוב לספר בציון שם ד' ותהלתו ביורשלים ועוד כיוצא בזה וזה בחי' בכל מקום אשר אזכיר את שמי וכו' וכן לשים שמו שם. לשכן שמו שם:

סימן ע"ח-ויתן עוז למלכו

מבואר כבר כמה פעמים שארץ ישראל היא בחי' מלכות בחי' הדיבור בחי' מלכות פה בחי' שכינה. וכשהשי"ת שוכן בה כביכול בחי' וד' שוכן בציון הוא בחי' יחוד קוב"ה ושם עיקר התגלות מלכותו ית' כנ"ל. וע"כ נקראת ארץ החיים כי משם שואב כל אחד חיות דקדושה. ושם עיקר בחי' רוח הקודש כמבואר בזוה"ק. וע"כ שם עיקר שלימות תורה ותפלה כי כשמדברים שם דיבורי תורה ותפלה ומנשם נשימות מוציא רוח ומכניס רוח הוא מקבל בכל פעם חיות ונשימה חדשה מקדושה אוירא דא"י שהיא בחי' שכינה בחי' רוה"ק. וע"כ הדיבורים שלו עם כל הנשימות הם בבחינת רוח הקודש ממש כמו שכתוב נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה שזה בחינת תחיית המתים כמבואר בפנים. וע"כ צריכין ליזהר שם ביותר לשמור את הדיבור דקדושה. אך בעוה"ר עכשיו בזמן הגלות הוא בחינת אלם כמ"ש (ישעי' י"ג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה ולא יפתח פיו וכו'. ע"כ צריכים ליזהר שם ביותר בוידוי דברים להתודות הכל פעם לפני השי"ת ולספר לפניו ית' את כל אשר עם לבבו בבחי' קחו עמכם דברים ושובו אל ד' כמבואר בפנים:

סימן ע"ט-בטח בה'

ארץ ישראל היא בחי' שבת כידוע ובחינת תשובה כמו שכתוב רצית ד' ארצך שבת שבות יעקב וכתיב (ישעי' מ"ד) האומר לירושלים תושב וכיוצא בזה הרבה וכתיב ובא לציון גואל ולשבי פשע וכו'. כי התשובה של חו"ל היא בבחינת ששת ימי החול כי אין לו

מנוחה עדיין בבחי' כי לא אתם עד עתה אל המנוחה וכו'. אבל א"י היא בבחינת מנוחה כמ"ש וירא מנוחה כי טוב וכו' וכתיב אם יבואון אל מנוחתי וכתיב ועברתם את הירדן והניח לכם מכל אויביכם מסביב וישבתם בטח בחינת מנוחה שלימה. ועיקר המנוחה היתה בימי שלמה שהוא בחינת שבת מלך שהשלום שלו כי שלום הי' בימיו כידוע. והוא זכה לבנות הבית המקדש שעליו האמר קומה ד' למנוחתך וכו' וכתיב זאת מנוחתי עדי עד וכו'. וזה בחינת תשובה שלימה בחינת שדי בחי' (איוב כ"ב) אם תשוב עד שדי תבנה וכו' וזה בחינת (שם) כי אז על שדי תתענג בחינת ענג שבת. ועי"ז זוכין לשפלות בחינת שבו איש תחתיו וזה וענוים יירשו ארץ והתענגו וכו' וזה שכתוב (שמואל ב' ז') ושמתי מקום לעמי ישראל ונטעתיו ושכן תחתיו (בחי' שבו איש תחתיו הנ"ל) ולא ירגז עוד ותרגומו ולא יזועון עוד היינו שלא יטולטל עוד ממוקומו כמו שפירשו המפרשים שזה בחינת שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו כי אינם יכולים לדחותו ממקומו עי"ז כמבואר בפנים. וגם כפשוטו שיהי' להם מנוחת שלוה והשקט שזה בחינת תשובה שלימה כנ"ל. וזה בטח בה' ועשה טוב בחינת תשובה שלימה כמבואר בפנים שכן אחרץ כפשוטו. כי שם נאמר וישבתם בטח כנ"ל. גם שכן ארץ מרמז על שפלות עד דרך שמרו רז"ל שנעשה שכן לעפר וכו'. וזה ורעה אמונה כי כל זה הוא בחינת משה רעיא מהימנא כמבואר בפנים. וע"כ ביקש משה להכניס את ישראל לא"י ואז היו קבועין שם לעולם כמובא. והשיב לו השי"ת רב לך וכו' כי משה הוא בחינת הארץ שדי בעצמו כביכול ולא יוכלו לסבול האור הגדול כ"כ בקביעות. רק יהושע יכניסם שהוא בחי' נער מט"ט כמבואר בזוה"ק. וכשנמשך קדושת שבת שזה בחינת שדי כמבואר בפנים. וזה שאמר המלאך ליהושע אני שר צבא ד' עתה באתי. וצריכין לבאר עוד כי גם בפנים כתיב רק ברמז:

סימן פ'-ה' עוז לעמו יתן

עיקר הברכ והשלום הוא בארץ ישראל כמו שכתוב כי שם צוה ד' את הברכה וכתיב השם גבולך שלום. והשלום הוא בחינת התחברות שני הפכים היינו חסד וגבורה שהם בחינת אהבה ויראה שזוכין בא"י כנ"ל. וכן לענין ירושת א"י נאמר ותחת כי אהב את אבותיך ויבחר בזרעו אחריו וכו'. (שזה בחינת חסד) להוריש גוים גדולים וכו' (שזה בחינת גבורה ודין שעשה בהעכו"ם וגירשם משם) ועוד פסוקים רבים כאלה. והאבות זכו לירושת א"י ע"י שקידשו שם שמים כמ"ש אצל אברהם אני ד' אשר הוצאתיך מאור כשדים (ששם קידש שם שמים כידוע) לתת לך את הארץ וכו'. וכן אצל עקידת יצחק נאמר ויירש זרעך את שער אויביו. ומחמת שאצל יעקב לא מצינו בפירוש שמסר נפשו

על קידוש השם ע"כ אמר הנביא (ישעי' כ"ט) כה אמר ד' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם (וכמו שדרשו רז"ל שזכותו של יעקב עמדה לו לאברהם באור כשדים) לא עתה יבוש יעקב וכו' (פירש"י מאביו ומאבי אביו) כי בראותו ילדיו וכו' יקדישו שמי (פירש"י אלו חנניה מישאל ועזרי') והקדישו את קדוש יעקב וגו'. וזה שנאמר גם על לעתיד (יחזקאל ל"ו) וקדשתי את שמי הגדול וכו' וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם. (ושם ל"ט) עתה אשוב את שבות יעקב וכו' וקנאתי לשם קדשי וכו' וקבצתי אותם ארצות אויביהם ונקדשתי בם לעיני הגוים רבים וכו' וכנסתים אל אדמתם וכו'. נמצא שקיבוץ גליות לא"י הוא ע"י בחינת קידוש השם. וזה שכתוב אני חומה ושדי כמגדלותודרשו רז"ל לענין אברהם וחנניה מישאל ועזרי' שמסרו נפשם על קידוש השם. וזה שסיים אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום. כי זה בחינת שלום כמבואר בפנים. וזה שכתוב וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען אלה תולדות יעקב יוסף כי הוא הי' עיקר תולדותיו כי הוא בחינת הוא"ו שניה המבואר בפנים שזה בחינת שלום בחינת קידוש הם שזה מסוגל לירושת א"י כנ"ל. וע"כ עתה בזסמן הגלות שנתרחקנו מעל אדמתינו אי אפשר לבא לא"י ע"פ רוב כי אם ע"י מסירת נפש כמו שמספרים מכמה גדולים ממה שעבר עליהם כמפורסם. וזה בחינת לקדושים אשר בארץ המה וכתיב והנותתר בירושלים קדוש יאמר לו. באמת הנסיעה הרחוקה כזאת עם הוצאות דרך והטלטולים וכיוצא שעוברים על כל אדם הנוסע לשם הוא ג"כ בחינת מסירת נפש כמבואר במ"א. ושם בא"י זוכין לקבל כל ההשפעות והברכות ע"י בחינת הכלי של שלום וזוכין לדבר שם דיבורים קדושים לפני הש"י של תורה ותפלה בחכמה שוכל. כי שם עיקר החכמה והשכל וכן עיקר שלימות התורה והתפלה כנ"ל כמה פעמים:

סימן פ"א. עלו זה בנגב.

ארץ ישראל היא בחינת הדיבור דקדושה של תורה ותפלה וע"כ שם עיקר שלימות התורה ותפלה כנ"ל. אך אפילו השיחת חולין של בני א"י ש זה בחינת פסולת ארץ ישראל ג"כ יקר מאד כמאמר רז"ל (מד"ר ויקרא פ' ל"ד) שיחתן ש בני א"י תורה היא. וע"כ צריכין ליזהר שם ביותר לשמור את הדיבור שיהי' קדושה ואפי' בהשיחת חולין יהי' ג"כ מלובש בהם איזה דברי תורה כמבואר בפנים לענין הצדיק. כי כבר נתבאר שכל היושבים בארץ ישראל הם בבחינת צדיק וכמובא:

סימן פ"ב-הנעלבים

ארץ ישראל היא בחינת שבת ובחינת ברית כנ"ל כמ"פ. וע"כ לא נכנסו ישראל לא"י עד שהי' להם מילה ופריעה זה בחינת היום גלותי את חרפת וכו'. כי אי אפשר ליכנס לארץ

ישראל ולהיות קבוע בקדושתה עד שמכניעין תחלה הבחינת שלש קליפות טמאות שהם בחינת ערלה בחינת חרפה. וע"כ א"י היא אחת מג' דברים שבאים ע"י יסורים. כי גם היסורין הם בחי' חרפה בחי' חרפה שברה לבי וכמובא במאמר חותם בתוך חותם סי' כ"ב שבכל יסורי העוה"ז יש בהם צער הבושה וכשזוכין לקבל היסורין באהבה שזה בחינת הנעלבים וכו' ושמחים ביסורין ועושים מאהבה. אז מאיר עליהם הארת בחינת חשמל ונוגה נכלל בקדושה ויורד שלהובא דאשא (מבחינת אור האהבה הזאת בחי' כי עזה כמות אהבה וכו' רשפיה רשפי אש שלהבת י'ה שזה סוד האי שלהובא דאשא כמבוא' בכתבי האריז"ל) ואז נדחין הג' קליפות טמאות ונכנעין לגמרי שזה בחי' מילה ואז יכולין לזכות לקדושת ארץ ישראל כנ"ל. וזה שכתוב (תהלים ס"ט) אתה ידעת חרפתי ובשתי וכו' חרפה שברה לבי וכו' וסים כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשו וכו' ואוהבי שמו ישכנו בה. וכן אמרו רז"ל לאוהבי ולשומרי מצותי אלו הדרים בא"י ומוסרים נפשם ל כל המצות וכו' (הובא בשער החצר רפ"ח. ועי' שם גם בסי' כ"ג כ"ד). וזה שמובא בכונת לומר בשעת רחיצת חמין בערב שבת (שזה סוד האי שלהובא דאשא) פסוק והי' הנשאר בציון והנותר בירושלים וכו' וכן אם רחץ ד' את צואת בנות ציון וכו. כי כ"ז שייך גם לקדושת א"י כנ"ל. ואולי י"ל שזה סוד מה שמבואר (יהושע יו"ד) ויהי כשמוע וכו' כי השלימו יובי גבעון את ישראל ויהיו בקרבם וכו' ויאספו ויעלו חמשת מלכי האמורי וכו' ויחנו על גבעון וכו' ויעל יהושע וכו' ויכס מכה גדולה בגבעון וכו' וד' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים (ואמרו רז"ל שהם מאבני הברד שהיו במצרים בימי משה ושם נאמר ואש מתלקחת בתוך הברד וכו') זה בחינת השלהובא דאשא היורד מן השמים להכניע הקליפות. אז ידבר יהושע וכו' ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום וכו'. וידום השמש וכו' עד יקום גוי אויביו וכו'. כי זה בחינת ואוהביו כצאת השמש בגבורתו המבואר בפנים. ויתכן עוד יותר לפי מה שארז"ל בפרקי דר"א שזאת המלחמה היתה בערב שבת שאז הוא הזמן שיורד השלהובא דאשא הנ"ל. ואז אמר יהושע שמש בגבעון דום כנ"ל:

סימן פ"ג. מתן בסתר.

ידוע כי א"י היא בחי' תיקון הברית. וע"כ כשפגמו בקדושת א"י ע"י המרגים כתיב בפ' מטות ויחר אף ד' ביום בבוא וכו' ושם ויחר אף ד' בישראל וכו'. וכן בפ' נצבים כתיב ויתשם ד' מעל אדמם באף וכו'. ובפ' האזינו כי אש קדתי באפי וכו'בחינת אש ואף הנ"ל. ושם אמרתי אפאיהם וכו'. וזה שנאמר בשעת החורבן עריכם שרופות אש. וכן ממרום שלח אש וכו' וכיוצא בזה הרבה. וע"כ על שעת הנחמה כתיב אודך ד' כי אנפתבי ישוב

אפך ותנחמני. היינו שמשיב אפו ועושה מאותיות "אף" "פא". וזה שכתוב ג"+כ אף אש צריך תאכלם. כי אז ישוב אפו ואשו על העכו"ם צוררי ישראל. ומחמת שעיקר תיקון זה נעשה ע"י צדקה ע"כ אמרו רז"ל אין ירושלים נפדית אלא בצדקה. וזה שכתוב (ישעיה ל"ג) מי יגור לנו אש אוכלה וכו' הולך צדקות וכו'. וזה שנאמר (שם ט')ויאכלו את ישראל בכל פה. (היינו שינקו מכל ה"פא"ין הנ"ל. בכל זאת לא שב אפי וכו' (היינו בחינת אף הנ"ל) כי בערה כאש רשעה (בחינת אש הנ"ל) ויהי העם כמאכולת אש וכו' בכל זאת לא שב אפו וכו'. וזה שנאמר בקינות ג"כ פצו עליך פיהם וכו'. וכן פצו עלינו פיהם וכו' אבל לעתיד כתיב (ישעי' נ"ב) עליו יקפצו מלכים פיהם וכו'. וכן (מיכה ז') ישימו יד לפה וכו':

סימן פ"ד-במה הארכת ימים

ארץ ישראל היא בחינת ימין בחינת אהבה כנ"ל ומסטרא דימינא מותא חוורא ככספא. ע"כ שם עיקר שלימות זכות המחשבה והמוחין וזוכים להשיג עי"ז בכל יום רזין דאורייתא השייך לאותו היום שזה עיקר בחינת אריכת ימים כמבואר בפנים. ועיקר אריכת ימים הוא בא"י כמפורש במקראות הרבה. וע"כ אברהם שמדתו אהבה הי' הראשון לירושת א"ת ונאמר בו זקן בא בימים. וע"כ בא"י צריכים ליזהר ביותר במדת הוותרנות שהיא מדתו של אברהם:

סימן פ"ה-פוסעים בו

ידוע כי א"י בפרט הבית המקדש היא בחינת המלכות דקדושה ועיקר שלימות בנינה הוא ע"י המוחין שהם בחינת אור שבעת הימים. וע"כ נאמר בכיבוש יריחו שהוא כיבוש הראשון של א"י ושבעה כהנים ישאו שבעה שופרות וכו'. כי ע"י תקיעת שופר ממשיכין המוחין הנ"ל כמבואר בכוונת שופר. וזהו שנאמר על לעתיד והי' אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתים כאור שבעת הימים וכו'. כי כל בחינת כלולה מכל השבעה. וזה שכתוב (זכרי' ג') כי הנה האבן וכו'. ופירש"י יסוד הביהמ"ק על אבן אחת שבעה עינים וכו'. וכן (שם ד') ראיתי מנור זהב וכו'ושבעה נרותיה עליה וכו'.ושם כי מי בז יום קטנות וכו' עי' רש"י שבעה אלה עיני ד' וכו':

סימן פ"ו-פוסעים בו פסיעה קטנה

א"י היא בחינת שבת כנ"ל וע"כ שם עיקר תיקון רגלי הקדושה כמו שכתוב עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים. וכן לעתיד לבא נאמר ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים וע"כ כשנתבשר יעקב אבינו ע"ה על ירושת הארץ נאמר אחר כך וישא יעקב רגליו. וע"כ ע"י קדושת א"י זוכין לילך ממדריגה למדריגה בעבודת ד' כמבואר במקום אחר.

גם שם בא"י עיקר שימות בחינת האמת כנ"ל כמה פעמים. וכשמדבר את עצמו במדה זו היא סעד לתמכו. אך עדיין צריכין ליתן כח להרגלים כדי שיוכלו לילך היטב. וזה ע"י צדקה של א"י שהיא בחינת עוה"ב כנ"ל כמ"פ. ושם עיקר שלימות אור הצדקה כנ"ל. וזה מי יגור באהלך וכו' הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת וכו'. וזה אהלך באמתך וכתיב אתהלך לפני ד' בארצות החיים.

סימן פ"ז-תתן אמת

ארץ ישראל היא בחי' יראה כנ"ל. ומחמת שתחלת היראה נקראת צדק כי היא רק בחינת יראת העונש שהיא בחינת ינים ויסורין ע"כ אמרו רז"ל כי א"י היא אחת מג' דברים שנתנו ע"י יסורין. אך אמרו רז"ל צדק כד אתחבר בה אמת איקרי אמונה וכל טיבו וכל נהירו שרייא בה. וע"כ אחר כך כשזוכין נשלמת היראה ואז היא בבחינת יראת הרוממות בחי' אמונה כמו שכתוב שכן ארץ ורעה אמונה. ואז נמתקין כל הדינים וזוכין לכל טוב גם בגשמיות כנ"ל. וע"כ א"י נקראת נחלת יעקב בחינת תתן אמת ליעקב כמבואר בפנים:

סימן פ"ח-המכסה שמים

עיקר אהבה ויראה דקדושה הוא בא"י כנ"ל כמה פעמים. וע"כ שם עיקר ירידת השפע לכל העולם כי אהבה ויראה הם הידים לקבל בהם כל ההשפעות וברכות. אך מחת שיש בעוה"ר מקטריגים שאינם מניחים להוריד השפע ע"י ארץ ישראל שמפורסים לכל ששם ירידת השפע ע"י אהבה ויראה כנ"ל. ע"כ נמצאים בכל דור בחינת מוציאי דבר הארץ שמעלימין ומכסין את האהבה ויראה שבא"י. ולפעמים נותן השי"ת גם בלב צדיקים וכשרים ומנוע מא"י כנראה בחוש גם בכל דור ודור והכל מחמת הנ"ל. הגם כי סברתם היא מחמת סכנת הדרכים ושאר מניעות. והיא ע"ד שכתבו התוס' (כתובות ק"י:) ד"ה הוא עי"ש. אבל הא גופא יש לומר שנמשך ג"כ מזה ואפי' חסרון הפרנסה שבא"י וכיוצא הכל הוא מחמת ששם שושר ירידת השפע. ע"כ מעלימין ומכסין אורה בכוונה מלמעלה מפני המקטריגים כנ"ל.ואפשר שעל דרך זה אמרו רז"ל ג"כ צדיקים מהני זכותייהו אעלמא אדידהו לא והוא במכוון כנ"ל:

סימן פ"ט-וסי' צ'

ארץ ישראל היא בחינת השכינה כידוע. ושם עיקר השלימות בחי' כולך יפה רעיתי ומום אין בך בחי' לא תחסר כל בה. והיושבים בה שהם מבני היכלא דמלכא כשיש להם איזה חסרון ח"ו בודאי החסרון הוא בהשכינה כביכול. ונמצא שכצער גדול עוד יותר עי"ז כשמעלה זאת על לבו. אך אעפ"כ כשמיישב את עצמו אדרבה כמה יש לי לשמוח על שזכיתי להיות מבני היכלא דמלכא והמלך בעצמו מספר לי החסרון שלו. עי"ז נתמלא

שמחה ונתחדשין המוחין שלו. ועי"ז בעצמו נמתקין הדינים ונתמלא החסרון כי כלהו במחשבה אתברירו כידוע. גם בא"י שם מקון השמחה בבחינת ישמח ישראל בעושיו בני ציון במלכם. ועי"ז נשלמין כל החסרונו' כמבוא' בפנים:

סימן צ"א-ויהי ידיו אמונה

בארץ ישראל שם עיקר שלימות האמונה ושלימות השכל. וע"כ שם זוכין לעלות בכל פעם ממדריגה למדריגה בענין זה ולבא מן האמונה אל השכל. ועי"ז באר לאמונה יותר גדולה וכן לשכל יותר גדול וכן להלך ממדריגה למדריגה בכל פעם:

סימן צ"ב-ע"י נע ונד

א"י היא בחי' לב כנ"ל שהיא בחי' יוסף. גם שם עיקר שלימות התורה שהיא בחינת כנפי ריאה דנשבי על לבא שעי"ז יכולין הצדיקים להחיות מתים כמבואר בפנים. וע"כ עיקר תחית המתים תהי' בא"י. ואמרו רז"ל עתידין צדיקים להחיות מתים וכו'. שנאמר עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו וכו'. וילפי לה מתחיית המתים דאלישע שהי' ע"י בחינה זו כמבואר בפנים. וזה וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען אלה תולדות יעקב יוסף וכו'. כי זה שייך לישיבת א"י כמבואר בפנים וכנ"ל:

סימן צ"ג-מו"מ באמונה

בארץ ישראל כתיב ואוהבי שמו ישכנו בה וכנ"ל כמה פעמים ומצות אהבה שקולה כנגד כל המצות. וע"כ אמרו רז"ל ישיבת א"י שקולה כנגד כל המצות. גם שם זוכין למוחין דגדלות ויכולים להתפלל בשכל צח. וע"כ שם עיקר מקום התפילה כנ"ל כמה פעמים:

סימן צ"ד-זכר חסדו

עיקר עליית הנצוצות הק' הוא בא"י בחי' ושם תעלה עולותיך כי ארץ ישראל גבוה מכל הארצות וזה שער השמים שדרך שם עולין כל עבודותישראל וכל הקדושו"ת ולשם נתקבצין כל שברי הנצוצות הנפולין והנדחין בבחי' אם יהי' נדחך וכו' והביאך אל הארץ וכו'. ושם עיקר שלימות האמונה ושלימות החכמה שעי"ז עולין הנצוצות. מחמת שהאמונה היא בחי' ז' והחמה היא בחי' יו"ד. ועיקר שלימות החכמה יהי' לעתיד בבחי' כי תמלא הארץ דעה וכו'. ע"כ לא כבשו רק שבעה עממין היינו ע"י בחי' אמונה שלימה שהיא בחי' ז'. אבל לעתיד יכבשו ג"כ הג' עממין ויהיו סה"כ יו"ד כמו שאמרו רז"ל. כי אז יזכו לשלימות החכמה שהיא בחי' יו"ד. ומחמת שכשנכללין הז' והי' נעשה עי"ן ע"כ אמרו רז"ל עתידה א"י שתתפשט בכל העולם כולו שיש בו ע' עממין. גם החכמה בעצמה היא בחי' ע' כמבואר בפנים. וע"כ נקראת ירושלים עיר עז לנו ישועה וכו'. כי היא כלולה מבחי' החכמה שהיא בחי' ע' והאמונה שהיא בחי' ז'. ועי"ז עיקר הישועה

היינו שעולין הנצוצות הק' למקומם. והנה מבואר בפנים שעיקר בריאת כל העולמות הי' בשביל ישראל כדי להשפיע להם רב טוב. אך אינם יכולין לקבל ההשפעה כ"א על ידי שמעלין נצוצי אותיות הדיבור וכו'. כי גם הדיבור הוא בגלות עם ישראל וכו'. וזה שכתוב לענין מה שהנביאים קראו תגר על אורך הגלות של ישראל (ישעי' מ"ה) כה אמר ד' קדוש ישראל ויוצרו האותיות שאלוני על בני ועל פועל ידי תצוונו וכו' פירש"י ישראל שבשבילם יצרתי את הכל אתם באים לצוותי ולקרוא לפני תגר וכו'. אני כבר בראתי להם ישועה וכו'. האותיותדיקא. כי בזה תלוי עיקר הגאולה והישועה כנ"ל. כי עי"ז יכולים לקבל כל ההשפעות טובות כנ"ל שזה בחי' ישועות אלקינו כמבואר בפנים וע"כ בא"י ששם עיקר תיקון כל הנ"ל. ע"כ שם עיקר ירידת השפע לכל העולם כנ"ל:

סימן צ"ה-כשפרנסי הדור

ארץ ישראל היא בחי' ענוה ושפלות בחי' "מה" כמו שכתוב וראיתם אדת הארץ מה היא. וע"כ כתיב וענווים יירשו ארץ וכו'. וע"כ צוה ד' ליעקב סביביו צריו ואמרו רז"ל כגון חליש לנוה קסטרא לחיפה סוסיתא לטברי' וכו'. וכתיב זאת ירושלים שמתיה בתוך הבוים וכו' בכדי שאם תזוח דעתם עליהם ורם לבבך ושכחת וכו' יקימו עליהם הצוררים ח"ו בבחי' תסיר מה היינו בחי'ענוה הנ"ל אזי נשאר פה בחי' ויאכלו את ישראל בכל פה רח"ל וכתיב פצו עלינו פיהם כל אובינו וכו':

סימן צ"ו-זומם

בארץ ישראל שם עיקר עליית הנצוצות הק' ותיקון המחשבות זרות ושלימות התפלה כנ"ל כמה פעמים. וצריכים לבאר עוד איך כל המאמרים יש להם שייכות לענין א"י:

סימן צ"ז-אל דמי

בארץ ישראל שם עיקר הענוה והיראה ושלימות התפלה ותיקון בחינת ה"הא" כי ארעא דישראל מותבא דאות הא כנ"ל. וע"כ משם עיקר השפע בחינת הא לכם זרע:

סימן צ"ח-נתן עיניו בו

בארץ ישראל כל היושבים בה הם בבחינת צדיקים כנ"ל כמה פעמים.ועיני ד' אל צדיקים כמבואר בפנים. ע"כ שם בנקל יותר להאדם לפקוח את עיניו ולהתבונן על דרכיו ולפשפש היטב במעשיו בבחינת נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ד':

סימן צ"ט-ואתחנן

ועל כן אמרו רז"ל המתפלל צריך שיכוון לבו נגד א"י וירושלים וכו'. כי שם מסוגל ביותר לזכות לתפלה הגונה בדביקות אמתי כי שם עיקר מקום הדביקות ושלמות התפלה כנ"ל.וע"י שמכוון לבו לזם זוכה בחו"ל גם כן לאיזה דביקות. ועי"ז יש לתפלות שלנו

שייכות והתחברות להתפלות שבא"י ובעלייתן למעלה עולי גם הם עמהם. וזה שמסיימין אחר התפלה יה"ר שיבנה בית המקדש ב"ב וכו'. כי שם תהי' עבודת התפלה בשליות גדול ועי"ז יתעלו ויושלמו גם התפלות של עכשיו עי"ז בעצמו שגם עכשו מתפללין ומצפין לבנין בית המקדש. ואפשר שזה ג"כ בכלל ואתחנן אל ד' וכו'. כי חשש מרע"ה אולי לא תתקבל תפלתו מחמת שהוא בחו"ל עדיין. ע"כ התפלל בטענה ובחי' זו הלא אני רוצה ומתפלל ליכנס לא"י ששם שלימות התפלה בדביקות גדול כראוי. וא"כ גם התפלה שאני מתפלל עכשיו תתקבל ע"י כח קדושת א"י שאני מקשר א"ע לשם וכל תפלתי לזכות לבוא לשם כנ"ל. וזה שאמרו רז"ל ואתחנן אל ד' למה כדי שיכנס לא"י היינו הנ"ל:

סימן ק'-ענין כעס

ועל כן התלמידי חכמים שבא"י מזגם וטבעם להיות צנועים וטובים מאד כמאמר רז"ל מה בין תקיפי דא"י לחסידי דבבל. כמה מחבבין זה את זה. וכ"ז ע"י שיש להם מעשים טובים הרבה ע"י כמה מצות הנוהגות רק בא"י. וגם ישיבת א"י בעצמה אמרו רז"ל ששקול ככל מצות נמצא שמקיימין בכל עת כל המצות עי ישיבת א"י. אמרו רז"ל לאוהבי ולשומרי מצותי אלו היושבים בא"י וכו'. ומחמת כ"ז הגם שהם בני תורה הרבה כי אין תורה כתורת א"י. מ"מ תורתם וצדקתם שניהם מתיישבים בשובה ונחת. וע"כ דעתם נוחה עם הבריות:

סימן ק"א-בקרוב

עיקר המוחין שהם בחינת י"ה הם בא"י בחינתי"ה בארץ החיים ואמרו בתיקונים אוירא דא"י מחכים מהסטרא דחכמה דראיהו אות יו"ד. וכן אמרו ארעא דישראל מותבא דאת ה"א. ושם עיקר התורה כי אין תורה כתורת א"י. ושם מאירין כל הע' פנים לתורה כמו שכתוב כי יפלא ממך דבר וכו' וקמת ועלית וכו'. ושם שורש כל המדות טובות כמו שכתוב טובה הארץ מאד מאד על דרך שאמרו ז"ל כל מאדך בכל מדה ומדה. וכן שם עיקר הכנעת כל המדות רעות בחינת ארץ אוכלת יושביה שמהפך את האדם מרע לטוב גמור וכו'. וכמבואר במקום אחר. וכתיב ובערת הרע מקרבך. ושם נקראים אדם בחינת והארץ נתן לבני אדם וכנ"ל בסי' ו'. וכתיב אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. וזה שכתוב להדוף את כל אויביך מפניך וכן ויגרש מפניך אויב וכיוצא בזה הרבה מפניך דייקא. כי האויבים שאחיזתם בבחינת האנפין חשוכין נופלין ונתבטלין בבחי' צרי ואויבי לי המה כשלו ונפלו ע"י שישראל מבטלין כל המדות רעות. וזוכין להשיג בתורה בחינת אנפין נהורין שהם בחינת י"ה שעל שם זה נקראים אדם כמבואר בפנים:

עיקר שלימות הדעת והמוחין הוא בא"י ושם עיקר שלימות התורה ושלימות התשובה. ועי"ז נמשך רחמנות עד שנתעורר עי"ז בחינת תפלת ד' שהוא ג"כ בא"י בבחינת ושמחתים בבית תפלתי שנאמר על הבית המקדש. ומשם למדו רז"ל שהקב"ה מתפלל. עד שזוכין עי"ז לרחמים גדולים כמבואר בפנים.וזה בחי' מה שהתפלל דניאל ואמר כי לא על צדקותינו וכו' כי על רחמיך הרבים. היינו בחינת רחמים גדולים הנ"ל. וזה בחי' (ישעי' י"ד) כי ירחם ד' את יעקב וכו' והניחם על אדמתם וכו' (שם ל') לכן יחכה ד' לחננכם ולכן ירום לרחמכם וכו' כי עם בציון ישב בירושלים וכו'. כי עיקר החורבן לגלות ישראל מא"י הי' מחמת שנתעלם הרחמנות ולא היו יכולים לעורר רחמים כמו שכתוב (שם ס"ג) המון מעיך ורחמיך אלי התאפקו. וכתיב (הושע א') כי לא אוסיף עוד ארחם וכו'. וכן (שם ב') וסיים ורחמתי את לא רוחמה. כי ע"י תשובה זוכים לחזור ולעורר רחמים בחינת וישוב אל ד' וירחמהו. וזה שכתוב (זכרי' א') שבתי לירושלים ברחמים ביתי יבנה בה וכו'. כי עיקר התיקון ע"י בחינת רחמים בחינת וברחמים גדולים אקבצך. וזה בחינת ע"כ המו מעי לו רחם ארחמנו וכו'. היינו שני מיני רחמנות הנ"ל כי הרחמים פשוטים מעוררים הרחמנים גדולים:

סימן ק"ט-יש הבל

בארץ ישראל שם עיקר ההבל דקדושה כמבואר בספר מגלה עמוקות אופן רי"ג. וכמבואר לעיל בסי' ל"ז. שכבל של א"י הוא הבל הקדוש שאין בו חטא. וע"כ שם עיקר שלימות האנחה דקדושה. כי כשמתאנח על עונותיו אזי נכנס בו הבל חדש דקדושה שהוא ג"כ העיקר בא"י. כמו שכתוב לך אתן את ארץ כנען חבל נחלתכם ונאמר חבלים נפלו לי בנעימים הינו מבחינת מוחין של א"י שנקראים נועם כמו שאמרו ז"ל. וזה שכתוב (ישעי' ל"ג) חזה ציון קרית מועדנו עיניך תראנה ירושלים נוה שאנן וכו' וכל חבליו בל ינתקו וכו'. ועל העכו"ם נאמר שם נעשו חבליך בל יחזקו וכו' וסיים ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון. כי ע"י שמקושרין שם אל החבל דקדושה היפוך החבל דסט"א שנאמר עליו ובחבלי חטאתו יתמך ונאמר הוי מושכי העון בחבלי השוא וכו' והם בחינת חבלי שאול ומות. אבל א"י היא ארץ החיים ושם מקושרין אל החבל דקדושה שעי"ז זוכין לנשוא עון:

סימן קי"ז-מוצאי שבת

היושבים בא"י הם נקראים בנים למקום כמובא. ועי' מגלה עמוקות אופן רכ"ד. כי שם עיקר האמת כנ"ל כמה פעמים. וע"כ נקראת ארץ מרחקים כי אמת מרחקין מיליה. וזה שמובא וירא א'ת המקו'ם ס"ת "אמת" וזה מרחוק היינו כנ"ל. וע"כ כשזוכין שם

לבחינת אמת נקראים בנים כמבואר בפנים. וגם שם עיקר שלימות הדעת כנ"ל.וע"כ נכון שם למעט בשינה. ודוד המע"ה כשרצה למצוא את מקום הבית המקדש שמשם שורש קדושת א"י אמר אם אתן שנת לעיני לעפעפי תומה עד אמצא מקום לד'. ויעקב אע"ה אמר אכן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי ופירש"י שאם ידעתי לא ישנתי היינו כנ"ל:

סימן קכ"ט-ארץ אוכלת יושביה

מבואר בפנים שא"י היא בחינת אמונה ויש לה כח להפך את האדם היושב בה למהות קדושתה מש. וע"כ העם היושב בה נשוא עון. אך אעפ"כ הכל תלוי ברצון כי ח"ו אם אינו רוצה כלל לעבוד את ד' אזי לא יועיל לו שום דבר. כי אז אדרבא קדושת א"י אינה יכולה לסובלו ומקויאה אותו בבחינת כאשר קאה את הגוי וכו'. אך אם רוצונו חזק מאד להקרב להשי"ת ולעבוד אותו אזי מועיל לו לזה קדושת א"י מאד כנ"ל. עד שזוכה עי"ז לשבר כל תאות גופו ולהתפך למהותה הקדוש ממש כנ"ל:

סימן קל"ה-כי אקח מועד

ירושלים של מטה מכון כנגד ירושלים של מעלה שהיא בחינת בינה אימא עילאה. וע"כ שם בא"י זוכים לענוה בחי' וענוים יירשו ארץ וכנ"ל כמה פעמים. גם שם עיקר שורש קדושת יום טוב שהוא רק ע"פ בית דין הגדול שבא"י בחינת אשר תקראו אתם. כי שם עיקר קדושת א"י תלוי בצדיקים כמו שכתוב צדיקים יירשו ארץ וכמובן גם בזוהר הק'. וע"כ כל מה שמקושר האדם ביותר לצדיקי האמת זוכה להרגיש ביותר קדושת א"י. וכן ע"י קדושת א"י זוכים לקבל ביותר האר הצדיקי אמת. וע"י כ"ז הקטנות בטל לגבי הגדלות וזוכין לענוה אמתיית. גם שם עיקר התשובה ועיקר היראה והכנעת מלכות עמלק ועליית המלכות דקדושה וכו' כנ"ל כמ"פ:

סימן קמ"ב-מי שאי אפשר לו ללמוד

מובא לעיל בסי' כ' מאמר ט' תיקונין שהלב העליון נקרא ירושלים בחינת דברו על לב ירושלים ושם נכתבין כל דברי התורה בחינת כתבם על לוח לבך. וזה בחינת כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים.ומבואר בפנים שהחשק שיש להאדם ללימוד או לדבר מצוה הוא מקבל חשקו מהלב של מעלה והוא כלומד מתוך הספר ממש. וזה שאמרו רז"ל. אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה כי זה החשק שיש לו ומצפה לראותה הוא מקבל ממנה בעצמה. וע"כ נקרא גם הוא על שמה כאילו נולד בה. וזהו שאמרו שם וחד מנייהו כתרי מינן. כי מאחר שמי שאינו שם רק שחושק להיות שם הוא מקבל ולומד משם מכל שכן מי שזכה להיות שם ממש בדאי שמקבל הארה גדולה ביותר וזה וחד מינן כי סליק להתם הוא כתרי מנייהו. כי מאחר שהי' בוער בלבו החשק כ"כ עד שכה

לעבור על כל האונסים והמניעות ולבא לשם ע"כ בודאי יש לו עי"ז שייכות ביותר להלב העלון עד שמקבל משם הארה יתירה ביותר עד שהוא כתרי מנייהו. וע"כ אמר השי"ת לאברהם אבינו ע"ה לך לך וגו' אל הארץ אשר אראך פיר"י ולא גילה לו מיד כדי לחבבה בעיניו וגו' כיוצא בו על אחד ההרים אשר אומר אליך וגו'. כי מאר שלא גילה לו לו מיד ע"כ הי' בוער החשק מאד בלבו של אברהם שיזכה לידע את הארץ ולבא לשם וכן על אחד ההרים שהוא הר המוריה. וע"י החשק הזה קיבל כבר הארה גדולה משם. וגם כי עי"ז כשבא אחר כך לשם קיבל הארה גדולה ביותר כנ"ל. וזה שאמרו רז"ל שהקב"ה אמר לאברהם אבינו שילך לא"י ויראנה ויחזור ואח"כ לא נתן לו רשו"ת לחזור לשם עד חמש שנים ואותן החמש שנים הי' אברהם משתוקק לחזור לא"י. והוא שאמר הפסוק מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה וגו' היינו כנ"ל. כי ע"י הכיסופין והחשק הזה זכה אחר כך לקבל קדושת א"י ביותר. וזה אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה וגו' כי רצו עבדיך את אבניה וגו' היינו שיש להם רצונות וחשק וכיסופים חזקי מאד אליה ועי"ז הם מקבלים באמת הארה משם עד נחשב כאילו הם שם ממש. וא"ע מהנכון לרחם ציון ולהשיב נדחי ישראל לשם בפועל ממש. וע"כ עיקר התקרבות הגרים הוא משם. כמו שכתוב עמם הר יקראו ואמרו רז"ל חביבה ארץ ישראל שמכשרת את הגרים כי הגרים הם נדיבי לב. וכל חשקם ונדבת לבם הם מקבלים מא"י וירושלים שהם בחי' הלב העליון הנ"ל:

סימן קנ"ב-כשבא נשמה

מבואר בפנים מענין קדושת א"י בשם הזוהר הק' כתיב זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים וגו'. והנה מחמת הקליפות שמסבבין את הקדושה בבחינת סביב רשעים יתהלכון וגו' לא הי' אפשר ליכנוס לקדושת א"י רק שנשאר פתח כנגד אמונה בבחינת פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים וזה שכן ארץ ורעה אמונה. אך לפעמים גוברים הפגמים כ"כ עד שמדחין אותו וסותמין לפניו הפתח של אמונה ולפעמים מעמידין שם בהפתח הנ"ל איזה ירא שמים שעומד לשמור שלא יכנס לשם. ומזה נשתלשל מה שלפעמים גם איזה איש כשר וירא שמים מונע את האדם מליסע לא"י. אך אם רצונו חזק בענין זה אז צריך לידע כי כל זה הוא רק בשביל נסיונו וצריך להתחזק ולהתגבר על הכל בבחינת מסירת נפש ממש. ועי"ז זוכה לעבור על הכל וליכנס לא"י. אך גם אח"כ כשבא לשם צריך להתגבר מאוד ברחמים ותחנונים לפני השי"ת שיזכה לקבל קדושת הארת החכמה והמוחין של א"י:

סימן קנ"ה-אריכת אפים

מבואר בפנים שעיקר עבודת איש הישראלי זוכים ע"י א"י שהיא בחינת אמונה בחי' אריכת אפים בחי' כח הגידול וכל הצומח שעי"ז זוכים להתחזק בעבודת ד' ולבלי להסתכל על שום מונע ומעכב ומבלבל וכו'. ושזה הי' גודל ההשתוקקות של משה רבינו ע"ה שהי' משתוקק ומתלהב לא"י כל כך. גם א"י היא בחי' אמת וצריך כל אדם לבקש מהשי"ת שיהיו לו כיסופין וגיעגועים לא"י. וגם שיהי' גיעגועים לכל הצדיקים לא"י. והיא סדולה לכעס ולעצבות כי כל הכוע כאילו עובד עכו"ם וכו' וע"י שמבקשים ומתגעגעים לא"י זוכים לאמונה וכו':

סימן קנ"ו-לב טהור

אמרו רז"ל כי עיקר נבואה ורוח הקודה הוא בארץ ישראל וע"כ שם בנקל יותר לזכות לדבר דיבורים חדשים לפני השי"ת ברחמים ותחנונים עד שיהיו בבחי' רוה"ק. גם א"י ובפרט ירושלים הם בחי' לב. ושם עיקר אור ההתלהבות דקדושה כמו שכתוב נאום ד' אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים. ושם עיקר טהרת הלב כמו שכתוב והביאך ד' אלקיך אל הארץ וגו' ומל ד' אלקיך את לבבך וגו'. גם מחמ שאוירא דא"י מחכים וזוכין להשיג שכליות חדשים בכל פעם וע"י תנועות השכל נולד התלהבות בלב ובוער לבו להשי"ת ועי"ז זוכים לטהרת הלב. גם א"י היא בבחי' מצדיקי הרבים כי כל היושבים בה נקראים צדיקים כנ"ל. וכתבי העם היושב בה נשוא עון ומצדיקי הרבים ככוכבים. ועי"ז מקבלין מלמעלה חמימות והתלהבות דקדושה כמובאר בפנים:

סימן קנ"ט. דע שיש אמצעי.

ארץ ישראל היא מקום השכינ כביכול כידוע ושם עיקר שלימות לימוד התורה בחינת וכל בניך לימודי ד' ואין תורה כתורת א"י. ושם בנקל יותר שיעלה הלימוד להשכינה ושיהי' נעשה ממנו שפע רוחניות ושפע גשמיות גחינת אורך ימים ועושר וכבוד שזוכין לזה בשלימות בארץ ישראל כנ"ל. ואפי' מלימוד כזה שאינו עולה תיכף להשכינה נעשה ממנו טל תורה טל של ברכה וחיים בחי' כי טל אורות טליך הנאמר בא"י. וזה שכתוב וישכון ישראל בטח בדד וגו' אל ארץ וגו' אף שמיו יערפו טל ונאמר כטל חרמון שיורד על הררי ציון כי שם צוה ד' את הברכה חיים:

סימן קע"ה-בכיה מתוך שמחה

מבואר במגלה עמוקות אופן רי"ג כי יניקת ארץ ישראל מן ה"א ראשונה של השם דמתמן מתפשט שם של ס"ג וכו' ומבואר כאן בפנים שהבכי' מתעורר משם ס"ג וכו'. על כן בארץ ישראל בנקל יותר לזכות לבכיה מתוך שמחה המבואר בפנים:

סימן קע"ז-סלחתי כדבריך

בארץ ישראל עיקר החכמה כנ"ל ואיש חכם יכפרנה. וע"כ העם היושב בה נשוא עון. גם שם עיקר הארץ שם י"ה שהם המוחין בחי'י"ה בארץ החיים. וכתיב ששם עלו שבטים שבטי י"ה. ושם עיקר תיקון הברית ושם עיקר התגלות המלכות שהיא בחי' כבודו ית' והוא בחי' רצון בחי' רצית ד' ארצך וגו':

סימן קע"ח-ווידוי דברים

אמרו רז"ל ישיבת א"י שקולה נגד כל המצות והנה שורש נקודת כל המצות היא שמחה ומזה נוכל להתבונן גודל השמחה שיש להאדם לשמוח כשזוכה לישב בא"י ולקים בכל עת מצוה כזו ששקולה כנגד כל המצות ששורש נקודתם היא השמחה. וזה כי ניחם ד' ציון וגו' ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה. כי כל הענן הזה בשלימות כמבואר בפנים הוא שם בא"י בפרט בציון וירושלים ששם מקור השמחה בחינת עוז וחדוה במקומו וכתיב ישמח הר ציון וגו':

סימן קע"ט-ענין תענית

עיקר שלימות השלום הוא בא"י כמו שכתוב ונתתי שלום בארץ וכתיב השם גבולך שלום. כי שם עיקר שלימות הצדקה כמ"ש וצדקה בכרמל תשב. כי שם זוכין בשלימות לאתכנע לבא ולאדבקא רעותא דלבא בקוב"ה. כי שם עיקר הדביקות וביטול כל הרצונות נגד רצונו ית'. וע"כ גם רצונו ית' קשור ודבוק שם כמ"ש ארץ אשר ד' אלקיך דורש אותה תמיד וגו'. וכתיב רצית ד' ארצך וגו'. וע"כ היא בבחינת יום כיפור כי העם היושב בה נשוא עון. וזה שכתוב רצית ד' וגו' נשאת עון עמך וגו'. וע"כ אחר חורבן ירושלים גזרו צום ותענית. כי אז צריכין לזה. אבל בזמן ישוב א"י אין צריכים לצום אדרבא ששון ושמחה כי שם מקור השמחה והחיות וע"כ נקראת ארץ החיים:

סימן קפ"ז-ולך ד' החסד

מבואר בפנים מענין א"י ומענין ולך ד' החסד כי אתה תשלם לאש כמעשיהו:

סימן קפ"ח-לנסוע להצדיק

עיקר קבוץ כל הנדחים והשבת כל האבידות הוא לא"י וירושלים כמו שכתוב והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים וגו' והשתחוו לד' בהר הקודש וגו'. ועל כן צריך כל אחד לבא לשם לחזור ולבקש אחר אבידתו. אך מחמת שאין משיבין לו אבידתו עד שדורשין אותו תחלה אם אינו רמאי ע"כ מזה נמשך היסורין ונסיונות שעוברים ע"פ רוב על האדם קודם שזוכה לבא לשם וכמו שאמרו ז"ל א"י היא אחת מג' דברים שנתנו ע"י יסורים:

סימן קצ"ז

ארץ ישראל היא בחי' ענוה כנ"ל כמה פעמים והענוה היא עם חכמה כי אוירא דא"י מחכים. וע"כ שם צריכין ליזהר ביותר מלשון הרע כי עי"ז מפריד בין ענוה לחכמה ובזה פודם בקדושת א"י. וזה שכתוב איש לשון בל יכון בארץ.וע"כ המרגלים שהוציאו דבה על א"י אמרו ונהי בעינינו כחגבים וגו' שזה בחינת ענוה פסולה. וזה שתירגם יונתן ויקרא משה להושע בן נון יהושע וכד חמי משה ענותנותו דהושע בר נון קרי לי' יהושע היינו כנ"ל כי חשש שלא יבא ע"י ענוה שלו לבחינת ענוה פסולה ח"ו שזה בחינת עצת מרגלים ע"כ התפלל עליו י"ה יושיעך מעצת מרגלים וקרא לו יהושע. וי"ל שזה בחינת י"ה דייקא יושיעך כי יו"ד היא בחינת חכמה וה"א ראשונה היא בחינת בינה שהיא בחינת ענוה כידוע. וע"כ הן תרין ריעין דלא מתפרשין כי צריכין להיות קשורין זה בזה הענוה עם החכמה כנ"ל. וזה שכתוב ויהס כלב את העם אל משה. כי משה זכה שהלשון הרע לא הי' יכול לפגום הענוה שלו כמבואר בפנים. וזה שאחז"ל בחורבן בית שני מענין בר קמצא שהלך ואכל קורצא בי מלכא היינו שדיבר לשון הרע עד ששלח המלך קרבן וכו' וסיימו ענותנותי' של ר' זכרי' החריבה וגו'. כי ע"י השנאה חנם ולה"ר שהי' אז נפגמה הענוה. וע"כ עיקר התיקון שלעתיד יהי' ג"כ ע"י שלימות העונה כמו שכתוב (ישעי' ס"א) יען משח ד' אותי לבשר ענוים וגו'. וזה שנאמר (צפני' ב') בקשו את ד' כל ענוי הארץ אשר משפטו פעלו. היינו שהענוה היא במשפט כי מקושרת לחכמה שזה בחינת כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו לעשו"ת משפט:

סימן רט"ו פדיון.

עיקר בחי' התגלות הרצון הוא בארץ ישראל כמו שכתוב רצית ד' ארצך וגו'. וכתיב הטיבה ברצונך את ציון. וכתיב (יחזקאל כ') כי בהר קדשי וגו' שם יעבדוני כל בית ישראל כולו בארץ שם ארצם וגו' כריח נחוח ארצה אתכם וגו' וע"כ שם עיקר תיקון ההמתקה של הפדיון הכולל ושם עיקר ביטול העבודה זרה בחי' שבר תשבר מצבותיהם ועוד פסוקים רבים כאלה. וכן שם עיקר התקרבות הגרים בחינת חביבה ארץ ישראל שמכשרת הגרים כנ"ל כמה פעמים:

סימן רכ"ב-שמחה

אלו הזוכין לישב בא"י צריכין להזכיר את עצמם בכל עת גודל הזריחה וההארה הגדולה שהיתה בא"י בימי קדם. וכבר ידוע כי הקדושה נצחיית ואפי' בעת שמסתלקת ומתעלמת הארתה הקדושה אעפ"כ נשאר איזה רש"ימה קדושה בפרט שאנחנו מקוים ומייחלים בכל עת שתתחדש הארת קדושה כ"כ ביתר שאת ויתר עוז בחי' אור חדש על ציון תאיר

וגו'. ע"כ צריכים גם עכשיו לחזק את לבו מאד ולהתעורר לעבודת ד' בהתעוררות גדול מאד בכל עת בכח ההתעוררות והזריחה הקדושה שהיתה שם מאז עד אשר עי"ז יעזור לנו השי"ת ויחזור ויאיר ויזרח לנו מאור קדושתה בשלימות כראוי באמת:

סימן רכ"ה-כשהריאה בשלימות

עיקר השכל בשלימות הוא בא"י. כי אין חכמה כחכמת א"י. ועי"ז זוכין שם לשלימות הבטחון בחינת וישבתם לבטח בארצכם וכתיב והחוסה בי ינחל ארץ וכנ"ל כמה פעמים. וע"כ שם עיקר שלימות הצדקה כמו שכתוב וצדקה בכרמל תשב. וזה שכ' בטח בד' ועשה טוב שכן ארץ וגו' וע"כ שם עיקר שלימות דיבור שהוא גדר האדם כנ"ל כמה פעמים עד שזוכים לשמוע דיבורים מקול הכינור. שזה בחינת השיר שהיו הלוים אומרים בבית המקדש עלי עשור ועלי נבל עלי הגיון בכנור. הגיון הוא לשון דיבור לפעמים כידוע.והנה בפנים מבואר שכל זה תלוי בשלימות הריאה שעל ידה מקבלין הנשימה והרוח המקרר החום שבלב. ועי"ז עיקר קיום השכל וכו'. וזה בחינת קדושת ארץ ישראל שנאמר בה ניתן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה:

סימן רל"ד-סיפורי מעשיות מהצדיקים

מבואר בפנים שא"י היא כלליות הקדושה שבכל הקדושו"ת כי שם כל העשר קדושו"ת ושם הוא רק השגחה וזוכים לצאת מטבעיות לגמרי. ועי"ז יכולים להבדיל בין אור לחושך. ועי"ז יכולים לספר מעשיות מצדקים וגם יודעים איך לספרם עד שזוכים עי"ז לטהרת המחשבה ולמוחין דגדלות ונמתקין כל הצרות והדינים רח"ל הבאים מבחינת מוחין דקטנות:

סימן ר"מ-כל ההשפעות וכו'

כל ההשפעות באין רק מא"י כידוע. ומה שאנו רואים שע"פ רוב אנשי א"י פרנסתם מצומצמת זה מחמת שכשבאים לא"י אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי. ונפשם יודעת מאדוראים ומשיגים גודל קדושת ההפשעה הרוחנית השופעת בא"י עד שהיא מעי עולם הבא ממש כמובא. ועי"ז משליכים המזל של העשירות והשפעה גשמיית כלאחר יד. ואשרי למי שזוכה ירגיש בזה שישיבת א"י יקר מכל הון ואז בודאי לא ישגיח על ממון כלל ולא ירצה שום עשירות כלל. ואז יזכה באמת לקבל שפע רוחניית של ארץ ישראל בשלימות יותר ואולי גם שפע גשמיית. כמו שאמר השי"ת לשלמה הע"ה:

סימן רמ"ב-אריך אנפין

קדושת א"י תלוי בשמירת הברית כמאמרם ז"ל על מנת ואתה את בריתי תשמור. ע"כ צריכים שם להרבות בצדקה כל אחד כפי יכלתו כי ע"י צדקה ניצול מהרהורי ניאוף שהם בחינת מת וזוכה לקדוש' א"י שנקראת ארץ החיים (ועי' לקמן סי' רס"ד בפנים):

סימן ר"נ-דע שכל מיני צער

עיקר אור ההשגחה מאיר בא"י כמו שכתוב תמיד עיני ד' אלקיך בה וכו'. גם שם עיקר אור הדעת כנ"ל. וע"כ צריכים להתאבל ולבכות מאד על חורבנה כי עכשיו קדושתה נעלמת והיא בבחי' הסתרת פנים בחינת הסתרת אור ההשגחה בחי' אעלים עיני מכם. וע"י הבכי' חוזרין וממשיכים אור ההשגחה כמבואר בפנים. וע"כ כשפגמו ישראל בקדושת א"י ע"י המרגלים ואמר להם משה לא תעלו ולא תלחמו וגו'. נאמר שם ותשבו ותבכו לפני ד' (כי סברו שבזה יתתקן הפגם) וולא שמע ד' בקולכם וגו'. כי פגמו כ"כ בבכייתם שבכו ע"י המרגלים כמ"ש ויבכו העם בלילה וגו'. עד שלא הועיל להם הבכי' אח"כ לבטל הגזירה לגמרי. וזה שנאמר כשהגיד להם הנביא שלא יגרש ד' את העמים מא"י וכו'. (שופטים ב') וישאו העם את קול ויבכו ויקראו שם המקום ההוא בוכים. וסמוך לו תיכף כתיב וישלח יהושע וגו' לרשת את הארץ עי' רש"י לרמז כי גם עני הבכי' הנ"ל שייך לירושת א"י. וזה בכה תבכה בלילה וגו' וכן על נהרות בבל וגו' גם בכינו. וכן הלוך ילך ובכה וגו' בא יבא ברנה וגו'. היינו שהכתוב מבטיח שע"י הבכי' יחזרו וימשיכו אור ההשגחה עד שתחזור קדושת א"י על מכונה. וזה שנאמר (ירמי' ל"א) הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי ארץ וגו' בבכי יבואו וגו'. ושם מנעו קולך מבכי וגו' ושבו בנים לגבולם. וזה שנאמר (ישעי' ל') כי עם בציון ישב בירושלים כה לא תבכה וגו'. והכלל כי צריכים להתחזק מאד באמונה ההשגחה עד שיזכה לדעת כזה שלא ירגיש שום צער ויסורים כלל בפרט אלו הזוכים לישב בא"י ששם מאיר אור ההשגחה והדעת והאמונה והיא אחת מהג' דברים שנתנו ע"י יסורים. ובאמת אלו היסורים הן של אהבה כמ"ש וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו וגו'. וע"כ צריכים להתחזק מאד לקבל היסורים באהבה בכדי שיהי' מזבח כפרה ולזכות לקבל קדושת א"י עי"ז. ועכ"פ צריכים שם להתחזק הרבה בתפלה שעיקר מקומה הוא בא"י כמאמרם ז"ל ולבכות הרבה לפני השי"ת. עד שעי"ז יזכה להמשיך התגלות אור השגחתו ית'. ועי"ז ממילא ינצל מכל מיני צער ויסורין ויזכה לקבל קדושת א"י בשלימות:

סימן רנ"א-דע שע"י מלחמות וכו'

בארץ ישראל שם עיקר האמת כמו שכתוב אמת מארץ תצמח וכתיב ונקרה ירושלים עיר האמת. וע"כ שם עיקר שלימות הצדקה כמ"ש וצדקה בכרמל תשב. וזה שנסמך פסוק וצדקה תהי' לנו וגו' (המבואר בפנים) לענין ירושת א"י כמו שכתוב ואותנו הוציא משם וגו'לתת לנו את הארץ וגו' ויצונו ד' וגו' וצדקה תהי' לנו כי נשמור וגו'. וסמוך לו גם אח"כ תיכף כי יביאך ד' אלקיך אל הארץ וגו'. ומה שצדקה נמשכת לאמת הוא מחמת שאמת הוא אחד וכו' כמבואר בפנים. וזה שכתיב אחד הי' אברהם ויירש את הארץ וכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דייקא. וע"י כל הנ"ל נתבטלין כל המחשבות זרות של כפירות וע"ז רח"ל. וזה זוכין בשלמות בא"י. כי שם עיקר זיכוך המחשבה וביטול הכפירות וע"ז וזוכין לאמונה שלימה כנ"ל כמה פעמים. גם שם נתבטלין כל מיני מחלוקות וזוכין לשלום כמו שכתוב השם גבולך שלום:

סימן רע"ז-צדיק כתמר יפרח

מבואר בפנים כי כל הרפואות באים מן הארץ וכו'. והעיקר הוא א"י כי כל הארצות מקבלין מתמצית א"י. וא"י יש לה שתי בחינות. לפעמים נקראת ארץ כנען ולפעמים נקראת ארץ סתם. היינו כשיש מחלוקת. ומחלוקת אחת דוחה ק' פרנסתו ואזי נקראת ארץ כנען בחינת כאן עני כמו שדרשו רז"ל על פסוק ולא יהי' עוד כנעני וגו'. אבל כשיש שלום אזי נקראת בחינת ארץ סתם ואזי היא בחינת ארץ נתנה יבולה שנותנת כחותיה לכל יבול הארץ.ואזי יש כח לכל הרפואות וכו':

סימן ר"פ-מי שצריך לדון בד"ת וכו'

עיקר בירור הניצוצות הקדושים מן הקליפות הוא ע"י אמונה ועיקר שלימות האמונה הוא בא"י כמו שכתוב שכן ארץ ורעה אמונה. וירושלים נקראת קרי' נאמנה. אך מחמת שאפשר שיתאחזו בה חס ושלום. ע"כ צריכים לקשר פנימיות המחשבה בכל עשיותיו אל התורה הק' ועי"ז מקבלת האמונה כח לברר הניצוצות מן הקליפות ולעלות מהם. ומזה מובן ממילא כמה צריכים להתחזק בא"י בלימוד התורה הקדושה. ושתהי' המחשבה קשורה בהתורה תמיד אפי' בעשיותיו הגשמיים כגון אכילה ושתיה ומו"מ וכיוצא. כי הכל רק בשביל לברר הניצוצות הק' שעיקר הבירור ע"י האמונה הקדושה שעיקר שלימותה הוא בא"י. והכל ע"י שמקבלת כח מהתורה הקדושה כנ"ל. וזה ששואלין: נשאת ונתת באמונה. קבעת עתים לתורה.כי עיקר תיקון המו"מ באמונה הוא בכח התורה הק'. ע"כ מלבד מה שצריך בשעת עשיית המשא ומתן שתהיה' מחשבתו קשורה בהתורה ושיעשה הכל רק ע"פ דת תורתינו הק' ועם כל זה העבודה הזאת היא

בבחינת צאתך בחינת כי תצא למלחמה וגו' כמבואר בפנים. ע"כ צריך לקבוע עתים לתורה שאז יעסוק בתורה בפועל ממש שהיא בחינת עבודה פניימית למעלה מעבודת המו"מ בחי' וישכר באהלך. בחינת ד' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך וגו'. וע"י שיושבי חו"ל מחזיקים אותם בממונם והם יושבים בקביעות על התורה ועבודת ד'. עי"ז יש כח גם ליושבי חו"ל לברר הניצוצות הק' ע"י משא ומתן באמונה וכיוצא. בפרט כי שם בא"י עיקר שלימות לימוד התורה כי אין תורה כתורת א"י. וכשעושה מו"מ באמונה ומכוון במחשבתו כדי להרויח ממון ולהחזיק התלמידי חכמים שבא"י זה ג"כ בחי' חב"ד דעשי' העולה ליצירה. כי א"י היא בחינת יצירה כמבואר בהקדמה לפרי ע"ח. וכבר מבואר לעיל בסימן ר"ד בפנים שהממון שנותנים לת"ח היא בחי' תורה ממש:

סימן רפ"ב-אזמרה וכו'

עיקר הזמירות והניגונים שהם בחינת בירור הנקודות טובות שיש בכל אחד שזה בחינת בירור הרוח טובה מן הרוח רעה הוא בארץ ישראל. בחינת מכנף הארץ זמירות שמענו בחינת רוחך טובה תנחני בארץ מישור שהוא בחינת א"י כנ"ל בסי' נ"ד. וזה בחי' השיר היו הלוים אומרים בביהמ"ק כי לשם נתכנסין כל הנקודות טובות שבישראל. כי מקדש אקרי משכן כמו שאמרו רז"ל. שזה בחינת המשכן שעושה הרועה נאמן שבכל דור ע"י הנקודות טובות שמקבץ מכל ישראל כמובן בפנים וכמבואר בלקוטי הלכות כי ירושלים נקראת טוב שנאמר ההר הטוב הזה וגו'. וכלל א"י נקראת ארץ טובה כי שם שורש כל הטוב. ויש שם הבחי' של הש"ץ ההגון שעי"ז כל הנקודות טובות תאבות להכלל שם. שזה בחי' ארץ חמדה טובה וגו'. וזה בחי' עת הזמיר הגיע בחי' הזמירות והניגונים הנ"ל שהיא בחינת קיבוץ הנקודות ובות שמהם נבנה המשכן שמשם מקבלין התינוקות של בית רבן הבל פיהם שאין בו חטא. וזה שסיים וקול התור נשמע בארצנו ופירש בזוהר דא קלא דינוקי דרביי דלעאין באורייתא. וזה בארצנו דייקא היינו כנ"ל. וזה שכן ארץ ורעה אמונה בחינת הרעיא מהימנא הנ"ל.וזה שנסמך הפסוק ועוד מעט ואין רשע שזה בחי' הדרך של אזמרה לאלקי בעודי בחי' בירור וקיבוץ הנקודות טובות הנ"ל לענין ירושת א"י. כמוט שכתוב וקוי ד' המה יירשו ארץ ועוד מעט ואין רשע וגו' וענוים יירשו ארץ וגו'. היינו שמתחלה מדבר לענין מה שצריך האדם לחזק את עצמו בעצמו ע"י הנקודות טובות ולקוות לד' שיזכה עי"ז לתשובה שלימה ולכל טוב הכלול בקדושת א"י. וזה וקוי ד' יירשו ארץ. ואח"כ ביאר הדבר ועוד מעט ואין רשע וגו'. היינו שגם נגד אחרים ע"י שדנין אותם לכף זכות ע"י הנקודות טובות שמוצא בהם עי"ז מכניס אותם באמת לכף זכות בבחינת והתבוננת על מקומו ואיננו. וזה שסיים וענוים יירשו ארץ. כי אלו שדנין

בני אדם לכ"ז הם נקראים ענוים כי זה ממדת ענותנין. וע"ד שאמרו ז"ל יכול אפי' הגיס דעתו ת"ל משרים תשפטו בני אדם היינו כנ"ל. וזה וענוים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום. כי עי"ז שדנין בני אדם לכף זכות עי"ז רוב שלום. וזה שנאמר גם לענין א"י ונתתי שלום בארץ וכתיב השם גבולך שלום. וזה שנאמר גם לענין א"י ונתתי שלום בארץ וכתיב השם גבולך שלום. ונאמר וכל ניך למודי ד' בחי' תשב"ר הנ"ל ורב שלום בניך בחי' שלום הנ"ל. ועי' בפנים לעיל בסי' ל"ז שא"י היא בחינת הבל שאין בו חטא:

לקוטי תנינא

סימן א'-תקעו ממשלה

ירושלים היא בחינת לב והיא בחי' יראה שלימה התלויה בלב (וכבר מבואר לעיל שכל ארץ ישראל היא בחי' לב ובחי' יראה) גם שם עיקר הדעת שעי"ז נתתקנין הג' מ דות התלויים בלב שהם ממון ואכילה ומשגל. וע"כ כתיב אין כסף נחשב וגו' בחי' תיקון תאות ממון וכתיב ואכלתם לחמכם לשובע. ושם עשר מצות הנוהגות בפת שכ"ז בחינת תיקון תאות אכילה. וכתיב ששם עלו שבטים שבטי י"ה בחינת שמי מעיד עליהם. שזה בחינת תיקון תאות המשגל. שזה בחינת זווגים דקדושה בחי' אשה מספרת עם בעלה ע"ד שאמרו ז"ל איש ואשה זכו שכינה שרוי' ביניהם. היינו שם י"ה שזה בחינת י"ה בארץ החיים כנ"ל כמ"פ. וזה שמבואר בזוהר (ויקרא קכ"א) ולבא דא היינו בית המקדש וכו' אתזן ממוחא דרישא בי' אתאחיד דא בדא ההד"כ מכון לשבתך פעלת ד'. שזה בחינת מה שצריכין להמשיך הדעת שהוא בחינת תלת מוחין וכו' אל הלב. ועי"ז נתתקנין הג' מדות הנ"ל. וע"כ נקראת ירושלים רבתי בדעות ועיר החכמה. ומחמת שעיקר הארץ התלת מוחין הנ"ל הוא בשלש רגלים. ע"כ הי' החיוב בכל שלש רגלים לעלות לירושלים. ומחמת ששם עיקר שלימות היראה כנ"ל ע"כ כתיב בה לא תחסר כל בה. בחינת כי אין מחסור ליראיו. וע"כ שם עיקר השפעת הנבואה כמבואר בזוה"ק. ועי"ז נגאלת ונפדית התפלה. וע"כ שם עיקר שלימות התפלה. ועי"ז נתבטלין כל החולאות וזוכין לרפואה שזה בחי' מה שכתוב (שמות כ"ג) כי ילך מלאכי לפניך היינו בחינת המלאך ששרשו מיראה כמבואר בפנים) והביאך אל האמורי וגו' ועבדתם את ד' אלקיכם וגו' והסירותי מחלה מקרבך. וזה ובל יאמר שכן חליתי וגו'. ושם זוכין לקבל רפואה ע"י דבר ד' בחינת ישלח דברו וירפאם בחינת ודבר ד' מירושלים. וזה ואשים דברי בפיך (היינו התפלה שהיא בחינת דבר ד') לנטוע שמים וגו' (בחי' בדבר ד' שמים נעשו וגו') ולאמר לציון עמי אתה. אל תקרי עמי אלא עמי. מה אנא עבדית שמיא וארעא במלולי וכו'. כי תפלתו היא

בחי' דבר ד' ממש ובדבר ד' שמים נעשו כנ"ל. ושם עיקר ביטול העבדות דסט"א שזה בחי' הסמיכות בפ' בהר אני ד' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלקים וכי ימוך אחיך עמך וגו' לא תעבוד בו עבודת עבד וגו' כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד וגו'. וכן שם עיקר העשבדות דקדושה כמ"ש (תהלים ס"ח) וזרע עבדיו ינחלוה וכתיב כי רצו עבדיך את אבניה וגו' וכתיב נחלה לישראל עבדו וגו'. ושם עיקר תיקון הג' עבודות המבואר בפנים שהם: אל תהי בז לכל אדם וכו'. שזה בחינת מה שאמרו רז"ל בא וראה כמה מחבבין זה את זה. ואמרו מה בין תקיפי דארעא דישראל וכו'. י שם עיקר הכבוד דקדושה בחינת לשכון כבוד בארצנו נכבדות מדובר בך וכיוקיצא בזה עוד. וכן שם עיקר שלימות האמונה וביטול כל בחי' ע"ז כנ"ל כמה פעמים. וכן שם עיקר שמירת הברית בחינת ונתי לך את הארץ וגו' ואתה את בריתי תשמור. ושם עיקר התיקון שכל העשבים והצמחים מחזירים כחם לתוך התפלה שזה בחינת ויצא יצחק לשוח בשדה. שזה בחינת ונתנה הארץ יבולה. יבול ר"ת ו'יצא י'צחק ל'שוח ב'שדה כמובא לקמן בפנים סי' י"א. ושם עיקר בחינת התנוצצות משיח בחינת ועבדי דוד מלך עליהם. וכן שם עיקר בחינת מטר בח' ונתתי מטר ארצכם בעתו ואמרו רז"ל א"י שותה תחלה. ושם עיקר שלימות הריח שזה בחינת ארץ המוריה ע"ש מור וריח. וכיבוש ראשון של א"י היתה יריחו שנקראת כן ע"ש הריח. ושם עיקר בחינת נשיאות חן בחינת ארץ צבי צבאות גוים שכל המלכים חמדו אליה כמו שאמרו ז"ל.ושם עיקר המפורסמים דקדושה בחינת כל הראשים של ישראל שהיו שם סנהדרי גדולה וקטנה ומלך ושרים ונביאים ושופטים ושוטרים וכו'. ושם נופל העזות דסט"א כמ"ש את עם נועז לא תראה וגו' עי' תרגום. (ישעי' ל"ג) חזה ציון קרית מועדינו וגו' כי כולם הם בחינת לוים משם כי שם שורש השפע של כולם. וזה והלוית גוים רבים וגו'. ושם יכולים לקשר את עצמו עם כלל שרשי נפשו"ת ישראל כי היא בחינת תל תלפיות שהכל פונים לשם כמאמרם ז"ל. והיא בחינת אם כל חי כי כל ישראל נקראים בנות ציון בנות ירושלים. והיא בחי' כסא הכבוד כמו שכתוב בעת ההוא יקראו לירושלים כסא ד' ונאמר ולכבוד אהי' בתוכה ונאמר מכון לשבתך פעלת ד' שהבית המקדש מכוון נגד כסא הכבוד שלמעלה. ושם בחינת מקומו של עולם בחינת האבן שתי' שממנו הושתת הכל. ושם יכולים לעשו"ת ראש השנה בחינת לביתך נאוה קודש (בחי' הבית המקדש ד' לאורך ימים בחי') ראש השנה שהוא כיומא אריכתא כמבואר בפנים. כי עיקר הקביעות של ר"ה ור"ח הוא שם בב"ד הגדול שבירושלים וגם כי אפי' השלוחים לא היו יכולין לילך ולהודיע מקודם לשאר עיירות ישראל מאחר שר"ה הוא בר"ח עצמו.

וע"כ היתה הלשכת הגזית ששם דנין כל הדינים סמוכה לביהמ"ק מחמת ששם בחי' מקומו של עולם שעי"ז יכולים לדון את הכל לכף זכות לכ"א כפי מקומו. בחינת בצדק תשפט עמיתך כמו שפירש רש"י הוי דן את חברך לכ"ז. וע"כ נקראת ירושלים עיר הצדק ונאמר צדק ילין בה. וזה שכתוב העם היושב בה נשוא עון. כי ע"ישדנין שם הכל לכף זכות עי"ז נמחלין עונותיהם. ומחמת שכל הבחינת הנ"ל כלולים בשופר כמבואר בפנים. ע"כ הי' כיבוש יריחו שהוא כיבוש ראשון של ארץ ישראל על ידי תקיעת שופר:

סימן ב'-ימי חנוכה

עיקר מקום ההודאה והלל להשי"ת הוא בא"י בפרט בירושלים כמפורש במקראות רביסף. וכן עיקר שלימות הדעת הוא ג"כ שם. וע"כ א"י היא באמת בחינת עוה"ב כי זה עיקר שעשוע עוה"ב. וגם שם עיקר בירור ההלכות כמו שכתוב וקמת ועלית וגו'. וזה שאמרו ז"ל (שבועות יד:) אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא וכו' ובשתי תודות ובשיר בי"ד מהלכין ושתי תודות אחריהן כי קדושת ירושלים ובית המקדש היא בחינת תודה הודאה ובחינת הלכות שנתבררין ע"י הבי"ד. וע"כ נקרא הר המוריה שממנו היראה יוצאת כמארז"ל. וע"כ הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה כי שם עיקר הדעת להכיר אותו ית' וגם שם עיקר בירור ההלכה שזה בחינת וד' עמו שהלכה כמותו. והלכות הם בחי' חסד ועיקר התגלות החסד הוא בא"י כנ"ל כמה פעמים. וזה בחי' חסד ד' מ לאה הארץ וכתיב ואני ברוב חסדך אבא ביתך. גם ירושלים וכל א"י הם בחינת לב וכשיש איזה דין וצרה ח"ו אזי עיקר הצרה בלבו וכו' וכל הדמים מתכנסים ועולים אל הלב לקבל ממנו עצה וכו' ואח"כ חוזרין הדמים לילך כסדר וע"כ התודה מכונה בשם הלכה כמבואר בפנים. וזה בחינת מה שהאריך שלמה בתפלתו (מלכים ח') את אשר יחטא איש לרעהו ונשא בו אלה להאלותו ובא אלה לפני מזבחך וגו' ואתה תשמע השמים וגו' בהנגף עמך וגו' ושבו אליך וגו' והתחננו אליך בבית הזה ואתה תשמע השמים וגו' בהעצה השמים וגו' והתפללו אל המקום הזה וגושׁ' ואתה תשמע השמים וגו' רבינו עובדיה מברטנורא כי יהי' דבר שדפון ירקון ארבה חסיל וגו' כל נגע כל מחלה כל תפלה כל תחנה וגו' ופרש כפיו אל הבית הזה ואתה תשמע השמים עי"ש עוד שהאריך בזה והוא ממש כענינינו הנ"ל. שבכל הצרות והצמצומים והדינים אזי שוטפים ועולים כל הדמים ל הלב כנ"ל. וזה שכתוב וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש וגו' כי הרגשת היסורין הוא בלב. וע"כ נסמך לזה כי ד' אלקיך מביאך אל ארץ וגו'. וכן מצינו בעניני הלכות ממש כמ"ש כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין בין נגע לנגע וגו' ו קמת ועלית אל המקום וגו' ועשית ע"פ הדבר וגו' אשר יורוך וגו' שזה בחינת בירור

ההלכה ואז חוזרין למקומם וכו'. ומזה באה ההולדה בנקל כמבואר בפנים. וזה בחי' כי חלה גם ילדה ציון את בניה וכתיב בטרם יבא חבל לה והמליטה זכר ועוד כיוצא בזה. גם שם בחי' תיקון הרגלין שהם בחי' התמכי אורייתא ע"י השפעת הסד שבא ע"י ההלכות. וזה בחי' עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים ופירש רש"י בשביל שעריך ירושלים שעוסקין בהם בתורה. גם שם עיקר התגלות אור האמת כמו שכתוב ונקראה ירושלים עיר האמת. וגם שם שלימות הדיבור כנ"ל כמ"פ ושם כל הד' חלקי הדיבור כי שם שלימות הצדקה ושלימות התשובה כנ"ל כמה פעמים. גם שם עיקר העשירות והיא בעצמה בחי' מלכות כנ"ל כמ"פ. גם שם מאירים הג' שמות אל אלקים ד' שהם בחי' תפלה ותורה ושידוכים. כי תורה ותפלה עיקר שלימותן שם הוא. וגם שידוכים שהם בחי' ד' כמ"ש מד' יצא הדבר הוא ג"כ שם כמארז"ל בב"ר פ' ס' המ' יצא הדבר מהיכן יצא מהר המוריה. גם אמרו ז"ל המגרש אשתו ראשונה מזבח מורידו עליו דמעות. מ ובן מזה כי שם שורש הזווגים. וכן אמרו ז"ל כל כהן שאין לו אשה אסור בעבודה. ואמרו ז"ל שביום כפור היו בנות ישראליוצאות וחולות וכו' שנא' צאינה וראינה וגו' וביום שמחת לבו זה בנין ביהמ"ק עי' ברטנורה שם. ועי' זוהר חדש פ' חקת דחזיד כל השנים עשר דברים שיוצאין מירושלים. ועליהם אמרו ז"ל כל השרוי בלא אשר שרוי בלא טובה בלא ברכה וכו' גם אמרז"ל איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהם היינו שם י"ה שהוא בא"י בחינת י"ה בארץ החיים. גם הם בחינת הוי"ה אדנ"י שזה בחינת וד' בהיכל קדשו. נמצא שהג' דברים שהם בחינת הג' שמות הנ"ל הם בארץ ישראל וירושלים. וזה שכתוב אל אלקים ד' דיבר ויקרא ארץ וגו' מציון מכלל יופי וגו' ושם עיקר שלימות הדיבור שהוא בחינת לשון הקודש שזה הלשון הוא לשון יהודית שהיו ישראל מדברים בו בעת שישבו על אדמתם בא"י. ולשה"ה הוא מקושר לשבת ונכל בו ברכה וקדושה. וגם בארץ ישראל נכלל ברכה וקדושה כמו שכתוב לך לך וגו' ואברכך ונאמר בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך ועוד הרבה כיוצא בזה. ואמרו ז"ל עשר קדושו"ת קדשה ארץ ישראל. ונקראת גבול קדשו וירושלים נקראה עיר הקודש בפרט הבית המקדש שהוא בית קדשנו.וע"כ הפליגו רז"ל בשבח היושב בארץ ישראל ומדבר רק בלשון הקודש כמובא בשער החצר. וגם ארץ ישראל היא בבחינת שבת כמובא וכנ"ל כמ"פ. ונקראת מנוחה כנ"ל. וע"כ היושבים בה הם בבחינת בנים כנ"ל כי שבת היא בחינת בן. ושם עיקר השמחה כנ"ל כמה פעמים כי ע"י קדושת א"י ממשכין שמחה על שבת לתוך ששת ימי החול וזוכים לעבוד את השי"ת תמיד בשמחה. וכמפורש בזוה"ק (ויקרא קי"ח) שהפסוק עבדו את ד' בשמחה מ דבר בשעתא דישראל שראן בארעא קדישא וכו'. וע"י

כל זה נתגלה אחדותו הפשוט ית' לידע שכל הפעולות משתנות נמשכין מאחד הפשוט ית' שזה בחי' כל הסיפור של מעשה בראשית שהוא בשביל כ מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים היינו בשביל ירושת א"י. וע"כ צריכים ליזהר שם ביותר במדת השלום כי עי"ז שרבים מישראל הם באחדות ושלום עי"ז נתגלה אחדותו הפשוט יתברך. בבחי' אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ומבואר בזוה"ק בארץ דייקא. וע"כ אמרו רז"ל וחד מינייהו כתרי מינן. כי שם מסוגל ביותר לברר ההלכה כנ"ל בבחי' ו כל בניך למודי ד'. וחד מינן כי סליק להתם הוא כתרי מינייהו. כי ע"י הלכות נתגלה אחדותו הפשוט. והעיקר שיתגלה אחדותו הפשוט ית' מתוך פעולות משתנות. שבשביל זה יחיד ורבים הלכה כרבים (היינו שהלכה כשנים לגבי אחד). כי מחמת שהם פעולות משתנות וכשהם מסכימים לדעה אחת נמצא שנעשה בחי' אחדות הפשוט שזה יקר מאד בעיניו ית'. ע"כ הלכה כמותם כמבואר בפנים. ע"כ כשעולה א' מחו"ל ששם בחי' פעולות משתנות ביותר לגבי א"י שהיא בחי' אחדות. נמצא שנעשה בחי' אחדות מתוך פעולות משתנות. ע"כ הוא זוכה לברר ההלכה ביותר כשעולה לא"י עד שהוא כתרי מינייהו:

סימן ג'-כשחלה ר"א

ידוע בכמה פסוקים שהגלות נמשל לחולאת רח"ל והגאולה נמשלה לרפואה. וידוע ג"כ פלוגתת ר"א ור' יהושע (סנהדרין צ"ז צ"ח) אם יש עת קבוע לגאולת ישראל או אם הדבר תלוי רק בתשובה. אך כ"ז כפי אשר נגזר מלמעלה בשעת גזר דין. אבל אם היינו זוכים לפדיון גדול כזה עד שיומתק הדין מכלל גלות ישראל אז אפשר שתבא הגאולה במהרבה בקרוב כמבואר בפנים לענין חולאת יחיד רח"ל. וזה שכתוב נפשי לד' משומרים לבוקר וגו' וקשה לכאורה הלא יש עת קבוע לגאולת ישראל או שהכל תלוי בתשובה וא"כ מה לנו לשמור ולצפות בכל עת על הגאולה מאחר שלא זכינו לתשובה שלימה עדיין. וכן אפשר שעדיין לא הגיע העת הקבוע לגאולה. לזה בא כמתרץ ואומר: יחל ישראל אל ד' כי עם ד' החסד והרבה עמו פדות והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו. היינו כי יש פדיון גדול כזה עד שעל ידו נמתק הדין ונמשך חסד ואז יוכל להיות שתבא הגאולה מיד כי ע"י הפדיון הזה יהיו נמחלין כל עונות ישראל. וזה שכתוב ג"כ אני ד' בעתה אחישנה. והנה אמרו רז"ל עמו אנכי בצרה עמו אנכי בצירי כמובא וצירי הוא בחי' רפואה כמבואר בפנים. היינו שהקב"ה בעצמו יסייע ברפואת ישראל למהר הגאולה ע"י בחינת הפדיון הנ"ל. וידוע כי כל פדיון הוא מה שמתפללים על רפואת החולה ומכוונין כוונות ויחודים וצירופי שמות הק' ועיז נמתק הדין. וע"ז אמרו ז"ל מפני מה ישראל מתפללים ואינם נענים מפני שאינם מתפללים בשם. ופירשו הקדמונים ז"ל שאינם יודעים לכווין השמות

הק' השייכים לכל תפלה ובקשה. וזה שכתוב אשגבהו כי ידע שמי (היינו בחי' הפדיון וכוונת צירופי שמות הק' ועי"ז) יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה בצירי כנ"ל. וההמתקה שעל ידי פדיון הנ"ל הוא בחי' נקודת חולם כמבואר בפנים. וזש"כ ותחלימני והחייני. כי ע"י הפדיון שהוא בחי' חולם יקבל רפואה וזש"כ ג"כ לענין רפואת הכלל שהיא גאולת ישראל: בשוב ד' שיבת ציון היינו כחולמים. היינו בחי' נקודת חולם כמובא. כי חלם היא בחי' ההמתקה שעל ידה באה הרפואה. וזה שביאר התרגום כד יתוב ד' את גלות ציון הוינא איך מרעיא דאתסיין היינו כחולים שנתרפאו מכוון להנ"ל (ועי' בפנים בלקוטי מוהר"ן א' סי' מ"ו ענין כי בי חשק וכו'):

סימן ד'. ואת העורבים וכו'.

עיקר התגלות הרצון הוא בארץ ישראל כמו שכתוב רצית ד' ארצך וכתיב ואור פניך כי רציתם ואמרו רז"ל כח מעשיו הגיד לעמו וגו' וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו. וע"כ שם עיקר הירא וכן עיקר השפעת החסד כנ"ל. וע"כ אין צריכים לעשו"ת שום מלאכה ועסק ומלאכתם נעשית ע"י אחכים בבחי' ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו' הנאמר שם בעני נחמת ציון ובנין חורבות ערי יהודה. וכן שם עיקר הארץ הימים טובים הק' שבהם התגלות הרצון והיראה שזה בחי' שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו'. וכן עיקר קדושת הימים טובים הוא ע"י הקביעות שקובעין שם בבי"ד שבא"י. והביהמ"ק נקרא מועד כמו שכתוב שאגו צוררין בקרב מועדיך וכתיב חזה ציון קרית מועדינו ושם עיקר השמחה כנ"ל כמה פעמים. ושם עיקר החכמה דקדושה כנ"ל שעי"ז מכניעין וסותרין דעות חכמי הטבע ומגלין את הרצון. וזה בחינת כי רצו עבדיך את אבניה כי אבני א"י הם אבני קודש בחינת ואבן שלימה רצונו. ובאבנים אלו הכניע דוד את גלית שכפר ברצון. וע"כ יש לישראל רצון גדול אליהם בבחי' כי רצו עבדיך את אבניה. גם שם עיקר הכנעת מצח הנחש בחינת שאמרו רז"ל מעולם לא הזיק נחש ועקרב בירושלים. (וכתיב כי לא נחש ביעקב). וקודם שנכנסו ישראל לא"י עברו תחלה דרך המדבר מקום נחש שרף ועקרב והכניעו אותם ע"י העננים כבוד שבהם ראו התגלות הרצון דקדושה בחינת אשר עין בעין נראה וגו' וענך עומד עליהם וגו'. ושם עיקר הזקנה ואריכת ימים קדושה בבחינת ולמען תאריכו ימים על האדמה וגו' וכמוהו עוד וכמ"ש עוד ישבו זקנים וזקנות וגו'. ושם ההיפוך מבחינת שבע רוגז בבחינת שארז"ל ונתן לך שם לב רגז בבבל הוא דכתיב וכתיב ושכן תחתיו ולא ירגז עוד וכתיב ביום הניח ד' לך מעצבך ומרגזך וכנ"ל כמה פעמים. ושם עיקר שלימות הצדקה בחינת וצדקה בכרמל תשב. והעיקר לשבר האכזריות ולהפכו לרחמנות שזה בחינת כי יהי' בך אביון וגו' בארצך אשר ד' אלקיך

נותן לך לא תאמץ את לבבך וגו' נתן תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו וגו'. ושם מכניעין קול החיות רעות בחינת והשבתי חי' רעה מן הארץ וגו' וכתיב (ישעי' ל"ה) לא יהי' שם אריה ופריץ חיות בל יעלנה וגו' (ושם ס"ה) וארי' כבקר יאכל תבן ונחש עפר לחמו לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי אמר ד'. וכן כל בחינת כפואות המכה המבואר בפנים מצינו בכיבוש א"י. כי בתחלה היו צריכים ל צור על שערים ופתחי עיירות של הז' עממין עד שפתחו להם. שזה בחינת פתיחת פי המכה. וזה ע"י צדקה בחינת פתחו שערים ויבא גוי צדיק וצדיק חונן ונותן. אח"כ היו מצווים להוריש כל יושבי הארץ וכו' שזה בחינת מה שצריכין להמשיך ולהוציא כל הליחות רעות והדמים המקולקלים מתוך המכה. שזה בחינת מה שנאמר בפ' מסעי והורשתם את כל יושבי הארץ וגו' ואם לא תורישו וגו' והי' אשר תותירו מהם וגו' וצררו אתכם וגו' ממש כמשל המכה שלא הוציאו הליחות מתוכה בשלימות גמור שעי"ז חוזרת המכה לצמוח מחדש. וזה ע"י חכמה כי טובה חכמה מכלי קרב. ועי"ז היו יכולים להוריש את כולם כמו שכתוב (משלי כ') מזרה רשעים מלך חכם. אח"כ צריכים לכבס ולהדיח הדמים שלא יהי' בהם שום קלקול שזה בחינת מה שהזהירה התורה כמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו וגו'. וכן מה שהזהירה לבער כל הע"ז הנמצאים שם ולהתרחק מכל מדותיהם הרעות בתכלית הריחוק. ובכלל זה ג"כ מה שהזהיר להם יהושע קודם פטירתו וחקר ודרש אותם היטב אם הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים באמת ובתמים וכרת עמהם ברית מחדש כמבואר (יהושע כ"ג כ"ד). וזה ע"י רגל שהוא בחי' יראה כמו שכתוב יראת ד' שנאות רע. וכן ע"י אמונת הרצון בשלימות. אח"כ צריכים להסגיר את פי המכה שזה גמר רפואתה. היינו בחי' כי חזק בריחי שעריך שלא יבא בהם עוד צר ואויב ויהיו שלוים ושקטים בירושת הארץ. וע"ז ע"י השפעת החסד כמ"ש נחלה לישראל עבדו כי ל"ח. וזה בחי' קיום מלאכת מעשה בראשית המבואר בפנים כל כל מלאכת מעשה בראשית הודיעה לנו התורה רק בשביל ירושת א"י. כו שכתוב כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים וכמו שאמרו ז"ל שבשביל זה פתחה התורה בבראשית:

סימן ה'-תקעו אמונה

עיקר תיקון האמונה הוא בא"י כמ"ש שכן ארץ ורעה אמונה וירושלים נקראת קריה נאמנה וע"כ ניצולין שם מחולאת בבחינת ובל יאמר שכן חליתי. גם שם נמשכין בשלימות כל תיקוני הרפואה. כי הרפואה שע"י העשבים שגדלים ע"י גשמים ומטר. ועיקר ברכת המטר הוא שם כמו שכתוב למטר השמים תשתה מים ואמרו רז"ל א"י שותה תחלה. וכן הרפואה שע"י תפלה שם עיקר שלמות התפלה. וכן ע"י זכות אבות

שם עיקר התנוצצות זכות אבות בחינת הנצנים נראו בארץ הנצנים אלין אבהן וכמ"ש וזכרתי את בריתי יעקב וגו' והארץ אזכור. וכן שם שלימות הקול בחי' וקול התור נשמע בארצנו. ושם עיקר תיקון התמזגות היסודות כמו שכתוב ואגודתו על ארץ יסדה. וכמו שפירש הרב ברטנורא פ"ג דאבות משנה ז'. ואגודתו אלו הג' יסודות אש רוח מים וכו'. וכן שם עיקר המים שהם העצות שמהם גדילה האמונה כמ"ש ויועציך כבתחלה וכתיב עומדות היו רגלינו (הם בחינת עצות כמובאר בפנים) בשעריך ירושלים. וזה בחינת וישלחהו מעמק חברון ודרשו רז"ל מעצה עמוקה וכו'. כי שם עיקר העצות שהם בחינת מים עמוקים עצה בלב איש. כי א"י וירושלים הם בחי' לב כנ"ל כמה פעמים. וע"כ אמרו מז"ל יכוול לבו נגד א"י וירושלים ושם עיקר בחי' צעק לבם אל ד'. ושם עיקר תיקון כל הדברים המבוארים בפנים שהם בחי' לא כמו שכתוב (תהלים כ"ו) ואסובבה את מזבחך ד' לשמיע בקול תודה ולספר כל נפלאותיך ד' אהבתי מעון ביתך וגו'. ושם דולין ומגלין המים שהם העצות הנ"ל ע"י איש תבונות. היינו מי שיש לו נשמה כמ"ש נותן נשמה לעם עליה. ושם עיקר המשכת רוחנית אלוקת לתוך צמצומים כי שם עיקר שכינת אלקותו ית' כביכול. ושם עיקר שפע הפרנסה דקדושה כידוע. ושם עיקר תיקון האכילה בבחי' וצדיק אוכל לשובע נפשו כמו שכתוב ואכלתם לחמכם לשובע וגו'. ושם עיקר צחצחות הנפש כמ"ש (ישעי' י"ח) אשקטה ואביטה במכוני כחום צח עלי אור. ושם עיקר התקרבות הגרים כמ"ש עמים הר יקראו וחביבה א"י שמכשרת הגרים. ושם עיקר הגאוה דקדושה כי הבית המקדש נקרא גאון עוזכם גאון יעקב גאון ישראל. וזה לעומת זה. כי כשאינם זוכים אזי נתאחז בהם הגאוה דסט"א כמו שכתוב (ישעי' כ"ח) הוי עטרת גאות וגו' וכמ"ש (צפני' ג') כי אז אסיר מקרבך עליזי גאותך לא תוסיפי לגבהה עוד בהר קדשי. ועיקר אחיזת הגאוה הוא בהמנהיגים שאינם כראוי. שזה בחי' מה שצעק הנביא במקומות הרבה על המנהיגים שאינם הגונים ומתגאים על הדור בחנים. ועי"ז מתגר תאות ניאוף בעולם. וגם ע"ז צעק הנביא הרבה כמבואר בפסוקים רבים. כי עיקר קדושת א"י תלוי בשמירת הברית כנ"ל כמ"פ. אך שם יש ג"כ בחי' התיקון של המגיני ארץ שהם מכניעים תאוה זאת וכו' כמבואר בפנים. שזה בחי' מה שהביהמ"ק בעצמו נקרא מגן כמ"ש מגיננו ראה אלקים וגו' ופירש רש"י הביהמ"ק וכתיב אלף המגן תלוי עליו. וזה בחי' עם נושע בד' מגן עזרך ואשר חרב גאותך. כי השי"ת הוא החרב הגאוה דקדושה של ישראל והוא בעצמו כביכול המגן לפני החרב דסט"א. וע"כ שם בא"י עיקר תיקון המוחין שהם בחי' תפילין שזה בחי' מה שנזכר ירושת א"י בפרשיות התפילין. וזה שנאמר אצל בנין ביהמ"ק "יקר" כמ"ש אבנים יקרות ליסד הבית ועוד כמוהו שהוא בחי'

מוחין תפילין שנקראים יקר מחמת שנעשין ע"י תיקו הגאוה שהוא בחי' נפ-ש יקרה. וזה שכתב (ישעי' כ"ח) הנני יסד בציון אבן אבן בוחן פנת יקרת וגו' בחי' יקר הנ"ל. הגם כי רש"י פירש שם על משיח. הלא גם כאן בפנים מבואר שהוא בחי' ומשה הי' רועה שזה בחי' משיח ג"כ. גם שם יש בחי' שד"י של תפילין שהוא בחי' גבול וצמצום. שזה בחי' מה שהאריה התורה לבאר הגבולין של א"י וכן התחלקות א"י לנחלה לכל שבט ושבט ומשפחה ומשפחה ושאסור להסיג גבול רעהו כ אם כל אחד יעמוד על גבולו. וע"כ נשתבחה א"י בשבעת המינים כי שם מאירים המוחין הקדושים של תפילין שהם בחי' שבעה רועים (וע"כ היתה תחלה ביד ז' עממין). וע"י תיקון וזיכוך המוחין שבא"י זוכים שגם הרשימו של המוחין שהוא בחי' הדיבור הם דיבורים כשרים להחיות בהם הנשמות הנפולות בשבעה משיבי טעם. וזה בחי' חלום ע"י מלאך בחינת ד' ית אומר המבשרות צבא רב וגו' כמבואר בפנים. וזה בחי ד' יתן אומר וגו' מלכי צבאות ידודון ידודון פירש"י מלכי צבאות הגוים יתנסו וישלכו מתוך א"י כי אלו האמרות טהורות שהם רק בחי' הרשימו של המוחין הם ג"כ בבחי' מלאך והם ג"כ בבחי' ירושת א"י. שזה בחי' מה שאמר שר צבא ד' ליהושע עתה באתי ג"כ לענין כיבוש א"י ואמרות טהורות הנ"ל הם משיבין בשבעה משיבי טעם להנפשו"ת הנפולין. שזה בחי' כל הנחמות שהנביאים מנחמין שאעפ"י שגלו מא"י לא יתייאשו עצמן מן הגאולה וכו'. שזה בחי' שבע דנחמתא כנגד שבעה משיבי טעם שבהם משיבין הנשמות שנפלו שזה בחי' שבע יפול צדיק וקם. שזה בחי' מה שאמר הכתוב (משלי כ"ד) אל תארוב רשע לנוה צדיק אל תשדד רבצו (שזה בחי' חורבן ערי א"י) כי שבע יפול צדיק וקם וגו' היינו כנ"ל. וזה בחי' מה שיעקב אבינו נתבשר בירושת א"י דייקא בשעת שינה ע"י חלום. גם שם תיקון המאכלים שאין בהסכח הדש ח"ו כי אין להם שליטה בא"י כמבואר בזוה"ק. וגם כי שם עיק השמחה כנ"ל כמ"פ שעי"ז מחזקין כח המלאך. ועיקר חיזוק המלאך הוא בניסן. וזה בחי' עיקר תיקון הכסאות למשפט בחי' כי שמה ישבו כסאות למשפט. ושם עיקר אהבה הקדושה בחי' תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים וכמו שפירש"י. וכן שם עיקר תיקון קישור המרכבה בחי' מרכבו ארגמן. וגם כי ביהמ"ק של מטה מכוון נגד המרכבה של מעלה. ומחמת שכל התיקונים הנ"ל כלולים בתקיעות של השופר. ע"כ הי' כיבוש ראשון של א"י בשופר. ושם כלולים כל התיקונים של ר"ה יוה"כ סוכות שמ"ע. כי בר"ה נמשך בחי' תיקון האמונה ותיקון המוחין שכ"ז היא בשלימות בא"י כנ"ל. גם תיקון כל החמשה חושים שבמוח. חוש הראי' הוא בחי' תמיד עיני ד' אלקיך בה (דייקא) מראשית השנה וכו'. שמיעה הוא מה שהשי"ת שומע ומקבל שם ביותר תפלת ישראל בבחי' וזה שער השמים וכמפורש

(מלכים ח'). ריח שהיא בחי' יראה היא בא"י כי נקראת ארץ המוריה ע" המור והריח וכן ע"ש היראה כמו שאמרו ז"ל. טעם שהוא בחי' מה שהשי"ת טועם כביכול המצות והמעשים טובים של ישראל וכו' העיקר הוא בא"י בחי' כי ימינך פשוטה לקבל שבים ימין הוא בחיש' א"י כנ"ל כמה פעמים. וכן בחי' תיקון התפילין שנעשה בעשי"ת ויוה"כ נעשה בבחי' קדושת א"י כמובן בהשיחות שסוד ד' רוחות של א"י הוא סוד התפילין. וע"כ נקראת ארץ החיים כמו שאמרו ז"ל המניח תפילין זוכה לחיים. ושם בחי' סוכה שהיא בחי' תיקון המלאך כמו שכתוב כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמורי וגו'. וכן בחי' שמיני עצרת שהוא בחינת תיקון המשפט נעשה בא"י כנ"ל. וכמו שכתוב שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו'. ואז בשמ"ע הנוקבא עוצרת הטפה שלא תפיל זה בחי' לא תהי' משכלה ועקרה בארצך ופירש"י משכלה מפלת נפלים וכו'. וכן פירש"י על פסוק רחליך ועזיך לא שכלו. ושם נכללין כל התיקונים שנעשן ע"י רבי עם תלמידים. כי שם עיקר בחי' הישיבה הקדושה כי נקראת ארץ נושבת ונאמר עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי נאמני ארץ הם בחי' היושבים בא"י ששם עיקר שלימות האמונה בחי' שכן ארץ ורעה אמונה. וזה שכתוב ומצאת את לבבו נאמן לפניך וכרות עמו הברית לתת את ארץ הכנעני וגו'. גם שם עיקר תיקון המוחין כנ"ל. גם שם נמצאים בחי' תיקון החמשה חושים שבמחוח שנתתקנין ע"י רבי עם תלמידים. חוש הראי' בחינת והיו עיניך רואות את מוריך כמ"ש כי עם בציון ישב וגו' ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך (ונאמר כי עין בעין יראו בשוב ד' ציון וגו'). שמיעה שהיא בחי' ויגל אזנם למוסר וגו'. זה בחי' מה שכתוב שם ואזניך תשמענה דבר מאחריך וגו' (ישעי' ל'). וגם כי שם רואין אור ההשגחה ביותר גם עכשיו. וכן נשמעים שם קול הכרוזים הקדושים ביותר כמובא. ריח זה בחי' הטירחות והיגיעות שיש לכל אחד בשביל ההתקרבות אל הרב. וגם שם בחי' הטירחות והיגיעות שיש לכל אחד קודם שבא לשם וגם אח"כ. כי הוא אחת מג' דברים שנתנו ע"י יסורין. טעם היינומה שטועם כל א' מתיקות אמרי נועם של הרב זה נמצא גם שם כשזוכין להרגיש איזה התנוצצות דקדושה מנעימת קדושתה שזה בחי' ירויון מדשן ביתך וכתיב כן בקודש חזיתיך וגו' כמו חלב ודשן תשבע נפשי וכתיב למען תמוצו והתענגתם וגו'. מישוש זה בחי' מה שכ"א מוציא מיגיע כפו לבא אל הרב. זה נמצא גם שם בבחי' ולא יראו פני ריקם. וכן גם עכשיו ע"פ רוב צריכין הוצאה רבה לבא לשם. וכן ההוצאה שצריך האדם שם בעצמו ג"כ. גם תיקון התפילין בחי' חותם דקדושה שנתתקן ע"י רבי עם תלמידים בבחי' חתום תורה בלמודי עיקר התיקון בשלימות הוא שם בבחי' וכל בניך למודי ד' בא"י דייקא כנ"ל כמ"פ בשם הזוהר. ושם זוכים להשליך

כל החכמות ולעבוד את ד' בתמימות ופשיטות ואפי' מי שהוא בבחי' בן שיש לו רשו"ת לחפש בגנזיא דמלכא. אעפ"כ מחמת אהבת השי"ת הוא עובד אותו ית' בבחי' עבדות ממש שזה בחי' בנו העובד אותו וכו'. כי בא"י נקראים בנים כמובא במגלה עמוקות אופן רכ"ד. וכתיב נחלה לישראל עבדו וכן וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה. כי שם מאיר אור האהבה כל כך שאוהבין את השי"ת באהבה עזה כ"כ עד שמשליכין כל החכמות ועובדין אותו ית' בפשיטות ובתמימות בבחי' כי ישרים ישכנו ארץ ותמימים יותרו בה. ועי"ז דייקא זוכים להשיג השגות גדולות ונפלאות מאד בבחי' הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. ועי"ז ממשיכין בחי' תיקון המשפט כמבואר בפנים. וזה שכתוב (משלי ב') וצפון לישרים תושיה מגן להולכי תום לנצור ארחות משפט וגו'. וזה שפטני ד' כצדקי וכתומי עלי יגמר נא רע רשעים ותכונן צדיק. כי ע"י תמימות נמשך בחי' תיקון המשפט בבחינת ושבתם וראיתם בין צדיק ורשע וגו'. וזה ג"כ שפטני ד' כי אני בתומי הלכתי וגו'. וזה הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט וזה תומיך ואוריך לאיש חסידך וגו' יורו משפטיך ליעקב וגו':

סימן ז'. כי מרחמם.

עיקר הרחמנות והדעת הוא בא"י כנ"ל כמ"פ. וע"כ הדר בא"י שרוי בלא עון כי ע"י הדעתיוצא מעונות. ושם עיקר בחינת השארת בנים ותלמידים כמו שכתוב וכל בניך למודי ד' וכנ"ל כמה פעמים.וע"כ נקראת ארץ החיים כי המניח בן ממלא מקומו כאילו לא מתוכן כל זמן שתלמידו של אדם קיים כאילו לא מת כמו שאמרו ז"ל וכמבואר גם כאן בפנים. גם שם עיקר מקום היראה כנ"ל המ"פ. גם שם מאירין המקיפין העליונים שהם בחינת שעשוע עולם הבא. והם בחי' מה בחי' מה רב טובך וגו' מה חמית וכו'. כי א"י היא בחי' עוה"ב כנ"ל כמ"פ. והיא בחינת מה כמו שכתוב וראיתם את הארץ מה היא וכמ"ש מה ידידות משכנותיך וגו' וכמובא גם במגלה עמוקות אופן קי"ב קמ"ו. ומחמת שהיא בבחי' מקיפין ע"כ כיבוש ראשון של א"י שהיא כיבוש יריחו הי' ע"י ההקפות שהקיפו אותה כמ"פ. וזה בחי' סובו ציון והקיפוה. והיא כלולה משני הלימודים היינו מהלימוד של דרי מעלה שהוא בחינת מה חמית בחינת איה מקום כבודו שזה בחינת וראיתם את הארץ מה היא. וכן מההשגה של דרי מטה שהיא בחינת מלא כל הארץ כבודו מלא כל הארץ דייקא כמבואר בזוה"ק. והלימוד הזה הוא בחינת יחיו מתיך נבלתי יקומון הקיצו ורננו שוכני עפר. וע"כ עיקר תחיית המתים יהי' בארץ ישראל כמו שאמרו ז"ל. ושם נכלל ג"כ בחינת השתיקה בחי' סיג לחכמה שתיקה בחינת לך דומי' תהלה אלקים בציון וגו' וכתיב (חבקוק ב') וד' בהיכל קדושׁ הס מפניו כל הארץ וכתב (זכרי'

ב') ונחל ד' את יהודה חלקו על אדמת הקודש ובחר עוד בירושלים הס כל בשר מפני ד' וגו' (ואפשר שזה בחינת ויהס כלב את העם אל משה כי ראה שהמרגלים פגמו בזה שלא עשו סיג לדבריהם עד שנכנסו עי"ז בקשיות ותירוצים שאין הזמן מספיק לבארם ומשם נמשך כל קשיות לבם בבחי' אל תקשו לבבכם כמריבה כיום מסה במדבר וגו' עד שלא האמינו אם יוכלו ליכנס לא"י מחמת כי עז העם וגו' כי חזק הוא ממנו וגו' וכמו שדרשו רז"ל). וזה ויהס כלב את העם וגו' שהשתיק אותם ורימז להם כי צריכין לעשו"ת סיג לדבריו בבחינת סיג לחכמה שתיקה. וזה אל משה. כי גם למשה השיב השי"ת שתוק כך עלה במחשבה. כי לא די צריכין לשתוק לפעמים ולבלי להקשו"ת קשיות אף גם לפעמים צריכין לשתוק ושלא לתרץ הקשיא כי עי"ז יכנס לקשיא יותר גדולה ורחבה וכו' כמבואר בפנים. וזה ויאמר להם עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה ופירש"י אפי' אומר לנו עשו סולמות ועלו בשמים נצליח בכל דבריו אע"פ שבודאי אין דעתינו משגת זאת אעפ"כ צריכין לשתוק ושלא לכנוס בקשיות ותירוצים כלל כי כבר ראינו ממשה רבינו ע"ה הרבה דברים שהם למעלה מדעת האדם לגמרי קרע לנו את הים והוריד לנו את המן וכו' כמו שפירש"י שם. ואעפ"כ יש דברים כאלו שאמרו גם למשה לאחוז בפלך השתיקה כנ"ל. וזה שהוכיחם משה במשנה תורה גם בי התאנף ד' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם וגו' ואח"כ ואתחנן אל ד' בעת ההיא וגו' ויתעבר ד' בי למענכם ולא שמע אלי ויאמר ד' אלי רב לך ופירש"י הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון לך) אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. היינו שהשי"ת השיב לו ג"כ בדרך הנ"ל כי הוא רצה לכנוס לארץ ישראל כדי שהשיג שם אורות המקיפים העליונים שהם בחי' מה רב טובך אשר צפנת ליראיך והשיב לו השי"ת לעשו"ת סיג לדבריו בבחי' סיג לחכמה שתיקה ע"כ אל יוסיף לדבר עוד בדבר הזה. כי עי"ז יכנוס להמשיך מקיפים כאלו שהם בבחי' למעלה מן הזמן גם לפי מדריגתו. שזה בחי' מה שמבואר בפנים שהמקיפים העליונים של חכם הדור הם בחי' שיעשוע עוה"ב שהוא יום שכולו ארוך כי שם הוא למעלה מן הזמן רק סדר הזמנים שיש שם הם בחי' השגות של המקיפים וכו'. ואח"כ מבאר שגם זה החכם צריך לעשו"ת סיג לדבריו בכדי שלא ליכנס במקיפים שהם למעלה מן הזמן וכו'. ורצה לומר שהם בבחי' למעלה מהזמן גם לפי בחי' סדר הזמן וכו'. ורצה לומר שהם בבחי' למעלה מהזמן גם לפי בחי' סדר הזמנים שלו. ע"כ אמר השי"ת ידעתי כל כל כונתך ליכנס לא"י כדי להמשיך מקיפים עליונים כאלו שלא השגת אותם עדיין והם בבחי' מה רב טובך אשר צפנת. אבל הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון לך. היינו כי יש מקיפים עוד עליונים ביותר שגם לפי מדריגתך הם בבחינת אשר צפנת וא"א להמשיכם

בזה העולם כי הם בבחי' למעלה מהזמן גם לפי סדר הזמנים שלך ע"כ אל תוסף דבר אלי וגו' בכדי שלא תכנוס בהשגות מקיפין האלו שאין להמשיכם (והעיקר הי' מחמת שאין הדור ראוי לכך) עלה ראש הפסגה וגו' וראה בעיניך וגו'. הגם כי מקיפים אלו הם בבחינת עין לא ראתה. והוא פעל בתפלתו שזכה לראות את הארץ ומהות ההשגה שיוכל להשיג שם ויבן מעצמו שאי אפשר לו כעת עדיין ליכנוס לשם מחמת זה בעצמו כנ"ל. וזה וראה בעיניך כי לא תעבור את הירדן הזה. (וזה ג"כ כי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבא מחמת הנ"ל). ושם בארץ ישראל עיקר כלליות בן ותלמיד בכדי שיהי' יראה שזה בחי' וכל בניך למודי ד' שהבן הוא בחינת תלמיד ג"כ. וכתיב בפ' וילך ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ד' אלקיכם כל הימם אשר אתם חיים על האדמה וגו' שמה לרשתה. ושם זוכים לשלימות האכילה דקדושה עד שהיראה שהיא בחינת מלכות נגשת אל האדם בשעת האכילה שזה בחי' לעת האוכל גשי הלום כמבואר לקמן בפנים סי' ע"ז. וזה שכ' בפ' ראה ואכלת לפני ד' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך וגו' למען תלמד ליראה את ד' אלקיך וגו' וכן שם זוכין להארת הרצון בשעת אכילה שזה בחינת ואכלתם לחמכם לשובע (בחינת הארת הרצון כמ"ש ומשביע לכל חי רצון) וישבתם לבטח בארצכם וכתיב ואכלת ושבעת היינו ג"כ כנ"ל וברכת את ד' אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך. כי שם עיקר הארת הרצון כמ"ש רצית ד' ארצך ובברכת הארץ כתיב נפתלי שבע רצון וכן ורצון שוכני סנה. וזה בחינת נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד' וכן צמאה לך נפשי כמה לך בשרי כן בקודש חזיתיך וכן כי רצו עבידיך את אבניה כי שם מאיר הרצון והכיסופין דקדושה ביותר בחי' תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים וזה ונתתי מטר ארצכם בעתו כי שם מאיר בהפרנסה הארת הרצון שהוא בחינת בעתו כמב"פ. וזה שאמרו רז"ל (תענית ז') אין הגשמים יורדין וכו' שנאמר רצית ד' ארצך וגו' כי הגשמים הם בחינת הארת הרצון כנ"ל. גם א"י וירושלים הם בחינת מלכות כידוע וכמ"ש שרתי במדינות וכמ"ש (מיכה ד') ובאה הממשלה הראשונה ממלכת לבת ירושלים כי השפע והפרנסה של כל העולם נמשך משם ע"כ צריך להיות לה ממשלה על כולם והמלכות מקבל הפרנסה מן הידים שיש בים החכמה שבהם מאירין המקיפים שהם בחי' אור הפנים שזה בחינת כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם כמבואר בפנים ופסוק זה נאמר על ענין ירושת ארץ ישראל. ושם עיקר הבטחונות דקדושה כמ"ש וקוי ד' המה יירשו ארץ וכן והחוסה בי ינחל ארץ וכנ"ל כמ"פ ושם מקום הבית המקדש שכלול מכל התיקונים הנ"ל כמבואר בפנים:

סימן ח-תקעו תוכחה

בארץ ישראל שם עיקר היראה שהיא בחינת ריח שזה בחינת ארץ המורי' ע"ש היראה וע"ש הריח כמו שאמרו ז"ל ועיקר יניקת הנשמה היא מהריח וזה בחינת נותן נשמה לעם עליה וגו'. ושם בחינת הקול שהוא בחינת נהר היוצא מעדן להשקות את הגן ששם גדלים כל הריחות והיראות כי א"י היא מבחינת הגן עדן כמובא. וזה ונתתי לזרעך את כל הארצות האל וגו' עקב אש שמע אברהם בקולי וגו'. י ע"י זה הקול נתתקן העקב דקדושה שהוא בחינת עקב ענוה יראת ד'. שזה בחינת קדושת א"י הכלולה מענוה ומיראה כנ"ל כמה פעמים. וע"כ כלב שניצול מעצת מרגלים ולא פגם בקדושת ארץ ישראל נאמר בו עקב היתה רוח אחרת עמו וגו'. וע"כ בשעת חורבן א"י נאמר (ירמי' י"גכ) נחמסו עקביך. וע"כ נקראת ארץ ישראל נחלת יעקב שנאמר בו וידו אוחזת בעקב עשו ובכיבוש א"י נאמר גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב. ושם עיקר שלימות התפלה בבחינת רחמים ותחנונים כמו שכתוב (מלכים ח') כל תפלה כל תחנה וגו' את תפלתם ואת תחנתם וגו' וכתיב (ישעי' ל') כי עם בציון ישב וגו' חנון יחנך לקל זעקך כשמעו ענך כי שם עיקר הרחמים והדעת כנ"ל כמ"פ. וזה וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ופירש רש"י שכל ההבטחות שהבטיח להם על ירושת ארץ ישראל היו בשם זה כי זה שם הרחמים כמ"ש ואל שדי יתן לכם רחמים. וזם ביטול הכעס והאכזריות ותיקון המוח וביטול תאות ניאוף כנ"ל כמה פעמים. וכן שם עיקר תיקון התפלה בבחינת דין שהיא בחינת מטה עוז כמ"ש מטה עוזך ישלח ד' מציון וגו' ועי"ז נעשה גרים שזה בחינת עמים הר יקראו וחביבה א"י שמכשרת הגרים. ושם נתרבה ונתגדל כבודו ית' בבחינת מלא כל הארץ כבודו ונאמר וכבוד ד' מלא את הבית ונאמר שאו שערים ראשיכם ויבא מלך הכבוד ונאמר אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך ונאמר ובהיכלו כולו אומר כבוד ונאמר ויראו גוים את שם ד' וכל מלכי הארץ את כבודך כי בנה ד' ציון נראה בכבודו. וע"י התגלות הכבוד בא התפשטות הנבואה ועיקר הנבואה היא בא"י כמבואר בזוה"ק. ושם עיקר הרפואה הבאה ע"י סליחת עונות בבחינת ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בהם נשוא עון כמבואר בפנים. וע"י התפשטות הנבואה עי"ז נתברר שם המדמה שזה בחי' דמינו אלקים חסדך בקרב היכלך (עי' תרגום שפירש מלשון דמיון). וכשנתתקן המדמה ע"י זה נתתקן האמונה אמתית דקדושה ונתבטלו אמונות כוזביות שכ"ז זוכין באמת בארץ ישראל כנ"ל כמה פעמים. ושם עיקר שלימות באמונה בחידוש העולם שזה בחינת כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים כמו שדרשו רז"ל וכמבואר בפנים. ולעתיד כשיחדש עולמו ויתנהג העולם כולו ע"י השגחה ונפלאות כמו אי ואז יתער שיר חדש

בעולם. והשיר הזה הוא בחינת הקול המשקה את הגן ששם גדלים כל הריחות והיראות שזה בחינת משיח כמבואר בפנים. ושם זוכים לבי' מזונא דנשמתא שהיא בחינת יראה בחינת כי אין מחסור ליראיו כמב"פ. וע"כ כתיב בא"י לא תחסר כל בה:

סימן י"ב-איה מקום כבודו

כבר מבואר לעיל שבארץ ישראל צריכין ליזהר ביותר לעבוד את ד' בתמימות ופשיטות בבחינת כי ישרים ישכנו ארץ ותמימים יותרו בה. כי דייקא מחמת ששם מאירים החכמה והשכל דקדושה ביותר כי אין חכמה כחכמת א"י ע"כ צריכים ליזהר ביותר לבלי לילך אחר חכמו ושכל עצמו רק שיהיו מעשיו מרובין מחכמתו ולעבוד את ד' בתמימות אשר באמת זהו עיקר החכמה כמבואר במ "א. וכן כבר מבואר לעיל כמ"פ שעיקר התגלות כבודו ית' הוא בארץ ישראל ושם שורש כל הבריאה שנבראת בשביל כבודו ית' כמו שכתוב מציון מכלל יופי וגו' וכמו שדרשו רז"ל. ושם האבן שתיה שממנו הושתת העולם. וזה בחינת ובהיכלו כולו אומר כבוד כפשוטו כי שם מאירין כל המאמרות שהיו בשביל כבודו ית' שעיקר התגלות כבודו ית' הוא בבית המקדש כי שם משכן כבודו ית'. ע"כ בא"י בפרט בירושלים שהם בחינת היכל המלך צריכים ליזהר ביותר להסתכל בכל דבר שעושה שיהי' בזה כבוד השי"ת. ואפי' כשנופל לספיקות ומסופק אם יש בזה כבוד השי"ת או להיפך ח"ו ואפי' אם נופל לספיקות והרהורים גמורים רח"ל שמהרהר כביכול אחר השי"ת (כי גם שם הבחירה חפשית וכמו שראינו ממה שנעשה בימים הראשונים רח"ל אבותינו חטאו ואינם וכו') צריך להתבונן בעצמו הלא בודאי מלא כל הארץ כבודו בפרט בא"י אשר שם כביכול משכן כבודו ית' ומעולם לא זזה שכינה משם ואעפ"כ נפילתי גדולה כ"כ עד שבמקום קדשו כביכול אני מהרהר מחשבות וספיקות כאלו שהם בחינת מקומות המטונפים רח"ל אשר עליהם נאמר וכבודי לאחר לא אתן. אך אעפ"כ אחר כ"ז אני מאמין ויודע שבודאי גם בעומק נפילתי יש שם חיותו ית' רק שהיא בבחי' מאמר סתום דבראשית שהוא בחי' איה. ע"כ אני שואל מבקש ומחפש אי' מקום כבודו ית' והיכן אני בעולם שנפלתי כ"כ ונתעלם ונסתר ממני כ"כ כבודו ית'. ואז כשהוא חזק בזה לזעוק ולצעוק ולחפש ולבקש הרבה אחר כבודו ית' גם במקומו ובעומק נפילתו אזי יוכל להיות שהירידה תתהפך לעלי' וכו' כמבואר בפנים עד שנעשה מזה בחי' קרבן עולה שמכפר על הרהור הלב וכו' עד שזוכה לתשובה שלימה ולהתגלות כבודו ית'. וזה שכתוב בפ' ואתחנן כי תוליד בנים וגו' עי"ש איך שיהיו גולין מא"י ויהיו מפוזרים בין העכו"ם ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם וגו' היינו שיפלו לבחי' מקומות המטונפים ממש שהם בבחי' וכבודי לאחר לא אתן. אעפ"כ ובקשתם משם (דייקא) את ד' אלקיך

ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך עי"ש עוד. וזה שכתוב (ד"ה ב' ט"ו) וימים רבים לישראל ללא אלהי אמת וללא כהן מורה וללא תורה וישב בצר לו על ד' אלקי ישראל ויבקשוהו וימצא להם. ושם ובכל רצונם בקשוהו וימצא להם וינח ד' להם מסביב (ועי"ש גם בקפיטל כ' גם מכל ערי יהודה באו לבקש את ד' וגו' ותפלת יהושפט שם כי שייך ג"כ לענין זה) וזה שהוכיחם הנביא (ירמי' ב') מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וגו' ולא אמרו איה ד' המעלה אותנו מארץ מצרים וגו' ואביא אתכם אל ארץ הכרמל וגו' ותבאו ותטמאו את ארצי ונחתי שמתם לתועבה הכהנים לא אמרו איה ד' וגו' ההמיר גוי אלהים וגו' ועמי המיר כבודי בלא יועיל. וזש"כ (ישעי' ס"ג) ויזכור ימי עולם משה עמו איה המעלם מים וגו' איה השם בקרבו את רוח קדשו וגו' הבט משמים וראה וגו' איה קנאתך וגבורתך וגו'. וזש"כ (הושע ג') כי ימים רבים ישבו בני ישראל אין מלך וגו' אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ד' אלקיהם וגו'. כי בקשה זו היא עיקר התשובה כמבואר בפנים. ושם (ה') אלכה ואשובה אל מקומי עד אשר יאשמו ובקשו פני בצר להם ישחרונני. ושם (ז') וענה גאון ישראל וגו' ולא בקשוהו בכל זאת. ונאמר (צפניה א') ואת הנסוגים מאחרי ד' ואשר לא בקשו ד' ולא דרשוהו. ושם (ב') בקשו את ד' וגו' וזה דרשו את ד' ועוזו בקשו פניו תמיד דייקא הן בעליה הן בירידה כנ"ל. וזה שאמרו רז"ל אין תמיד אלא א"י כי מחמת ששם עיקר משכן כבודו כביכול ע"כ צריכים ליזהר ביותר בזה כנ"ל. וזה שכתוב (איוב ל"ה) מרוב עשוקים יזעקו וגו' ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמנו וגו'. היינו שעיקר נפילת הרשעים עד שבאים לידי עושק וגזל וכיוצא שהם מעבירות חמורות שבין אדם לחבירו הכל ע"י שאינם מתבוננים עצמם שגם בעומק נפילתם יש חיות השי"ת ואז היו צועקים ומבקשין ומחפשין גם במקומם איה מקום כבודו והיו אומרים איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה. היינו שגם בעומק החושך גם שם מזמר כבודו ית' בבחינת למען יזמרך כבוד וגו' וזה מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמנו. ע"ד שאמרו ז"ל (עירובין ק') אלמלא ניתנה תורה לישראל למדנו צניעות מחתול גזל מנמלה ערוית מיונה דרך ארץ מתרנגול וכו'. נמצא שאנו רואים בחוש שגם בבהמות וחיות ועופות מלובש ומוטבע בהם דרכי התורה הק' שהם הארת כבודו ית' אין כבוד אלא תורה עד שהאדם שהוא בר שכל ובר חכמה יכול ללמוד חכמה וד"א מהם שזה בחינת אשר נתן אלהים חכמה בהמה כמו שדרשו רז"ל. ומזה יכולים ללמוד ולהבין ג"כ שצריכים לילך רק בתמימות ופשיטות בלי שום חכמות רק להסתכל בכל דבר שעושה שיהי' בזה כבודו

ית' ע"פ התורה וע"פ דרך ארץ. ובמה שהוא מסופק יחקיקור וידרוש ויבקש איה מקום כבודו ית' עד שהירידה תתהך לעלי' כנ"ל:

סימן ט"ו. אלו המתפארים.

צדקת א"י גבוה מאד כמובא בספרי קודש. ועל ידה נעשה בשלימות יחוד ברכה קדושה. אך מחמת שיש בין הנותנים צדקה גם אנשים שאינם מהוגנים אשר על ידם הי' נופל איזה פגם ח"ו בהיחוד ברכה קדושה שנעשה ע"י צדקת א"י. ע"כ מסבב השי"ת שהרבהב מצדקות א"י הולך לטמיון על הוצאה מרובה וכיוצא וכן בהחלוקה בעצמה א"א לסדרה כנכון באמת באופן שיש כמה שההכרח ליתן להם יותר מהראוי. וכן עוד כיוצא בדברים כאלו כידוע. וכל זה כדי שתלך ותתפזר הצדקה של האנשים שאינם מהוגנים (היינו של רשעים ונואפים רח"ל) לכל הענינים הנ"ל ולא יגיע ממנה איזה פגם לצדקת א"י ח"ו. אך אעפ"כ צריכים ליזהר לכתחלה למעט בהוצאות ולחלק הצדקה כראוי רק מה שאי אפשר בשום אופן לתקן צריכים לידע שגם זה לטובה מחמת הנ"ל. וכן גם הצדקה של האנשים שאינם מהוגנים שהולכת ומתפזרת על הענינים הנ"ל אעפ"כ אינה נאבדת לגמרי ח"ו ושכרם ג"כ הרבה מאד. כי עי"ז נשאר יותר בקופת הצדקה לחלק כראוי לעניים הגונים באמת אחר כל ההוצאה ושאר ענינים הנ"ל. וצדקתם היא כמו שומר לפרי שהו ג"כ בכלל הפרי אדרבא גדול כח הצדקה בפרט צדקה לא"י עד שיכולה להוציא אותם ממדריגתם השפלה באופן שיזכו לתשובה שלימה באמת בפרט כי בחסד ואמרת יכופר עון:

סימן ט"ז. הקשו וכו'.

ארץ ישראל היא בחי' מלכות כידוע ועיקר המלכות היא ע"י ענוה שזה בחינת שנקראת ארץ כנען מלשון הכנעה וענוה כמובא וכתיב וענוים יירשו ארץ והפרנסה נמשכת מבחינת מלכות וע"כ עיקר השפע מא"י ומהפרנסה נעשה בירורים עד שנעשה מהם אמרי שפר שהם הברכות שמברכין תחלה וסוף ומתפללין ועובדים השי"ת בכח האכילה שכ"ז היא בשלימות בא"י. כמו שכתוב ואכלת ושבעת וברכת וגו' על הארץ הטובה אשר נתן לך. וכן הפסוק מאשר שמנה לחמו וכן נפתלי אילה שלוחה וגו' הכל נאמר על שבח א"י. ומאלו אמרי שפר נעשה עטרה למלך וכו' שזה בחי' מה שנאמר על ציון (ישעי' ס"ב) והיית עטרת תפארת ביד ד'. וזה שסיים שם אח"כ נשבע ד' וגו' אם אתן את דגנך עוד וגו' כי מאספיו יאכלוהו והללו את ד' וגו' היינו כנ"ל. ומחמת כל זה אין נותנין לו להאדם פרנסתו תיכף רק בעת מיוחד בפרט בא"י שע"פ רוב צריכים לצפות ולייחל הרבה עד שתבא השפע והפרנסה בעתה דייקא. וכ"ז בכדי שיראו את המלך ביפיו כמבואר בפנים

שזה בחינת מלך ביפיו תחזינה עיניך. וזה שסיים תראנה ארץ מרחקים שזה בחי' א"י כמבואר לקמן בפנים בסי' מ'. וגם נקראת א"י עכשיו ארץ מרחקים ע"ש ממרחק תביא לחמה כנ"ל:

סימן י"ז-צריך ליזהר מאד

כבר מבואר לעיל שא"י היא בחינת קדושת שבת. ושם עיקר שלימות היראה בחינת ארץ יראה. והיראה היא בלי כסילות רק בבחינת חכמה כמ"ש ראשית חכמה יראת ד' וכמ"ש חכם ירא וסר מרע וגו' כי שם עיקר החכמה כנ"ל כמ"פ. ומחמת שע"י עצבות המוח בשיעבוד ובגלות ע"כ צריכים להתגבר שם ביותר להיות בשמחה תמיד וכנ"ל כמה פעמים וכמפורש בזוה"ק עבדו את ד' בשמחה בזימנא דישראל שראן בארעא קדישא ולבלי להראות שום עצבות ודאגה כלל כמ"ש ביום הניח ד' לך מעצבך ומרגזך וגו' רק להתענג על ד' ולשמוח בו בכל עוז כמ"ש שכן ארץ ורעה אמונה והתענג על ד' וכן וענוים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום. גם מחמת ששם מאיר אור ההשגחה ביותר ע"כ ע"פ רוב שכיחין שם יסוקים רח"ל מחמת שמשלמין לאיש כמעשהו. ואע"פ שגם זה הוא ממדת חסדו ית' בבחי' ולך ד' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כמבואר בלקו"מ סי' קפ"ז גם כן לענין א"י עי"ש. אעפ"כ הרוצה להנצל מיסורים צריך לדקדק שם ביותר לבל להביט על שום אדם לרעה למצוא בו פגמים וחסרונות ח"ו רק אדרבא להביט על הטוב שבכל אחד ועי"ז במדה שאד מודד מודדין לו. ואז גם השי"ת מעלים עינו כביכול מהרע והחסרונות שיש בו בהאדם הזה ומסתכל רק על טובותיו וזכיותיו וכמובן בפנים:

סימן י"א-עיקר התכלית וכו'

מבואר כבר לעיל שבא"י צריכין ליזהר ביותר לעבוד את ד' בתמימות ופשיטות בלי שום חכמות שזה בחי' ותמימים יותרו בה. כי א"י היא בחי' עולם הבא בחי' התכלית וכל א' מישראל יש לוחלק בארץ ישראל וכן כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ומזה בעצמו מובן ג"כ כי עיקר השגת התכלית הוא ע"י תמימות ופשיטות ויראת שמים ומצות מעשיות שזה כל אדם יכול לקיים וכל א' מישראל יש לו חלק בזה כי אפי' פושעי ישראל מלאים מצות כרמון מה שאין כן אם הי' השגת התכלית רק ע"י פילוסופיא וחכמות א"כ רוב העולם רחוקים מזה ואין להם בזה חלק כלל. ושם בא"י עיקר החכמה דקדושה כי אין חכמה כחכמת א"י ואמרו רז"ל (קידושין מ"ט) עשרה קבין ח כמה ירדה לעולם תשעה נטלה א"י וכו'. אך מחמת שזה לעומת זה וכו' ע"כ היתה א"י תחלה ביד הזי עממין שבכל השבע חכמות והוא הי' הראשון למלחמות ישראל כמ"ש ראשית גוים עמלק וכו'. אך מחמת שא"י היא ג"כ

בחי' אמונה כמ"ש שכן ארץ ורעה אמונה. ע"י זה יכולין לכבוש את עמלק עם כל הז' עממין בבחינת כי שבע יפול צדיק וקם היינו ע"י אמונה בבחינת וצדיק באמונתו יחי'. כי בא"י עיקר מקום התפלה שהיא בחינת אמונה וע"י התפלה משנין הטבע ונתבטלין כל החכמות והחקירות ההולכין ע"פ הטבע. ושם בא"י זוכין לשלימות התפלה עד שתהי' נכללת באחדותו ית' בבחי' הוא תהלתך והוא אלקיך וכמבואר קצת מזה לעיל בחבור זה על לקו"מ קמ"א סי' נ"ב וזה עיקר התכלית באמת. וע"כ במלחמת גבעון אמר יהושע שמש בגבעון דום וגו' ודרשו רז"ל דום מלומר שירה ואני אומר שירה במקומך. כי השמש היא ראש להכוכבי לכת שעל ידם מתנהגת הטבע ואמר לה שתדום מלומר שירה והוא יאמר שירה במקומה. כי השירה שלו משובחת כי היא נכללת באחדותו ית' ממש כי ישראל הם חלק אלוה ממעל כמובא. כי באמת גם הטבע מתנהגת בהשגחה שזה בחי' וצבא השמים לך משתחוים. וזה בחינת השירה שאומרים בבחינת השמים מספרים כבוד אל וגו' אבל ישראל יכולים בתפלתם לבטל גזרותיוף ית' ולשנות הטבע וליכלל באחדותו ית' ממש. ועל כן שירתם משובחת מאד ואפי' משירת המלאכים כמו שכתוב בעמדם תרפינה כנפיהם וכתיב ברן יחד כוכבי בוקר (ואח"כ) ויריעו כל בני אלקים וכמו שדרשו רז"ל:

סימן ל"ב-יש צדיקים גנוזים

עיקר קדושת הזווג בבחינת זכו שכינה שרויה ביניהם היינו שם י"ה הוא בא"י בחי' י"ה בארץ החיים וכתיב ששם עלו שבטים שבטי י"ה וכנ"ל כמה פעמים. וא"י בעצמה כשישראל יושבין על אדמתם והם זכאים הם בחי' איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהם. כי עיקר קדושת א"י תלוי בשמירת הברית כמאמרם ז"ל על מנת ואתה את בריתי תשמור. וזה שאמרו רז"ל במד"ר (ויקרא פ' כ"ח) מאיזה זכות זכו ישראל לירש את הארץ. הה"ד ונתתי לך ולזרעך אחריך על מנת ואתה את בריתי תשמור זו מצות העומר וכו'. היינו ע"פ מה שמבואר בזוה"ק כי מנחת העומר היא בדיקו דאשת חיל. וע"כ עי"ז זכו לירושת א"י התלוי בשמירת הברית וכו' ועי' זוהר (בלק קפ"ט). וזה שאמרו שם במדרש אח"כ שע"י מצות העומר עשה הקב"ה שלום בין איש לאשתו היינו ע"י מנחת קנאות כנ"ל. ואע"פ שישראל היו אז כשרים וגדורים מן העריות שהרי שם י"ה בחי' יחודא עילאה מעיד עליהם. וא"כ מה הי' עושה הרוח קנאה שהוא בחי' רוחו של משיח בכאן. אך שזה הי' בשביל חיזוק האהבה כמבואר בפנים. אך אעפ"כ מחמת שבזה העולם יוכל להתקלקל השלום ע"י רוח קנאה שבא בשביל אהבה ע"כ מוכרחים הצדיקם הגדולים להעלים תורתם וכו' בכדי שיסתלק הרוח קנאה שהוא בחי' רוחו של משיח השורה

על אנפי אורייתא שמזה נמשך מה שנאבדין ונתעלמין התורות והספרים של צדיקים גדולים שזה בחי' שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים בשביל להטיל שלום וכו' כמב"פ ואפשר שזה סוד מה שאמרו ז"ל שאמר הקב"ה למשה אתמול קבלת התורה ועכשיו אתה רוצה ליכנס לא"י. היינו שיש לחוש שלא יתקלקל שהשלום ח"ו ע"י הרוח קנאה השורה על פני התורה. וע"כ אמרו ז"ל (תמורה ט"ז) שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה וכו' עי"ש היינו בשביל שיסתלק הרוח קנאה שהוא בחי' רוחו של משיח השורה על ההלכות הנ"ל בכדי שלא יתקלקל על ידו השלום ח"ו ויוכלו ישראל ליכנס לא"י.וזה שסיימו שם אעפ"כ החזירן עתניאל בן קנז בפלפולו שנאמר ויאמר כלב אשר יכה קרית ספר ולכדה וגו' וכתיב וילכדה עתניאל בן קנז ופירש"י קרית ספר היינו הלכות כי מאלו ההלכות נעשה ספר שהיא בחי' שם ג' בחי' שמי שנכתב בקדושה. וזהו שאמר שם ג"כ שאמר הקב"ה ליהושע לומר לך אי אפשר לך וטרדם במלחמה כי דייקא ע"י שנתעלמו ההלכות הנ"ל בשביל להטיל שלום עי"ז ינצחו ישראל את המלחמה ויכנסו לא"י כי לימדו למעלה ק"ו ומה שנכתב בקדושה (שהם ההלכות הנ"ל שהם בחי' ספר הנ"ל) אמר התורה ימחה בשביל להטיל שלום. העכו"ם הללו שמטילין קנאה תחרות בין ישראל לאביהם שבשמי' על אחת כו"כ שיכלו ויאבדו. כמ"ש בפ' שופטים כי החרם תחרימם החתי והאמורי והכנעני וגו' למען אשר לא ילמדו אתכם לעשו"ת ככל תועבותם וגו' וחטאתם לד' אלקיכם. ועי' במדרש פ' נשא שדרש שם פ' סוטה לענין חטא העגל. ושבירת הלוחות הי' בבחי' ומחה אל מי המרים (בחי' שמי שנכתב בקדושה ימחה כנ"ל) ואם לא נטמאה האשה וגו' ונזרעה זרע אלו ישראל הכשרים שזרעם נכנסו לארץ וכו' עי"ש:

סימן ל"ג ל"ד

בארץ ישראל יכולים לשמוח בשמחה שלימה גם עם בשר הגוף כי ע"פ רוב הנפטרים בא"י אין להם חיבוט הקבר כמובא. גם כי אין רימה ותולעה שולטת בגופם כמובא בס' שער החצר סי' קי"ז עי"ש. גם בחו"ל כשהגוף נרקב בקבר ונתהפך לגוש עפר אזי הוא מעפר חו"ל שהיא אדמה טמאה מה שאין כן בא"י שהיא אדמת קודש. גם שם בא"י מחמת שמאיר שם אור ההשגחה ביותר וגם שם שלימות האמונה ביותר ויודעין בדעת שלם שכל הטוב הכל נמשך רק ממנו ית'. ע"כ זוכין שם לשמוח מכל הטובות ביחד מאחר שמסתכל על השורש שכל הטובות נמשכין משם בפרט כי קדושת א"י בעצמה היא כלולה מכל הטובות ביחד כי היא ארץ טובה ורחבה וכמו שכתוב טובה הארץ מאד

מאד וכתיב לא תחסר כל בה. וזה שכתוב הגדתי היום כי באתי אל הארץ וגו' ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ד' אלקיך ולביתך בכל הטוב דייקא כנ"ל:

ס' ל"ז.

בארץ ישראל זוכים לעבוד את ד' באמת ולבלי לצפות לשום תשלום גמול לא בעולם הזה ולא בעוה"ב. רק כדי לזכות להכיר ולידע אותו ית' שזהו עיקר התכלית. וזה שכתוב אני ד' אשר וגו' לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים וכמו שדרשו רז"ל וכן אמר דוד המלך ע"ה אחת שאלתי וגו' שבתי בבית ד' כל ימי חיי לחזות בנועם ד' וגו':

סימן ל"ח

אמרו רז"ל (ב"ב ע"ה.) עתיד הקב"ה להגביה את ירושלים וכו' שנאמר וראמה וישבה תחתיה ושמא תאמר יש צער לעלות ת"ל מי אלה כעב תעופינה וכיוצנים אל ארובותיהם וגו'. כי מחמת שירושלים תהי' אז במדריגה עליונה ביותר ע"כ תוכל לקבל האור אע"פ שתהי' גבוהה וסמוכה לו ית' ביותר וכן ישראל יהיו אז במדריגה עליונה עד שיוכלו לעוף ולעלות לירושלים אף ע"פ שתהי' גבוהה כנ"ל. אך גם עכשיו ארץ ישראל וירושלים גבוהים מכל העולם ואעפ"כ במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו ע"כ מצמצמין את אור קדושתן עד שכל א' יכול לקבל מהם קדושה ודעת כפי בחינתו ומדריגתו. וזה ג"כ בחינת וראמה וישבה תחתיה בחינת במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו (כמבואר לעיל בחיבור זה בלקו"מ קמא סי' ע'). וע"כ נקראת א"י ארץ צבי שמכווצת עצה וכן מתרחבת כצבי שאין עורו מחזיק את בשרו כמו שאמרו רז"ל. היינו שיכולה להאיר לכל א' כפי בחינתו. לפעמים בצמצום בכדי שיוכל לקבל האור ולפעמים בהרחבה. וכן ההארה עצמה היא ג"כ בבחי' זו לפעמים ע"י יסורים וצמצומים בבחי' אעא דלא דליק מבטשין ליה. בפרט כי א"י היא א' מג' דברים שנתנו ע"י יסורים. ולפעמים ההארה ע"י נחמה והסברת פנים בבחי' ואור פניך כי רציתם. ואפשר לזה ג"כ בכלל דברי רז"ל הנ"ל ושמא תאמר יש צער לעלות. היינו כי מחמת שתהי' ירושלים אז במדריגה גבוהה ביותר ע"כ לא יוכלו לקבל הארת קדושתה רק ע"י צער ויסורין רח"ל ת"ל וכו' כנ"ל. היינו כי גם ישראל יהיו אז במדריגה עליונה עד שיוכלו לעוף ולעלות אליה ולקבל הארתה בבחי' הארת פנים כנ"ל:

סימן ל"ט-לכו חזו

עיקר השגת התכלית הוא בא"י כי היא סמוכה ביותר אל ראשית נקודת הבריאה כמו שכתוב מציון מכלל יופי וגו'. וכן תכלית כונת הבריאה היתה רק בשביל ישראל והתורה וביהמ"ק וא"י. ושם שלימות הדעת שעל ידו יכולים להשיג התכלית אפי' אותם שהם

בבחי' רגלין. גם א"י היא בחינת שבת כנ"ל כמ"פ. והיא מבחינת עולם הנשמות כמ"ש נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה להולכים דייקא. כי אפי' אותם שהם בבחינת רגלין בחנית הולכים יכולים שם ג"כ להשיג התכלית שהוא בחינת עוה"ב עולם הנשמות. וזה שאמרו ז"ל המהלך ד' אמות בא"י מובטח לו וכו'. וזה לכו חזו מפעלות ד' אשר שם שמות בארץ וכו' כמב"פ בארץ דיקא היינו בא"י כמבואר במגלה עמוקות אופן קע"ח:

סימן מ

מבואר בפנים מגודל קדושת א"י אשר אוירה מחכים וטעם החכמה והשכל בודאי יקר מאד. אך עיקר מעלת קדות א"י היא רק ע"י השגחת השי"ת. ומחמת שהשי"ת מסתכל בא"י תמיד כמו שכתוב תמיד עיני ד' אלקיך בה מראשית השנה וגו' עי"ז א"י מקודשת ואוירה מחכים. אך מהיכן נמשך ונתעורר זאת אצל השי"ת דהיינו בחינת עינים להשגיח. זה נעשה ע"י נשמות ישראל שהשי"ת מתפאר בהם בבחינת ישראל אשר בך אתפאר וכו' עי"ש עוד. ומזה מובן איך צריכים ליזהר תמיד בפרט היושבים בא"י שלא לפגום שום פגם בכדי שלא יפגום עי"ז בבחינת ההתפארות והתפילין של השי"ת. וכן גודל מעלת נפשו"ת הנתוספות על יושבי א"י בכדי לעבוד שם את ד' באמת שעי"ז נתוסף אור ההתפארות וקדושת התפילין שלו ית' ביותר ועי"ז נתוסף קדושת א"י ביותר. ועי שם עוד מעלת מי שזוכה להיות אצל צדיק אמתי על ראש השנה שעי"ז בכל מקום שמסתכל בו בעיניו נעשה שם בחינת א"י בחינת אוירא דא"י מחכים. ומי שפוגש ומתועד עמו ביחד הוא מחויב להרגיש אז טעם א"י. וראוי שיתעורר אצלו עתה השתוקקות וגיעגועין לא"י כל א' לפי בחינתו. גם מובן שם בפנים כי בא"י זוכים לקבל בחינת שפט כפולה ועי"ז נתבטל אצלו תאות ממון:

סימן ס"ג

מבואר בפנים מענין שכששלח יעקב אבינו את בניו עשרת השבטים אל יוסף שלח עמהם ניגון של א"י. וזה סוד קחו מזמרת הארץ בכליכים וכו' עי' שם ביאור הדברים:

סימן ס"ו ס"ז-בראשית לעיני כל ישראל

מבואר לעיל כמ"פ כי א"י בפרט ציון וירושלים הם בחינת הצדיק יסוד עולם כמו שכתוב מציון מכלל יופי וגו'. ושם האבן שתיה שמנו הושתת העולם. גם נתבאר לעיל ששם שורש כל הד' יסודות כמ"ש ואגודתו על ארץ יסדה. וכמו שפירש הרב ברטנורא פ"ג דאבות. ושם שורש הד' יסודות שהם תלת גוונין דעינא ובת עין בבחינת עיני ד' אלקיך בה וגו'. והם נמשכין בשרשן מבחינת המוחין כמובן גם בסי' מ'. וע"כ אין חכמה כחכמת א"י ואוירה מחכים ושורש הכל הם הד' אותיות של השם הק'. וע"כ אמרו רז"ל (ב"ב

ע"ה.) ג' נקראו על שמו של הקב"ה ואלו הן. צדיקים ומשיח וירושלים. צדיקים. שנאמר כל הנקרא בשמי וגו'. מ שיח. דכתיב וזה שמו אשר יקראו ד' צדקנו. ירושלים. דכתיב ושם העיר מיום ד' שָׁמה אל תקרי שָׁמה אלא שְׁמָה. וכן כתיב כי שמך נקרא על עירך ועל עמך. ושם עיקר היופי והפאר וכו' של כל העולם כמו שכתוב מציון מכלל יופי וארז"ל עשרה קבין יופי ירדה לעולם תשעה נטלה ירושלים וכו'. וכתיב (ירמי' ל"ג) וסלחתי לכל עונותיהם וגו' והיתה לי לשם ששון לתהלה ולתפארת לכל גויי הארץ וגו' בימים הם תושע יהודה וירושלים תשכון לבטח וזה אשר יקראו לה ד' צדקנו. וע"כ כל ישראל בפרט היושבים בא"י וירושלים ונכללין בזה היופי וההידור וכו' נפתחין עיניהם ויכולים לראות ולהסתכל היטב על עצמם איך הם אוחזים בכל המדות הנמשכין מהד' יסודות. וגם יכולים לראות ולהסתכל בגדולת השי"ת ולהסתכל בעולם כמובא בפנים. אך עכשיו אחר חורבן הביהמ"ק בפרט ע"י סילוקן של צדיקים שקשה כפלים כחורבן ביהמ"ק כמו שאמרו ז"ל. עי"ז נפגם ונתעלם קדושת א"י שכלולה מכל הנ"ל. וכמובן גם בפנים. ע"כ צריכים להתאבל מאד על חורבן בית המקדש ועל סילוקן של צדיקים ועל גלות ישראל. וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה. וע"י זה חוזר ונמשך עליו הארץ כל התיקונים הנ"ל וכמובן בפנים:

סימן ע"א-חבלים נפלו לי בנעימים

מבואר בפנים מגודל מעלת קדושת ארץ ישראל שעיקר המוח והחכמה היא בא"י. וגם המוחין של חו"ל מקבלים ויונקים ג"כ מהמוחין של א"י כי אין חכמה כחכמת ארץ ישראל. וכל אחד מישראל יש לו חלק בא"י וכ"א כפי חלקו שיש לו בא"י כן הוא מקבל ויונק מהמוחין של ארץ ישראל נמצא שכל המוחין הם בחי' מוחין של א"י. אבל אעפ"כ יש מוחין של חו"ל וזה נעשה ע"י פגם הכבוד ח"ו שמי שפוגם ח"ו בכבוד השי"ת עי"ז אין המוחין שלו יכולין לקבל ולינק מהמוחין של אי"י ואזי נשארים המוחין בבחי' מוחין של חו"ל ממש והם בחי' חובלים כי אין יכולין להשוות עצמן יחד ועי"ז נעשהמחלוקת אבל הי' ראוי שלא יהי' מחלוקת כי אם בחול. ובאמת אנו רואים שגם בא"י יש לפעמים מחלוקת. אך דע כי אלו המוחין של חוץ לארץ הם מבקשים לעצמם תיקון. והתיקון שלהם הוא בעת ששופט נעם העליון שעי"ז נעשה התגלות הכבוד כמב"פ. ואז באים המוחין של חו"ל שהם בחי' חובלים ונפלים במוחין של ארץ ישראל שהם בחי' נעם כדי להתתקן עי"ז. וע"כ לפעמים כשפוגמים הרבה ח"ו אזי אינם יכולים להתתקן ואדרבא גורמים פגם גם להמוחין של א"י ואזי גם המוחין של א"י אינם יכולין להשוות עצמן כי נפגמו ח"ו ע"י המוחין פגומים של חו"ל נפלו לתוכם ומזה בא המחלוקת שיש לפעמים

בא"י ג"כ. ועי"ש עוד מענין שכל הבריאה היתה רק בשביל כבודו ית'. וע"כ כשאחד מישראל יש לו איזה כבוד צריך ליזהר שלא ליקח לעצמו כלל מהכבוד רק להעלות כל הכבוד להשי"ת בפרט אלו שהם בהיכלא דמלכא בודאי צרכין ליזהר (ומזה מובן כמה צריכים ליזהר בה אלו שזכו לישב בארץ ישראל בפרט בירושלים שהיא בחי' היכל המלך כמובא בודאי שאין להם לרדוף אחר הכבוד. ואפי' כשמגיע להם איזה כבוד צריכים להעלות הכל רק להשי"ת אשר כל הבריאה שראשיתה מא"י ונקודת ציון וירושלים הכל הי' רק בשביל התגלות כבודו ית'. ועיקר פגם המוחין של חו"ל שאינם יכולים לקבל ולינק מן המוחין של ארץ ישראל הוא רק ע"י שפגמו בכבודו ית' כנ"ל. ע"כ צריכם ליזהר שם ביותר שלא לפגום בכבודו ית' ע"י איזה פגם ועון ח"ו. אף גם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום כנ"ל). ועיקר התגלות כבודו ית' הוא ע"י האדם. ועיקר הולדת האדם הוא ע"י בחי' נעם העליון כי מנעם העליו נתעוררין שלהובין דרחימותא אשר על ידם באה ההולדה. (ומזה יכולין להבין ג"כ איך שצריכים לקדש עצמו במותר לו בכל מקום בפרט בא"י אשר המוחין של א"י הם בחי' שפע נעם העליון הנ"ל. והנעם העליון הזה מקבל ונשפע עוד מלמעלה יותר כמבואר בפנים. ומשפע נעם העליון נתעוררין שלהובין דרחימותא בקדושה גדולה. היינו לאהוב את השי"ת באהבה עזה בבחי' מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים להתענג על ד' כמ"ש כמובא וכנ"ל כמ"פ. וזה בחי' ד' אהבתי מעון ביתך וגו' וכתיב ואוהבי שמו ישכנו בה וכתיב ישליו אוהביך וכתיב אוהב ד' שערי ציון אך בדרך השתלשלות נשתלשל כ"כ עד שנעשה מזה גם בחי' אהבות גשמיות בחי' אהבת נשים כמב"פ. ע"כ צריכים ליזהר מאד שגם אהבה זו תהי' בקדושה גדולה רק בשביל שיהי' עי"ז הולדה קדושה ויתרבה כבודו ית' עי"ז שרק בשביל זה שופע נעם העליון כנ"ל). והנה נמס העליון שופע תמיד אבל צריכים כלי לקבל על ידה שפע נעם העליון ושלהובין דרחימותא הבאים משם. והכלי הזאת נעשה ע"י נדיבות לב וצדקה. והעיקר הוא ע"י צדקה של א"י וכו' כמבואר בפנים. (ומזה יכולין להבין כמה צריכין אנשי חוץ לארץ ליזהר מאד בצדקה של א"י. כי עי"ז נעשה כלי לקבל על ידה שפע נעם העליון ועי"ז נעשה הולדה ונתגדל כבודו ית' שזה עיקר תיקונים של המוחין של חו"ל שנפגמו ע"י שפגמו בכבודו ית'. וע"י צדקה הנ"ל מקבלים תיקון עד שיכולין ג"כ לינק ולקבל ממוחין של אר ישראל כנ"ל. וכן מובן מזה כמה צריכים ליזהר ממחלוקת בפרט בא"י בפרט בשביל ענין הצדקה של א"י. בפרט אם יש בזה איזה פניות של כבוד עצמו ח"ו. כי עיקר תיקון הצדקה לא"י הוא בשביל לקבל על ידה שפע נעם העליון שהיא בחי' אהבה ושלום שמנעימין זה לזה ועי"ז נעשה הולדה ונתגדל כבודו ית' כנ"ל. וא"כ

איך יעלה על הדעת להרבות עי"ז במחלוקת בפרט בשביל כבוד עצמו ח"ו. והגם כי כבר מבואר בפ' שהמחלוקת שבא"י בא ע"י המוחין הפגומים של חו"ל שנפלו לתוכם כנ"ל. א"כ אדרבא צריכים אנשי א"י להתעורר עי"ז בעצמו. כי לא די שלא זכו המוחין של חו"ל להתתקן על ידינו אף גם המוחין שלנו נ פגמו על ידם עד שיהיו נעשין בבח' חובלים בחי' מוחין של חו"ל ח"ו. אך כל זה אם הי' נעשה ממילא. אבל אחר אשר אנחנו יודעין כי בפנימית דפנימיית גממטרת כונתינו בשביל כבוד עצמינו ח"ו. א"כ אנחנו בעצמינו פוגמין את המוחין של א"י ע"י שפוגמין בזה בכבודו ית' שמזה באה בחי' המוחין של חו"ל. ומה שמבואר כאן בפנים שהמחלוקת שבא"י בא מבחי' המוחין של חו"ל הפגומים מאד שאינם יכולים להתתקן זה מדבר אם המחלקות שבא"י היא לשם שמים באמת. אך מאחר שהמוחין להם הם בחי' נעם היו צריכים להשוות עצמן תמיד באופן שלא יהי' שום מחלוקת בעולם אפי' לשם שמים. אך זה בא מבחי' המוחין של חו"ל כנ"ל. וגם על זה העצה לברוח מהמחלוקת ולרדוף אחר השלום בכל האפשר אך הלב יודע אם לעקל וכו'. כי ע"פ רוב אם יתבוננו בעצמם יראו שאין כונתם שלימה במחלוקותם רק לשם שמים לבד אך יש בזה גם שאר פניות דקות או גסות לכ"א כפי בחינתו. ואז בודאי צריכין ליזהר מאד לברוח ממחלוקת ולמעט בכבוד עצמן ולהרבות בכבוד המקום. ואז יזכו גם נתני צדקב שבחו"ל עם כלל אנשי חו"ל לקבל ולינק מבחי' המוחין של א"י ולחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו כמבואר בפנים. גם לפי הנ"ל מובן ממילא כי בא"י בנקל יותר לזכות להרגיש הנעימות הנפלא שיש בעבודת ד' בתורה ותפלה מאחר שהמוחין של א"י הם בחי' נעם כמ"ש ואת האר כי נעמה ושם עיקר שפע נעם העליון כנ"ל). וזה שארז"ל (הובא בשער החצר סי' י"ח) ויקחו לי תרומה הה"ד אהבתי אתכם אמר ד' וכו' היינו שע"י צדקה תרומה מקבלין שלהובין דרחימותא. ומחמת שהולדת נפשו"ת ישראל הוא ע"י שפע נעם העליון כנ"ל ע"כ נקראו שבטי ישראל נטעי נעמנים (ישעי' י"ז). ומחמת שעיקר הכלי לקבל שלהובין דרחימותא משפע נעם העליון הוא ע"י צדקה. ע"כ כתיב ומרדף צדקה יאהב (משלי ט"ו). וזה ולציון יאמר איש ואיש יולד בה כי שם שורש הולדת כולם מחמת ששם תוכו רצוף אהבה בחי' שלהובין דרחימותא הבאים משפע נעם העליון. וזה בחי' את הר ציון אשר אהב. וע"כ נקרא הביהמ"ק חדר המטות שעל ידו ישראל פרין ורבין כמו שאמרו רז"ל:

סימן ע"ב-חיים נצחיים

הקדוש ב"ה שהוא צדיקו של עולם כמ"ש צדיק ד' וגו' הו א מסתכל כביכול תמיד בא"י כמ"ש תמיד עיני ד' אלקיך בה וגו' בפ-רט בציון וירושלים ששם הבית המקדש

דכתיב ביה והיו עיני ולבי שם וגו'. וע"כ זוכין שם להתנוצצות המוחין גדולים מאד בחי' מוחין דגדלות כידוע. ואמרו רז"ל אין חכמה כחכמת א"י וכמובן גם לעיל בפנים סי' מ'. והתנוצצות המוחין הוא מבחי' רוח אלקים שזה בחי' ורוח להולכים בה הנאמר בא"י. ועי"ז זוכין לחידושי תורה. וע"כ אין תורה כתורת א"י וחד מנייהו כתרי מינן והעיקר תלוי בקדושה ופרישו"ת מתאות משגל. וע"כ צריכים ליזהר שם ביותר בזה כנ"ל כמ"פ. ועי"ז זוכין ליראה ובושה. וע"כ בא"י וירושלים שם מקור היראה כנ"ל כמה פעמים. בבחי' אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך וכתיב מה נורא המקום הזה וכתיב ארץ יראה וגו' וכתיב נתת ירושה יראי שמך וכתיב נורא אלהי' ממקדשך. וע"י היראה ובושה זוכין לתשובה. וע"כ שם עיקר מקום התשובה כנ"ל כמ"פ. וע"י התשובה זוכין לחיים נצחיים. וע"כ נקראת א"י ארץ החיים ועיקר החיים הוא שיהי' נחי' השפלות של כל א' זה בחי' תחיית המתים יהי' בא"י כמו שאמרו רז"ל. ושם בא"י עיקר השפלות והענוה כנ"ל כמ"פ שזה בחי' וענוים יירשו ארץ והתענגו וגו' כי זה בחי' עונג עולם הבא ענג שבת כמבואר בפ'. והשפלות הזה הוא עיקר הגדולה בחי' מלכות שזוכין ע"י בחי' התנוצצות המוחין. וע"כ א"י גבוה מכל הארצות וירושלים גבוה מכל א"י. ואמרו ז"ל הכל מעלין לא"י הכל מעלין לירושלים. גם א"י היא בחי' מלכות כידוע וירושלים קרית מלך רב. וזהו וראמה וישבה תחתיה שהגדולה והרוממות קשורים וכלולים בשפלות וענוה כנ"ל:

סימן ע"ג-תהלים תשובה

מבואר בר לעיל כמה פעמים כי א"י וירושלים הם בחינת תשובה בפרט כי א"י שלמטה מכוונת נגד ארץ החיים שלמעלה שהיא בחי' בינה בחי' תשובה כמ"ש ולבבו יבין ושב. ועי' במגלה עמוקות אופן כ"ט. וא"י נחלקה לשבטים כי יש בהם מ"ט אותיות נגד מ"ט שערי בינה שערי תשובה ואמרו רז"ל (בב"ק פ"ב.) כי ירושלים לא נתחלקה לשבטים וכן פסק הרמב"ם (פ"ד דע"ז ופ"ז מה' בית הבחירה) כי שם עלו שבטים שבטי י"ה וכו'. כי עיקר התשובה מכלליות השבטים עולה דרך שם ושם היא בחי' שובו אלי ואשובה אליכם כי שם משכן כבודו ית' כביכול. וע"כ ישב שם דוד המלך שהקים עולה של תשובה ויסד ספר "תהלים" וזה שכתוב למען אספרה כל תהלתך בשערי בת ציו וכתיב לספר בציון שם ד' ותהלתו בירושלים בחי' "תהלים" וע"כ הרבה מזמורי תהלים נתייסדו לאומם בשיר על הדוכן כי כל הקרבנות מכפרים עם התשובה וע"כ היו צריכים לומר מזמורי תהלים שמסוגל לתשובה. וזה שהתפלל הנביא (ישעי' ס"ג) אתה ד' אבינו גואלנו מעולם שמך (היינו כי גאלתנו ממצרים וזכינו להשיג אז מ"ט שערי תשובה כמב"פ) למה תתעינו ד' מדרכיך וגו' שוב למען עבדיך שבטי נחלתך. היינו כי אע"פ שלא זכינו

לשוב אליך דרך המ"ט שערי תשובה שהם בחי' המ"ט אותיות השבטים אעפ"כ אתה תשוב אלינו בעצמך בזכות השבטים שהם בחי' מ "ט שערי תשובה כנ"ל. וזה שכתוב (הושע ג') אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ד' אלקיהם ואת דוד מלכם. היינו שיתעוררו לשוב אל ד' ולבקש פניו תמיד ע"י אמירת תהלים שחיבר דוד ע"ה:

סימן ע"ז-רצועה היתה יוצאת

מה שיושבי א"י יש להם ע"פ רוב יסורים כמבואר בלקו"מ הראשון סי' קפ"ז הוא מחמת ששם עיקר הגדלת הדעת כי אוירא דא"י מחכים. וע"כ צערם יותר גדול בבחי' יוסיף דעת יוסף מכאוב. אך ע"י שאוכלין שם בקדושה וביראת שמים עי"ז נעשה המתקה שלא יתגבר הצער ביותר ח"ו. וזש"כ ואכלת לפני ד' אלקיך וגו' מעשר דגנך וגו' למען תלמד ליראה את ד' אלקיך וגו' כי שם עיקר היראה כנ"ל כמה פעמים. וע"י אכילה כזו נעשה הפה בבחי' קומת אדם וכו' כי שם עיקר היראה כנ"ל כמה פעמים. וע"י אכילה כזו נעשה הפה בבחי' קומת אדם וכו' כמב"פ כי א"י היא בחי' מלכות כידוע בחי' מלכות פה. וע"כ שם עיקר היראה בחי' מוראה של מלכות והפרנסה נמשכת ע"י המלכות וע"כ עיקר הפרנסה נמשכת משפע א"י בחי' ארץ נתנה יבולה בחי' על הארץ ועל המזון. וע"כ בשעת אכילה בפרט כשזוכין לאכול שם בא"י אזי נגשת היראה להאדם וכשאוכל בקדושה וממשיך על עצמו היראה הבאה לו אז בשעת האכילה עי"ז נעשה מהפה בחי' קומת אדם (וע"כ מבואר בספרים שא"י היא בתמונהת קומת אדם ממש כידוע) ועי"ז זוכה לעלי' יותר גדולה עד שנעשה בבחי' אדם העליון וזוכה לבחי' שכינה מדברת מתוך גרונו שזה בחי' רוה"ק ונבואר שעיקרם הוא בא"י כמבואר בזה"ק. והנה מבואר במ"א שקדושת א"י היא בבחי' תפלין ותפלין הם בחי' מוחין שזה בחי' קדושת המוחין דגדלות שזוכין בא"י וראשית חכמה יראת ד' ע"כ שם עיקר היראה. והיראה היא בבחי' רצועה שעוברת בתוך המעברתא של תפלין ומבחי' הרצועה הזאת נשתלשל ובא להם איזה צער ויסורין כי א"י היא א' מג' דברים שנתנו ע"י יסורים. אך יש שנשתלשל כ"כ ח"ו עד שבא הצער ויסורין מבחי' יראות הנפולות רצועה בישא ח"ו. וע"י אכילה בקדושה וביראת שמים עי"ז נמתקין ועולין בחי' היראות הנפולות וניצל מהצער הנ"ל. וזה שאמרו יהושע וכלב ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם וגוף וה' אתנו אל תיראום כי לחמנו הם דייקא (עי' רש"י). כי ע"י אכילה בקדושה נמתקין ועולין היראות הנפולות כנ"ל:

סימן ע"ח-(חסד חנם) ענין הפשיטות

ארץ ישראל נקראת ארץ החיים כי עיקר החיים היא התורה ואין תורה כתורה א"י וע"כ אמרו רז"ל שעיקר הגלות הי' על עון ביטול תורה שנא' גלה עמי מבלי דעת. אך כבר

אמרו ז"ל (ברכות ל"ה:) כתיב לא ימוש ספר התורה הזה מפיך וגו' וכתיב ואספת דגנך וגו' הנהג בהם מנהג דרך ארץ וכו' עי' רש"י. היינו כי לפעמים ביטולה של תורה זו היא קיומה. אך אעפ"כ מי יתרצה בזה לפרוש מן החיים אפי' רגע כל שהו. וע"כ עיקר החיות בשעה שההכרח לבטל עצמו ולעסוק בד"א הוא ע"י בחינת דרך ארץ בעצמו היינו ע"י הדרך לא"י. שהוא בחי' החסד הגדול והאוצר מתנת חנם שהי' על ידו קיום העולם קודם מתן תורה ע"י התורה הנעלמת בהעשרה מאמרות המלובשין בכל דבר שבעולם שעי"ז זכו ישראל לכבוש את א"י בבחי' כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים. אך מחמת שא"א לקבל מאוצר מתנת חנם הנ"ל כיא ם ע"י שסמוכין אל התורה שזה בחי' ויתן להם ארצות גוים וגו' בעבוד ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו. ע"כ צריכין להתמיד מאד בלימוד התורה בבחי'' לא ימוש ספר התורה הזה מפיך. רק בעת ההכרח לבטל אז מקבל חיות מבחי' החסד חנם הנ"ל. וע"כ אברהם אבינו הי' הראשון לירושת א"י מחמת שיה' איש החסד וזה בחי' חסדך ד' מלאה הארץ חוקיך למדני. כי עיקר אור החסד חנם הנ"ל מאיר בא"י שעל ידו מקבלים חיות דקדושה אפי' בעת שמבטלין מלימוד התורה. אך אי אפשר לקבל ממנו אלא ע"י שדבוקים בהתורה כנ"ל ע"כ בקשתי חוקיך למדני. ומחמת שעיקר החיות מקבלים מהחסד חנם הנ"ל ע"י הצדיקים הגדולים שדבוקים בהתורה בדביקות גדול. וע"כ בעת שההכרח אצלם לבטל אז מקבלים חיות מבחי' החסד חנם הנ"ל ובזה מחיין את כל הפשטוים שקורין פראסטאקים כמבואר בפנים ע"כ כתיב צדיקים יירשו ארץ וכתיב ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ. כי ע"י שדבוקים ומקושרים להצדיקים עי"ז גם הם מקבלים מהחסד חנם הנ"ל עד שזוכין כולם שנקראים צדיקים ויורשים א"י. ובזה יש לפרש בדרך צחות דברי התוספות שם בברכות הנ"ל ד"ה כאן. במה שכתבו והכא בעושין ואין עושין כי הדדי נינהו רצ"ל שמקושים אלו שאין עושין רצונו של מקום בשלימות להצדיקים גמורים העושים רצונו של מקום בשלימות עי"ז נקראים גם הם בכלל עושים רצונו ואז כובשים גם הם את א"י עד שהתבואה נקראת דגנם אע"פ שאין עושים רצונו של מקום בשלימות עד שמחמת זה מוכרחים לעשו"ת מלאכתן בעצמם מקבלים גם אז חיות מהתורה הנעלמת בחי' החסד חנם הנ"ל. ולפירוש המהרש"א דעושין ואין עושין רצ"ל אלו שצריכים לעשו"ת מלאכה ואלו שאין צריכים כלל רק מלאכתן נעשית ע"י אחרים יתפרש ג"כ בדרך זה. כי מאחר שהם כי הדדי ומקושרים זה בזה ע"כ גם הם מקבלים מהחסד חנם הנ"ל אע"פ שצריכים לבטל מהתורה ולעשו"ת בעצמם מלאכתן כנ"ל. וע"כ אמרו רז"ל לא חרבה ירושלים אלא על שביזו בה ת"ח. כי עי"ז לא היו יכולים לקבל מהחסד חנם הנ"ל שעל ידו כובשין את

א"י ואז גלה עמי מבלי דעת היינו על ביטול תורה כנ"ל. וע"כ העם היושב בה נשוא עון. כי החסד חנם הנ"כל מחיה ומגין גם על הרחוקים מהתורה ואפילו על אותם שעברו על התורה ח"ו כמו שפעל משה רבינו ע"ה לכפר עונות ישראל ע"י האוצר מתנת חנם הנ"ל.ובזה מובן מעלת הצדקה לארץ ישראל. עי ע"י שאנשי חו"ל עושים חסד עם אנשי א"י ששם מאיר החסד חנם הנ"ל שעל ידו כובשין א"י. עי"ז נמשך גם עליהם הארה מהחסד חנם הנ"ל עד שיכולים לכבוש גם כל מקומות מושבותיהם ולקדשם בקדושת א"י. ומחמת שעיקר שלימות התפלה הוא בבחי' ואתחנן היינו לבקש מהשי"ת רק מתנת חנם כמו שארזל ע"כ עיקר שלימות התפלה הוא בא"י ששם עיקר הארת החסד חנם הנ"ל.וזה שאמרו רז"ל יכון את לבו כנגד א"י. כי הכל תלוי בהתקשרות וכונת הלב למקור המשכת התגלות החסד חנם הנ"ל וזה שאמרו ז"ל ואתחנן וכו' כדי שיכנס לא"י היינו כנ"ל. כי מאחר שעיקר הדרך לא"י הוא ע"י החסד חנם הנ"ל. ע"כ התפלל אז בקשתו בבחי' מתנת חנם. וכן להיפך. כי רצה להמשיך החסד חנם הנ"ל ע"י שמתפלל ומבקש על זה ליכנס לא"י ששם עיקר הארת החסד חנם הנ"ל ועי"ז בעצמו יכנס גם הוא לא"י. ועי' בפנים מבואר שבא"י יש עשר קדושו"ת כנגד העשרה מאמרות וכל מאמר יש לו יראה וכו'. כי יש יראה למעלה מיראה. וכבר מבואר כמ"פ לעיל ששם עיקר שלימות היראה. וכן שם עיקר שלימות האמונה ותמימות ופשיטות בלי שום חכמות וכו'. (וזה בעצמו עיקר שלימות החכמה דקדושה שזוכים בא"י) ועי"ז יכולים לבוא לשמחה גדולה וכמבואר בפ' וזה בחי' שלימות השמחה שזוכים בא"י כנ"ל כמ"פ:

סימן ע"ט-הקול קול יעקב

מבואר בפנים כי לתת להם את ארץ מגוריהם (שהיא א"י) מרמז על התשובה כמוף שתירגם אונקלוס ארעא תותבותהון. גם מגוריהם מרמז על אסיפת הניצוצות בתשובה לא"י. בונה ירושלים ד' נדחי ישראל יכנס. ועי"ז עולה בחי' הזמן ונתאחד בבחי' למעלה מהזמן. וע"כ שם עיקר אריכת ימים כמו שאמרו רז"ל כי היא סמוכה ביותר לבחי' למעלה מהזמן. וזה בחי' תמיד עיני ד' אלקיך בה מראשית השנה עד אחרית שהה. היינו שעולה ונתאחד בחי' הזמן שהוא בחי' אחרית שנה בחי' אחרית הימים כמבואר בפ' לבח' למעלה מהזמן שהיא בחי' ראשית השנה. וע"כ ראש השנה הוא בחי' יומא אריכתא כמו שאמרז"ל. וזה שכתוב לענין הגאולה האחרונה (ישעי' ב'. מיכה ד') והי' באחרית הימים (דייקא) נכון יהי' הר בית ד' וגו' ונאמר (הושע ג') אחר ישובו ישראל וגו' ופחדו אל ד' ואל טובו באחרית הימים. כי זה עיקר השלימות לכלול ולהעלות ולאחד בחי' הזמן שהוא בחי' אחרית הימים לבחי' למעלה מהזמן עד שע"י הזמן דייקשא יקבלו

כל הישועות והנחמות וכל טוב. בבחי' והי' אמונת עתיך (דייקא) אחישנה. וע"י כל זה זוכין לשמוע הקול דקדושה שזה בחי' וקול התור נשמע בארצנו דייקא. וזה בחי' שמש בגבעון דום וגו' בחי' ביטול הזמן. וזה שנאמר על לעתיד והי' יום א' יודע לד' לא יום ולא לילה בחי' ביטול הזמן:

סימן פ"א

ארץ ישראל היא בחי' רגלי הקדושה בחי' והארץ הדום רגלי וכתיב השתחוו להדום רגליו. והיא מ כוונת נגד א"י וירושלים של מעלה שהיא בחי' בינה לבא כידוע. ושם מקור השמחה בחי' נתת שמחה בלבי. וע"כ גדול מאד מעלת עסק התורה והמצוות בשמחה גדולה בא"י. וכמו שכתוב תחת אשר לא עבדת וגו' בשמחה וגו'. בפרט כשהשמחה מגעת עד הרגלין שמרקד ברגליו שעי"ז מעלה כביכול בחי' ירושלים שלמטה לבחי' ירושלים שלמעלה ומעלה ומתקון כל בחי' הרגלין המבואר בפנים. וזה שנסמך שמחתי באומרים לי בית ד' נלך עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לך יחדיו היינו כנ"ל:

סימן פ"ב-כי תצא

ארץ ישראל היא בחי' אשר יראת ד' כידוע שזה בחי' חוה בחי' מלכות פה כנ"ל כמה פעמים. ועיקר שלימותה וחיותה היא כשהיא מקושרת בו ית' שזה בחי' לד' הארץ ומלואה כמבואר בפ' ומבואר בזוה"ק שפסוק זה מכוון על א"י. ועיקר החיות הוא המוחין והחכמה שזה בחי' "מה" כח-מה. וע"כ אין חכמה כחכמת א"י. וכתיב וראיתם את הארץ מה היא וכתיב מה ידידות משכנותיך וגו'. וע"כ כתיב וענוים (דייקא) יירשו ארץ. כימי שמחלק בחי' מלכות לעצמו היינו שיש לו גדלות ואומר אנא אמלוך עי"ז הולך לו שלא כסדר. וע"כ הי' עיקר החורבן והגלות ע"י גאוה וגסות הרוח כמבואר בפסוקים רבים. והחורבן והגלות הוא בבחי' שלא כסדר בבחי' ארץ עיפתה כמו אופל צלמות ולא סדרים. וכמובן בדברי רז"ל על פסוק זה (סוטה מ"ט.) ועי' שם בחי' אגדות. וע"כ עיקר התיקשון והגאולה הוא ע"י שיתבטלו גסי הרוח שבישראל כמו שכתוב כי אז אסיר מקרביך עליזי גאותך וכמו שאחז"ל. וזה עיקר התשובה שנעשה ע"י הדרך כבושה שכבש משה רבינו ע"ה בארבעים ימי הרצון והוא ע"י שקישר א"ע עם כל ישראל אפי' עם הפחות שבפחותים בחי' כולו סג יחדיו (שזה נמשך מהארת השם הקדוש ס"ג) וזה בחי' חירק כמבואר בפנים. וזה בחי' קדושת א"י שמאיר בה השם ס"ג הק' כמובן במגלה עמוקות אופן רי"ג. וזה בחי' ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ בחי' כולו סג יחדיו הנ"ל וכמבואר בפנים. גם א"י היא בחי' חירק כמובא בתיקונים והארץ הדום

רגלי דא חירק. וזה בחיף מלא כל הארץ כבודו בחי' ומלכותו בכל משלה. וכן כל מה שעלה משה למעלה עליונה ביותר מצא שם השגת אלוקותו ית' ביותר שזה בחי' אם אסק שמים שם אתה (בחי' שם אהי' במלואו בגימט' קס"א) ולא כהו עיניו ח"ו מחמת ריבוי אור כי זכה לבחי' ושכותי כפי עליך שזה בחי' סגו"ל וכו' כמב"פ. וזה ג"כ בחי' קדושת א"י שמאיר בה השם אהי' הנ"ל כמ"ש גור בארץ הזאת ואהי' עמך. וכן נאמר ליהושע כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ וגו' ואנכי אהי' עמך. ושם בחי' הכף הק' הנ"ל כמו שכתוב (ישעי' מ"ט) על כפים חקותיך חומותיך נגדי תמיד (ושם ס"ב) והיית עטרת תפארת ביד ד' וצניף מלוכה בכף אלקיך. וזה בחי' וראמה וישבה תחתיה כי אע"פ שתעלה במעלה גדולה ורמה לא תפול עי"ז ח"ו ממדריגתה בעבודת ד' מ חמת ריבוי אור ח"ו רק תשבהתחתיה ובמקומה ע"י בחי' ושכותי כפי הנ"ל. וזה ג"כ בחי' האזהרה שבפ' עקב פן תאכל ושבעת וגו' וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה ורם לבבך ושכחת וגו' וזכרת את ד' כי הוא הנותן לך כח וגו'. היינו שתהי' מחשבתך קשורה בהשי"ת שזה בחי' "מחשבה" חשוב-מה. בחי' השם מ"ה הק' שהוא עיקר הכח והחיות בחי' מ ה חיינו מה כחינו שזה בחי' "חכמה" כח-מה כמבואר בפנים:

סימן פ"ג-ע"י תיקון הברית

עיקר תיקון הברית הוא ע"י קדושת א"י בבחי' ונתתי לך וגו' ואתה את בריתי תשמור. ושם עיקר תיקון התפלה כמ"ש והתפללו אליך דרך ארצם. ושם עיקר צמיחת קרן משיח כמו שכתוב שם אצמיח קרן לדוד שם דייקא. וכלליות משיח באבות שזה בחי' מה שהדיבור כלול מאש מים רוח כמבואר בפנים. שזה בחי' אשריך ארץ שמלכך בן חורין וכתיב וקראתם דרור בארץ. וחירות היא בחי' קדושת שבת שזה בחי' ושבתה הארץ שבת לד'. ושבת היא שי"ן-בת בחי' דיבור התפלה שכלול מאש רוח ומים שזה בחי' ואגודתו על ארץ יסדה כנ"ל. וקדושת שבת היא תכלית הידיעה אשר לא נדע בחי' אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני שזה בחי' קדושת א"י שנקראת ארץ מרחקים מחמת זה וכמובא בפנים לעיל סי' מ'. וזה בחי' וירא את המקום מרחוק ותכלית הזה הוא עיקר המקום היינו מקומו של עולם שזה בחי' וירא את המקום מרחוק הנ"ל. וע"כ נאמר באברהם אל המקום אשר עמד שם וגו'. שזה בחי' הקובע מקום לתפלתו.ובשבת נאשמר אל יצא איש ממקומו וגו' שזה בחי' מה שאסור לצאת מא"י לחוץ לארץ ואדרבא הכל מעלין לא"י ששם מקומו של כל א' ואז פושט גופו המצורע וכו'. כי המקום גורם בבחי' של נעליך וגו' כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא אדמת קודש דייקא בחי' א"י בפרט בהר הבית שאסור באמת לכנוס שם במנעליו. ואז נתלבש בגוף קדוש מגן עדן

כי א"י היא מבחי' גן עדן כידוע. (וגם במאמר חדי ר' שמעון סי' ס"א בלקו"מ הראשון מבואר מענין קדושת הגופים שנתרקמו בא"י וכו') והגוף הק' הנ"ל נקרא בשר. וזה בחי' מש"כ (יחזקאל י"א) ונתתי לכם את אדמת ישראל וגו' והסירותי לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. ואז נתרומם מזלו וזוכה לעושר בבחי' ברכת ד' היא תעשיר. ועיקר ברכת ד' היא בא"י כמו שכתוב לך לך מארצך וגו' ואברכך ודרשו רז"ל בממון וכתיב כי שם צוה ד' את הברכה. ואז גם נתחזק יצרו הטוב היינו לב בשר יצר טוב וכו' שזה בחי' ונתתי לכם לב בשר הנ"ל. ואז נתבטל העצבות הבא מחמת דחקות ועניות אבל בא"י כתיב אשר לא במסכנות תאכל בה לחם. וכן נתבטל הליצנות שהיא בחי' שחוק הכסיל ע"י בחי' לב בשר הנ"ל שהוא בחי' לב חכם לימינו שזה בחי' א"י שאוירה מחכים והיא בחי' ימין כנ"ל כמה פעמים. ובימין הזה הוא מקים את הנופלים לאהבותויראות רעות ומביא אותם לאהבות ויראות קדושות. שזה בחי' קדושת א"י ששם עיקר שלימות אור האהבה ויראה כנ"ל כמ"פ. והם בחי' י"ה שעיקר הארת שם זה הוא בא"י כנ"ל כמ"פ בחי' י"ה בארץ החיים. ואז עיניהם רואים נפלאות בח' גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך וגו' בחי' תורת אמת היתה בפיהו כמבואר בפנים. וכל זה הוא בשלימות בא"י כי אין תורה כתורת ארץ ישראל ושם זוכין ביותר להשיג נפלאות התורה. ועיקר אור העינים הוא בבית המקדש כמב"פ. ועי"ז נתבטל שאור וחמץ שבלב האדם שמסת אותו שיהרהר אחר תלמידי חכמים שבדור ולומר זה נאה וזה לא נאה וכו'. אבל בא"י שם עיקר שלימות אמונת חכמים כנ"ל כמ"פ. והת"ח בעצמם שם מחבבין זה את זה כמו שאמרו רז"ל. ואז יכול הלב להתלהב בלימוד התורה בשלהובין דרחימותא וכו'. ועיקר השלהובין דרחימותא הם נשפעין מבחי' נעם העליון שהיא בחי' מוחין של א"י כמבואר בפנים לעיל במאמר חבלים נפלו לי בנעימים ס' ע"ח. והשכינה מכסה בכנפיה על דמם של ישראל באהבה וכו' שזהו בחי' כיסוי דם בעפר. וזה בחי' כי דם עבדיו יקום וגו' וכיפר אדמתו עמו. וע"כ העם היושב בה נשוא עון וכמו שאמרו רז"ל כי על כל פשעים תכסה אהבה וכמב"פ:

סימן פ"ד

עיקר התחברות ודביקות להשי"ת הוא בא"י כנ"ל כמה פעמים. והעיקר ע"י שלימות התפלה שהיא בא"י. וזה בחי' וזה שער השמים. כי א"י היא בחי' השכינה בחי' מלכות כידוע. ומחמת שרוצה להתאחז בה ח"ו בחי' מלכות הרשעה בחי' גאוה וגדלות ובפרט בשעת התפלה. ע"כ צריכים שם ליזהר ביותר להתפלל בכח בכדי ליתן כח להתפלה שהיא בחי' מלכות דקדושה להתגבר על מלכות הרשעה ועי"ז נעשה יחוד קוב"ה

ושכינתיה ונתחדשה השבועה שנשבע לאבות כמבואר בפ'. שזה בחי' למען הקים את בריתו אשר נשבע לאבותיך שכל זה בחי' קדושת א"י. כמו כתוב וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ מגוריהם וגו' (ועי' זוהר וישב קפ"ב ע"ב) מאי ואשביעך לאתלבשא ברזא דשבע נהורין עילאין וכו'. אשר לא תקח אשה לבני וכו' דכל אינון דזכו לאתקברא בארעא דישראל אינון מתערין בקדמיתא וכו':

סימן פ"ה-אגוזים וכו'

ארץ ישראל היא מג' דברים שנתנו ע"י יסורים. ויסורין הם בחי' אחורים בחי' עורף בחי' לאה ועיני לאה רכות מחמת הבכי' שזה בחי' הבכיה שבכ"א יום שבים המצרים שכנגדם באילן לוז. ועי"ז דייקא נכנסין לא"י שהיא בחי' רחל כידוע שזה בחי' מה שתחיית המתים תהי' דייקא ע"י עצם לוז שבעורף האדם. וע"כ אמרו רז"ל ויראם את מבוא העיר (שופטים א') לוז הי' עומד על פתחה של מערה שדרך שם נכנסין לעיר וכו'. ואח"כ אמרו היא שמה עד היום הזה (היינו שם העיר לוז שבנה אותה זה האיר שהראם מבואר העיר של בית אל) שלא בלבלה סנחרב וכו'. ואין מלאך המות שולט בה וכו'. היינו כי יש שם איזה בחי' הארה מתחיית המתים שתהי' ע"י עצם לוז. ואע"כ הי' ענין זה בנחלת בני יוסף דיקא שהם מבני רחל:

סימן פ"ו-דע שע"י וכו'

ארץ ישראל היא בחי' אמונה כנ"ל כמ"פ. וזה שכתוב ורוח להולכים בה היפוך בחי' ע"ז וכפירות שהם בבחינת אף אין יש רוח בפיהם. וגם היא היפוך קטני אמנה שהם מבחי' קוצר רוח. כי בא"י שם בחינת אריכת אפים שהיא בחי' מאריך רוחי' המבואר במק"א. וע"כ היושבים בא"י הם בבחינת בנים ולא בבחי' עבדים כמובא כי יכולים להשיג שם מדריגה גדולה בעבודת ד' בלא עבודות קשות. וזה שכ' (ישעי' י"ד) כי ירחם ד' את יעקב ובחר עוד בשישראל והניחם על אדמתם וגו' והיה ביום הניח ד' לך מעצבך ומרגזך ומן העבודה הקשה אשר עבד בך. אך גם שם צריכים ליזהר ביותר להתחזק ולהאמין בקדושת א"י שהיא בחי' אמונה ולהאמין גם בעצמו שאע"פ שנדמה לו שהוא בשפלות המדריגה ואינו מרגיש בעצמו תוספות קדושה ע"י ישיבת א"י. אעפ"כ יאמין באמונ שלימה שגם עליו בודאי מאיר ומגין ומופיע קדושת א"י עד שיכול לזכות בה בנקל לעבודת ד' באמת. כי גם מה שאינו מאמין בעצמו הוא לפעמים בחי' פגם אמונה עד שצריך ע"ז לעבודות קשו"ת שזה בחי' כי מי בז ליום קטנות וכו' המבואר בפנים. וכמבואר מענין זה במאמר חדי ר' שמעון סי' ס"א לקו"מ קמא וכמבואר גם במ"א:

סימן פ"ז-דע שכונת אלול

עיקר הדרך הנפתח בחודש אלול נמשך מהשני שמות הק' שהם הוי' אהי' במילואם שהם ס"ג וקס"א גימטריא דרך. ואלו השמות הקדושים מאירים בקדושת א"י כנ"ל בסי' פ"ב. וע"כ א"י נקראת ימין כנ"ל כמ"פ. כי ימין במילואו גימט' דרך כמבואר בכונות אלול הנ"ל. וזה בכל הדרך אשר צוה ד' וגו' תלכו למען תחיון וגו' בארץ אשר תירשון. וא"י היא בחי' אמונה ובחי' אשה יראת ד' כנ"ל והיא בחינת תיקון הברית כידוע. וגם כי שם צ ריכים ליזהר ביותר בשמירת הברית כמו שאמרו רז"ל על מנת ואתה את בריתי תשמור. ונאמר בפ' עריות אל תטמאו בכל אלה כי בכל אלה נטמאו הגוים וגו' ותטמא הארץ וגו' ותקיא הארץ את יושביה וגו' עי'שם. וע"כ שם עיקר הזווג דקדושה. שזה בחינת מה שאמרו רז"ל שהאיש כופה את אשתו ואפי' אשה לאיש לעלות לא"י. וע"כ אמר אברהם לאליעזר השמר לך פן תשיב את בני שמה ד' אלקי השמים וגו' ואשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו ל'פניך ו'לקחת א'שה ל'בני משם ר"ת אלול. ו'אם ל'א תאבה האשה ל'לכת א'חריך וגו'. רימז לו בזה ג"כ כונת אלול כמבואר בפנים. רק את בני לא תשב שמה. כי עיקר הזווגים דקדושה ותיקון הברית הוא בא"י כנ"ל:

סימן פ"ח-צריך ליזהר וכו'

עיקר שלימות גידול הארץ בקדושה כראוי הוא בא"י. וע"כ שם עיקר כל המצות הנוהגות בגידולי הארץ לקט שכחה ופאה ושביעית וכל כיוצא בזה. ושם צריכים ליזהר ביותר שלא לקוץ אילן קודם זמנו ופרי קודם בישולה. וזה בחינת מה שמבואר במס' שביעית (פ"ד) מאימתי אוכלין פרות האילן בשביעית וכו' ו כל האילן כיון שבא לעונת המעשרות מותר לקוצצו וכו' עי"ש בפירוש הר"ב (וצריכין לבאר עוד בזה). וכן עיקר קיבוץ האבדות הוא לא"י כמו שכתוב ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' ובאו האובדים וגו' והשתחוו לד' בהר הקודש בירושלים ונאמר בונה ירושלים ד' נדחי ישראל יכנס. וזה בחי' מה שמבואר בפנים מענין המלאך וכו' ומחפשים תמיד אחר האבידות והם תוקעים תר"ת שזה בחינת ביום ההוא יתקע כנ"ל. וע"כ כיבוש יריחו שהוא הכיבוש הראשון של א"י היא ע"י שופרות. ומחמת שענין מציאת זווגו כנ"ל בסי' פ"ז שייך ג"כ לענין מציאת האבידות שע"י המלאך הנ"ל ע"כ אמר אברהם הוא ישלח מלאכו לפניך וגו'. וזה שנאמר גם לעתיד (מלאכי ג') הנני שולח מלאכי ופינה דרך לפני (בחינת דרך הנ"ל בסי' כי חופרים תמיד ומחפשים אחר אבידות ע"כ נאמר נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ ויישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה שם וגו'. וכן אצל יהושע נאמר ששלח

לחפור את הארץ לחפור דיקא. ומחמת שגם הצדיקים החופרים ומבקשים אחר האבידות חוזרים ואובדים לפעמים וזה בחינת עת לאבד וכמבואר במ"א. דהיינו כי ע"י שאובדים איזו אבידות נתעוררים ביותר לחפש אחר אבידתם עד שמוצאים עי"ז גם אבידות אחרות ביותר. וזה בחינת על מה אבדה ארץ וגו' היינו שאבדה את יושביה שגלו ממנה. כי אע"פ ששם בא"י מוצאים כל האבידות כנ"ל אעפ"כ גם היא יש לה אבידות כי גם היא אובדת לפעמים בבחינת יש צדיק אובד בצדקו. וזה בכדי שעי"ז ימצא לה אבידות יתירות ביותר כנ"ל. וזה בחינת מה שאמרו רז"ל לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים היינו כנ"ל. ויש בענין זה דברים נפלאים וכו' כמובאר בפנים. כי יש כמה אבידות הבאים ע"י תאוות וכו' היינו כי זה ג"כ בחינת שאוכל פרי קודם זמן בישולה. ובחי' זו מצינו לפעמים גם אצל הצדיקים הגדולים ע"ד שאמרו ז"ל ראויה היתה בת שבע לדוד אלא שאכלה פגה. ואמרו רז"ל ג"כ לא היה דוד ראוי לאותה מעשה וכו' אלא כדי להורות תשובה ליחיד היינו כנ"ל. שבא לבחי' אבידה וע"י זה נמצאו דברים אבודים ביותר כי האיר עי"ז דייקא דרך התשובה בעולם. וע"ד זה אמרו רז"ל ג"כ משל לבת מלך שאבדה וכו' ושמחו גם שאר האובדים לקראתה. כי ע"י שיחפשו וימצאו האבידות של הבת מלך עי"ז יהיו נמצאין ממילא גם אבידתם היינו ג"כ כנ"ל. וזה שאמרו רז"ל ג"כ ואתחנן אל ד' לאמר מהו לאמר אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע יכתב חטא שלי לדורות משל למלך שאמר כל מי שאכל מפגי שביעית מחזירין אותו בקומפין (עי"ש במפרשים עי אסור לאכול בשביעית פירות שלא נגמה בישולם). הלכה אשה אחת לקטה ואכלה התחילו לחזר אותה בקומפין אמרה האשה למלך בבקשה ממך יתלו הפגין הללו על צוארי שלא יהיו אומרים נמצא בי דבר כישופין או ניאוף וכו' היינו כנ"ל. כי יש אבידות שבאים ח"ו ע"י עבירות גמורות. ויש אבידות שהם רק בבחינת האוכל פרי קודם בישולה. אך גם זה צריך תיקון כנ"ל ואז יוכל להיות שימצא עי"ז דייקא דברים אבודים ביותר. שזה בחינת מה שנשאר משה במדבר כדי להעלות ולהחזיר עי"ז כל מתי מדבר ולהוציא ישראל מגלותם כמו שאמרו רז"ל. ויש עוד הרבה לבאר בזה ומובן בנקל להמעיין. וזה שאמרו רז"ל ויתא ראשי עם וגו' משל לשפחה שהלכה למעין ונפל מידה כד של חרס וכו' ואח"כ באה בת מלך והפילה כד של זהב וכו' היינו ממש כנ"ל:

סימן פ"ט-הדעת משדך וכו'

בארץ ישראל שם עיקר שלימות הדעת ושלימות התורה כנ"ל כמה פעמים ע"כ משם שורש כל השידוכים בבחינת מד' יצא הדבר ודרשו רז"ל מהר המוריה. וכמובא לעיל סי' ב' על מאמר ימי חנוכה וכו'. גם כי ישראל מקושרים ודבוקים בהשי"ת בחינת אירוסין

ושידוכין כמו שאמרו רז"ל וכמו שכתוב וארשתיך לי לעולם וגו'. ואף שבאמת נשפות ישראל הם חלק אלוה ממעל וכלולין באחדות אחד עמו ית' כמו שאמרו רז"ל. אעפ"כ בעודם בעולם הזה מלובשים בגשמיות הם נראין כשני הפכים ממש עם השי"ת כביכול. כי הוא ית' למעלה מכל הרוחניות ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. אך הדעת והתורה הק' היא משדכת אותם שיהיו מקושרים ודבוקים בהשי"ת תמיד גם בעוה"ז. וכן שיהי' השי"ת שוכן אצלם תמיד כמו שדרשו רז"ל על פסוק ויקחו לי תרומה וכו'. ומחמת שעיקר שלימות התורה והדעת הוא בא"י. ע"כ אמרו רז"ל אם נכנסים אתם לארץ אתם מקבלים אלקותי וכו' היינו כנ"ל:

סימן צ'-טעם על שבירת כלי חרס

ארץ ישראל היא בחינת אשה יראת ד' כמובא. וזה שנאמר (יהושע ב') וישלח יהושע שנים אנשים מרגלים חרש ודרשו רז"ל הטעינו עצמכם קדירות וכו' וזה הי' בתחלת כניסתם לארץ. ונאמר (שם י"א) והארץ שקטה ממלחמה ותרגומו וארעא שדיכת מלמעבד קרבא היינו שנגמר השידוך בשלימות. ובשעת החורבן נאמר (ירמי' י"ט) הלוך וקנית בקבוק יוצר חרש וגו' ויצאת אל גיא בן הנם אשר פתח שער החרסית וגו' (והתנבא שם על החורבן והגלות) ושברת הבקבוק וגו' ואמרת אליהם ככה אשבור את העם הזה ואת העיר הזאת כאשר ישבור את כלי היוצר וגו' עי"ש. והוא ענין א' עם שבירת כלי חרס בשעת שידוכין. כי א"י היא א' מג' דברים שנתנו ע"י יסורים וצריכים לקבל היסורים באהבה (שלא לבגוד בה ולצאת עי"ז ח"ו לחו"ל) כי העם היושב בה נשוא עון וממילא ניצולין מגיהנם. וכן אם השעה מצלחת לו. כי באמת ע"פ רוב יש להאדם שם כל טוב כי היא ארץ מבורכת בכל טוב ארץ זבת חלב ודבש וגו'. אך גם ע"ז הזהיר הכתוב פן תאכל ושבעת וגו' ורם לבבך ושכחת וגו' וצריכים לזכור שיש גיהנם ושכר ועונש כנ"ל בכדי שלא לבגוד בקדושתה ולא יומשך אחר תאות לבו. כי שם צריכים ליזהר ביותר בזה כי שם היכל המלך כמובא:

סימן צ"א-וידבר וכו'

ארץ ישראל היא בחינת חכמה תתאה כידוע ומאיר בה גם בחינת החכמה עילאה שזה בחינת ד' בחכמה יסד ארץ. ועי' במגלה עמוקות אופן קמ"ד. וע"כ אין חכמה כחכמת א"י. ושם עיקר שלימות לימוד הרב עם תלמידים בבחינת וכל בניך למודי ד' בא"י דייקא. וגם א"י היא בחינת לב בחינת לבא דכל עלמא שזה בחי' למ"ד ואוירה מחכים מסטרא דחכמה דאיהו יו"ד כנ"ל כמ"פ בשם התיקונים. וזה בחינת כי הנה המלכים נועדו וגו' שנאמר בשבחה של ציון כמו שכתוב אלקים בארמנותיה וגו'. וזה בחינת מה שכ' בפ'

בהר והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי כל הארץ "לי" דיקא בחינת למ"ד יו"ד הנ"ל. וזה שאמרו ז"ל כל מקום שנאמר לי הוא בעוה"ז ובעולם הבא היינו בחינת חכמה תתאה וחכמה עילאה הנ"ל כמובן בזוה"ק. וע"כ שם עיקר תיקון פגימת הלבנה. כי שם עיקר סוד העיבור וקידוש החדש כידוע. ושם מקשרין כל חכמות העולם לחכמת התורה שזה בחינת שיחתן של תלמדי חכמים צריכין לימוד כמבואר בפנים. וע"כ אמרו רז"ל (מד"ר ויקרא פ' לך) שיחתן של בני א"י תורה היא. ועי"ז שמקשים חכמה תתאה לחכמה עילאה עי"ז מחזירין הרשעים בתשובה שזה בחינת מי יקום לי עם מרעים. וזה בחינת חביבה א"י שמכשרת את הגרים. גם עי"ז נמתקין כל הדינים ונתכפרין כל העונות שזה בחינת העם היושב בה נשוא עון וכמו שאמרו רז"ל:

סימן צ"ב-תיקון למקרה לילה

ארץ ישראל היא בחינת תיקון הברית כידוע וכמבואר במקום אחר כי היא כלולה מקדושת כל עשרה מיני נגינה שהם מכניעים את הקליפה וכו' ומתקנים פגם הברית. אשרי: כמו שכתוב ד' ישמרהו ויחייהו ואושר בארץ. ונאמר אשר תבחר ותקרב ישכון חצריך וגו'. ונאמר אשרי יושבי ביתך. ונאמר אשרי אדם מצא חכמה שזה בחינת א"י שאוירה מחכים. ונאמר אשרי העם יודעי תרועה ומבואר בזוה"ק דקאי על יושבי א"י (ויקרא רמ"ג). ונאמר אשריך ארץ שמלכך בן חורין ואמרו בזוה"ק שעל א"י אתמר. ברכה: לך לך מארצך וגו' ואברכך. ונאמר גור בארץ הזאת ואהי' עמך ואברכך. ונאמר יברכך ד' מציון כי שם צוה ד' את הברכה. ונאמר ברוך ד' מציון. הלל: גדול ד' ומהולל מאד בעיר אלקינו וגו'. ונאמר הללי אלקיך ציון. הודו: שנאמר עוד ישמע וגו' בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וגו' אומרים הודו את ד' צבאות וגו' (ירמי' ל"ג). מזמור: שנאמר זמרו לד' יושב ציון. ונאמר מכנף הארץ זמירות שמענו. ונאמר שון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה. ונאמר קחו מזמרת הארץ וגו'. ניגון: שנאמר ונגינותי ננגן כל ימי חיינו על בית ד' (ישעי' ל"ח). ניצוח: שנאמר לנצח על מלאכת בית ד'. ונאמר ההר חמד אלקים לשבתו אף ד' ישכון לנצח. ונאמר אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח (ישע' ל"ג). משכיל: שנאמר על ענין בית המקדש הכל בכתב מיד עלי השכיל (ד"ה א' כ"ו). שיר: שנאמר שירו לנו משיר ציון. ונאמר על אלה ע"י אביהם בשיר בית ד' (שם כ"ח) בחי' השיר שהיו הלוים אומרים בביהמ"ק. תפילה: שנאמר והתפללו אליך אל המקום הזה וגו' אל הבית הזה. ונאמר והתפללו אליך דרך ארצם וכמו שאמרו רז"ל המתפלל צריך לכוון את לבו נגד א"י נגד ירושלים נגד ביהמ"ק נגד קדשי קדשים:

סיפורי מעשיות

סימן א'-מאבידת הבת מלך

מבואר בהקדמת הסיפורי מעשיות שמאמר פתח ר' שמעון שבלקוטי מוהר"ן קמא סי' ס' הוא כמו פירוש וביאור על זאת המעשה וכו'. ואין אתנו יודע עד מה. וכבר נתבאר לעיל איך שמאמר פתח ר"ש הנ"ל יש לו שייכות לענין קדושת א"י. אך גם כאן במקומו יש איזו רמזים לזה. כי א"י היא בחי' מלכות בחי' הבת מלך כידוע ונקראת ארץ טובה וניתנה לטובים שהם ישראל כמו שאמרו רז"ל יבא טוב וכו'. וכשנעשה המלך ברוגז עליה בחי' חרון אף ח"ו אזי אמר שהלא-טוב יקח אותה. היינו בחי' הסטרא אחרא ועכו"ם והם מתפשטים שם עם חיילותיהם והלכים אחר שרירות לבם וממלאים בה כל תאותיהם ועושים כל ימיהם כחגים. ופנימיות קדושת א"י נעלמת מאד בעונותינו הרבים ואין דורש ואין מבקש והקב"ה שאוג ישאג על נוהו. וציון גם היא במר תבכה וכו'. ונמצאים בכל דור ודור אנשים כשרים מישראל שהם בחי' המשנה למלך (כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך אבל בישראל יש מה הקב"ה מחי' מתים אף ישראל וכו' כמו שאמרו ז"ל) שמשתתפים ג"כ בצערם של השי"ת והשכינה כיבכול. ומשתדלים לחפש ולבקש ולגלות קדושתה ועוסקים בזה במסירת-נפש עצום וזמן מרובה מאד עד שזוכים שמוצאים את הבת מלך במקום גלותה עכ"פ. והיא בעצמה מגלה להם תחבולות איך להוציאה משם. והעיקר הוא להרבות בכיסופין וגיעגועים קדושים. שזה בחי' מצאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים וגו' וכתיב נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד' ולגם להתענות. כי מאחר שתחלת הפגם הי' ע"י אכילה כמו שכ' פן תאכל ושבעת וגו' ורם לבבך ושכחת וגוף וכמבואר בזוה"ק. שזה בחי' בננו זה זולל וסובא וגו' וגם ביום האחרון שלא לישן. כי א"י בפנימיות קדושתה היא בחי' מוחין דגדלות ושינה היא בחי' מוחין דקטנות בחי' אחד מס' במיתה שמשם יש יניקה ואחיזה להסט"א ח"ו. אך לפעמים מתגבר היצר הרע כל כך עד שאוכלין איזו אכילה שאינה בשלימות ובאים לידי שינה וישנים זמן מרובה מאד. (שזה בחי' מה שמבואר במאמר פתח ר' שמעון הנל שיש בני אדם שישנים כל י' מיהם וכל עבודתם את ד' היא רק בבחי' שינה וקטנות ובלי חיות ושכל דקדושה. ואז אין עבודתם יכולה לעלות למעלה וכו' ומבואר שם שלפעמים באין לידי שינה ע"י אכילה שאינה בשלימות). ואח"כ כשנעור קצת משינתו וחוזר והולך לבקש ולחפש אחר הבת מלך עד שמוצא אותה עוד הפעם במקום גלותה ואז הקילה עליו קצת בענין התעניות רק העיקר להרבות בכיסופין וגיעגועין והתבודדות הרבה בכל פעם. והעיקר לשמור עצמו מהשינה. היינו לעורר עצמו בכל פעם ולהתחדש ולהתחזק בעבודת ד' בכל פעם בהתעוררות חדש ובחיות ושכל דקדושה. כי קדושת ארץ ישראל

היא בבחי' ולבי ער וכמו שכתוב אכן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. ופירש"י שאם ידעתי לא ישנתי. אך שם היתה גם השינה בקדושה גדולה בבחינת תרדמה של נבואה. אבל משינה פשוטה שהיא בחי' מוחין דקטנטות ממש צריכים להשמר מאד. אך היצה"ר מתגבר כ"כ עד שמביא דייקא לבחי' שינה עד שיש שנפלו ע"י שניתם מכל השבעים פנים לתורה שזה בחי' מה שהי' ישן ע' שנה. והבת מלך עצמה מנערת אותו בכל פעם ולא ננער והיא בוכה ומתמרמרת מאד כי יש רחמנות גדול מאד עליו ועליה כמבואר בפנים. ואעפ"כ מאירה עליו איזה רש"ימה מבחי' המקיפין שלה הקדושים באופן שכשיתעורר משינתו עוד הפעם ידע איך לחפשה ולבקשה עוד. אך עכשיו צריכים תחבולות אחרות. כי צריכים לבקש אותה אצל הר של זהב ומבצר של מרגליות ושם ימצאנה וכו'. והגם שאין אתנו יודע עד מה כוונתו ז"ל בזה. אך התורה הק' ניתנה לדרוש כדכתיב דרושם הם לכל חפציהם כידוע. ע"כ נראה לעניות דעתי שהוא כעין מה שמבואר בתיקונה חמישאה מהתיקונים אחרונים במאמר קם ר' שמעון על רגלוי וכו'. עביד בגין שכינתא דאיהי בגלותא ואם היא באומאה הא אבא ואימא דאינון חכמה ובינה יכולין למעבד התרה וכו'. ואם היא נדר מסטרא דאבא ואימא ולא בעו. אנא סליק לגבי ההוא דאתמר ביה כי יפלא ממך דבר דאתמר ביה במופלא מך אל תדרוש דיפטור נדר וכו'. שזה בחי' מה שמבואר במאמר פתח ר"ש הנ"ל שיש שנפלו כ"כ בשינתן עד שצריכים לעוררם ע"י סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות וכו' שזה בחי' תיקוני עתיק בחי' זקן וכו'. וסוף כל סוף זכה למצוא את הבת-מלך ולהוציאה ולהחזירה לשורשה ולמקומה בשלום. ועיין בהקדמת הסיפורי מעשיות שם יש דברים שמבוארים ביותר קצת:

סימן ב'-ממלך וקיסר

המעשה הזאת לא שמענו עליה שום רמז וביאור. אך אותיות בולטות ומצטרפות מאליהם. כי מובן להדיא שמדבר מ סוד יחוד צדיק וכנסת ישראל שזה סוד בנין ירושלים וגאולת ישראל. ואיך שהשכינה כביכול מקושרת עם ישראל בקשר אמיץ ודביקות גדול ולא תפרד מהם לעולם ועד. וכל הסיבות שעברו על הבת-קיסר ועל החתן שהוא הבן-מלך והכל כדי להפריד ח"ו הקשר שביניהם. והיא בגודל חכמתה וצדקתה עברה על הכל והתנהגה עם כל א' כפי בחינתו. כי הגזלנים והרוצחים הרגה לגמרי והכל בחכמה גדולה כמבואר בפנים ונמלטה מבן הסוחר ומהמלך ועי"ז עברו עליהם יסורים גדולים כי נתגרשו ממקומם. ואיך שהמיתה מרחוק ע"י הזכוכית השורף את הקרח שהוא בן המלך הזקן (ומסתמא הי' מבחי' המלכות דסט"א כמובן) ושרפה את המוח שלו עד שנפל עי"ז למימי הים. ועי"ז נתגלגל הדבר עד שנתקבצו כולם ואז החזירה להמלך את

הבנות-שרים ושב למדינתו ומלכותו. ולבן-הסוחר החזירה הספינה שלו עם הסחורה עם ריוח עשירות הרבה בכפלי כפלים ממה שהי' כי כבר הי' שם גם כל העשירות המופלג מאד שלקחה מן הגזלנים. ולהבן-מלך שהוא החתן שלה באמת אמרה נלכה ונסעה ושבו לביתם וכו'. ובודאי יש בכל ענין וענין ובכל דיבור ודיבור מסיפורי מעשו"ת אלו ראזין גדולים ועילאין. והכל נוגע בסוד עולם התיקון וקיבוץ גליות לא"י והתגלות קדושת א"י ע"י מלך המשיח ובנין ערי יהודה וישראל בבנין עולם. (יה"ר שנזכה):

סימן ג'-מעשה מחכם וכו'

מבואר בפנים כי הדברים סתומים וחתומים לבד מהרמזים שגילה רבינו זצ"ל בעצמו. ואעפ"כ מבואר שמדבר מסוד עולם התיקון וביטול הקליפות והסטרא אחרא בבחי' ואת הרוח הטומאה אעביר מן הארץ. ומענין האילן הנפלא שכל ענף ופרי ועלין שלו יש להם סגולה מיוחדת זה מסוגל לבנים וזה לרפואה וכו'. ואח"כ מרמז שיש אילן שאם הי' מושקה לא הי' נשאר מן השדים כלום. ואיך שנהי' רעידת אדמה ונשקה האילן כולו ולא נשאר מהם כלל ונעשו כלא היו. (ועי' יחזקאל מ"ז) והנה מים יוצאים מתחת מפתן הבית וגו' והנה אל שפת הנחל עץ רב מאד מ זה ומזה וגו' ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל לא יבול עלהו ולא יתום פריו לחדשיו יבכר כי מימיו מן המקדש המה יוצאים והי' פריו למאכל ועלהו לתרופה. עי' רש"י שכתב פירש ז"ל להתיר פה אלמים ופה עקרות ומשמעו לשון רפואה וכו' שזה בחי' האילן הנ"ל. ואם האילן הזה הוא עצמו זה האילן שאם הי' מושקה לא הי' נשאר מן השדים כלום כמובן לכאורה בפנים. א"כ מה שהשמש קובלת לפני הירח אודות זה האילן שהיא זורחת עליו ומייבשת אותו. וכן מה שהירח השיבה לה באשר שהיא דואגת דאגת אחרים. אבל היא דואגת דאגת וצער עצמה באשר שהשדים יונקים מרגליה ולפיכך אין לה כח ברגליה וכו'. ובאמת אם הי' נשקה זה האילן לא הי' נשאר מהם כלל וממילא היתה תרופה גם להלבנה על צערה. נמצא שבסוד עולם התיקון יתתקן הכל כנ"ל. ואפשר שזה ענין ובתורתו יהגה יומם ולילה בחי' חיבור יום ולילה בתורה בחי' המקום שהיום והלילה מתקבצים יחד המבואר בפנים והי' כעץ שתול על פלגי מים בחי' האילן הנ"ל. וזה שהזהיר השי"ת ליהושע בתחלת כניסתו לא"י לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה. ובמלחמת גבעון אמר שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון וגו'. וכל זה צריכים לבאר עוד. וזה בחי' שמש ירח עמד זבולה וגו' עי' רש"י (חבקוק ג'). וזה בחי' הר ציון ירכתי צפון וגו' כי הנה המלכים נועדו וגו' הם בחי' השמש והירח שנאמר בהם ולמשול ביום ובלילה וכו' וכמובן גם בזוה"ק. וע"כ שם עיקר עיבור השנים וקידוש החודש:

סימן ד'-מעשה נסים

עחחם שם בהרמזים שאח"כ מובא הפסוק ואשני נסכתי מלכי על ציון הר קדשי וגו' כי שם כלולים כל חלקי העולם וכו'. ושם עישקר תיקון העצה דקדושה. ועי' גם לקמן בסי' ו' בהרמזים מענין חזה ציון קרית מועדינו וגו'. וזה בחי' כי הנה האבן וגו' על אבן א' שבעה עינים וגו' עי' רש"י (זכרי' ג') כי שם כלליות כל השבעה אקלימים וכמובן גם בדברי רז"ל (ועי' שער החצר מ"א ס"ה). ושם מקריבים על אש המזבח קרבנות שרובם הם רק משור ושה כי עזים הם ג"כ בכלל שה כמו שאמרו רז"ל וכמו שפירש"י בפ' בא על הפסוק מן הכשבים או מן העזים וכו'. ועי"ז נתכפרין העונות וניצולין מאש הגיהנם וכיוצא וכמו שאמרו רז"ל (במ"ר פקודי פ' נ"א):

סימן ה'-מעשה במלך שלא היה לו בנים

המעשה הזאת אומרים שהי' משמעות מדברי רביז"ל שיש בה סוד שם מ"ב וכו' כמובואר במקום אחר. ועי' זוהר חדש (סוף פ' כי תבא) בלקוטים ובגין דא לא עאלו ישראל לארעא עד דנטלו תלתין־מטלנין אחרנין ואשתלם רזא דשמא דמ"ב וכו' עי"ש. גם מה שמבואר כאן מהבן מלך שנעשה מצורע ואח"כ נתרפא ונתייבש הצרעת ונקלף כל העור ממנו ואז נתגלה ונראה שהוא כולו מאבנים טובות והיו לו כל הסגולות של כל האבנים טובות. מצינו כעין זה לענין ירושת א"י. כמו שאמרו רז"ל על פסוק כי תבאו אל ארץ כנען ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם וכמו שפירש רש"י שם שעי"ז מצאו ישראל מטמוניות של זהב שהטמינו האמוריים בקירות בתיהם. ועי' במ"ר שדרשו רז"ל פסוק זה על חורבן בית המקדש. וסיים שם ולקחו אבנים אחרות כמ"ש הנני יסד בציון אבן אבן בוחן פינת יקרת וגו'. ושם הי' האבן שתיה שבו נכללו כל הי"ב אבני יעקב שהם בחי' הי"ב שבטים שהי' סגולות כל האבנים טובות. שזה בחי' י"ב אבני החושן כמובא ודרשו רז"ל (ב"ר פ' ט"ז) שם הבדולח ואבן השוהם לענין א"י:

סימן ו'-מעשה במלך וחכם

בארץ ישראל היו גבורים גדולים כמפורש בכמה מקראות ובדברי רז"ל וכתיב הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה וגו'. גם כתיב כי הוא על ימים יסדה וגו' וכתיב ירושלים הרים סביב לה וגו'. גם שם עיקר האמת כנ"ל כמה פעמים. גם שם עיקר הענוה כמ"ש וענוים יירשו ארץ וגו'. גם קדושת א"י היא בבחי' המלך שהתמונה שלו לא נמצאה אצל שום מלך כי הוא נסתר מבני אדם וכו' והוא רחוק מבני מדינתו. כמובן בזוה"ק (פ' לך ע"ח) לענין אברהם אבינו שהשיג כל סטרי דישובי עלמא וידע חילין די ממנן עלייהו וכד מטי לגו נקודה דאמצעיתא דישובא (בחי' קדושת א"י) תקיל בתקלי' וכו' וחמי דהא

חילא עילאה דעלה לית ליה שיעורא עמוק וסתים וכו' תקיפי דעמיקין ולא יכיל למיקום ביה וכו' עי"ש. גם בהרמזים שבסוף המעשה מובא הפסוק חזה ציון קרית מועדנו:

סימן ז'-מעשה במלך שכבש וכו'

עיין במדרש שוחר טוב (משלי ל') שממית בידים תתפש זו מלכות וכו' ו היא בהיכלי מלך שהחריבה מקדשו של מלך מלכי המלכים הקב"ה. ושם שממית וגו' זה עמלק וכו'. וממילא מובן כי הזבוב הם בחי' החלושי כח שבישראל שקליפת עשו ועמלק רודפת אחריהם רק שהדף שכתוב בו נימוסי ישראל שהיא התורה הק' מגינה עליהם כמאמרם ז"ל כל זמן שהקול קול יעקב וכו'. ואמרו על עזבם את תורתי לואי אותי עזבו ותורתי שמרו וכו'. ועיין בהרמזים שבסוף המעשה מובא שם ענין ד' מה רבו צרי וגו' שמכוון גם לענין צרת כלל ישראל וגלותם וכו'. ושם ויעננו מהר קדשו סלה. ודרשו רז"ל בשעה שהי' מקדשך בנוי היית עונה את תפלתינו ואף עכשיו הוא הר שנאמר ויעננו מהר קדשו סלה:

סימן ח'-מעשה ברב וכו'

עיקר שלימות התורה ותפלה וכל עבודת ד' הוא בא"י כנ"ל כמ"פ. כי א"י נקראת ארץ החיים כי שם העבודה עם חיות דקדושה בחי' החכמה תחי'. כי שם בחי' מוחין דגדלות בחי' המאור הגדול. וזה בחי' והי' כי יביאך וגו' אל הארץ וגו' לתת לך ערים גדולות וטובות וגו'. וכן בפ' עקב שמע ישראל אתה עובר וגו' ערים גדולות וגו'. ואמרז"ל עד הנהר הגדול נהר פרת מפני שנזכר עם א"י קראו גדול וכו'. אך א"י היא א' מג' דברים שנתנו ע"י יסורים ועיקר היסורין הוא ע"י המונעים הרשעים מוציאי דברת הארץ כמבואר במאמר ט' תיקונין לקו"מ קמא ס' כ'. כי זה בחי' כל המניעו שעברו על בן הרב. כי הצדיק הוא בחי' א' עם קדושת א"י בבחי' צדיקים יירשו ארץ וכמו שכתוב והארץ לעולם עומדת ופירש"י כל צדיקי ישראל נקראים ארץ כמ"ש ואתם תהיו לי ארץ חפץ. וזה בחי' ואת הבית הגדול ודרשו רז"ל בית שמגדילין בו תורה ותפלה שמגדילים דייקא. כי שם התורה והתפלה בבחי' מוחין דגדלות. וע"כ שם העבודה בשלימות בלי שום חסרון כמו שכ' לא תחסר כל בה בבחי' דעת קנית מה חסרת. וזה שמובא בזוה"ק שלימו לא אשתכח אלא בארעה קדישא:

סימן ט'-מעשה מחכם ותם

ארץ ישראל היא בחי' תמימות כמו שכתוב כי ישרים ישכנו ארץ ותמימים יותרו בה. ואברהם אבינו ע"ה שהי' הראשון לירושת א"י נאמר בו התהלך לפני והיה תמים. וכן יעקב אבינו ע"ה שהי' העיקר לירושת א"י כמו שכתוב ויעמידה ליעקב לחוק וגו' לך אתן את ארץ כנען נאמר בו ויעקב איש תם. וכלל כנסת ישראל נקראת יונתי תמתי. וכתיב

בפ' שופטים כי אתה בא אל הארץ וגו' תמים תהי' עם ד' אלקיך. ומחמת התמימות זוכין שם למדת ההסתפקות באכילה ושתיה ומלבושים שזה בחי' ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם (היינו שלא מחמת עניות אוכלים בה לחם לבד. רק שבהלחם טועמין בו כל מיני מטעמים) לא תחסר כל בה (היינו גם מלבושים וכיוצא. כי מלבוש אחד יספיק להם לכל וכמובא גם בס' שער החצר שפסוק זה מכוון אל מדת ההסתפקות) ושם זוכין להיות בשמחה וחדוה תמיד כנ"ל כמה פעמים. ולהתענג בעבודת ד' בכל מה שעושה בעבודת ד' כל אחד כפי בחינתו. שזה בחי' שכן ארץ ורעה אמונה והתענג על ד' וגו' וכתיב וענוים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום. והנה באמת שם עיקר שלימות החכמה כי אין חכמה כחכמת א"י ואעפ"כ מתנהגין בתמימות. כי באמת זה בבעצמו עיקר החכמה לילך בתמימות וכמבואר במ"א. ועי"ז זוכין לכל טוב כמ"ש לא ימנע טוב להולכים בתמים וכתיב ותמימים ינחלו טוב. ושם זוכים לאמונה שלימה להאמין במלכו של עולם אע"פ שהוא סתום ונעלם מאד ולית מחשבה תפיסא ביה כלל אעפ"כ הכל מתנהג על ידו ית' ובהשגחתו הפרטיית גם על השפלים. בפרט בא"י אשר הוא ית' דורש אותה תמיד עיני ד' אלקיך בה וגו'. שזה בחי' כל הדר בא"י דומה כמי שי לו אלוה מה שאינו כן בחוץ לארץ שהיא תחת יד הע' שרים אע"פ שכולם תחת ממשלתו ית' אעפ"כ יכולין לטעות ח"ו ולכפור ח"ו בהשגחת מלכו של עולם ית' וכאילו יש להשרים בעצמם איזה כח וממשלה. שזה בחי' וקמת ועלית וגו' לא תסור וגו'. שזה בחי' מה שצריכים להאמין שיש צדיקים גמורים שיודעים להשתמש בשמות הק' בקדושה גדולה בעת ההכרח ולבטל עי"ז כל כח הסטרין אחרנין והקליפות רח"ל. כי הגם שהאמת הוא שצריכים להאמין רק בהאמונה הק' ושאין כח לשום דבר שבעולם נגד רצונו ית' כי אין עוד מלבדו כתיב. אעפ"כ צריכין לידע ולהאמין כי יש גם סטרין אחרנין רח"ל שאין נראים ג"כ לרוב בני אדם ואינם מושגיסע"פ השכל האנושי. ואעפ"כ יש כמה פעולות בעולם שעושים הרשים והמכשפים ע"פ שמות הטומאה. שזה בחינת מה שאמרו רז"ל למה נקרא שמם מכשפים וכו'. והסנהדרין היו צריכים למוד גם מעשה כשפים בכדי להבין ולהורות. ושם בא"י זוכין לידע ולהבדיל בין האור ובין החושך היינו בין המעשים והפעולות שנעשין ע"י שמות הטומאה והכשפים וכיוצא שהם בחי' חושך ממש. ובין המעשים והפעולות שנעשים ע"י תפלות הצדיקי אמת שיודעים לכוון בשמות הקדו' וכיוצא בזה בקדושה גדולה. וכמבואר בלקו"מ קמא סי' רל"ד. ועיקר השמוש בשמות הק' בקדושה הוא בא"י כמ"ש בכל מקום אשר אזכיר את שמי וגו'. ובאמת אלו הכפירות של החכמים להרע שכופרין בכל בהמלך והבעל-שם ולהבדיל גם בהרוחות רעות רח"ל

שהם הסטרין אחרינין. כל זה נמשך מהסטרין אחרנין בעצמם כי רק הם מעקמין את לבם כ"כ עד שיכפרו בכל ולבסוף הם בעצמם נוקמין בהם בבחי' תמותת רשע רעה עד שמשליכין אותם לרפש וטיט ממש ומענים אותם בענוים קשים. וגם שם מעקמין את לבם כ"כ עד שאינם חוזרים עדיין מדעתם הרעה. בבחי' רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרים בתשובה. ואין להם תקנה רק ע"י צדיקי אמת בחי' הבע"ש המבוב"פ כי רק הוא יכול להוציאם מהרפש והטיט ולבטל כל אלו הסט"א הנ"ל בביטול גמור כעפרא בעלמא. ואז חוזרים גם החכמים הנ"ל ומודים ושבים אל האמת:

סימן י'-מעשה מבערגיר

מבואר בהרמזים שבסוף המעשה שמדבר מסוד הגאולה וכו'. והנה יש לומר שכלל ישראל הם ג"כ בבחי' בן הבערגיר כי האבות נקראים הרים כמו שדרשו רז"ל מדלג על ההרים בזכות אבות וכו'. וכתיב שמעו הרים וגו' אילין אבהן וא"י בכלל ובפרט ירושלים נקראים הר ד' וכתיב ירושלים הרים סביב לה וכתיב לד' הארץ ומלואה וגו' כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה מי יעלה בהר ד'. ואמרו רז"ל שא"י יושבת על שבעה ימים ועל נהרות וכו' בחי' במימות המבואר בפנים. ומצינו בשבח א"י כל המימות הנ"ל כמו שכתוב בורות חצובים וגו' וכתיב ארץ נחלי מים עינות ותהומות וגו' וכתיב ישם מדבר לאגם מים (עי' תרגום) וכתיב כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה ואמרו רז"ל (שבת ק"ט) כל המים דינם כמקוה שנא' ולמקוה המים קרא ימים וגו'. והשי"ת התקשר עם אבותינו ועמנו בקשר אמתי והבטיח לנו שיהי' הקשר אמיץ וחזק לעולם ועד ושלא להחליף אותנו באומה אחרת ומסר לנו סימנים קדושים איך להחזיק הקשר הזה גם בימי ענינו וגליותינו עד אשר בעתה אחישנה. והנה המקטריגים גוברים כל כך רח"ל עד אשר בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו ממש ח"ו. וחסדי ד' כי לא תמנו לגמרי ח"ו רק נתחלף לנו על הגלויות ושיעבוד מלכיות. והסט"א אורבת בכל עת לנתק ח"ו הקשר הק' שבין השי"ת ועמנו ולפעמים מתגברת כ"כ עד שנכנס איזה יאוש קצת גם בלב ישראל מחמת אריכת הגליות וכו'. עד שעי"ז כמעט שאנחנו בעצמינו מוסרים הסימנים הק' לאחרים ח"ו. אך ואתה מרום לעולם ד' ולעולם ידו על העליונה וסוף כל סוף יגמור השי"ת את שלו וכל הירידות יתהפכו לעליות גדולות עד אשר יתוקן הכל כמבואר בפנים:

סימן י"א-מעשה מבן מלך ובן שפחה שנחלפו

מבואר בלקוטי הלכות הלכ' ברכות השחר שמה שנעשה מיום שנברא העולם מה שבא הנחש ופיתה לחוה ומה שהרג קין את הבל ונמרוד השליך את אברהם לכבשן האש

וישמעאל רצה להרוג את יצחק ועשו רצה להרוג את יעקב וכו' וכו' הכל בסוד החילופים הנ"ל. וממילא מובן שזה ג"כ סוד מה שהיתה א"י תחלה ביד כנען. וכן מה שבעוה"ר חרבה א"י אח"כ וגלו ישרלא מתוכה לבין העכו"ם. בפרט כפעי המבואר לעיל בשם במגלה עמוקות שכשישראל בא"י הם בבחי' בנים ובחו"ל הם בבחי' עבדים וכו'. היינו שגם בקדושה הם עצמם רק בבחי' עבד דקדושה שאין לו רשו"ת לחפש בגנזייא דמלכא לבד ממה שבגשמיות הם תחת רשו"ת וממשלת העבד דסט"א בחי' עבדים משלו בנו וגו'. עד שעי"ז נופלים בדעתם ומתייאשים ח"ו ממעלת קדושתם עד שיש שבאים עי"ז למה שבאים בבחי' ויתערבו בגוים וגו'. וכמבואר בפנים גם לענין הבן מלך שעי"ז שנתגרש ממקומו וכו' בא למה שבא רח"ל. אך אעפ"כ ואתה מרום לעולם ד' כי סוף כל סוף יתתקן הכל כמב"פ. גם מבואר לעיל שא"י היא מבחי' הג"ע. וכן מבואר בדברי רז"ל שמה שגלו ישראל מא"י היא בבחי' אחת עם מה שנתגרש אדם הראשון מג"ע. ועיקר התיקון הוא ע"י שבת שהיא בחי' מלך שהי' שלום בימיו. וע"כ אמרו חז"ל לא חרבה ירושלים אלא על שחללו בה את השבת. וכן אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין (ועי' במפרשים טעם ל שתי שבתות דייקא וכו') וע' זוהר (תרומה קל"ח) מבואר מענין השירה שאמרו פרות הבשן בעת שנשאו הארון לבית שמש ומענין ששבת היא בחי' מלך שהשלום שלו וכו' ומענין שיש שני בחינת שבת וכו'. ואפשר שזה סוד השתי שבתות שאמרו רז"ל. גם ירושלים היא בחי' כסא ד' כמו שכתוב בעת ההוא יקראו לירושלים כסא ד' וגו'. בפרט הבית המקדש שנאמר עליו כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו. ושם עיקר כל תיקונהא דשכיתא בחי' מטה שולחן כסא מנורה וכמבואר בזוה"ק. ושם עיקר שלימות הניגון והשיר הנפלא בחי' השיר שהיו הלוים אומרים בביהמ"ק. ושם עיקר סוד העיבור וקידוש החודש שזה בחי' חדתותי דסיהרא. ושם עיקר תיקון המלכות ועלייתה למקומה ושורשה בבחי' ימלוך ד' לעולם אלקיך ציון וגו' ונאמר ועלו מושיעים בהר ציון וגו' והיתה לד' המלוכה ונאמר כי מלך ד' צבאות בהר ציון ובירושלים וגו'. ונאמר ועבדי דוד מל עליהם ונאמר ובקשו את ד' אלקיהם ואת דוד מלכם:

סימן י"ב-מעשה מהבעל תפלה

עיין בהרמזים שבסוף המעשה נאום ד' אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים. גם עני שורש כל הסברות של כל הכתות המבואר בפנים שנתתקנו אח"כ ע"י המלך עם אנשיו. כי בקדושה יש לכל סברה של כל כתב וכתה שורש גדול וכמבואר בלקוטי הלכות הל' תפלה כל זה מצאנו בקדושת א"י וירושלים וכו'. כי אמרו רז"ל עשר קדושו"ת קדשה א"י והם כנגד בחי' העשר מדות עשרה דברים של בחי' עולם התיקון. הכת שאמרו שעיקר

התכלית הוא הכבוד נתתקנו אח"כ ע"י המלך הזקן עצמו שמצאוהו יושב בשדה מוכתר בכתר והוטב בעיניהם כי הוא מכובד גדול. זה נמשך כי בשרשו הכבוד הוא באמת דבר גדול וכל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו וכל העשרה מאמרות היו רק בשביל התגלות כבודו ית'. ועיקר התגלות כבודו ית' הוא בא"י. בבחי' מלא כל הארץ כבודו ובירושלים נאמר נכבדות מדובר בך וגו'. והעיקר הוא בבית המקדש שנאמר וכבוד ד' מלא את הבית ונאמר ובהיכלו כולו אומר כבוד ונאמר שאו שערים ראשיכם וגו' ויבא מלך הכבוד וגו' ונא' כי בנה ד' ציון נראה בכבודו וזה כי מלך ד' צבאות בהר ציון ובירושלים ונגד זקניו כבוד ונאמר לשכון כבוד בארצנו. ובאמת אפי' בשעת הגליות והחורבן אעפ"כ הכבוד דקדושה במקומו עומד בחי' ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ואמרו רז"ל כי עתה תצאי מקריה ושכנת בשדה ושכנתי כתיב אע"פ שאתם גולים בשדה שכינתי לא זזה מכם וכו'. וכתיב ציון שדה תחרש וגו' ואמרו רז"ל מעולם לא זזה שכינה משם וכו' שזה בחי' מה שמצאוהו להמלך הזקן יושב בשדה מוכתר בכתר וכו' שזה בחינת מה שאמרו ז"ל והשימותי את מקדשיכם אף כשהם שוממין קדושתם עליהם וכו'. ומחמת שהכבוד הוא דבר גדול כל כך ע"כ צריכים ליזהר מאד שלא להיות רודף אחר הכבוד שלא להשתמש בשרביטו של מלך ח"ו. רק אדרבא למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום ואז דייקא זוכה לכבוד דקדושה באמת בבחי' כי מכבדי אכבד וכמואר במ"א. הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא רציחה וכו' ואח"כ זכו לקבל את המלכה למלך עליהם על שמצאו אותה יושבת בים של דם שנעשה מן הדמעות שלה. זה נמשך בשרשו ממדת הדין והגבורה דקדושה בחי' ד' מיתות בי"ד שהיו נוהגין בא"י ואצל שבט לוי נאמר האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו וגו'. ואמרו רז"ל בזוה"ק (בראשית קנ"א) ירושלים דינא היא ועל דינא קיימא וכו'. וזה בחינת המלכה בחינת דינא דמלכותא דינא. וזה שכתוב (ישעי' א') צדק ילין בה (בחי' צדק מלכוא קדישא) ועתה מרצחים היינו כנ"ל. וע"כ באמת המלכות דקדושה היא בחי' תכלת דאכלי כולא ושצי כולא שעושה קץ ותכלית וכליה מכל הרשעים וכו' שצריכים לנקום בהם ולבער הרע מקרב הארץ כמובא במאמר לשמש בלקו"מ קמא סי' מ"ט. וזה בחינת ארץ אוכלת יושביה כמובא (בשער החצר סי' ע"א). ואעפ"כ אמרו רז"ל (סנהדרין מ"ו) אם כך המקום מצטער על דמם של צדיקים וכו'. ונאמר קול ברמה נשמע וכו' רחל מבכה על בניה וגו'. שזה בחינת הדמעות שבכתה המלכה על אבידת המלך וכו' ואנשיו עד שנעשה ים של דם כנ"ל. הכת שאמרו שראוי להמליך את מי שיש לו שפע מזונות הרבה וניזון רק ממזונות דקים וכו'. וזכו אח"כ לקבל עליהם למלך את התינוק שהי' יושב בים של חלב שהוא בן הבת מלכה.

זה נמשך ממה שבאמת צריך האדם לדקדק באכילתו שלא יהי' מאכל גס המבלבל את המוח כי המוח הוא כפי המזון כמבואר בלקו"מ קמא סי' ס"א מאמר חדי ר' שמעון. וגם שלא תהי' אכילתו בבחי' מאכל בהמה כמו שאמר עשו הלעיטני נא וגו' וכמו שדרשו רז"ל. רק שיהי' המאכל בבחינת מאכל אדם בבחינת צדיק אוכל לשובע נפשו אוכל קימעא ומתברך במעיו שזה בחי' ואכלתם לחמכם לשובע וגו' שנאמר בברכת א"י. כי שם האכילה בקדושה בבחי' אכילת מן וכנ"ל וכמובא בשער החצר. ושם בחינת ההסתפקות בעניני האכילה כמו שכתוב אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וגו' וכמובא.וזה בחינת (משלי כ"ז) ודי חלב עזים ללחמך ללחם ביתך וגו' ואמרו רז"ל למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם את בני ביתו בשר ויין וכו' אך אע"פ שמזונות א"י הם מזונות דקים ורוחנים ביותר מחמת שנפשפעת ע"י הקב"ה בעצמו כמו שאמרו רז"ל אעפ"כ נאמר ה חיתך ישבו בה (עי' מצודת דוד תהלים ס"ח) ודרשו רז"ל (עירובין נ"ד) אם משים אדם עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ואמרי לה שמסרחת ואוכלת תלמודו מתקים בידו וכו'. וזה תכין בטובתך לעני אלקים היפוך מדעת הכת הנ"ל שבחרו להם תחלה איש עשיר למלך מחמת שמדקדק הרבה במזונותיו שלא להיות ניזון ממאכלי שאר בני אדם וכו'. כי זה היפוך ממש מדרכה של תורשה שאמרו רז"ל פת במלח תאכל וכו'. הכת שאמרה שיפת תואר ראוי' למלוך מחמת שעי"ז נתרבה ישוב העולם כמו שכ' לא תהו בראה לשבת יצרה. והעיקר הוא שיהי' העולם מיושב מבני אדם בעלי אמונה שלימה ודעת אמתי כמבואר במקום אחר. שזה בחינת גודל המצוה שיתרבה ישוב א"י כמו שאמרו רז"ל. ושם עיקר היופי דקדושה כמש"כ מציון מכלל יופי וכתיב יפה נוף וגו' וכמ"ש כלילת יופי וגו' ואמרו רז"ל עשרה קבין יופי ירדה לעולם תשעה נטלה ירושלים וכו'. וכלל קדושת א"י הוא בבחינת רחל כידוע שזה בחי' ורחל היתה יפת תואר וגו' בחינת עולמיתא שפירתא וכו' כידוע. והיופי דקדושה נמשך מבחינת ואור פניך כי רציתם שזה בחי' הדרת פנים שתלוי העיקר בשמירת הברית וביטול תאוה זאת. כמש"כ עוז והדר לפניו עוז וחדוה במקומו. כמובן במאמר רציצא לקו"מ קמא סי' כ"ז. וזה שכ' אל תחמוד יפיה בלבבך וגו' ותבטחי ביפיך וגו' ותתעבי את יפיך וגו' ונאמר שקר החן והבל היופי אשה יראת ד' היא תתהלל בחי' קדושת א"י שהיא בחי' אשה יראת ד' כנ"ל כמ"פ. והוא בחי' הבת מלכה שמלכה אח"כ על הכת הנ"ל. הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא הדיבור וכו'. זה נמשך ממשה שבקדושה בודאי הדיבור יקר מאד כי הצדיקים הם גבורי כח עושי דברו שעושים ומנהיגים עם הדיבור כרצונם כמבואר בלקו"מ תנינא סי' ס' מאמר ימי חנוכה. ויש להצדיקים כח לברוא עולמות בדיבורם כמו שאמרו רז"ל וכמובא

בזוה"ק מה אנא עבדי שמיא וארעא במילולי וכו'. ועיקר שלימות הדיבור הוא בחי' הדיבור של לשון הקודש. כמבואר במאמר הנ"ל ובמאמר תפלה לחבקוק בלקו"מ קמא סי' י"ט. ועיקר שלימות הדיבור של לשה"ק הוא בא"י כנ"ל כמ"פ. אך הכת הנ"ל נתעו כאשר נתעו ונתתקנו אח"כ ע"י שקבלו עליהם למלך את המליץ הנפלא של המלך שהי' יכול לדבר ולהמליץ בשירות ותשבחות נפלאים להמלך שזה עיקר שלימות הדיבור הכת שאמרו שעיקר התכליטת הוא שמחה וכו'. זה נמשך ממה שבקדושה באמת עיקר השלמות הוא לעבוד את ד' בשמחה תמידיית כמש"כ תחת אשר לא עבדת וגו' בשמחה וגו'. וכמובא בשם האריז"ל וכמבואר הרבה מזה בדברי רבינו ז"ל ובספרי לקוטי הלכות. והשמחה דקדושה היא מקושרת וכלולה עם אהבה דקדושה כמו שכ' ויעלצו בך אוהבי שמך. ועיקר שלימות השמחה הוא בא"י בפרט בירושלים. כמש"כ שון ושמחה ימצא בה וגו' וכתיב ישמח הר ציון תגלנה בנות יהודה וכתיב ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם ועוד פסוקים רבים כאלו וכנ"ל כמה פעמים. אך הכת הנ"ל נתעו בזה לשמחה של הוללות ושכרות רח"ל ונתתקנו אח"כ ע"י שמלך עליהם האוהב נאמן של המליץ. כי זה עיקר השמחה לשמוח בשמחה של מצוה ולעבוד את ד' בשמחה בפרט מי שזכה לישב בא"י צריך לשמוח מאד בקדושת א"י ואע"פ שעכשיו היא בחורבנה בעוה"ר צריכים לקבל בשמחה את התנחומין שהקב"ה מנחם אותנו ע"י נביאיו וצדיקיו הק' ולהאמין בעם באמת ולצפות לישועה בכל עת עד שנזכה לראות באמת בשמחתה גם עכשיו צריכים להמשיך על עצמו בכל עת שמחה מבחי' השמחה שלעתיד. כי עיקר התכלית הוא חכמה. זה נמשך ממה שבקדושה בודאי החכמה יקרה מאד וכמבואר בפסוקים רבים. אך הם נתעו עי"ז לחכמות חיצוניות ואפיקורסות רח"ל. ובאמת עיקר שלימות החכמה היא החכמה דקדושה שמיוסדת על יסוד התורה והאמונה הק' שזה בחי' שלימות החכמה שבארץ ישראל. כמו שאמרו רז"ל (קידושין מ"ט) עשרה קבין חכמה ירדו לעולם תשעה נטלה א"י וכו'. ופירש"י חכמה תורה וד"א. (ועי' בלקו"מ תנינא סי' ע"ח מענין תורה ודרך ארץ שיש לזה שייכות עם א"י וכבר נתבאר לעיל). ואמרו רז"ל אין חכמה כחכמת א"י ואין תורה כתורת א"י. וגם הכת הנ"ל נתתקנו אח"כ ע"י החכם של המלך. הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא להשגיח לגדל האיברים ע"י אכילה ושתיה וכו'. זה נמשך ממה שבקדושה אכילת הצדיקים ועובדי ד' בודאי יקרה מאד והוא בבחי' קרבנות ממש. ואמרו רז"ל אצל יצחק אם לקרבנך המציא לך הקב"ה למאכלך על א' כמה וכמה. וכן גידול האברים בקדושה הוא בודאי ג"כ דבר גדול והסנהדרין היו צריכין להיות בעלי קומה ומשה רבינו ע"ה היתה קומתו עשר אמות וכן אצל אברהם

אבינו נאמר האדם הגדול בענקים והפליגו רז"ל בגודל קומתו. וכן על יעקב אבינו אמרו שהיו שתי ידיו כשתי עמודי שיש. וכן בשאול נאמר משכמו ומעלה גבוה מכל העם. וכן הפליגו רז"ל על כמה גדולי שיראל בגודל גובה קומתם ובגודל כחם וגבורתם. כי בקדושה היא בודאי דבר גדול ואמרו רז"ל אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר. ועיקר שלימות הגבורה דקדושה הוא בארץ ישראל כמבואר בדברי רז"ל מגודל גבורתם. וכן שם שלימות האכילה דקדושה כנ"ל כמה פעמים. וגם הכת הנ"ל נתתקנו אח"כ ע"י הגבור של המלך. הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא עשירות זה נמשך ממה שבקדושה בודאי העשירות יקר מאד וכמו שאמר ז"ל רבי מכבד עשירים. כי יש בכסף וזהב דקדושה גוונין עילאין וכמבואר בדברי רבינו ז"ל הרבה מזה. אך הכת הנ"ל נתעו בזה מאד ע"י תאוה ממון עד שבאו לע"ז ממש רח"ל. כמבואר בלקו"מ קמא סי' כ"ג שתאות ממון היא בחי' ע"ז ממש וכלולה מכל הע"ז של כל השבעים אומות. וע"כ עיקר שלימות העשירות דקדושה היא בא"י ששם זוכים לביטול תאות ממון כנ"ל כמ"פ. ושם עיקר שלימות הצדקה בחי' וצדקה בכרמל תשב שעי"ז זוכין לשבר תאות ממון כמבואר בלקו"מ קמא בסי' כ"ג הנ"ל. וגם הכת הנ"ל נתתקנו אח"כ ע"י הממנוה על האוצרות שהי' אצל המלך. אך עיקר התיקון של כל הכתות הנ"ל הי' ע"י הבעל תפלה שזכה למלוך על הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא רק לעסוק בתפלה ושירות ותשבחות להשי"ת ולהיות ענו ושפל ברך וכו' וכן כל מה שזכו למצוא ולקבץ את כל הקיבוץ הק' של המלך ואנשיו הכל הי' בזכות הבעל-תפלה הכשר ובזכות תפלותיו הק' וכמבואר בפנים. כי התפלה כלולה מכל הבחינות הנ"ל בקדושה כי היא בחי' כבוד בחינת שימו כבוד תהלתו כמבואר בלקו"מ קמא סי' ב' במאמר אמור אל הכהנים. וכמש"כ יקראני ביום צרה אחלצך ותכבדני וכתיב יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו. וכן אע"פ שעיקר התפלה היא רחמים ותחנוני אעפ"כ היא כלולה ג"כ ממד' הדין שזה בחי' מה שלפעמי' צריכין להתפלל תפלה בבחי' דין בחי' ויפלל שעשה פלילות עם קונו וכמבואר בלקו"ת סי' ח' מאמר תקעו תוכחה. ועי' בלקו"מ קמא סי' פ' מאמר ד' עוז לעמו יתן שהתפלה צריכה להיות במסירת נפש שהיא בחי' גבורה מדת הדין. וכן עיקר מפלת העכו"ם בבחי' דאכלי כולא ושצי כולא הנ"ל הוא ע"י תפלה. וכן ע"י תפלה בשלימות נתבטל הרג ואבדון מן העולם כמובן במאמר מחאת כפים לקו"מ קמא סי' מ"ד. ונתבטל הכעס כמובן בספר המדות אות התבודדות. וכן התפלה היא בחי' מזון דק ורוחני כמש"כ כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי. וכן התפלה היא בחי' אשה יראת ד' שהיא היפוך בחי' הבל היופי. גם ע"י תפלה זוכים לבנים כמו שכתוב ויעתר יצחק וגו' ויעתר לו ד'. וכן

התפלה היא בחי' שלימות הדבור בחי' ד' שפתי תפתח וגו' וכתיב בורא ניב שפתים וגו' ודרשו רז"ל אם תפלתו שגורה בפיו. גסע"י תפלה בשלימות זוכים לשמחה כמבואר בלקו"מ קמא סי' ה' מ אמר בחצוצרות ובסי' כ"ב מאמר חותם בתוך חותם. וכן עיקר שלימות התפלה הוא כשהיא בשמחה כמבואר במ"א וכמו שאמרו רז"ל (ברכות ל"א) אין עומדין להתפלל וכו' אלא מתוך שמחה של מצוה. גם עיקר מעין החכמה יוצא מבחי' תפלה כמבואר בלקו"מ קמא סי' ח' מאמר ראיתי מנורת זהב גם ע"י שלימות התפלה נתגדלין האיברים ונתדשנין העצמות. בבחי' ושמועה טובה תדשן עצם כמבואר בלקו"מ ק' סי'נ' מאמר הצילה מחרב. גם התפלה היא בחי' הממונה על האוצרות בחי' עשירות דקדושה כי כל ההשפעות טובות נמשכין רק ע"י ישראל. גם ע"י תפלה בשלימות זוכין לשלימות התפלה בכל פעם ביותר. כי יש שלימות למעלה משלימות בענין התפלה. וצריכין לזכות לתפלה שלימה כזאת עד שתהי' התפלה אחדות א' עמו ית' בבחי' הוא תהלתך והוא אלקיך. כמבואר בסי' י"ט לקות"נ וכמבואר עוד מ ענין שלימות התפלה בלקוט"מ סי' כ"ב מאמר חותם בתוך וחותם הנ"ל. ועיקר שלימותהתפלה הוא בא"י כנ"ל כמ"פ. נמצא שכל העשרה דברים הנ"ל שהם בקדושתן העליונה בחי' עולם התיקון הכל כלול בקדושת ארץ ישראל. ושם קדושת בחי' המאכלים שעל ידם ממאסים בממון כמבואר בהרמזים שזה בחינת אשר אור לו בציון וגו' וכנ"ל. ועי' בלקוטי הלכות הל' תפלה הנ"ל. (ועי' בבא בתרקא קכ"ב אי לימא לשופרי וסניא אטו בשופטני עסקינן ופירש"י שמסתלקין מנחלתן בזוזי וכו' ר"ל כי שם ממאסין בממון):

סימן י"ג-מעשה מהז' בעטלירס

עיקר הזקנה והחיים ארוכים זוכים בא"י כמו שכתוב למען תאריך ימים על האדמה וגו' וכתיב והארכתם ימים בארץ אשר תירשון וכן הרבה. וכמו שאמרו רז"ל (ברכות ח') איכא סבי בבל תמה אמר למען ירבו ימיכם וגו' על האדמה כתיב וכו'. ושם עיקר הזכרון דקדושה כנ"ל כמ"פ. ושם ראשית נקודת הבריאה כמו שכ' מציון מכלל יופי וגו' וכמו שדרשו רז"ל כי ארץ ישראל נבראת תחלה ובפרט בית המקדש כמו שאמרז"ל. וע"כ שם יכולים לזכות לזכרון דקדושה כל כך עד שיזכור כל מה שנעשה עם כלל הבריאה מתחלת אצילות בחי' נשמה כמש"כ נותן נשמה לעם עליה וגו' עד שיצאה הבריאה מכח אל הפועל ממש. שזה בחינת חתיכת הטבור. כי ירושלים היא טבור הארץ כמובא. וגם שם יכולין לזכות למעלה יתירה ביותר עד שיהי' נכלל בבחי' אין-סוף ממש. שזה בחי' מה שהתפאר העור שזוכר לאו כלום. היינו שזוכר אפי' מה שקודם נר"ן שהיא בחי' "אין" כמבואר בפנים. ועי' רש"י (שיה"ש) על פסוק שררך אגן הסהר וכו'. וכן שם

בא"י זוכים לחיים טובים שאין בהם שום חסרון כמש"כ לא תחסר כל בה וכמש"כ למען תחיון וטוב לכם וגו' בארץ אשר תירשון וכתיב לראות בטוב ד' בארץ חיים. וכן שם עיקר שלימות החכמה כי אין חכמה כחכמת ארץ ישראל. וכן שם עיקר שלימות החידות והשירים בחי' שירו לנו משיר ציון בחי' השיר שהיו הלוים אומרים בביהמ"ק בחי' שיר השירים שנאמר כשבנה שלמה את הביהמ"ק. ושם עיקר ההשתוקקות והגיעגועים דקדושה בחינת צמאה לך נפשי וגו' כן בקדש חזיתיך לראות עוזך וכבודך וכתיב נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד' וגו'. ושם עיקר החסדים של אמת בבחי' מ ה שאמרו לרחב והי' בתת ד' לנו את הארץ ועשינו עמך חסד ואמת. כי כל ירושת א"י היא בבחינת חסד ואמת כמו שכתוב תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. ונאמר (תהילים פ"ה) רצית ד' ארצך וגו' אך קרוב ליראיו ישעו לשכון כבוד בארצנו חסבד ואמת נפגשו וגו' עי"ש במפרשים. ומחמת שעיקר התהוות הזמן הוא ע"י החסדים של אמת וזה בחי' לעגיד בבוקר חסדך וגו' ותרגומו וקושטך בלילוון כי משם עיקר התהוות הזמן ע"כ עיקר חשבון הזמן כפי זריחת השמש ושקיעתה בארץ ישראל ובפרט בירושלים כמובא. ושם בחי' הלב כי הביהמ"ק הוא לבו של עולם כמו שאמרו רז"ל וע"כ נקרא כל שם דוד כמש"כ ראה ביתך דוד וכמו שארז"ל כי דוד הוא בחינת הלב (וע"כ אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד). וזה והיו עיני ולבי שם. ושם בחינת המעין בחינת ומעין מבית ד' יצא. ושם בחי' הצפור הפורש כנפיו על הלב וכו' כמו שכתוב והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת דא כפורתא דלבא. ומחמת שמשתנים החידות והשירים כפי השינויים שבים הימים ע"כ היו הלוים אומרים שיר אחר בכל יום בפרט בשבת וראש חודש ויום-טוב. ובהחידות והשירים אלו כלולים כל החכמות וכו'. וזה בחינת זמרו משכיל. וזה שכתוב (ד"ה ב' ל') וידבר יחזקיהו על לב כל הלוים המשכילים שכל טוב לד' ופירש"י לענין שירה נופל לומר לשון שכל וכו'. ושם עיקר שלימות הדיבור של שבחים להשי"ת בחי' שבחי ירושלים את ד' ורבים כמוהו. ועכשיו היא בבחי' כבד פה בבחי' נאלמתי דומי וגו' בחי' וכרחל לפני גוזזי נאלמה. אבל לעתיד כתיב למען יזמרך כבוד ולא ידום כידוע. וכן הביהמ"ק הוא בחי' צור כמו שכ' ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ופירש"י על שתי מקדשו"ת וכו'. ושם עיקר שלימותהנגינה דקדושה בחי' עשרה מיני נגינה ושם עיקר שלימות הקול בחי' ו ישמע את הקול מדבר אליו וגו' וכתיב (שם ב' ה') ויהי כאחד למחצצים ולמשוררים להשמיע קול אחד להלל ולהודות לד' וכהרים קול וגו' והבית מלא ענן בית ד' וגו' עי' שם. ושם עיקר חיבור הכרובים בבחי' ופניהם איש אל אחיו וגו'. ושם בחינת

השלכת קולות כמבואר בלקוטי הלכות הל' נדרים הל' ד' עי"ש. וכן הביהמ"ק הוא בחי' מיעוט מחזיק את המרובה כמו שאמרו רז"ל עומדים צפופים ומשתחוים רוחים. ועל ירושלים אמרו שלא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלים וכתיב ונקוו אליה גוים רבים וגו' ואמרו רז"ל כי מיעוט מחזיק את המרובה. ועל כלל א"י אמרו רז"ל (כתובות קי"ב) למה א"י נמשלה לצבי מה צבי אין עורו מחזיק את בשרו אף א"י אינה מחזקת פירותיה. גם דרך שם עולים כל השבחים והבקשו"ת של כל העולם ולזה צריך בחינת דיבור שהוא מיעוט מחזיק את המרובה כמבואר בפנים (ועי' גם בשבחי הר"ן סי' קע"ה מענין אנדאנסעניא) (אודיענץ). גם שם בחינת השתיקה שהוא בחינת מיעוט מחזיק את המרובה שזה בחינת ויהס כלב את העם אל משה כי רצה להמשיך עליהם בחי' השתיקה הנ"ל שעי"ז נתבטל כל המלשינות והקטרוגים של המרגלים מוציאי דבת הארץ. וזה וישלח יהושע שנים אנשים מרגלים חרש מלשון שתיקה היינו כנ"ל. גם שם בחינת הדיבור שהוא מיעוט מחזיק את המרובה כי שם שלימות הדיבור של לה"ק כנ"ל כמ"פ ודיבור של לה"ק הוא בחינת מיעוט מחזיק את המרובה. כי בכל דיבור ודיבור נכללין בו סודות גדולים ועניינים נפלאים הרבה כידוע ומובן קצת בכוונות האריז"ל על דיבורי התפלה וכו'. ועיקר שלימות התפלה היא בא"י כנ"ל כמה פעמים. גם שם בחינת השתיקה שהיא מיעוט מחזיק את המרובה כי שם שלימות החכמה כנ"ל כמ"פ. גם שם בחינת השתיקה שהיא מיעוט מחזיק את המרובה כי שם שלימות החכמה כנ"ל כמ"פ וסיג לחכמה שתיקה וכתיב לך דומיה תהלה אלקים בציון וגו' (ועי' עירובין י"ט מה שדרשו רז"ל על פסוק זה). וכתיב תולה ארץ על בלימה ודרשו רז"ל (חולין פ"ט) על מי שבולם עצמו וכו' וכתיב וקהארץ הדום רגלי מלשון דומיה ושתיקה כמובא במ"א. גם שם בחינת זה שמוליך ומנהיג את גלגל הירח כמש"כ עשה ירח למועדים וכתיב אלה מועדי ד' אשר תקראו אותם אל תקרי אותם אלא אתם ועיקר קביעות החודש והמועדים תלוי ביושבי א"י דייקא כמו שאמרו רז"ל שזה בחינת סוד העיבור שהוא דייקא בא"י. ועי' בלקו"מ קמא סי' ס"א מאמר חדי ר' שמעון. וכיבוש ראשון של א"י יריחו שנקראת כן על שם הירח שהיא מזלה של א"י כמובא. ושם זוכם לבא אל קדושת האילן הק' שיש לו ג' שרשים שהם אמונה. ענוה. ויראה. ואמת הוא גוף האילן שכל המדות האלו כלולין בקדושת א"י כמ"פ. ושם זוכין לעלות מבחינת מקום לבחינת למעלה מן המקום לגמרי כי דרך שם עולים כל הנשמות לג"ע התחתון ומשם לג"ע העליון וכן עוד למעלה למעלה וכו' כמבואר בזוה"ק. גם שם עיקר רפואת הבת מלכה בכח הידים הקדושים כמש"כ אתה ידך גוים הורשת וגו' וכתיב אל הארץ אשר נשאתי את ידי וגו'. וזה בחינת (ד"ה ב'

ז') ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם וכתיב (ישעי' ל') ביום חבוש ד' את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא שזה בחי' מה שיכול לחזור ולמשוך ולהוציא החצים אף לאחר שנזרקו בבחי' דרך קשתו ויציבני כמטרה לחץ. אעפ"כ נאמר אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא. וגם יש לומר כי העשרה עממין שהיתה א"י תחלה בידם ויטמאו אותה ופגמו בקדושתה הם בחי' העשרה מיני חצים שנזרקו להבת מלכה ואח"כ הוציאו ממנה החצים וירשו ישראל את ארצם. וזה שנאמר לענין ירושת א"י בפ' בלק יאכל גוים צריו וגו' וחציו ימחץ ותירגם אונקלוס וארעתהון יחסנון. גם שם עיקר שלימות הצדקה כמש"כ וצדקה בכרמל תשב כנ"ל כמ"פ. ובא"י נאמר כי הוא על ימים יסדה וגו'. ואפשר שזה נמשך ונשתלשל מבחי' סוד המבצר של מים המבואר בפנים. גם שם עיקר שלימות החכמה כי עשרה קבין חכמה ירדו לעולם תשעה נטלה א"י וכו'. ושם עיקר סמיכת החכמים כמו שאמרו רז"ל וכמובא לעיל. ושם כלליות כל העשרה מיני נגינה כנ"ל כמה פעמים. וע"כ שם עיקר רפואת הבת מלכה כנ"ל:

סימן י"ד-מעשה מהמנורה

ארץ ישראל היא טובה מאד מאד בתכלית השלימות בלי שום חסרון כמש"כ לא תחסר כל בה. ונקראת ארץ חמדה טובה ורחבה נחלת צבי צבאות גוים שכל מלכי העכו"ם היו תאבים ונכספין אליה. ומה שלפעמים נראה בה לאחד איזה חסרון ח"ו ידע כי זה רק מחסרון דעתו שאינו מכיר בטובתה. וכן אמרו חז"ל בספרי ארץ הרים ובקעות כסבור אתה בגנותה של א"י מדבר אינו מדבר אלא בשבחה וכו'. וכעין שאמרו רז"ל על פסוק ארץ אוכלת יושביה אמר הקב"ה אני חשבתי לטובה וכו'. וזה בחי' הכל מעלין לא"י היינו שאין שם שום חסרונות רק כולו מעלות טובות וקדושו"ת ונפלאות. וזה בחי' מה שאמרו רז"ל א"י גבוה מכל הארצות היינו שהיא גבוה גם באיכותה שמשובחת במעלות טובותיותר מכל הארצות וזה בחי' והוא יכוננה עליון כנ"ל. וזה שאמרו רז"ל (מ"ר ויקרא פ' כ"ד) ישלח עזרך מקודש וכו' כל טובות וברכות ונחמות וכו' אינם אלא מציון וכו' עי"ש. ואמרו רז"ל למה נקרא שמה תבל שהיא מתובלת מכל הארצות שכל השארצות מה שיש בזו אין בזו אבל א"י אינה חסירה כלום שנאמר לא תחסר כל בה וגו'. (ועי' שער החצר ש"י בשם המפרשים ז"ל שפירשו ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו היינו כעיר שנתחברו לבנינה כל האומנין שבעולם שבודאי אין בה שום חסרון כי מה שחסר לאומן זה גילה ותיקן אומן זה מכוון לענינינו הנ"ל):

שיחות הר"ן

סימן ל"ב-צריך לחזק א"ע באמונה

עיקר האמונה בשלימות היא בא"י כנ"ל כמ"פ. ושם האמונה היא בתמימות בלי שום חקירות וחכמות כלל רק בפשיטות ותמימות כמו שכתוב כי ישרים ישכנו ארץ ותמימים יותרו בה וכנ"ל כמ"פ. ועי"ז זוכין שם לבחי' רצון שהיא למעלה אפי' מחכמה דהיינו שמשתוקקין להש"י ברצון נפלא והשתוקקות נמרץ שזה בחי' נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד'. וע"כ נקראת ארץ חמדה כי שם מאיר הרצון והחמדה דקדושה ביותר בחי' בצלו חמדתי וישבתי וגו'. והארת הרצון הזה נשמך מבחי' פלא שהוא למעלה מבחי' חכמה כידוע. וזה אודה שמך כי עשית פלא וגו' אמונה אומן ונאמר ויודו שמים פלאך ד' אף אמונתך וגו'. וזה ואמונתך סביבותיך כי היא בחי' מקיפין כמבואר בלקות"נ סי' ז' מאמר כי מרחמם ינהגם.וזה בחי' אמון מופלא כמוב' בלקו"מ קמא סי' כ"ד מאמר אמצעיתא דעלמא. וע"כ נקראת א"י ארץ החיים כי הארת הרצון בחי' מקיפין הנ"ל הם בחי' אור הפנים כמש"כ ואור פניך כי רציתם (ומקרא זה נאמר לענין ירושת א"י עצמה) ובאור פני מלך חיים. גם כי ע"י אמונה חיים ח יים חזקים כמובואר בפנים וכמש"כ ד' מעוז חיי וגו'. וזה בחי' וצדיק באמונתו יחיה. גם שם מקריבין הקרבנות בבושה ולב נשבר כמבואר בזוה"ק וע"י זה משברין המחשבות והחקירות שבלב האדם וזוכין לאמונה שהיא בחי' כעין ירושלים קריה נאמנה. וזה כי לא תחפוץ זבח וגו' זבחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה וגו' הטיבה ברצונך את ציון וגו' וכביה בונה ירושלים ד' נדחי ישראל יכנס הרופא לשבורי לב וגו':

סימן מ'-בענין ספרי המחקרים

מבואר כבר כמה פעמים כי א"י היא בחי' אמונה ואמונה היא לידע ולהאמין כי כל העולמות נאצלו ונבראו ונוצרו ונעשו מאין ליש ובשורש כולם הכל אחד וכו' שזה בחי' גלגל החוזר כמבואר בפנים. וע"כ המקום הראשון שנכנסו לא"י שקראו שמו גלגל כמש"כ (יהושע ה') ויקרא שם המקום ההוא גלגל וגו'. והגם כי שם מבואר שנקרא כן על שם היום גלותי את חרפת מצרים וגו'. כבר פירשו המפרשים דרצ"ל האמונות הנפסדות שהיו במצרים. ולפי דרכנו י"ל כי החקירות וחכמות חצוניות המיוסדות על הנהגת הטבע וכופרים בהשגחת רצונו ית' וסוברים שהכל מתנהג רק ע"פ מערכת המזלות הם בחי' חרפה בחי' כי חרף מערכות אלקים חיים הנאמר בגלית. כמובן בלקות"נ סי' ד' מ אמר ואת העורבים. גם כי החכמות חצוניות הנ"ל הם באים מבחי' מותרות ופסולת וכו' כמובאר בלקו"מ קמא סי' ס"ד מאמר בא אל פרעה. ומותרות היא בחי' ערלה שהיא בחי' חרפה כמש"כ כי חרפה היא לנו. וזה בחי' חרפת מצרים. כי מצרים היו בטוחים

בעצמן בכח המזל שלהם שהוא הראשון שבשנים עשר מזלות. והשי"ת שידד הטף בע וביטל מערכת המזלות והראה להם כי גלגל החוזר בעולם עליונים ירדו למטה ותחתונים למעלה. וזה שנסמך לזה ויחנו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח וגו'. כי כל ענין הקרבן פסח מורה על זה כידוע. וע"כ כל י"ד שנה של כיבוש וחילוק א"י הי' המשכן שהיא ג"כן ביהמ"ק עומד בגלגל כמבואר בזבחים וברמב"ם (הל' בית הבחירה פ"א). כי עיקר בחי' גלגל החוזר הנ"ל הוא בביהמ"ק כמבואר בפנים. וע"כ כשפגמו ישראל בירושת א"י נאמר (שופטים ב') ויעל מלאך ד' מן הגלגל (דייקא) אל הבוכים והוכיחם ע"ז. ומחמת שתחלת יציאת הבריאה מכח אל הפועל הי' ע"י בחי' היולי שהיא בחי' חכמה כמבואר בפנים. וארץ ישראל היא ראשית נקודת הבריאה כנ"ל כמ"פ. ע"כ אוירא דא"י מחכים. ושם נכללין שאר הג' בחינות ג"כ שהם מלאכים גלגלים שפלים היינו בני אדם. ע"כ בתחלת כיבוש א"י נאמר ויהי בהיות יהושע ביריחו וגו' כי שר צבא ד' אני עתה באתי. היינו המלאך שבא לעזור להם במלחמה. וכן כמה פעמים כמש"כ ויצא מלאך ד' ויך במחנה אשור. ובמלחמת סיסרא כתיב מן השמים נלחמו הכוכבים וגו'. היינו הכוכבים שבגלגלים הנ"ל. ונצחון המלחמה עצמה הי' בין בני אדם השפלים שישראל נלחמו עם העכו"ם ונצחום. וכל אלו הנ"ל היו בעזרתם. היינו בחי' היולי נבדל גלגל שפל המבואר בפנים. והכל הי' רק הכח ורצון האחד הפשוט ית' שממנו ית' שורש הכל. שזה בחי' גלגל הוא החוזר בעולם. שנתגלה ע"י קדושת א"י וביהמ"ק כנ"ל:

ובזה יש לפרש קצת דברי המדרש הביאו הכותב בהקדמה לעיין יעקב וזה לשונו: בן זומא אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא שמע ישראל וגו'. בן ננס אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא ואהבת לרעך כמוך. בן פזי אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא את הכבש האחד תעשה בוקר וגו'. עמד ר' פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן פזי. דכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו' עי"ש מה שפי' הכותב בזה. ולפי הנ"ל מבואר קצת. כי ענין זה של בחי' גלגל החוזר. היינו להאמין כי בשורש הכל כולו אחד וכו' כמב"פ. זה יסוד כל התורה. כי עי"ז מאמינים שבאיזה חטא ופגם של האדם השפל פוגם כביכול בכל העולמות וגורם רעה לעצמו ולאחרים ח"ו. וכן ג"כ להיפוך. כי באיזה מצוה ודבר טוב גורם תיקון בכל העולמות וממשיך טובות גדולות לעצמו ולכל העולם כולו וכמו שאמרו רז"ל. מה שאינו כן סברת חכמי הטבע שהכל קבוע במקומו ועל יסוד הנהגת הטבע ח"ו. זה סותר כל פינות תורתינו הק' רח"ל. וע"כ אמר בן זומא שפסוק שמע ישראל שמבואר בו אמונת היחוד כולל כל התורה היינו כנ"ל. ובן ננס אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא ואהבת לרעך כמוך. כי לכאורה איך אפשר לקיים זאת הלא אדם קרוב

אצל עצמו ואיך אפשר לאהוב את חבירו כעצמו ממש. אך מחמת שבאמת בהשורש הכל אחד (לבד מהעכו"ם והסט"א שמפרידין ומנתקין עצמן מן האחדות. וגם בזה א"י לבאר כל כך על דרך מאמר הכתוב בכל מקום מוקטר מוגש לשמי וגו'. ע"כ באמת כתיב כי אז אהפוך אל כל העמים וגו' לקרוא כולם בשם ד') אבל נפשו"ת ישראל נכללין באמת כולם באחדותו הפשוט ית' עד שזוכין עי"ז לאהבת ד' באמת וגם לאהבת חברים באמת. עד שהם בבחי' אחדות לגמרי. כי אהבה בגימט' אחד כמובא. ועי"ז בעצמו נתגלה אחדותו הפשוט ית' למעלה ג"כ בבחי' אתה א' ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. וכמבואר בלקו"מ תנינא סי' ב' מאמר ימי חנוכה. וע"כ פסוק זה כולל יותר. כי זה נראה בחוש יותר וממשיכין בחי' אמונה האחדות בפועל ג"כ במעשה ובמדות. ועי"ז נתגלה ממילא אחדותו הפשוט ית'. וזה ואהבת לרעך כמוך אני ד'. שהוא האחד הפשוט ית' המהוה כל ההויות כולם. בן פזי אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא את הכבש האחד תעשה בבוקר וגו'. כי מפסוק זה מובן שאחדותו הפשוט ית' סובב וכולל גם המדריגות התחתונות לגמרי כביכול אפי' בהמות עד שנכלל האדם עם הבהמה בקדושה עליונה באחדות א'. וכשמקריבין הבהמה הוא כאלו נקרב האדם בעצמו. בבחי' אדם כי יקריב מכם קרבן לד' מן הבהמה וגו' כמו שאמרו רז"ל. והקרבן הוא אשה ריח ניחוח לד' ועולה וחוזר ונכלל עד למעלה למעלה כביכול. וכמבואר בזוה"ק גודל התיקונים שנעשים למעלה ע"י הקרבנות בפרט קרבן התמיד. ובזה מדוקדק לשון את הכבש אחד. ודקדקו רז"ל אם נאמר כבש למה נאמר אחד. אך זה לרמז כי גלגל הוא החוזר בעולם ובשורש הכל כולו אחד וכנ"ל. וזה כעין שדרשו רז"ל ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. ופירש"י לפי סדר לשון הפרשה הי' לו לכתוב יום ראשון וכו' למה כתב אחד לפי שהי' הקב"ה יחיד בעולמו היינו כנ"ל. כי גם אור וחושך שהם לכאורה שני הפכיים לגמרי הכל הוא מן האחד הפשוט ית'. וע"כ כתיב לעתיד והי' יום אחד יודע לד' אשר הוא לא יום ולא לילה וכתיב והי' לעת ערב יהי' אור בחי' גלגל החוזר הנ"ל. עמד ר' פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן פזי דכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו'. היינו שהראה השי"ת למשה רבינו ע"ה המשכן שלמעלה עם כל כיון ואעפ"כ הניח אותו וירד והשכין שכינתו כביכול בהמשכן של מטה וכמו שדרשו רז"ל. כי מחמת שלמטה יכולין לטעות ח"ו כסברת חכמי הטבע ח"ו ולהיות נפרדים מאחדותו הפשוט ית'. ע"כ הראה השי"ת למשה בחוש ממש בחי' עליונים למטה ותחתונים למעלה שזה הי' העיקר בביהמ"ק ובמשכן. וזה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו'. וגם כי מאחר שצריכים לעשו"ת המשכן של מטה ממש כתבנית המשכן של מעלה.

נראה בחוש שהכל אחדות אחד כי ד' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד ממש רק אחדותו ית' כולל הכל. וגם כי ציורא דמשכנא כציורא דעובדא דבראשית כמבואר בזוה"ק. נמצא כשהראה השי"ת למשה את תבנית המשכן של מעלה הראה לו ציור של כל מעשה בראשית בשרשן וצוה לו לעשו"ת המשכן כתבנית זה. ובמשכן כתיב והי' המשכן אחד. כי כל מעשה בראשית נכללין באחדות אחד בבחי' גלגל הוא החוזר כנ"ל אשר זה יסוד הכולל כל התורה הק' כנ"ל. (וממילא מובן כי א"א להאריך בענין זה). וסמוך לפשוטו ביותר נראה לפרש. כי כל התנאים האלו כונתם לבאר מספוקי התורה איך שכל ישראל הם בחי' אחדות ממש. וע"כ בן זומא דרש מפסוק שמע ישראל ד' אלקינו ד' אחד. ומאחר שהשי"ת הוא אחד ואנחנו זכינו לקבל על עצמניו אלקותו יתברך ולהאמין באחדותו ית' שזה בחי' ד' אלקינו (דייקא)ד' אחד. עי"ז נכללין כל ישראל כאחד באחדות ממש. שזה בעצמו כלול ג"כ בתיבות שמע ישראל. כי מעוררין וכוללין כל ישראל ביחד לענין זה לקבל על עצמינו אמונת היחוד. וזה ג"כ שמע מלשון אסיפה וקיבוץ כמו וישמע שאול וגו' כמובא. בן ננס אומר ואהבת לרעך כמוך כולל יותר. כי הלא בזה נראה האחדות של ישראל בפועל ממש במעשה ובמדות. בן פזי אומר את הכבש אחד כולל יותר. כי המקרא מדקדק בכונה בתיבת אחד להורות כי כל ישראל הם אחדות אחד ממש. ומקריבין בכל יום קרבן התמיד בעד כלל ישראל כבש אחד בבוקר והשני בין הערבים והם מכפרים עלח כלל ישראל כמו שאמרו רז"ל ומזה מבואר כי כולם הם אחדות אחד ממש. עמד ר' פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן פזי. שנאמר ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו'. כי אמרו רז"ל ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם. מלמד שהקב"ה משרה שכינתו בתוך לבו של כל אחד מישראל. ותיכף אחר פסוק זה כתיב ככל אשר אני מראה אותך וגו'. ומזה נראה שכמו שהמשכן נאמר בו והי' המשכן אחד. אע"פ שהי' מחולק לקרשים ואדנים ויריעות וכלים הכל הי' אחדות אחד והכנה להשראת שכינתו ית'. כמו כן כל ישראל אע"פ שמחולקים בגופותם והשי"ת משרה שכינתו בתוך לבו של כל אחד אבל כולם הם אחדות אחד ממש. וכלל כולם הם בבחי' המשכן ששם שורה שכינתו ית' כביכול בחי' ושכנתי בתוכם וכנ"ל. וכלל כונת התנאים הנ"ל נראה שבאו ליישב מה שהשי"ת זיכה את ישראל בתרי"ג מצות ויש בהם ממצות הרבה שלאו כל אחד יכול לקיימם. כגון מצות כהונה ולויה בכורה ויבום ועוד כיוצא בזה. כמו שדקדקו הקדמונים ז"ל בענין זה. ע"כ דרש בן זומא מאחר שכל מצותך אמונה. נמצא שיסוד כל התורה היא אמונת היחוד. ועי"ז נחשב לכל אחד מישראל כאילו קיים כל מצות התורה מאחר שכולל עצמו עם כל ישראל באמונה היחוד

שהיא יסוד הכל. וגם כי התופס בחלק מן האחדות כאילו תופס בכולו כמובא. בן ננס אומר שפסוק ואהבת לרעך כמוך כולל יותר. כי מזה נראה בחוש ממש האחדות שבין ישראל. וזה מקיים מצוה זו. וזה מקיים מצוה זו. ונחשב כאילו כל אחד קיים את כולם. בן פזי אומר שפסוק את הכבש אחד כולל יותר. כי מזה נראה שיותר בחוש שכל ישראל הם כאיש אחד ומתכפרין בכל יום בכבש אחד בבוקר ובערב. וזה שאמר הלכה כבן פזי הוא ג"כ על דרך זה. כי כל אחד מישראל מחויב לעשו"ת משכן להשראת שכינתו ית'. ובזה שכ"א יש לו איזה חלק בהמשכן נחשב כאליו הוא בנה את כל המשכן והשי"ת משרה את שכינתו בו. ולא עוד אלא אדרבא דייקא ע"י שהמשכן נבנה מנדבת לב של כלל ישראל עי"ז דייקא שוכן בו השי"ת. כמש"כ ועשו לי מקדש שכולם ישעשו מקדש אחד דייקא. כי כלל ישראל כולם דייקא הם קומה שלימה ואחדות א' כנ"ל. וכמו כן לענין קיום מצות ג"כ כנ"ל:

סימן נ"ה-מענין טוב עוה"ב

ארץ ישראל היא מעין עוה"ב כנ"ל כמה פעמים. וכל המהלך רק ד' אמות בא"י מובטח לו שהוא בן עוה"ב. ע"כ כתיב בה טובה הארץ מאד מאד. כי באמת א"י לקרותה בשם טוב לבד כי היא למעלה למעלה אפי' מבחי' טוב כעין עוה"ב. וכן טוב מאד נאמר גם על כלל הבריאה. וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. אבל א"י היא למעלה אפי' מבחי' טוב מאד. רק היא בבחי' טובה הארץ מאד מאד. היינו בלי שיעור וערך כלל:

סימן פ"ז-לפי בחי' הימים נוראים וכו'

מבואר לעיל כמ"פ כי עיקר החכמה היא בא"י. וע"כ שם עיקר היופי והנוי כמש"כ יפה נוף וגו' וכתיב מציון מכלל יופי וגו'. ואמרו רז"ל אין יופי כיופי של ירושלים. והוא בבחי' כולך יפה רעיתיומום אין בך. כי אין בה שום חסרון כמו שכתוב לא תחסר כל בה. וכל זה מחמת החכמה שבה. בחי' חכמת אדם תאיר פניו. ואמרו רז"ל דעת קנית מה חסרת. וזה בחי' והדרת פני זקן. זקן זה קנה חכמה. אך אעפ"כ עיקר שלימות החכמה שבה הוא ע"י תמימות ופשיטות שזוכין שם בבחי' ותמימים יותרו בה כנ"ל. ותמימות הנ"ל היינו שמסלקין כל החכמות ועובדין את השי"ת בתמימות שזה בחי' שממשיכין המוח שבדעת אל העצמות. ומשם נמשך הידור האתרוג שזה בעצמו בחי' ההידור והיופי של קדושת א"י שהיא בחי' מלכות כ"ל כמ"פ. ועי' בלקוטי הלכות הל' יוה"כ הלכה ב' מבואר הענין בשלימות יותר. וזה שכתוב (משלי ג') אל תהי חכם בעיניך ירא ד' וסר מרע רפאות תהי לשריך ושקוי לעצמותיך. כי בזה שממשיכין החכמה והמוח אל הדעת להיות בתמימות ירא ד' וסר מרע. זה שיקוי לעצמותיו בחי' ומוח עצמותיו

ישוקה המבואר בפנים. והתמימות הזאת היא בחי' והנה נער בוכה בחי' כי נער ישראל ואוהבהו. אהבה היא בחי' סוכה בחי' ימין וכו' שזה בחי' כיבוש א"י הי' ע"י יהושע שנקרא נער כמש"כ ויהושע בן נון נער. וכן המרגלים ששלח יהושע לתור את א"י כתיב בהם ויבואו הנערים המרגלים. וכן דוד שגמר את כיבוש א"י כתיב בן נער אדמוני וכתיב (שמואל א' י"ז) בן מי זה הנער וגו'. וכן בשלמה כתיב (ד"ה א' כ"ט) נער רך. וזה שכ' (זכרי' ב') ויאמר אליו רוץ דבר אל הנער הלז לאמור פרזות תשב ירושלים מרוב אדם ובהמה בתוכה וגו'. כי ע"י תמימות הנ"ל שהיא בחי' נער בוכה בזה תלוי כל בנין ירושלים בבחי' בכי יבואו וגו'. וזה בעצמו בחי' אדם ובהמה כמו שדרשו רז"ל אדם ובהמה תושיע ד' אלו בנ"א שערומין דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו. היינו שצריכין לחנך את האדם בדרך התמימות והפשיטות דקדושה כל כך שזה בחי' נער. עד אשר לא יסור מדרך התמימות דקדושה הנ"ל. וזה בחי' זקנים עם נערים יהללו את שם ד' ודרשו רז"ל במדרש (שוחר טוב תהלים) זקנים שהם נערים כמש"כ תחדש כנשר נעוריכי היינו כנ"ל. כי אפי' כשזוכין לחכמה שלימה שזה בחי' זקנה דקדושה. אעפ"כ הולכין בדרכי התמימות. שזה בחי' כי נער ישראל. ועי"ז בעצמו הם מתחדשין בעבודת ד' בכל פעם ביותר. וזה שנסמך בסי' נ"א (בהשיחה המתחלת העוה"ז אינו כלום) גם חכמות אינם כלום רק תמימות ופשיטות. גם בתמימות אסור להיות שוטה (כי זה בחי' נער ממש שעושה מ עשה נערות ושטות. וע"ז נאמר אי לך ארץ שמלכך נער. וכמו שמצינו ברחבעם ששגה בזה מאד שהלך אחר עצת הנערים) אבל אעפ"כ חכמות אינם נצרכים כלל. גם לא טוב להיות זקן וכו' רק להתחדש בכל יום וכו' היינו כנ"ל. וע"כ הזקן העוור שבהמעשה של הז' בעטלערס אמר על עצמו ואני זקן מאד ועדיין אני יניק לגמרי וכו'. ועי' בזה בלקוטי הלכות הלכות תפילין הל' ה'. וזה בחי' נער הייתי גם זקנתי. וזה שאמרו רז"ל (שבת פ"ח:) למה נמשלו ישראל לתפוח מה תפוח (פירשו התוס' דרצ"ל אתרוג) פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע. וסמוך לו תיכף שאלת הצדוקי ששאת לרבא על ענין נעשה ונשמע. והשיב לו א נן דסגינן בשלימותא (פירש"י התהלכנו עמו בתום לב וכו') כתיב בן תומת ישרים תנחם וכו'. כ דרכי התמימות דקדושה זה בחי' הידור האתרוג כנ"ל. וזה עיקר ההתפארות והיופי דקדושה של ישראל כמש"כ אחת היא יונתי תמתי היינו בחי' תמימות הנ"ל. וזה בחי' שחורה אני היינו מלשון הילדות והשחרות שפירש"י נערות. ונאוה היינו שדייקא ע"י שאני מסלק כל חכמתי שהיא בחי' היופי והלבנוניות דקדושה בחי' לובן העליון שהיא בחי' לבנונית השער של הזקנים זקן זה קנה חכמה כנ"ל. ושאני מסלק חכמתי ועובד ד' בתמימות שזה בחי' שחרות וחשכות בחי'

העדר הדעת שזה בחי' שחורה אני (דייקא עי"ז) ונאוה. כי משם עיקר היופי והנוי כנ"ל. וזה בחי' מה שאמרו רז"ל בשביל שאמרו נעשה ונשמע (שזה בחי' תמימות כנ"ל) אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה. היינו בחי' נער ישראל ואוהבהו כמובא לעיל. מה שאמרו רז"ל ויקחו לי תרומה הה"ד אהבתי אתכם אמר ד'. כי ע"י תמימות זוכין לאהבה ורצון בחי' אשר ידבנו לבו וכמים הפנים לפנים וכו'. וע"כ נקרא תמימות ע"ד שנאמר בפ' אמור תמים יהי' לרצון כל מום לא יהי' בו. שזה בחי' כולך יפה רעיתי ומום אין בך. וזה תמים יהי' לרצון וכתיב (משלי י"א) ורצונו תמימי דרך. ע"ד שמבואר בסי' ל"ב הנ"ל שע"י תמימות ואמונה זוכין לרצון שהיא למעלה מחכמה. וזה שכתוב ג"כ (שם י"ב) ועושה אמונה רצונו. וא"י היא בחי' אמונה ותמימות כנ"ל ע"כ כתיב בה רצית ד' ארצך. ונקראת ארץ חמדה כנ"ל. וזה כתפוח בעצי היער (היינו אתרוג כנ"ל) בצלו חמדתי וישבתי. וע"י נקרא אתרוג מלשון חמיד ורגיגי כידוע ע"ש שהוא פרי עץ הדר ונחמד למראה בחי' יופי האתרוג. וזה יפה את רעיתי כתרצה מלשון רצון כמו שאמרו רז"ל. והעיקר הוא ע"י התמימות. וזה שדרשו רז"ל (מנחות כ"ז. סוכה ל"ז) ולקחתם שתהא לקיחה תמה בחי' תמימות הנ"ל. וזה שדרשו רז"ל במדרש (משלי ל') ארבעה הם קטני ארץ והם חכמים מחוכמים על ד' מינים שבלולב. כי אע"פ שהם בחי' תמימות ופשיטות כי כל כונת הד' מינים הוא להמשיך המוחין והדעת אל הלב שהיא בחי' אתרוג כמו שאמרו רז"ל אתרוג דומה ללב שזה בחי' תמימות כנ"ל. וכמש"כ יהי לבי תמים בחוקיך וגו' והם בבחי' כי נער ישראל ואוהבהו כנ"ל. שזה בחי' קטני ארץ. ואעפ"כ יש בזה דייקא חכמה גדולה כי ממשכיכין המוחין אל העצמות. שזה בחי' כל עצמותי תאמרנה שדרשו רז"ל על הד' מינים. וזה שדרשו רז"ל (סוכה ל"ה) פרי עץ הדר מלשון הדיר מה דיר זה כשבאו קטנים עדיין גדולים קיימים ויש בה תמימים ובעלי מומים וכו' היינו כנ"ל. (כי צריכים לכלול החכמה עם התמימות יחד שזה בחי' זקנים עם נערים הנ"ל בחי' גדולים וקטנים). וזה ויש בה תמימים ובעלי מומים. כי צריכין לכלול החכמה עם התמימות יחד שזה בחי' זקנים עם נערים הנ"ל בחי' גדולים וקטנים). וזה ויש בה תמימים ובעלי מומים. כי בהתמימות הזה אם הוא בקדושה וכלול עם החכמה והמוחין דקדושה אזי נקראת תמימות בחי' כולך יפה רעיתי מום אין בך. אבל גם בתמימות אסור להיות שוטה כנ"ל. כי אין לך בעל מום גדול יותר מזה כי דעת חסרת מה קנית. וכבר נתבאר שא"י היא בחי' תמימות. וזה תמים תהי' עם ד' אלקיך בחי' א"י כי כל הדר בא"י דומה שכמי שיש לו אלוה. וכעין שפירש רביז"ל במאמר על אשר מעלתם לקו"מ קמא סי' מ"ח. וזה שהתפלל משה את החילות להראות את עבדך וגו'. ואמרו רז"ל שהר"ת ה'דס ל'ולב א'תרוג ע'רבה. הובא

בשער החצר סי' רל"א היינו כנ"ל. כי ע"י התמימות המרומז בד' מינים הנ"ל זוכין לארץ ישראל. וזה החילות וגו' כאילו לא השיג רק התחלה בעלמא. וכמבואר במגלה עמוקות אופן ט' שזה בחי' נערים עם זקנים הנ"ל:

סימן פ"ה-הפיכת השולחן וכו'

מבואר לעיל כמה פעמים כי קדושת א"י נמשך מבחי' הדיבור. בחי' אל אלקים ד' דבר ויקרא ארץ מציון מכלל יופי וגו'. וא"י בעצמה היא בחי' מלכות פה. וע"כ משם נמשך כל שפע הפרנסה בבחי' כי על כל מוצא פי ד' יחי' האדם כמבואר בפנים. ושם השולחן בבחי' פנים. כי שם מאיר אור פני ד' בחי' ואור פניך כי רציתם. וזה שנסמך (יהושע ה') ויחנו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח וגו' (שזה בחי' פה-סח המבואר בפנים ויאכלו מעבור הארץ) ממחרת הפסח וגו'. כי משם נמשך האכילה שאכלו בא"י. וזה וישבות המן ממחרת באכל' מעבור הארץ וגו'. כי המן הי' בחי' עריכת השולחן במדבר כמש"כ תערוך לפני שולחן נגד צוררי ודרשו רז"ל על המן. וזה בחי' היוכל אל לערוך שולחן במדבר. וזה שדרשו רז"ל זה ארבעים שנה וגו' לא חסרת דבר שלא הי' חסר להם אלא דיבור. הי' רוצה בשר עגל הי' אומר שיעשה המן כבשר עגל והי' נעשה וכו' מדבר בפיו מן אני רוצה הנני ממטיר לכם וגו'. מים אני רוצה הן הכה צור ויזובו וגו'. היינו כי כל הפרנסה נמשכת מן הדיבור כנ"ל ע"כ היו צריכים לדבר עכ"פ. ואח"כ כשנכנסו לא"י היתה אכילתם שם בבחי' עריכת השולחן בא"י. ועי' לעיל מה שמבואר בלקו"מ קמא סי' ס"ב מאמר ויסב אלקים ומה שמובא שם בשם כתבי האריז"ל ותבין יותר. וע"כ עיקר ברכת המזון הוא על הארץ ועל המזון. כי משם נמשכת הפרנסה בשלימות כנ"ל. וזה אתהלך לפני ד'. אתהלך הוא בחי' הפרנסה ע"ד דוק בככי ותשכח בנגרי. כמבואר בלקו"מ קמא סי' ל"א מאמר ביראי בדברא. היינו שתהא הפרנסה והשולחן בבחי' פנים זהו בארצות החיים כנ"ל. ועי' גם במגלה עמוקות אופן קמ"ח ואו' ל"ד:

סימן פ"ט-דע שיש כו'

עיקר הצדקה והחסד והרחמים הוא בא"י כנ"ל כמ"פ. ושם מאירין ביותר כל הי"ג מדות של רחמים שהם בחי' אריך אנפין כידוע. כמובן במגלה עמוקות בכמה מקומות וכמובן ג"כ בזוה"ק (פ' לך ע"ט) דדרש ויעבור אברם בארץ ע"ד ויעבור ד' על פניו וכן אני אעביר כל טובי על פניך שאז גילה לו הי"ג מדות של רחמים וע"כ שם עיקר אריכת ימים שנמשך מבחי' אריך אנפין כמבואר בתיקונים. וע"כ העם היושב בה נשוא עון. כי עי"ז נמחלין העונות בבחי' מעביר ראשון ראשון כמבואר בפנים. ושם עיק זה התיקון שנותנים

העונות של אדום. כמש"כ ונשאת השעיר עליו את כל עונותם וגו' כמו שדרשו רז"ל. וע"כ כשחרב הבית המקדש התפלל אסף אל תזכור לנו עונות ראשונים וגו' כמבואר בפנים:

סימן צ"א-סגולה להתמדה

קדושת א"י מסוגלת ביותר לאהבת התורה ולהתמדה כי אין תורה כתורת א"י והמוחין של א"י הם בבחי' נעם. ע"כ זוכין שם ביתר להרגיש הנעימות והמתיקות שיש בתורה בבחי' דרכיה דרכי נעם וגו'. ועי"ז זוכין להתמדה בבחי' וכל בניך למודי ד'. וע"כ תיכף כשנכנסו לא"י בא המלאך והוכיח אותם על ביטול תורה. כמו שכתוב כי אני שר צבא ד' עתה באתי כמו שדרשו רז"ל מיד וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק שלן בעומקה של הלכה. ועיקר קדושת א"י נמשך מההתפארות שהתפאר השי"ת עם ישראל. כמבואר בלקו"מ תנינא סי' מ'. ע"כ צריכין ליזהר שם ביותר שלא לדבר על שום א' מישראל ולבלי למצוא חסרון על שום אחד מישראל. בכדי שלא לפגום עי"ז ח"ו בקדושת התורה ק' כמבואר בפנים. וכן בקדושת א"י כנ"ל. כי כמ שיש לכל א' מישראל אחיזה באות מתורתינו הק' כמו כן יש לכ"א מישראל חלק בקדושת א"י ע"י ההתפארות שמקבל השי"ת מכל א' מישראל. וזה ועמך כולם צדיקים (כולם דייקא כנ"ל) לעולם יירשו ארץ:

סימן צ"ג-דע שיש אור

קדושת א"י היא בבחי' התלמיד חכם שהוא נוקם ונוטר בבחי' וארץ מתקוממה לו כמבואר בלקוטי קמא סי' קפ"ז. וזה בחי' ארץ אוכלתיושביה כמבואר שם וכמובא גם כן בשם הקדמונים ז"ל. וזה בח' ולא תקיא אתכם הארץ כאשר קאה את הגוי וגו'. וע"כ אין תורה כתורת א"י. כי ע"י בחי' זו יכולין לחלק האלפים למאות ולקבל אור התורה בשלימות בבחי' סוף שתהנה מתלמודו המבואר בפנים. וע"כ במספר השבטים בפ' פנחס הי' בכל שבט אלפים ומאות. שזה בחי' מה שמחלקין האלפים למאות (וכמבואר בלקוטי הלכות הל' עדות). וסמוך לו תיכף לאלה תחלק הארץ וגו'. וזה כרם הי' לשלמה בבעל המון פירש"י בירושלים וכו'. ורז"ל דרשו במדרש שיר השירים. כרם אלו ישראל שנאמר ואביא אתכם אל ארץ הכרמל (היינו לא"י) ארץ אשר ד' אלקיך דורש אותה וגו'. (היינו בחי' נוקם ונוטר הנ"ל כמו שדרשו רז"ל אשר ד' א' דורש אותה הקב"ה הופך ומהפך וכו' כמובא). וזה ונתן את הכרם לנוטרים. כי ישראל עם אור התורה הק' הם אחדות אחד. והתלמיד חכם הנוקם ונוטר הוא יכול להמשיך הארץ התורה משרשה ולנהג בה את ישראל ע"י שמחלק האלפים למאות כנ"ל. וזה איש יביא בפריו אלף כסף. כי אור הזה הוא בבחי' אלף. וזה האלף לך שלמה. כי משיח שהוא בחי' מלך שהשלום שלו הוא יכול להשיג האור הזה כמו שהוא בשלימות בבחי' אלפים. אבל שאר הצדיקים

הם צריכים לחלקו למאות ע"י שהם בבחי' נוקם ונוטר כנ"ל. וזהו ומאתים לנוטרים את פריו. וזה שדרשו רז"ל במדרש האלף לך שלמה וגו' הרב נוטל אלף והתלמיד נוטל שכר מאתים וכו' אין הרב נוטל שכר על תלמודו עד שישלימנו לאחרים (היינו שילמדנו לאחרים עי' מתנות כהונה). היינו שאפי' הרב הגדול שמשיג את האור בשרשו שהוא בבחי אלף אבל מחמת שעיקר שלימות ההשגה הוא שילמדנה לאחרים. ע"כ בהכרח לחלקו למאות בשביל תלמידיו כנ"ל. שזה בחי' ומאתים לנוטרים וגו'. וזה היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. כמו שפי' רש"י חברים אלו המלאכים וכו. כי אפי' המלאכים משתוקקין לשמוע לימוד הקדוש הזה הנמשך מבחי' חלוקת האלפים למאות. וכן כפשוטו גם כן כי הצדיקים הקטנים מקבלין חיותם מהנ"ל. ברח דודי וגו' על הרי בשמים פירש רש"י הר המוריה וביהמ"ק. כי שם עיקר המשכת אור הק' הזה. ועי' גם בלקוטי הלכות הנ"ל מובא ג"כ הפסוקים הנ"ל בקיצור קצת. ומחמת שמי שיודע זאת הוא יכול להחיותמתים כמבואר בפנים. ע"כ עיקר תחיית המתים יהי' בארץ ישראל כמו שאמרו ז"ל. וזה בחי' כמגדל דוד צוארך (פירש"י זו לשכת הגזית) וכו' אלף המגן תלוי עליו. פירש"י כמו מגן האלף היינו התורה וכו'.היינו כי שם מאיר הלימוד הנ"ל שהוא בחי' אלף. וע"כ הקריב שלמה שם אלף עולות. וזה כי טוב יום בחצריך מאלף. וע"כ הלימוד בכלל נקרא ג"כ אלף. כמו פן תאלף אורחותיו וכתיב החרש ואאלפך חכמה. וזה בחי' החרש והמסגר אלף וכמו שדרשו רז"ל. ולעתיד כתיב ועמך כולם צדיקים וכו' הקטן יהי' לאלף וגו'. כי יומשך אז אור הנ"ל עד שתהי' השגה עי"ז גם להקטנים. וכמו שכתוב (ירמי' ל"א) כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם. ועי" בלקוטי הלכות הל' הנ"ל ואולי יש לומר שזהו שכתוב בפ' מטות נקום נקמת בני ישראל וגו' אחר מסף אל עמיך וגו'. כי צריכין לבחי' נוקם ונוטר בכדי לחלק האלפים למאות. וזה בחי' תיקון המיתה ותחיית המתים כמובא בפנים. וזה ויותרו מאלי ישראל אלף למטה וגו' בחי' אור האלפים הנ"ל. וזה ויקצוף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות וגו'. והקצף, הזה נמשך ג"כ מבחי' נוקם ונוטר הנ"ל. וזה שרי האלפים ושרי המאות. כי צריכים לחלק האלפים למאות. (וזה יש לו שייכות גם לבחי' בריח כמובן בפנים שזה בחי' כל ענין המלחמה שצבאו אז על מדין על דבר כזבי בת נשיא מדין וגו'. וזה שנאמר בפ' פנחס ג"כ צרור את המדינים וגו'. היינו לנטור להם שנאה כמו שפירש רש"י. שזה בחי' ונוטר. וכאן נצטוו לנקום נקם בחינת חרב נוקמת נקם ברית. וכל זה היה הכנה לירושת א"י שהיא מבחי' הנ"ל). ויאמר אלעזר הכהן וגו' זאת חוקת התורה וגו'. אמרו רז"ל בא לכלל טעות שנתעלמה ממנו הלכו' גיעולי עכו"ם וכו'. כי אע"פ שצריכין לבחי'

נוקם ונוטר שעי"ז דייקא יכולין לצמצם האור ולחלק האלפים למאות אעפ,"כ צריכין ליזר מאד מן הכעס. כי עי"ז נתעלם ח"ו האור לגמרי (ואם שגיתי ח"ו והוא רחום יכפר). וזה כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו (בחי' נוקם ונוטר הנ"ל) ואז וכפר אדמתו עמו. כי זה שייך לענין ירושת א"י כנ"ל. וזה כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה. כי סוד זה נוגע גם לענין התקרבות בגאולה. וזה שסיים הפסוק הקטן יהי' לאלף ה"ל אני ד' בעתה אחישנה ואי אפשר לבאר כל כך ומובן ממילא:

סימן צ"ז-ראוי לאדם כו'

ארץ ישראל היא מעין עולם הבא כנ"ל כמ"פ. וע"כ שם ראוי ביותר להאדם להרגיל עצמו להיות בעוה"ב ולפרוש עצמו כל מה דאפשר מתאות הבהמיות של עולם הזה. ושם זוכין לזכרון כנ"ל כמ"פ. ומ"כ שם בניקל יותר להזכיר עצמו בתענוגי עוה"ב. ובענין הש"י עולמות שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק כמו שכתוב להנחיל אוהבי יש. וכבר מבואר לעיל מה שאמרו רז"ל לאוהבי ולשומרי מצותי אלו היושבים בא"י וכו' וכתיב ואוהבי שמו ישכנו בה. ועי' במגלה עמוקות אופן ס"ב. בענין מה שאמרו רז"ל כל הדר בא"י דומה כמי שיש לו אלוה שמרמזין ג"כ על השכר שלעתיד להנחיל אוהבי י"ש. והש"י עולמות נבנין ממחלוקת שזה בחיף המחלוקת שהי' על האבות בענין א"י. כמו שכ' ויהי ריב בין רועי מקנה אברם וגו' וכמו שפי' רש"י. וכן אצל יצחק ויריבו רועי גרר וגו'. וכן אצל יעקב וישטום עשו וגו' עד שהוכרח לברוח. ושם וישמע את דברי בני לבן ואח"כ וישג לבן את יעקב וגו' ויחר ליעקב וירב בלבן וגו' ויען לבן וגו' ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים וגו'. ואח"כ כשבא לא"י קפץ עליו רוגזו של יוסף. היינו המחלוקת שחלקו השבטים על יוסף שזה הי' מחלקות הצדיקים המבואר בפנים. וזה ויפגע במקום וילן שם וגו' ופירש בזוהר חדש מלשון תלונה ומריבה. ויקח מאבני המקום וגו' בחי' אבנים המבוב"פ. ושם נתבשר על ירושת א"י ויקץ יעקב וגו' אין זה כי אם בית אלקים וגו' ויקרא את שם המקום ההוא בית-אל וגו' והאבן הזאת וגו' יהי' בית אלקים וגו'. כי מהאבני האלו ענעשין בתים וכו' כמבואר בפנים. ואולי שזה ג"כ בחי' וילונו על משה ועל אהרן כל בני ישראל שהי' ע"י המרגלים מוציאי דבת הארץ שחלקו על קדושת א"י בעצמה. ושם ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים בחינת האבנים הנ"ל שהם האותיות של דיבורי המחלקות. וסמוך לו אח"כ כי תבואו אל ארץ מושבותיכם וגו' בחי' בנין הבתים והישובים שנעשה ע"י תיקון האבנים הנ"ל. וזה שדרשו רז"ל ארץ אשר אבניה ברזל אל תקרי אבניה אלא בוניה. כי הם גבונים בתים מהאבנים הנ"ל. וזה ג"כ בחי' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך. כי ע"י בנין הבתים נעשה בחי' שלום בית כמבואר בפנים:

סימן ק"ב-שמעתי בשמו וכו'

ארץ ישראל היא בחי' אמונה. וע"כ נקראת ארץ החיים. כי אמונה עיקר החיים. בחי' וצדיק באמונתו יחי'. גם שם עיקר היראה כנ"ל כמה פעמים וע"כ זוכין שם לאריכת ימים בחי' יראת ד תוסיף ימים. גם מחמת ששם זוכין לאמונה שלימה. ע"כ התשובה יותר קלה. היינו שאינו צריך לסבול צער ויסורין כל כך לתקן הפגם. וזה ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון. היינו שע"י התשובה בלבד מוחלין להם עונותיהם גם בלי חולאת ויסורין רח"ל. בבחי' ומה שחטאתי לפניך מרק ברחמיך הרבים אבל לא ע"י יסורים וחלאים רעים רח"ל וכמבואר בפנים:

סימן ק"י-אמונה וכו'

ארץ ישראל היא בחי' חכמה אמתיית דהיינו עם אמונה שזה נקרא ראיה כמבואר בפנים. וזה שנאמר וארא את הארץ וכתיב שא עיניך וראה וגו'. ועי"ז נשמרין מניאוף בבחי' ברית כרתי לעיני וגו'. וע"כ א"י היא בחי תיקון הברית כידוע:

סימן קי"ב-איתא וכו'

ארץ ישראל היא בחי' מוחין דגדלות כידוע. וע"כ בנקרל שם ביותר למעט בשינה שהיא בחי' מוחין דקטנות. גם צריכים ליזהר שם כל מה דאפשר שלא להיות בעל-חוב. היא בחי' מ וחין דקטנות בחי' שינה בחי' עבדות בחי' עבד לוה לאיש מלוה. גם שם מסוגל ביותר לשוב בתשובה בכלליות על כל העונות ובכללם גם על העון שגורם להיות בעל חוב ולהיות כמה בעלי חובות בעולם. וזה והלוית גוים רבים ואתה לא תלוה וגו'. וזה שנסמך לזה לוה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן כי מבורכיו יירשו ארץ וגו'. כי קדושת א"י היא ההיפך מבחי' בעל חוב כנ"ל:

סימן ר"ס-וישב יעקב

עיקר שלימות האמונה זוכין בא"י כמו שכ' שכן ארץ ורעה אמונה וירושלים נקראת קריה נאמנה וזה עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים. רגל הוא בחי' אמונה כמבואר בפנים. וע"כ משם כל ההשפעות והברכות בבחי' איש אמונות רב ברכות. ושם עיקר השפלות והענוה כנ"ל כמה פעמים. כי א"י היא בבחי' קדושת שבת שעי"ז זוכין לראות שפלות ורוממות השי"ת כנ"ל. וזה בחי' וענוים יירשו ארץ וכתיב גדול דג' ומהולל מאד בעיר אלקינו וגו' וכתיב ד' בציון גדול ורם וגו'. ושם עיקר המתקת הדינים כנ"ל. ועיקר תיקון פגימת הלבנה. וע"כ שם עיקר מצות קידוש החודש ועיבור השנים. ושם עיקר היחוד שם הוי"ה עם שם אלקים כמוש"כ ושבתי בשלום אל בית אבי היינו לא"י והי' ד' לי לאלקים. ושם עיקר הזכרת שם הוי"ה בכתיבתו בבחי' בכל המקום אשר אזכיר

את שמי וגו' וכמו שאמרו רז"ל. כי א"י ובפרט הבית המקדש היא בחי' עולם הבא שאז יהי' נקרא כמו שנכתב. וזה שאמרו רז"ל שגם ירושלים בעצמה תהי' נקראת בשמו של הקב"ה כמש"כ ד' שמה:

פרפרת נאה

פרפרת נאה

מענין מעלת ארץ ישראל.

כתובות קי"א. שלחו ליה אחוהי לרבה יודע סי' יעקב שצדיק גמור הי' כו'. עי' מאמר חדי ר' שמעון לקו"מ קמא סי ס"א. וזהו ששלחו ליה לרבה יודע הי' יעקב וכו'. היינו מאחר שעיקר תחיית המתים יהי' רק בא"י ואפי' צדיקים שבחוץ לארץ יצטרכו לגלגול מחיצות עד שיבואו לא"י ושם יקומו בתחיה. וכל זה מחמת שלעתיד אחר התחי' יקבלו ישראל נשמות גדולות מאד. וקבלת הנשמות יהי' כפי בחי' הגוף. וע"כ צריכים שיהיו גם הגופות בבחי' פרי הארץ בכדי שיהיו יכולין לקבל נשמות גדולות כמבואר בפנים. וע"כ צריכין הגופות לקום בחי' דוקא בא"י ואז יהיו גופים זכים וקדושים מאד ויקבלו שם נשמות גבוהות בבחי' נתן נשמה לעם עליה שדרשו שם רז"ל. ומחמת שזה אפי' יעקב אבינו שהי' צדיק גמור השתוקק לקבורת א"י. כי עי"ז תוכל הנשמה להאיר בו ביותר וזוכה לקבל בחי' מדריגות גדולות וגבוהות ביותר. וכמובא ג"כ באריכות בספר חסד לאברהם. וזהו שאמרו שם אילפא מוסיף בה דברים מעשה באחד שהי מ צטער על אשר אחת (פירש רש"י שנתן עיניו בה והיא היתה בחו"ל) וביקש לירד (וממילא מובן כי הי' איש פשוט במדריגה ואעפ"כ) כיון ששמע זאת גלגל עצמו עד יום מותו. ומלשון גלגל בעצמו מובן שלא הי' יכול להסיט דעתו מצער הזה כל ימיו וכמובן גם בחידושי אגדות. נמצא כי הי במדריגה פשוטה מאד. ואעפ"כ קיבל על עצמו כל הצער הזה עד יום מותו. היינו בכדי שיזכה למות בא"י ולהקבר שם בכדי שיזכה על כל פנים אחר התחי' לגוף קדוש ולקבל נשמה קדושה וגבוה במדריגה. וממילא מובן מכל זה כי הודיעו לנו שקדושת א"י כוללת מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין. כי אפי' יעקב אבהינו השתוקק לזה. ומובן מזה כי ביותר מסוגלת קדושת א"י להזוכין לישב בה ולקבל הארות גבוהות מבחי' נשמה גם בחיים חיותן כנ"ל. וכן אפי' אנשים פשוטים במדריגה מאד עד שא"א להם להסיח דעתם מהבלי העוה"ז גם בהיותם יושבים בא"י. כי גם שם מתגבר עליהם גשמיותגופם ואינ יכולים לקבל בשלימות הארות הנשמה. אעפ"כ כדאי וכדאי לסבול הכל ולחית שם חיי צער בגשמיות וברוחניות ג"כ ח"ו בכדי שעכ"פ יזכו לאיזה שלימות אחר התחי'. כמובן ממעשה של האיש הנ"ל (ויש לפרש עוד באופן אחר ג"כ ואין להאריך). וזה אע"פ שחכם

גדול אתה נמצא שזכית גם שם לקבל הארה גדולה מבחי' הנשמה. כי עיקר החכמה והבינה הוא ע"י הנשמה בחי' ונשמת שדי תבינם המבואר בפנים. כי באמת ע"י קדושת ישראל בפרט שם בבבל שהיו שם צדיקים גדולים והרביצו שם תורה הרבה. ע"כ נתקדש האויר גם שם בבחי' קדושת אוירא דא"י מחכים וזכו גם שם לנשמות גבוהות וכמובן בפנים. וע"כ הקפידו רז"ל באמת על היוצאים מבבל לשאר ארצות. ואמרו כל הדר בבבל כאילו דר בא"י. נמצא מחמת כל זה תאמר שאין אתה צריך לעלות לא"י. אבל באמת אינו כן. כי אינו דומה לומד מעצמו ללומד מרבו. ואם תאמר אין לך רב. יש לך רב ומנו ר' יוחנן. היינו שהודיעו לו שאע"פ שהוא חכם גדול וזכה לבחי' נשמה גדולה אעפ"כ נשמתו היא רק בבחי' שכל הפרטי שאינו יכול להמתיק רק הצמצומים השייכים אליו. וגם להמתקת אלו הצמצומים לבד צריך ג"כ לקבל כח והארה מבחי' חכמה עילאה שכל הכולל ששם נמתקין כל הצמצומים בכלליות ועי"ז זוכין בכל ענייניו כמבואר בפנים. וע"כ אפי' חכם גדול אינו דומה אם לומד מעצמו לאם לומד מרבו שהוא בחי' שכל הכולל חכמה עילאה. וזה וא"ת אין לך רב רק הוא בעצמו הוא הרב בחי' שכל הכולל בזה הדור. לזה הודיעו לו יש לך רב ומנו ר' יוחנן. נמצא כי הודיעו לו שצריך לעלות לא"י מחמת שני בחינות. הא' מחמת קדושת א"י בעצמה שזוכין שם לקבל הארץ הנשמה ביותר שזה בעצמו בחי' אוירא דא"י מחכמים. מחמת ששם שופע אור החכמה עילאה ביותר. כי שם נקודת קדשי קדשים ואבן שתיה ומציון תצא תורה וכו' וכמבואר במק"א. והשנית כי שם יש לו רב ומנו ר' יוחנן שהוא בחי' שכל הכולל. שזה בחי' מה שאמרו רז"ל כל רב בבבל ורבי בא"י. ומובא כי היו"ד שבאותיות רבי מרמז על נביעו דחכמתא שזה בחי' שכל הכולל שהוא בחי' מעין הנובע בחי' נחל נובע מקור חכמה ששם נמתק הכל. וזה שמובא בתיקונם תיקון כ"ב אוירא דכיא אוירא דא"י דאיהו מחכים מסטרא דחכמה דאיהי יו"ד וכו'. וזה שהודיעו לו מתחלה ג"כ יודע הי' יעקב וכו'. כי אפי' יעקב אבינו שהוא בעצמו בחי' כליות נשמות ישראל בחי' שכל הכולל שעל ידו נמתק הכל. אעפ"כ גם הוא השתוקק לקבורת א"י. ואילפא מוסיף שהודיעו לו גם מבחי' ההיפך לגמרי. כי אפי' מי שהוא רחוק מאד מקדושת הרץ השכל הכולל עד שעי"ז אין כח בשכלו ונשמתו להמתיק שום צמצום וצער ושם בלבול הדעת גם בהיותו יושב בא"י. אעפ"כ גם הוא צריך לחזק את עצמו מאד בענין ישיבת א"י ולסבול הכל בכדי שיזכה עי"ז לאיזה תקוה טובה אחר תחית המתים עכ"פ פוכמעשה דהאיש הנ"ל. וזהו ואם אין אתה עולה. הזהר בשלשה דברים וכו'. היינו שהזהירו אותו עכ"פ לאחוז בכל דבר בדרך הממוצע ולא יטה ימין ושמאל בכדי שלא יפול עי"ז לבחי' מותרות ח"ו. שזה בחי' אל תהי צדיק הרבה

ואל תרשע הרבה ואל תתחכם יותר וכמבואר במקום אחר. ומחמת שכל סדר חיי האדם כלול בישיבה ועמידה והליכה. וכמבואר במפרשים על מה שהתחיל דוד המלך ע"ה בתהלותיו הק' אשרי האיש אשר לא הלך וגו'. לא עמד וגו' לא ישב. ע"כ הזהירו אותו שבכל דברים אלו יאחז רק בדרך הממוצע בחי' שליש בעמידה ושליש בישיבה שליש בהילוך והממוצע הוא בחי' עמודא דאמצעיתא בחי' משפט שזוכין לזה ע" אמונת חכמים בשלימות שעי"ז נמתקין כל הצמצומים וזוכין לעצה שלימה ולהוציא משפטי אמת מכל הלימודים שלומד וכו' כמובאר בפנים. וזה שהזהירו אותו אל תרבה בישיבה שישיבה קשה לתחתוניות ועיקר צער וחולי התחתוניות שהיא חולאת הטחורים ח"ו כידוע. עיקר התגברות הצער והחולאת הוא בעת שנצרך לנקביו היינו לפנות ממנו המותרות. היינו שתהחילו בקצה התחתון. כי אם פוגמים באמונת חכמים והולך אחר חכמתו ודעתו ח"ו. אזי יכול ליפול למותרות גמור ח"ו עד שיהי' בבחי' מה שאמרו רז"ל המלעיג על דברי חכמים נידון ביגיעת בשר וכמבואר בפנים. ואז קשה לו מאד לנקות עצמו מהמותרות ובא לו בצער גדול וביגיעה גדולה בבחי' חולאת התחתוניות רח"ל. וזהו שאמרו רז"ל (נדרים כ"ב) ונתן ד' לך שם לב רגז בבבל כתיב (היינו כי בא"י אי שם בחי' לב רגז. כי נמתק שם הרוגז והצמצום ע"י הארת החכמה עילאה ששופע בה). וזה שסיים וכליון עינים ודאבון נפשר ודרשו רז"ל (שם) אלו התחתוניות וכו'. כי ע"י שאין זוכים להמתיק הצמצומים.עי"ז מתגברים ביותר בחי' המותרות עד שקשה לנקות עצמו מהם. שזה בחי' התחתוניות הנ"ל. וזה אל תרבה בישיבה דייקא. כי אמרו רז"ל מרבה ישיבה מרבה חכמה. אבל שם מדבר אם מרבה בישיבה של תלמידי חכמים שיש להם אמונת חכמים בשלימות. בודאי מרבה עי"ז אור החכמה ביותר על ידי שנכללים כמה וכמה שכליים פרטים בתוך השכל הכולל כמובן גם בפנים. וע"כ אמרו רז"ל (שבועות ל':) הכל מודים בגמר דין דיינין בישיבה ובעלי דינים בעמידה. כי הבעלי דינים הם בבחי' הצמצומים. וע"כ הם מחולקים בדעותיהם שזה בחי' כי יפלא ממך דבר למשפט וגו' בין דין לדין וגו'. והדיינים הם בחי' השכליים והחכמים הממתיקים את הצמצומים בבחי' וקמת ועלית וגו'. וע"כ הם בישיבה בחי' מנוחה בחי' המתקת הדינים והצמצומים ע"י אור החכמה כנל. אבל ישיבה כפשוטו ממש צריכים ליזהר שלא ירבה בה. היינו שלא ילכד ח"ו בבחי' מותרות שבה שזה בחי' ואל תתחכם יותר. בפרט ע"י פגם אמונת חכמים ח"ו שעי"ז בא לבחינת תחתוניות רח"ל כנ"ל. נמצא שרמזו לו שבחוץ לארץ צריכים ליזהר ביותר מבחי' התגברות המותרות ממש של בחי' המלעיגים על דברי חכמים. שזה כנגד בחי' ובמושב לצים לא ישב. וזה ואל תרבה בעמידה שהעמידה קשה ללב. בזה רמזו

לו ללפעמים הפגם של התגברות המותרות עולה אל הלב ששם מקור העצה בחי' מים עמוקים עצה בלב איש. וכתיב יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא. וע"י פגם המותרות אין לו עצה שלימה לעולם והוא תמיד מסופק ולבו חלק בקרבו כי אינו יכול להכריע בעצמו בין הצדדים של חלוקת עצתו. שזה בעצמו ג"כ בחי' עמידה בחי' (איוב ל"ב) כי עמדו לא ענו עוד. כי אינו יודע בעצמו מה לענות על ריבוי ספקותיו ולחוקת עצתו. שזה בחי' מה ששני צדדי הבעלי דינים צריכים לעמוד בחי' ועמדו שני האנשים אשר להם הריב וגו' (גם רמזו לו שאפי' העוסקין בתורה שהיא בחי' ישיבה כנ"ל. וכן בתפלה שהיא בחי' עמידה כמו שאמרו רז"ל. צריכים ג"כ ליזהר ביותר באמונת חכמים בכדי שלא יפלו ח"ו לבחי' מותרות. שזה בחי' מה שאמרו רז"ל עלתורתו של דואר ואחיתופל וכו'. וכן לענן תפלה אמרו רזל המעיין בתפלתו בא לידי כאב לב וכו'). וזה ואל תרבה בהליכה שהליכה קשה לעינים רמז שלפעמים מתגברים העשנים סרוחים של המותרות ועולין אל המוח שזה בחי' עינים כי עינים על שם החכמה נאטמר ועי"ז נפגם המשפט הוא בחי' יעור עיני חכמים. והמשפט דקדושה היינו מה שמוציא מכל למודיו שהוא לומד משפטי אמת והנהגות ישרות הם בחי' הליכה. כי עי"ז יודע הדרך לילך בו. שזה בחינת הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות. אך ע"י פגם אמונת חכמים נופלין למותרות ח"ו שזה בחי' קשה לעינים. ואז הוא בבחי' כסיל בחש הולך ח"ו כי אינו יכול להוציא משפטו לאור. וזה שסיימו כל ישיבה שאין עמה סמיכה עמידה שיש בה סמיכה נוחה הימנה. היינו. כי עיקר התיקון של בחינת הישיבה שהיא בחי' החכמה דקדושה והעמידה שהיא בבחי' הצמצומים דקדושה הכל ע"י הסמיכה. היינו ע"י שמסמיכין רבי הגון שיש לו אמונת חכמים בשלימות. שאז ע"י הסמיכה ממשיכין עליו אור החכמה עילאה שכל הכולל. ועי"ז יכול להמתיק כל הצמצומים של כל המקורבים אליו ולתקן עצתם בשלמות ולהורות להם משפטי אמת והנהגות ישרות. אבל ישיבה שאין בה סמיכה. היינו שחכם ומנהיג כזה שאינו ראוי לקבל הארת ידי הסמיכה. אז עמידה שיש בה סמיכה נוחה הימנה. כי טוב יותר לקבל בחינת החלוקה עצה והספיקות בהלכה של אנשים הכשרים והיריאים שיש להם אמונהת חכמים. שעי"ז עיקר הסמיכה. שאז יש לו איזה תקוה לתקן עצתו קצת ולילך בדרך ישרה ע"י בחי הספיקות והחלוקת העצה בעצמה. וע"ד שאמרו רז"לספיקא דאורייתא לחומרא ספיקא דרבנן לקולא. ועוד כיוצא בזה לפי הכללים שמסרו לנו רז"ל וכמובא בלקוטי הלכות מזה. מה שאינו כן אם יקבל עצות והלכות מרבי שאינו הגון שאינו ראוי לסמיכה. אזי לא יהי מסופק כלל ואז תתקלקל עצתו לגמרי. וזה בחי' אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים. כנגד קלקול העצה. ובדרך

חטאים לא עמד. כנגד פגם המשפט בחי' (נחמי' ט') ובמשפטיך חטאו. ובמושב לצים לא ישב. כנגד פגם המלעיגים על דברי חכמים שעי"ז נידון במותרות כנ"ל. וזה כי אם בתורת ד' חפצו. ודרשו רז"ל לעולם ילמוד אדם תורה ממי שהוא חפץ ובמה שלבו חפץ. כי מסתמא משם שורש נפשו והמתקת צמצומיו. וזה ובתורתו יהגה יומם ולילה. היינו שעוסק לחדש בתורה בכל פעם ויש לו אמונת חכמים אפי' בהחידושין שלו ומכל שכן בהחידושי אמת של כל הת"ס האמתיים ועי"ז נשלם אור התורה ביותר ואז נקראת התורה תורו כמו שדרשו רז"ל. ועי' (עבודה זרה י"ט). וזה והי' כעץ שתול על פלגי מים. כי זה נמשך עי בחי' פלג אלקים מלא מים המבואר בפנים. ובאמת שלימות תיקון העצה ותיקון המשפט הם בבחי' אחת בבחי ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך וכו'. ואעפ"כ הם שני בחינת (ואין כאן מקומו להאריך). והנה ענין ישיבה ועמידה והליכה הנ"ל יש לפרש עוד בכמה אנפין. ויהי' איך שיהי' עכ"פ רמזו לו שאם אינו חפץ לעלות לא"י ששם עיקר הארת חכמה עילאה שכל הכולל מקור החיים בפרט מאחר שיש שם ר' יוחנן כנ"ל. ע"כ עכ"פ יהי' נזהר בנפשו מדברים הפוגמים את החים ונשתלשלין מבחינת המותרות הבא ע"י שאינם יכולים להמתיק הצמצומים כראוי. שמזה משתלשל ובא גם בגשמיות חולי התחתוניות רח"ל. ומחלת לב כנגד בחי' פגם העצה. וקלקול העינים כנגד פגם המשפט הבא מהמוח כנ"ל. וזהו שסיימו וכן אמרו יצחק ושמעון ואושיעא אמרו דבר אחד הלכה כרבי יהודה בפרידות וכו' (פירש"י מספקא לי' אי חוששין לזרע האב וכו'). עי' מאורי אור אשר פרד עם הכולל גימט' מנצפ"ך עם האותיות. כי משם הדינים דאחזיין פרודא. ועי' בהקדמת התיקונים שהחכמה ניקראת אב האמונה. נמצא שהאמנה היא בחי' זרע האב. ועי" פגם אמונת חכמים נעשה פירוד בין האמונה והחכמה כמבואר במ"א. וע"כ כשרואה אדם שבא עליו מחלקות שהיא בחי' פירוד לבבות צריך לחוש בעצמו אולי פגם באמונת חכמים שעי"ז אינם יכולים הצמצומים להתמתק ונעשה עי"ז פירוד ומחלוקת. ע"כ צריך לעשו"ת תשובה ע"ז ולתקן פגם אמונת חכמים וכמבואר בפנים:

עיין בחידושי מהרי"ט לכתובות מובא שם בשם רבינו חננאל שפירש הלכה כר' יהודה בפרידות. רצ"ל דאין חוששין לזרע האב. ורמז לו לענין דאתי מדבית עלי וכו'. (עי"ש מה שדקדק עליו. ועי' חולין ע"ט פשטא דלישנא דגמרא נמי הכי.ועי' בריף והר"ן שם ותבין ביותר). ולפי הנ"ל מבואר הענין הן לשיטת רש"י והן לשיטת ר"ח ז"ל כי אמרו רז"ל (סנהדרין י"ד) אין סמיכה בחו"ל וכו'. ושם אמרו ענין שאין נסמכין לבית עלי שנאמר לא יהי' זקן בביתך כל הימים וגו' עיין שם. נמצא כי אפשר שיאמר רבה מאחר שבא מדברית עלי שאין נסמכין נמצא שהם בבחי' חוץ לארץ ששם אינו שופע אור החכמה

עילאה שמשם שורש הסמיכה ע"כ אין לו להשתדל לבא לא"י. ע"כ רימז לו כי אין חוששין לזרע האב בזה ובודאי יוכל גם הוא לקבל שם הארץ החכמה עילאה בפרט ע"י ר' יוחנן. ועי' (שמואל א'. ב' ג' ד') בענין בני עלי שע"י שפגמו בכבוד המקדש וקדשיו ששם שופע אור החכמה בחי' קודש ע"כ נענשו שלא יהי' מבניהם שום כהן גדול שיכנס לקדשי קדשים להמשיך משם המתקת הצמצומים. וזה והבטת צור מעון בכל אשר ייטיב את ישראל. שזה יהי' ע"י וזה והבטת צור מעון בכל אשר ייטיב את ישראל. שזה יהי' ע"י המתקת הצמצומים שע"י אור החכמה ששופע בבית המקדש ולהם יהי' צר וצער גם במעון עצמו של המקדש ע"יע שיראו צ רתם בצדם שאין ממנין מהם כהן גדול. נמצא שהם יהיו בבחי' צמצום וצר גם בית המקדש בעצמו מחמת ההמתקה. וזה יהי' להם מדה כנגד מדה. וזה ולא יהי' זקן ביתך וגו' שלא יהיו נסמכין כנ"ל. וזה ואיש לא אכרית וגו' לכלות את עיניך ולאדיב את נפשך. שזה בחי' חולי התחתוניות רח"ל כמובא לעיל בשם דרשו"ת רז"ל. וכל מרבית ביתך ימותו אנים. היפך החיים ואריכות ימים שנמשך ע"י החכמה כנ"ל. ועי' שם עוד אח"כ מענין שנתעורר עליהם מלחמות פלשתים. שזה בא מבחינת התגברות הצמצומים והדינים כל כך עד שנלקח ארון אלקים ששם לוחות האבן. שמשם ממשיכין המתקת הצמצומים ע"י החכמה והאמונה. ועכשיו בעון בית עלי התגברו הצמצומים כ"כ עד שנלקח גם הארון אלקים ואז מתו שני בני עלי וגם עלי הכהן מת. וזה בחי' גלה כבוד מישראל וגו'. כי כבוד מרמז על ל"ב נתיבות החכמה כידוע. וזה בחי' כבוד חכמים ינחלו. וזה כי נלקח ארון האלקים. ואח"כ הכה ד' את פלשתים במכת טחורים שהיא חולי התחתוניות הנ"ל כמבואר שם במפרשים עד שהוכרחו להשיב את הארון:

והנה לשיטת רש"י הלכה כר' יהודה דמספקא לי' אם חוששין לזרע האב וכו'. יתפרש ג"כ באופן זה. כי אדרבא מאחר שמשפחת רבה מדבית עלי בודאי צריך להשתדל ולתקן זאת ולבא לא"י ולקבל פני ר' יוחנן רבו. בכדי שעי"ז יזכה להמשיך עליו ההמתקה העליונה מבחי' חכמה עילאה עד שינצל מכל הנ"ל. ואולי יזכה עי"ז לאריכות ימים. וע"כ כתבו התוספות באמת (עירובין כ"ד. יבמות ע"ח) שרבה עלה לארץ ישראל וקיבל מר' יוחנן. (ועיין סדר הדורות מה שפלפל בזה):